

T. C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇİN SİLAHLI KUVVETLERİ'NİN
İNCELENMESİ

Cihan ÖYKE
Yüksek Lisans Tezi
STRATEJİ BİLİMİ ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Cemal ZEHİR

GEBZE – 2010

T. C.
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇİN SİLAHLI KUVVETLERİ'NİN
İNCELENMESİ

Cihan ÖYKE
Yüksek Lisans Tezi
STRATEJİ BİLİMİ ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. Cemal ZEHİR

GEBZE – 2010

**GEBZE YÜKSEK
TEKNOLOJİ
ENSTİTÜSÜ**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ ONAY FORMU

G.Y.T.E. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 15/01/2010 tarih ve 2010/02 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 22.03.2010 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Cihan ÖYKE'nin tez çalışması Strateji Bilimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE

(TEZ DANIŞMANI) : Doç.Dr. Cemal ZEHİR

ÜYE

: Doç.Dr. Halit KESKİN

ÜYE

: Doç.Dr. Okan YEŞİLOT

ONAY

G.Y.T.E. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../20...
tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

ÖZET

TEZİN BAŞLIĞI : ÇİN SİLAHLI KUVVETLERİ'NİN İNCELENMESİ

YAZAR ADI : Cihan ÖYKE

Çin'in son yıllardaki bölgesel, ekonomik ve politik bir güç olarak artan küresel etkiyle hızla yükselişi günümüzün stratejik manzarasında bölge ve dünya için önemli bir yere sahip olmasını sağlamıştır.

Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ), Çin çıkarları açısından çok değerli bir araçtır. Örgüt Çin'e güvenlik sağlayan bir mekanizma olmanın dışında aynı zamanda, Orta Asya ile ilgili konulara dâhil olmasını sağlayan bir kanal, Orta Asya ülkeleri ile politik, ekonomik, askeri ve enerji alanlarında bir işbirliği zemini oluşturmaktadır. ŞİÖ bünyesindeki ciddi gelişmelere karşın henüz çözümlenemeyen sıkıntılar da vardır ve Rusya ile Çin arasındaki örtülü mücadele devam etmektedir.

ŞİÖ içerisindeki son gelişmeler göz önüne alınırsa, önümüzdeki dönemde Çin'in Orta Asya'da daha güçlü bir stratejik pozisyon elde etmek ve sınırları ötesindeki ABD askeri varlığına son vermek için çabalarına devam edeceği söylenebilir.

Geçtiğimiz 10 yıl boyunca Çin savunma sanayi 21.yy. muharebelerinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek stratejik bir modernizasyon programına odaklanmıştır. Çinli Askeri liderler Halkın Kurtuluş Ordusu (HKO) harp doktrinini uzay ve bilgi teknolojileri ile muharebenin gerektirdiği diğer stratejik boyutlarda yapılan modernizasyon gereğince yeniden düzenlemişlerdir.

HKO ile Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) arasındaki askeri ilişkiler yavaş gelişmekle birlikte sadece askeri personel değişimiyle sınırlıdır. İki ülke arasında savunma sanayi alanında ilişkiler geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler; Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ), Orta Asya, Çin, Halkın Kurtuluş Ordusu (HKO), Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)

SUMMARY

TITLE : THE STUDY OF CHINESE MILITARY FORCES

AUTHOR : Cihan ÖYKE

China's rapid rise over recent years as a regional political and economic power with growing global influence is an important element in today's strategic landscape, one that has significant implications for the region and the world.

The Shanghai Cooperation Organization (SCO) serves as an invaluable tool for Chinese interest. The SCO not only provides China with a security protection mechanism but also constitutes an established channel to participate in Central Asian affairs and a platform to cooperative with a Central Asian counters in political, economic, military, and energy spheres. Despite some substantial progress, there are still large drawbacks with the SCO and hidden power struggles between Russia and China is continuing.

Considering current developments in SCO, it can be assumed that China will continue its efforts to hold a beter strategic standing in Central Asia and its attempts to conclude U.S. military presence beyond its eastern borders.

During the last decade, the Chinese defense-industry has initiated a focused strategic modernization program to meet the requirements of 21st century warfare. Chinese military leaders, readjust the People's Liberation Army (PLA) warfare doctrine requiring the modernization of its space and information technologies and other strategic dimensions of warfare.

Military ties between the PLA and Turkish Armed Forces(TAF), are slowly growing, but remain limited to the realm of military personnel exchanges. Relations on defense industry between two countries can be improved.

Key words; Shanghai Cooperation Organization (SCO), Central Asia, China, People's Liberation Army (PLA), Turkish Armed Forces (TAF)

TEŞEKKÜR

Uzun bir araştırma dönemi sonunda ortaya çıkan bu çalışmanın hazırlanmasında yardım ve desteklerini hep hissettiğim eşim, ailem ve mesai arkadaşlarıma teşekkürü bir borç biliyorum. GYTE’de verdikleri derslerle ufkumu açan ve olaylara bakış açımı değiştiren Prof. Dr. Abdülkadir AKÇİN’e, Prof. Dr. Salih AYNURAL’a, Prof. Dr. Azmi ÖZCAN’a ve tez danışmanım Doç. Dr. Cemal ZEHİR’e sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET	i
SUMMARY	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
HARİTALAR DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ(ŞİÖ)	5
2.1. Şanghay Beşlisi'nin Kurulma Amacı	5
2.2. Şanghay Beşlisinden Şanghay İşbirliği Örgütüne Dönüşüm Süreci	6
2.3. Şanghay İşbirliği Örgütü Çatısı Altında Askeri İşbirlikleri	10
2.4. Şanghay İşbirliği Örgütünün Geleceği ve Türkiye	11
3. ÇHC SİLAHLI KUVVETLERİ	15
3.1. ÇHC Silahlı Kuvvetleri'nin Tarihi Gelişimi	15
3.2. ÇHC Ulusal Savunma Doktrini ve Stratejisi	33
3.3. ÇHC Silahlı Kuvvetleri'nin İdari Yapısı	39
3.4. HKO Kara Kuvvetleri	67
3.5. HKO Hava Kuvvetleri	106
3.6. HKO Deniz Kuvvetleri	120
3.7. HKO 2'nci Topçu (Stratejik Füze) Birliği	140
3.8. Modernizasyon Çalışmaları ve Savunma Harcamaları	154
4. TÜRKİYE - ÇHC İLİŞKİLERİ VE ASKERİ İŞBİRLİĞİ	160
4.1. Osmanlıdan Günümüze Türkiye - ÇHC İlişkileri	160
4.2. Türkiye - ÇHC İlişkilerinde Doğu Türkistan Meselesi	163
4.3. Türkiye - ÇHC İlişkilerinde Askeri İşbirliği	176
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	180
KAYNAKLAR DİZİNİ	186
ÖZGEÇMİŞ	195

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	:Avrupa Birliği
A.B.D.	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	:Avrupa Ekonomik Topluluğu
AKİS	:Açık Kaynak İstihbaratı
AMK	: Ani Müdahale Kuvvetleri
ASEAN	:Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluğu
BP	:British Petrol
BH	: Bilgi Harekatı
bkz.	: Bakınız
BG	:Beygir Gücü
CNPC	:Çin Ulusal Petrol Şirketi
ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
ÇKP	:Çin Komünist Partisi
ÇSK	:Çin Silahlı Kuvvetleri
EKT	: Elektronik Karşı Tedbirler
EH	: Elektronik Harp
e.t.	: Erişim Tarihi
GÖRİS	: Görüntü İstihbaratı
GPB	: Genel Politik Başkanlığı
GKB	: Genel Kurmay Başkanlığı
GLB	: Genel Lojistik Başkanlığı
GSB	: Genel Silahlanma Başkanlığı
HKO	:Halkın Kurtuluş Ordusu
HSPG	:Halkın Silahlı Polis Gücü
İHA	:İnsansız Hava Aracı
İNİS	: İnsan İstihbaratı
km ²	: Kilometrekare
KBRN	: Kimyasal-Biyolojik-Radyolojik-Nükleer
KHF	:Karadan Havaya Füze
m ³	:Metreküp

MAK	:Merkezi Askeri Komisyonu
NMMC	: Navoi Mining and Metallurgical Combine
OATC	: Orta Asya Türk Cumhuriyetleri
RF	: Rusya Federasyonu
s.	: Sayfa
SİNİS	: Sinyal İstihbaratı
S.S.C. B.	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
ŞİÖ	:Şanghay İş Birliği Örgütü
TMK	: Teşkilat Malzeme ve Kadro
UHK	:Ulusal Halk Kongresi

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Çizelge:</u>	<u>Sayfa:</u>
Çizelge 3.1 Askeri Bölgelerin Sorumluluk Alanları	3
Çizelge 3.2 Askeri Bölgelerde Konuşlu Birliklerin Öncelikli Görevleri	85
Çizelge 3.3 Kategorilerine Göre HKO Deniz Gücü	126
Çizelge 3.4 HKO Füze Gücü	141
Çizelge 3.5 Tugay Başına Düşen Tahmini Lançer Adedi Tablosu	144
Çizelge 3.6 HKO Stratejik Balistik Füze Gücü	147

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil:</u>	<u>Sayfa:</u>
Şekil 3.1 Merkezi Devlet Organları	39
Şekil 3.2 Merkezi Askeri Komisyon	43
Şekil 3.3 Genel Kurmay Başkanlığı Kuruluşu	49
Şekil 3.4 Genel Politik Başkanlığı Kuruluşu	55
Şekil 3.5 Genel Lojistik Başkanlığı Kuruluşu	59
Şekil 3.6 Genel Silahlanma Başkanlığı Kuruluşu	61
Şekil 3.7 HKO Operasyonel Komuta Yapısı	64
Şekil 3.8 HKO Kuvvetlere Göre Personel Dağılımı	75
Şekil 3.9 HKO Kara Kuvvetlerinin ve HSPG'nün Yıllara Göre Personel Değişimi	76
Şekil 3.10 Modern Tankların Yıllar İçerisindeki Artışı	90
Şekil 3.11 HKO Kara Kuvvetleri Topçusu Envanteri	102
Şekil 3.12 HKO'nun Modern Savaş Uçaklarının Tayvan Ordusunun Modern Savaş Uçaklarıyla Karşılaştırılması	115
Şekil 3.13 İkinci Topçu Kuvveti'nin Kullandığı Tahmin Edilen 3-3, 3-3-3 ve 4-4 Kuruluş Yapısı	144
Şekil 3.14 HKO Envanterindeki Bazı Füzelerin Maksimum Menzilleri	150
Şekil 3.15 ÇHC Modern Harp Sistemlerindeki Artış (2003–2007)	155
Şekil 3.16 ÇHC'nin 1996–2007 Yılları Arasındaki Savunma Harcamaları	157

HARİTALAR DİZİNİ

<u>Harita:</u>	<u>Sayfa:</u>
Harita 1.1 Orta Asya Siyasi	1
Harita 3.1 Uzun Yürüyüş (Ekim 1934 – Ekim 1935)	16
Harita 3.2 HKO’na Bağlı 13 Askeri Bölge: 1954–197	21
Harita 3.3 Sino-Hindistan Sınırı	23
Harita 3.4 HKO’na Bağlı 11 Askeri Bölge Komutanlığı: 1970–1985	25
Harita 3.5 HKO’na Bağlı 7 Askeri Bölge Komutanlığı (1985)	29
Harita 3.6 Askeri Bölge Komutanlıkları	48
Harita 3.7 Kara Kuvvetlerinin Ana Ast Birliklerinin Konuşlandığı Bölgeler	84
Harita 3.8 Hava Kuvvetleri Ana Ast Birliklerinin Konuşlandığı Bölgeler	111
Harita 3.9 Birinci ve İkinci Ada Zincirleri	122
Harita 3.10 Deniz Kuvvetlerinin Ana Ast Birliklerinin Konuşlandığı Bölgeler	125
Harita 3.11 Çin’in Füze Menzilleri	146

1.GİRİŞ

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), gerçekleştirdiği ekonomik reformlar ve uyguladığı faydacı politikalar sayesinde 1990'ların başından itibaren dünyanın en hızlı büyüyen ve halen de büyümekte olan ekonomilerinden biri olmuştur. Çin'de meydana gelen bu ekonomik dinamizmin yöneldiği ilk alan ise Orta Asya olmuştur.

Orta Asya denildiğinde Kuzeyde Güney Sibiry'a'dan Güneyde Hint Yarımadası'na; Batıda Hazar Denizi ve İran'dan, Doğuda Çin'e kadar uzanan Avrupa'nın yaklaşık iki katı büyüklüğünde, geniş bir coğrafya akla gelmektedir. (Kona, 2002, s.104) Jeopolitik anlamda ise Orta Asya, günümüz itibarıyla, Rusya Federasyonu (RF), Kafkasya, İran, Afganistan ve ÇHC arasında yer alan, Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte ortaya çıkan bağımsız devletlerin oluşturduğu, zengin yeraltı kaynakları ve düşük nüfus yoğunluğuna sahip bir bölgesel sistemdir.

Source: Map Resources. Adapted by CRS. (08/02 M. Chin)

Harita 1.1 Orta Asya Siyasi (http://maps.grida.no/go/graphic/central_asia, e.t.:15.11.2006)

Tarihi açıdan, bu bölgeye “Orta Asya” yerine “Türkistan” denmesinin de uygun olacağı muhakkaktır. Zira Orta Asya tabirinin içerisinde, bu bölgede yaşayan Türklerin ayrı ayrı etnik unsurlar olarak görülmesi gibi bir sakınca mevcuttur.

Oysaki Rus Çarlığı döneminde, hatta 1924 yılında başlatılan ve 1936 yılında sona eren Türkistan'ı milli bölgelere ayırma politikası tamamlanıncaya kadar, SSCB tarafından da bu coğrafya, “Türkistan” olarak isimlendirilmeye devam edilmiştir. (Birsell, 2005, s.20)

‘Soğuk Savaş süresince çift kutuplu yapılanma içinde Doğu Bloku'nun Asya mihverini oluşturan Orta Asya, Soğuk Savaş sonrasında ortaya çıkan jeopolitik boşluk alanı çerçevesinde küresel, kıtasal ve bölgesel strateji geliştiren bütün aktörlerin ilgi alanı içine girmiştir.’ (Davutoğlu, 2004, s.468) Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Orta Asya'nın bağımsız bir jeopolitik alan olarak ortaya çıkışı Çin açısından altın niteliğinde bir fırsat oluşturdu. Zira bölge, hızla büyüyen Çin ekonomisi için potansiyel bir pazar ve stratejik hammaddeler bakımından çok zengin bir kaynaktı. (Andican, 2006, s.7) Orta Asya ÇHC'nin iç siyasi yapısı açısından da özel bir önem taşımaktadır. ÇHC'nin uluslar arası platformda sık sık gündeme gelen iki önemli problemi Doğu Türkistan doğrudan, Tibet ise dolaylı olarak Orta Asya ile bağlantılıdır. (Karaca, 2008, s.158) Nitekim Doğu Türkistan, Tibet ve İç Moğolistan insan hakları açısından uluslararası sistemin önemli argümanları haline gelmiş ve ÇHC'nin hassas taraflarını oluşturmuştur. Bu nedenle ÇHC Orta Asya'da inisiyatifi elinde tutarak etkili olmaya ve bu hassas alanlardaki muhtemel zaafı kapatmaya çalışmaktadır.

Büyümesini sürekli hale getirmek isteyen Çin'in enerji ihtiyacı da her geçen gün artmaktadır. Enerji kaynaklarının güvenliği ise Çin'in enerji stratejisinin vazgeçilmez bir hedefidir. Bunun için de Orta Asya coğrafyasının istikrarı, kontrolü ve güvenliği Çin'in enerji güvenliği için bir olmazsa olmaz durumdur.

Çin ekonomik etkinliğini tüm bölge geneline yaymış ve bu ülkeler üzerinde tam bir hegemonya kurmuştur Orta Asya pazarları Çin mallarının istilasına altındadır. “Günümüzde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (OATC) ile Çin (Doğu Türkistan ve Şincan bölgeleri) arasında merkezi hükümet tarafından kontrol edilen 16, bölgesel hükümetler tarafından yönetilen 12 gümrük kapısı ve sınır ticaret alanı oluşturulmuş durumdadır.” (Andican, 2006, s.17) Çin 2000'li yıllara gelindiğinde Orta Asya ülkeleri ile olan bütün sınır sorunlarını çözerek huzuru ve güveni sınırlarında sağlamıştır. Bu problemler genellikle ÇHC karşısında çaresiz kalan Türk

Cumhuriyetlerinin toprak tavizi ile çözülmüştür.

Bugüne geldiğimizde Çin Orta Asya jeopolitiğinin en önemli oyuncularından biri durumundadır. Hızla gelişen ekonomisi, artan enerji ihtiyaçları, büyüyen nüfusu ve Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) çatısı altında bölge ülkeleriyle geliştirdiği ilişkiler Çin'i bölgede vazgeçilmez bir aktör yapmıştır. ŞİÖ başlangıçta pek umutlu görünmeyen ve sadece Çin ile diğer üye ülkelerin sınır sorunlarının görüşüldüğü bir platform olarak başlamıştır. Bugün geldiği noktada, tüm Asya'yı kapsayan bir örgüt olma iddiasındadır.

Büyük güçlerin en önemli ortak yönleri sağlam bir ekonomiye ve güçlü bir silahlı kuvvetlere sahip olmalarıdır. ÇHC'nin savunma harcamalarındaki artışa bakıldığında, dünyanın en büyük ekonomisi olmaya aday bir ülkenin yanında dünyanın en güçlü ordusuna sahip hegemon bir güç olma arzusu görülebilir.

ÇHC, Silahlı kuvvetlerinin içerisinde bulunduğu değişim ve gelişim sürecinde yürüttüğü çalışmalarla ilgili şeffaf bir yöntem izlememektedir. Zira ÇHC'nin savunma bütçesiyle ilgili açıkladığı resmi rakamlar, batıda temkinli bir şekilde karşılanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) savunma bakanlığı, yayınladığı yıllık raporlarda Çin'in ordusunu modernize etmek için deklare ettiği bütçeyi gerçekçi bulmamakta, bunun çok üzerinde rakamlarla tahminlerde bulunmaktadır. ABD, bu tahminleri Çin'in envanterine kattığı yeni silahları ve yürüttüğü projeleri hesaba katarak otaya koymaktadır.

Baş döndüren bir hızla büyüyen ekonomisiyle birlikte Silahlı Kuvvetlerini de güçlendiren ÇHC, yeterince güçlenene kadar gerçek durumu hep gizleyeceğı, sabırla köşesinde bekleyeceğı ve kendini belli etmeyeceğı benziyor. Rakamlarla ilgili çelişkileri bir kenara bıraktığımızda, ÇHC'nin ordusunu koşar adım 21.yy'a hazırladığı açıkça ortadadır. Bununla birlikte ABD'nin ÇHC için tahmin ettiği en yüksek savunma bütçesi rakamlarını bile ABD'nin çok gerisinde kalmaktadır. Bu halde ÇHC'nin ABD ordusuyla boy ölçüşecek seviyeye gelmesinin ise uzun yıllar sonra olabileceğı tahmin edilmektedir.

Bu çalışmada, Çin Silahlı Kuvvetlerinin 1970'lerden günümüze kadar geçen süreçte kaydettiği gelişmeler ve yaşadığı modernizasyon süreci incelenmiştir. Bu kapsamda Şanghay İşbirliği Örgütü çatısı altında yürütülen askeri ortaklıklar sonucunda Çin Silahlı Kuvvetlerinin bugün ulaştığı nokta ortaya konulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde ŞİÖ'nün Çin'e politik ve askeri konularda sağladığı avantajlar ile bölgeye olan etkisi ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde Çin Askeri doktrini ve stratejisi ele alınarak Çin Silahlı Kuvvetleri; organizasyon, kuvvet yapısı ve emir-komuta ilişkileri açısından incelenmiştir. Ayrıca bu bölümde Çin Silahlı Kuvvetlerinin yaklaşık son 40 yıl içerisinde gerçekleştirdiği modernizasyon çalışmaları sonucunda geldiği nokta incelenmiştir.

Dördüncü bölümde Osmanlıdan günümüze kadar geçen dönemde inişler ve çıkışlar yaşayan Türk-Çin ilişkileri ele alınmış ve askeri işbirliği konusunda bir durum tespiti yapılmıştır.

Sonuç bölümünde ise Türkiye açısından Çin'in politikaları ve yaklaşımları ortaya konularak iki ülke arasında yaşanabilecek çatışmalar ve kurulabilecek ortaklıklar vurgulanmıştır.

Çalışmanın hazırlanması esnasında karşılaştığım en önemli güçlük ulaşılan verilerin çeşitliliği ve subjektifliği olmuştur. Zira Çin'in resmi kuruluşlarının kaynakları ile özellikle ABD ve diğer yabancı kaynakların verileri arasında ciddi farklılıklar mevcuttu. Bu durum zaman zaman beni tereddüte düşürse de çeşitli kaynakların mukayesesi sonucunda makul bir tablo ortaya koymaya çalıştım. Kimi noktalarda, ulaşabildiğim kaynakların kısıtlı olması sebebiyle tatmin olmadığım anlar oldu. Bu sebeple bu alanda araştırma yapacak olanlara ulaşacakları sonuçları farklı görüşü paylaşan kaynaklardan da teyit etmelerini tavsiye ediyorum.

2.ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ

2.1. Şanghay Beşlisi'nin Kurulma Amacı

Soğuk Savaş Dönemi içerisinde, karşılıklı toprak talepleri nedeniyle, SSCB ve Çin arasında büyük problemler ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda Çin, SSCB'den Kırgızistan, Kazakistan ve Özbekistan'a ait topraklardan 2 milyon 200 bin kilometre karelik bir alanın kendisine verilmesini talep etmiş, SSCB ise Çin'den Doğu Türkistan'da bulunan Kazak ve Kırgız halklarının, Kazakistan ve Kırgızistan ile birleşmesini istemiştir. (Birsal, 2005, s.182) İki ülkeyi sürekli karşı karşıya getiren bu sorunların sebep olduğu gerginlikler 1980'lerin ilk yıllarında yerini Çin – Sovyet yaklaşması bırakmıştır. Bu yaklaşmanın asıl amacı, sınır komşusu olan iki ülkenin arasındaki problem alanlarını ortadan kaldırma isteğidir. Böylelikle her iki ülke de dış tehdite ayırdığı enerjisini iç sorunlarını çözmede kullanma fırsatı bulmuş olacaktır.

1990'ların başına geldiğimizde dünya siyasetinde meydana gelen değişim Çin-Rus ilişkilerinde de gelişmeler yaşanmasına neden olmuştur. Çin ve Rusya arasında gelişen ilişkiler Eylül 1994'te 'yapıcı ortaklığa', Nisan 1996'da 'stratejik ortaklığa' dönüşmüştür.

Çin ve Rusya, 1996 yılında hem dünya politikasında ABD'yi dengelemeyi hem de merkezi Avrasya'daki gelişmelere başka büyük güçlerin müdahalesini engellemeyi düşünerek ŞİÖ için ilk adımları atmışlardır.

Sovyetlerin dağılmasından sonra yeni bağımsız olan Orta Asya Cumhuriyetleri ile Rusya, Sovyet döneminden kalan sınır sorunlarını devralmıştır. Bu sorunlar ise tehdit oluşturmaya ve ÇHC ile ilişkilerin gelişmesine engel olmaya devam etmiştir. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak, dünya politikasında ABD'yi dengelemek ve merkezi Avrasya'daki gelişmelere başka büyük güçlerin müdahalesini engellemek amacıyla 26 Nisan 1996'da Çin'in Şanghay kentinde, Rusya'nın yanında Çin'le sınırdaş olan Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın da imzaladığı anlaşma ile "Şanghay Beşlisi" olarak bilinen ortaklık hayata geçmiştir.

2.2.Şanghay Beşlisinden Şanghay İşbirliği Örgütüne Dönüşüm Süreci

İlk toplantısını devlet başkanları düzeyinde, Şanghay'da yapan Şanghay Beşlisinin görüştüğü ilk konu sınır bölgelerindeki güvenlik ve güven artırıcı önlemler olmuştur. Çin diğer dört ülke ile 7000 kilometrelik bir sınırı paylaşmaktadır ve bu sınır bölgelerinde tarihten gelen sorunlar bulunmaktadır. Toplantı başarı ile sonuçlanmış ve toplantı sonunda ve bir anlaşma imzalanmıştır. ‘Antlaşma uyarınca, taraflar birbirlerine karşı askerî tatbikat yapmamayı, tatbikatları alan ve sayı itibarıyla sınırlandırmayı, sınır bölgelerine yakın 100 km.lik alanda askerî harekâtlar da dâhil olmak üzere önemli durumları birbirlerine rapor etmeyi taahhüt etmişlerdir.’ (Karaca, 2004, s.204) Alınan bu kararların bütün üye ülkelerin askeri faaliyetlerini ve tertiplenmelerini etkileyeceği ve ciddi faydalar sağlayacağı rahatlıkla görülmektedir.

24 Nisan 1997 tarihinde Moskova'da yapılan Şanghay beşlisinin ikinci zirve toplantısı, imzalanan yeni bir belgeyle sonuçlanmıştır. “Sınır Bölgelerindeki Askeri Güçlerin Çok Taraflı Olarak Azaltılmasına İlişkin Anlaşma” imzalanmıştır. (Sandıklı ve Güllü, 2005, s.167) Bu antlaşma gereği üye ülkeler, sınır bölgelerinde sadece savunmayı gerektiren bölgeleri korumak maksadıyla çok az sayıda kuvvet bulunduracak, sınır bölgelerinde yer alan kuvvetler birbirlerine saldırmayacak ve sınırın her iki tarafında 100 km’lik alanda kara ve hava kuvvetleri ile sınır muhafızlarının sayısı ve önemli nitelikteki silahların miktarı sınırlandırılacaktır. Binlerce kilometrelik Çin sınırını düşündüğümüzde bu anlaşmanın askeri açıdan Çin’e sağladığı kuvvet tasarrufu küçümsenmeyecek kadar fazladır.

Şanghay ve Moskova Zirvelerine damgasını vuran konular üye ülkelerin sınır güvenlikleri ve karşılıklı askeri münasebetler olmuştur. 1998 yılına Kazakistan'ın Almatı kentinde icra edilen üçüncü zirve ise önceki iki zirveden daha farklı bir şekilde cereyan etti. İç sorunlarını büyük ölçüde halleden beşli ilk kez. İlk defa bu zirvede, sınır meselelerinin ve askeri meselelerin dışında, bölgesel güvenlikle ilgili hususlar görüşülmüştür. Tam bir ittifak görüntüsü veren üye ülkeler, bölgede nükleer silahsızlanma ile ilgili ortak bir mutabakat görüntüsü vermiştir.

Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'de, 5 Temmuz 2000 tarihinde yapılan beşinci zirve toplantısında üye ülkelerin kendi rejimlerini, ekonomik ve toplumsal modellerini seçme hakları olduğu ve bu durumun üyelerin milli çıkarlarına göre şekilleneceği gündeme getirilmiştir. Böylelikle Çin'in Doğu Türkistan ve Rusya'nın Çeçenistan politikalarına üye ülkelerin desteği sağlanmıştır. Bu iç meselelerin yanında üye ülkelerin bölgenin istikrarsız ülkesi Afganistan'daki iç karışıklıkların çözümü için tarafların bir araya gelebilecekleri ortak bir zemin hazırlanması konusunda inisiyatif alabileceği kararı alınmıştır. Bu toplantıyı önemli kılan bir diğer husus da Özbekistan Devlet Başkanı İslam Kerimov'un gözlemci olarak katılmış olmasıdır.

İslam Kerimov'un gözlemci olarak katılmış olması, aslında ileride yaşanacak gelişmelerin tahmin edilmesi için önemli bir ipucu niteliğindedir. Zira 14-15 Haziran 2001'de Şanghay'da gerçekleştirilen zirvede, Şanghay Beşlisi Özbekistan'ın da katılımıyla "Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)"ne dönüştürülmüş ve bir kurumsal kimlik kazandırılmıştır. (Telatar, 2005, s. 174) Böylece 30 milyon kilometrekarelik bir alana hükmeden, 1 milyar 455 milyonluk bir kamuoyuna sahip ve öncelikli amacını terörle mücadele olarak nitelendiren bir örgüt ortaya çıkmıştır.

ABD'de yaşanan 11 Eylül terör olayları, tarih sahnesinde bir kırılma noktası olmuştur. İç karışıklıklarla boğuşan Afganistan bir anda dünya gündemine oturmuş ve ABD bu ülkeye operasyon düzenlenmiştir. ŞİÖ Devlet Başkanları, ilk zirvesini 11 Eylül olaylarından iki gün sonra 13-14 Eylül 2001 tarihlerinde Kazakistan'ın Alma-Atı şehrinde yapmıştır. Zirve sonunda ABD'deki 11 Eylül terör olaylarını kınayan bir bildiri yayınlanmış ve teröre karşı mücadelede dünya kamuoyunun ortak hareket etmesinin önemi vurgulanmıştır.

11 Eylül 2001 tarihinde ABD topraklarında gerçekleştirilen terör saldırıları sonucunda ABD teröre karşı mücadele adına teröristlerin bağlı olduğu örgütün yuvalandığı yer olduğu iddia edilen Afganistan'a müdahale etmeyi bir hak olarak görmüştür. Ortaya çıkan yeni konjonktürde ABD'nin terör politikasının başarıya ulaşmasında stratejik ortak olarak tanımladığı Özbekistan ve Kırgızistan kilit rol oynayacak iki ülke konumuna ulaştılar. Zira bu ülkeler o dönemde Afganistan'a yönelik gerçekleştirilen ABD harekâtına tam destek verdiler. Özbekistan,

Afganistan'a yapılan uluslar arası müdahaleye başından itibaren destek vererek ve ABD önderliğindeki çok uluslu güçlere üs sağlayarak güvenlik alanındaki bağımlılığını dengelemeye çalışmıştır.

Amerikan askeri varlığını bir anda kendine komşu bir coğrafyada bulan ŞİÖ, kurulan ittifakın sağlamlığıyla ilgili ilk sınavını bu dönemde vermiştir. Kuruluş bildirgesinde öncelikli amacını terörle mücadele olarak nitelendiren örgütün üyelerinin terör maduru bir ülke görünümündeki ABD'nin operasyonları karşısındaki belirsiz tavırları örgütün bölgesel ve uluslararası pozisyonunu tartışmaya açmıştır.

ŞİÖ ikinci Devlet Başkanları Zirvesi 7 Haziran 2002 tarihinde Rusya'nın St. Petersburg şehrinde yapıldı. Bu zirvede Şanghay İşbirliği Örgütü Şartı imzalanarak Örgüt sürekli sekreteryaya sahip bir güvenlik bloğuna dönüştürülmüştür. (Telatar, 2005, s.175) ŞİÖ yapılanması içerisinde 2002 yılının Ekim ayı başında Çin ve Kırgızistan, Çin-Kırgız sınırında terörle mücadele kapsamında müşterek bir tatbikat icra etmiştir. Bu tatbikat, ŞİÖ çatısı altında gerçekleştirilen ilk askeri tatbikat olmakla birlikte ilerleyen yıllarda gerçekleştirilecek müşterek tatbikatların da provası mahiyetinde bir faaliyet olmuştur.

St. Petersburg zirvesinde gerçekleştirilen yapısal değişimin devamı olarak Mayıs 2003'te Moskova'da yapılan zirvede ŞİÖ bütçesinin hazırlanması ve İdaresi Usulüyle ilgili anlaşma imzalandı. Ayrıca ŞİÖ Devlet Başkanları Konseyi, Hükümet Başkanları Konseyi, Dışişleri Bakanları Konseyi, Milli Koordinatörler Konseyi, ŞİÖ Genel Sekreterliği, İcra Komitesi, Terörle Mücadele Yapılanması ve ŞİÖ Genel Sekreterliği Daimi Temsilciler Konseyi ile ilgili düzenlemeler kabul edildi. Kurumsallaşma adına atılan bu adımların ardından ŞİÖ'nün NATO benzeri bir mekanizmaya dönüştüğü söylenebilir.

2002 yılında icra edilen Kırgız – Çin tatbikatının devamı olarak, 8 – 12 Ağustos 2003 tarihleri arasında ŞİÖ'ne üye beş ülke - Kazakistan, Kırgızistan, Çin, Rusya ve Tacikistan – tarafından müşterek bir Terörle Mücadele Tatbikatı icra edilmiştir. (<http://www.sectso.org/html/00030.html>,e.t.:22.08.2007) Silahlı Kuvvetler

boyutunda icra edilen bu faaliyetler örgütün askeri gücünün pekiştirilmesi ve diğer uluslar arası organizasyonlara mesaj vermesi niteliği taşımaktadır.

ŞİÖ Devlet Başkanları Konseyi'nin 17 Haziran 2004'te Taşkent'te gerçekleştirdiği zirvesinde liderler terörizm ve aşırıcılığın boy gösterdiği bu dönemde ŞİÖ'nün güvenlik alanında işbirliği geliştirmesinin önemine değinmişlerdir. Bu toplantıda ayrıca güvenlik güçlerinin de katıldığı ortak tatbikatların yapılması kararlaştırılmıştır. Toplantı sonucunda alınan kararlar arasında, Moğolistan'a ŞİÖ gözlemci statüsünün verilmesi de benimsenmiştir. (Çomak, 2005, s.246) Moğolistan'a verilen gözlemci statüsü ile 2001 yılından beri yaşanan derinleşme süreci terk edilerek uluslar arası politikadaki hızlı değişimler gereği genişleme fikri benimsenmiştir.

2004 yılında Taşkent'te yapılan Devlet başkanları zirvesinde Asya pasifikteki uluslararası organizasyonlarla işbirliği tesis etme yönünde ortaya çıkan inisiyatif bölgeden çok olumlu ve sıcak tepkiler almıştır. ŞİÖ ile Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN), Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) arasında işbirliği belgeleri imzalanmıştır.

Genişleme politikasının sonucu olarak 5 Temmuz 2005 tarihinde Astana'da yapılan zirveye üye ülke devlet başkanlarının yanı sıra Moğolistan devlet başkanı, İran Cumhurbaşkanı yardımcısı, Pakistan başbakanı, Hindistan dışişleri bakanı ve ŞİÖ genel sekreteri katılmıştır.

Astana'da toplanan Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) Devlet Başkanları Zirvesi'nde önemli kararların içerisinde ikisi, uluslararası politika açısından yeni bir dönemin başlangıcını ilan eder nitelikteydi. Bu tarihi kararlardan birincisi, İran, Pakistan ve Hindistan'ın gözlemci statüsünde örgüte üye olarak kabul edilmeleridir. İkincisi ise, ŞİÖ'nün terörizmle mücadele kapsamında Afganistan'da operasyonlarına devam eden ABD'ye buradaki geniş ölçekli askeri operasyonlarına artık son vermesi ve ŞİÖ'ye üye ülkelerde (Özbekistan ve Kırgızistan) geçici olarak konuşlanmış olan Amerikan güçlerinin geri çekilme takviminin belirlenmesi yönünde çağrıda bulunması olmuştur. (Külebi, 2005, Sayı:55, s.15) Bu çağrı Özbek

yetkililerin ABD askerlerinin Özbekistan'ı altı ay içerisinde terk etmeleri ile ilgili bir nota vermesiyle resmîyet kazanmıştır.

ŞİÖ, Çin çıkarları açısından çok değerli bir araçtır. Örgüt Çin'e güvenlik sağlayan bir mekanizma olmanın dışında, aynı zamanda, Orta Asya ile ilgili konulara dâhil olmasını sağlayan bir kanal, Orta Asya ülkeleri ile politik, ekonomik, askeri ve enerji alanlarında bir işbirliği zemini oluşturmaktadır. ŞİÖ bünyesindeki ciddi gelişmelere karşın henüz çözümlenemeyen sıkıntılar da vardır ve Rusya ile Çin arasındaki örtülü mücadele devam etmektedir. (Andican, 2006, s.7)

2.3.Şanghay İşbirliği Örgütü Çatısı Altında Askeri İşbirlikleri

2002 yılından itibaren Halkın Kurtuluş Ordusu (HKO) ile yabancı ordular arasında ŞİÖ çatısı altında gerçekleştirilen müşterek tatbikatlar, Çin ordusu için yeni sayılabilecek nitelikteki faaliyetlerdir. İstatistiklere göre yabancı ordularla 17 adet müşterek tatbikat tecrübesi yaşamış olan Çin bu tatbikatlardaki maksatlarını uluslar arası barışın hâkim olduğu bir ortam oluşturmak ve geleneksel olmayan güvenlik tehditleriyle mücadele etmek şeklinde ifade etmektedir. Aynı zamanda bu tatbikatlar Çin'in uluslar arası askeri değişim ve işbirliği konularındaki deneyimlerini artırmaktadır. Bunların yanında bu tür faaliyetler katılımcılara kuvvetli ve zayıf yönlerini görme fırsatı verir. Uluslar arası toplumun gerçekleştirdiği barışı destekleme ve koruma faaliyetleri göz önüne alındığında modern olan her ordunun sahip olması gereken yeteneklerden birinin de yabancı ülke ordularıyla müşterek harekât icra edebilme olduğu göze çarpmaktadır.

ŞİÖ yapılanması içerisinde 2002 yılının Ekim ayı başında Çin ve Kırgızistan, Çin-Kırgız sınırında terörle mücadele kapsamında müşterek bir tatbikat icra etmiştir. Bu tatbikat, ŞİÖ çatısı altında gerçekleştirilen ilk askeri tatbikat olmakla birlikte ilerleyen yıllarda gerçekleştirilecek müşterek tatbikatların da provasını mahiyetinde bir faaliyet olmuştur.

2002 yılında icra edilen Kırgız – Çin tatbikatının devamı olarak, 8 – 12 Ağustos 2003 tarihleri arasında ŞİÖ'ne üye beş ülke - Kazakistan, Kırgızistan, Çin, Rusya ve Tacikistan – tarafından müşterek bir Terörle Mücadele Tatbikatı icra edilmiştir.

18-25 Ağustos 2005 tarihleri arasında, Çin ve Rus topraklarında düzenlenen kod adı “Barış Görevi 2005” olan Çin-Rus askeri tatbikatı her iki ülke açısından da ilkleri barındırıyordu. İlginç ve manidar bir senaryoya sahip olan bu tatbikat üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşama, Rus topraklarında, diğer iki aşama ise, Çin topraklarında icra edilmiştir. Senaryoya göre Şandong yarımadasında bulunan üçüncü bir ülkede etnik çatışmalar ortaya çıkar, bu çatışmalara terör saldırıları da eklenince, Çin ve Rusya Birleşmiş Milletlerin kendilerine verdiği yetki uyarınca savaştan iki tarafı ayırmak için operasyon düzenler. 10,000 askerin katıldığı, ileri teknoloji silahların sergilendiği bu tatbikat, senaryosu bakımından gerçekçi bir görünüm sergilemiştir. (Adıbelli, 2006, s.45)

Terör, ayrılıkçılık ve aşırıçılık kaynaklı oluşumlarla mücadele için 2007-2009 yıllarını içeren eylem planına göre üye ülkeler arası anlayış birliği tesis edilmiştir. Bu bağlamda 17 Ağustos 2007’de üye ülkelerin katılımıyla Rusya Federasyonu topraklarında gerçekleşen “Barış Görevi 2007 Terörle Mücadele Tatbikatı” askeri tatbikatlar içerisindeki yerini almıştır. Bölgede barışı, istikrarı ve güvenliği tehdit eden oluşumlara karşı müşterek müdahale konusunda iyi bir tecrübe olan Barış Görevi 2007 tatbikatı bütün dünyada ses getiren bir tatbikat oldu. Zira bu faaliyet ABD ve NATO’ya bir mesaj olarak yorumlanmıştır. Ayrılıkçılık ve terörizmin yanı sıra insan kaçakçılığı ve uyuşturucu kaçakçılığı konularında da örgüt içerisinde ciddi adımlar atılmıştır.

2.4.Şanghay İşbirliği Örgütünün Geleceği ve Türkiye

Başlangıçta pek umutlu görünmeyen ve sadece Çin ile diğer dört ülkenin sınır sorunlarının görüşüldüğü bir platform olarak başlayan ŞİÖ bugün geldiği nokta itibariyle üye ülkeler arasındaki başta sınır problemleri olmak üzere güvenlik sorunlarının azalmasını, istikrar ve ekonomik kalkınma gibi hususlara daha fazla yoğunlaşabilme fırsatlarının doğmasını sağlamıştır. Üye ülkeler arasındaki sınır

uyuşmazlıklarının çözümlü maksadıyla başlamasına rağmen bugün itibariyle tüm Asya'yı kapsayan çok yönlü bir örgüt haline gelmiştir. Bugün Pakistan, İran, Afganistan, Hindistan, Tayvan ve Moğolistan'ın üyelikleri söz konusudur. Örgüt Asya'da dini ve etnik ayrımcılık ile mücadelenin merkezlerinden biri olmuştur.

11 Eylül ve Afganistan savaşı ŞİÖ'nün geleceği konusunda büyük çapta belirsizlikler oluşturmuştur. Amerikan askeri güçlerinin Orta Asya'daki varlığı bölgesel siyasetin içine yeni bir dinamik sokmuştur. (Yom, 2005, s.234) Bu durum henüz kurumsallaşma sürecini yaşayan ŞİÖ için olumsuz bir gelişme olmuştur.

Çin ve Rusya'nın Orta Asya'daki politikalarının ve menfaatlerinin uyumluluğu ve devamlılığı, ŞİÖ'nün kalıcılığı ve geleceğini etkileyen en önemli husustur. ŞİÖ, bölgede etkinliğini artıran ABD'ye karşı Moskova ve Pekin'in en önemli kozudur. Rusya'nın kendi geleneksel nüfuz ve çıkarlarını özellikle Orta Asya özelinde koruyabilmesi ve geliştirebilmesi için bir araç vazifesi gören ŞİÖ, Pekin açısından da sınırlarını denetleme ve istikrarlı bir ortam oluşturma konularında arzulanan bir ortaklığı ifade etmektedir.

Dışarıdan bakıldığında uyumlu bir ortaklık gibi görünen ŞİÖ, daha detaylı incelendiğinde kendi çelişkilerini de içinde barındırmaktadır. Ortaklık eden ülkeler aynı zamanda birbirlerini de bazı konularda dolaylı tehdit olarak algılayıp pozisyonlarını durumsallık yaklaşımına göre belirlemektedirler. Bu manada örgüt ve dolayısıyla Orta Asya coğrafyası Rusya ve Çin için aynı zamanda bir mücadele platformu anlamına da gelmektedir. Zira Çin, Orta Asya cumhuriyetleri üzerinde ağırlıklı bir nüfuz kurup onlara liderlik etmeye çalışırsa, Rusya da bölgedeki ulusal çıkarları doğrultusunda Pekin'i dengeleme yoluna gidebilir. Zaten Rusya, Çin'in Sovyet Türkistanıyla ve özellikle Kazakistan ve Kırgızistan ile artan ticaretinden rahatsızdır. Moskova Çin'in Orta Asya'ya yayılmasını kendisine yönelik bir tehdit olarak algılamaktadır.

ŞİÖ kurulduğu günden bugüne kadar geçen sürede ulaştığı noktada önemli başarılarla imza atmıştır. Güven tesis edici mekanizmalar kurularak beş ülkenin sınır bölgelerinde silahsızlanma inisiyatifi gibi girişimleri sayesinde, Şanghay işbirliğinin "güvenlik" problemlerini başarıyla yönettiği görülmektedir. Ortaya çıkan sinerji

sayesinde, üye ülkeler, sınırlı kaynaklarını siyasi istikrar ve ekonomik kalkınma gibi önemli konulara yönlendirme fırsatını yakalamışlardır. Bugün geldiği nokta tüm Asya'yı kapsayan bir örgüt olma iddiasındadır. Bugün Pakistan, İran, Afganistan, Hindistan, Tayvan ve Moğolistan'ın üyelikleri söz konusudur.

Bu genel çerçeve içerisinde yeni oluşuma bakıldığında; "Şanghay İşbirliği Örgütü" her ne kadar uluslar arası alanda ses getiren bir başlangıç yapmamış olsa da, kısa süre içerisinde ortaya koyduğu gelişmeler ile dikkati çekmiş ve kurucu beş ülke dışında kalan bazı Asya ülkeleri için de cazibe merkezi haline gelmiştir.

ŞİÖ'nün geleceği açısından bazı tehdit ve belirsizlikler olduğu gibi yeni fırsatlar da bulunmaktadır. ŞİÖ'nün varlığının sağlıklı bir şekilde devamı açısından Çin'in takınacağı tutum büyük önem taşıyacaktır. Burada Çin ve Rusya'nın Orta Asya'ya yönelik olarak ortaklığa dayalı yapıcı ve faydacı bir politika izlemesi, ŞİÖ'nün kurumsal açıdan daha da güçlenip gelişmesi sonucunu doğuracaktır. Eğer Çin ve Rusya kendi etki alanlarını artırmaya yönelik yayılcı bir tutum takınırsa ŞİÖ'nün ayakta kalması da mümkün olmayacaktır.

Petrol ve doğal gaz başta olmak üzere enerjinin üretimi ve nakli konusundaki işbirliği, çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir adım olacaktır. Çin'in büyüyen ekonomisinin büyük ihtiyaç duyduğu enerji kaynakları konusunda Hazar ve Sibirya'daki kaynakların ŞİÖ bünyesinde değerlendirilmesi, Rusya ve Orta Asya ülkeleri arasında bu konuda yaşanabilecek çatışmaları dengeleyecektir. Enerji işbirliği konusunda ŞİÖ'nün devreye sokulması Çin-Rus ikili ilişkilerini geliştireceği gibi örgüte de ticari işbirliği zemini yaratacaktır.

Türkiye de Rusya'ya ŞİÖ'ne üye olma konusunda istekli olduğunu bildirmiş ancak örgüt üyelerinden bu konuda olumlu bir adım atılmamıştır. Orta Asya'daki büyük pastayı kendi aralarında paylaşmak varken Rusya ve Çin'in bölgede önemli bir etki oluşturabilecek Türkiye'yi aralarına almaları büyük bir sürpriz olurdu. Bu noktada Türkiye'nin hayati öneme haiz Orta Asya coğrafyasında söz sahibi olması için karşılıklı fayda prensibi içerisinde örgütü oluşturan üyelerle ayrı ayrı ilişkilerini geliştirmelidir.

Türkiye, Orta Asya'daki uzun dönemli etkinliğini tesis edebilmek için Şanghay İşbirliği Teşkilatı üyeleri ile olan ilişkilerini geliştirmelidir. Avrupa ve ABD merkezli bölgesel ve küresel güç merkezleri ekseninde politikalar üreten Türkiye, ŞİÖ üyelerini ve örgütü batıdan okumak yerine doğudan görmeye çalışmalıdır. Bu kapsamda yeni ekonomik ve kültürel ilişkiler geliştirmeli ve işbirliği alanları araştırmalıdır.

3.ÇHC SİLAHLI KUVVETLERİ

3.1.Halkın Kurtuluş Ordusu'nun (HKO) Tarihi Gelişimi

Halkın Kurtuluş Ordusu (HKO)'nun kuruluşu, Çin Komünist Partisi liderleri Zhu De ve Zhou Enlai'nin önderliğindeki 30,000 komünistin ve Guomintang Ulusal Devrim Ordusu karşıtlarının, Çang Kay-şek'in Nankin'de yeni kurduğu merkezi hükümete karşı başlattığı **Nankin Ayaklanması**nın tarihi olan 1 Ağustos 1927 tarihine kadar dayanır. Bu ayaklanma, Qing Hanedanlığının 1911'de yıkılmasıyla ortaya çıkan Savaş Lordları düzenine karşı oluşturulan Çin Komünist Partisi (ÇKP) – Guomintang (KMT)¹ ittifakının da sonunu getirdi. (Defense Intelligence Agency, 1984, s.2)

Başarısız Nankin Ayaklanmasından ve Mao Zedung'un önderliğinde yapılan Hasat Devrimini de içeren diğer başarısız silahlı ayaklanmalardan sağ olarak kurtulanlar Hunan ve Jiangxi eyalet sınırları boyunca uzanan Jinggang Dağlarına kaçtılar. (<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm>, e.t.:28.08.2008) Komünistler, silahlı kuvvetlerin kontrolünü elinde tutan Milliyetçilere karşı ilk raundu kaybetmişlerdi ve bunun sonucunda Komünistler kendi ordularını kurmadan başarılı olamayacaklarını anladılar. (Defense Intelligence Agency, 1984, s.2) Mao ve Zhu liderliğinde birleşen isyancılar, Guomintang karşıtları ve fakir köylüler Çin Komünist Partisinin silahlı kolu olan **Birinci İşçi ve Köylü Ordusunu - Kızıl Orduyu** – oluşturdular. (<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm> e.t.:28.08.2008)

3.1.1. Uzun Yürüyüş

Mao Zedung'un uluslararası üne sahip bir askeri stratejist olarak tanınmasını sağlayan başarılarının temelinde, kendisinin geliştirdiği ve üstün Guomintang güçlerine karşı 1930-1934 yılları arasında defalarca başarıyla uyguladığı gerilla taktikleri yatmaktadır. Ancak 1934 Ekimine gelindiğinde, Guomintang güçleri

¹ Guomintang (Milliyetçi Parti), Qing Hanedanının 1911'de yıkılmasını müteakip 1912'de kuruldu. Çan Kai Şek (1887-1975) KMT'nin kurucusu Sun Yat Sen'in 1925'te hayatını kaybetmesi sonucu liderlik koltuğuna oturdu. Çin Komünist Partisi 1921'de kuruldu ve Mao Zedung (1893-1976) 1935'de Parti'nin liderliğini üstlendi.

Komünistleri Jiangxi kentinde kuşatmayı başardılar. Bu noktada başkomutan Zhu De ve siyasi başkan Mao Zedong önderliğindeki Kızıl Ordu, kuşatmayı yarararak Shaanxi Kentinin kuzeyinde Yanan'da biten ve tam bir yıl sürecektir olan 10,000 km'lik efsanevi Uzun Yürüyüşü başlattı.

Harita 3.1 Uzun Yürüyüş (Ekim 1934 – Ekim 1935)

Kızıl Ordu'nun 'Uzun Yürüyüş' esnasında gösterdiği kahramanlıklar bir efsaneye dönüştü ve Kızıl Ordunun – ve onun halefi olan Halkın Kurtuluş Ordusunun – üstün savaşçılık ruhunun bir sembolü haline geldi. O dönem boyunca, Mao'nun politik gücü ve gerilla harbi taktikleri parti içinde ve Kızıl Orduda hâkim oldu. (<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm>, e.t.:28.08.2008)

3.1.2. Japonya İşgali: Kızıl Ordu Guomintang'la Aynı Cephe'de

Kızıl Ordu, 1937’de Çin topraklarını işgal eden Japon ordusuna karşı Guomindangla birlikte ikinci birleşik cepheye katıldı. Ancak 1941 yılına gelindiğinde hem milliyetçiler hem de Komünistler Japonlarla büyük çaplı çatışmalara girmekten kaçınarak, mevcut kuvvetlerini koruma ve belli bölgelerde hâkimiyetlerini artırma çabasına girdiler. Guomindangla işbirliği yapmasına rağmen, Çin Komünist Partisi, Kızıl Ordu’yu, Japon karşıtı direnişe önderlik yaparken, Çin’in kuzeyindeki nüfuzunu artırmak için kullandı. Milliyetçi cephe ise batıda bulunan Sichuan Bölgesinde askeri varlığını güçlendirme gayreti içine girdi.

1945’te Japonya’ya karşı kazanılan zaferden sonra milliyetçilerle komünistler arasındaki hâkimiyet mücadelesini daha da hızlandı. Lin Biao komutasındaki 100,000 kişilik komünist kuvvetleri, Sovyetlerin savaşın son haftasında işgal ettikleri ve 1946’da çekildiği zengin bir endüstri bölgesi olan Mançurya’ya girdi. Kızıl Ordu, Japonya’dan alınan silahlar ve malzemelerle teçhiz edilirken, Kızıl Ordu’dan sayıca fazla olan Milliyetçi ordu ise kaliteli ABD malzemeleri ile donatıldı. (Defense Intelligence Agency, 1984, s.2)

3.1.3. İç (Sivil) Savaş

Japonya’nın mağlup edilmesinin ardından Mao ile Çang Kay-şek arasında başlayan barış görüşmeleri başarısızlıkla sonuçlandı ve 1946 Temmuzunda iç savaş yeniden başladı. Milliyetçiler şehirleri ve ana iletişim hatlarını kontrol ederken Komünistler de kırsal kesimde hâkimiyet sağlayarak milliyetçilerle yıpratma muharebesine tutuştular. Zamanla Kızıl Ordu yaklaşık 1 milyon askere sahip ve 2 milyon milis ile desteklenen bir güç haline geldi. 1947 yılının yazında Çin Halkın Kurtuluşu Ordusu, milliyetçilere karşı gerilla harbi ve konvansiyonel muharebenin karışımı bir teknikle büyük çaplı taarruzi operasyonlar gerçekleştirdiler. 1949 yılının Ocak ayına gelindiğinde Milliyetçilerin Pekin’deki direnişi tamamen kırıldı. Aynı yılın Mart ayında Çin HKO Chang-jiang nehrini geçerek Nanjing’i hâkimiyeti altına aldı ve bir ay sonra da Şangay düştü. Ağustos’ta Milliyetçi Hükümet Tayvan’a çekildi ve 1 Ekim 1949’da Çin Halk Cumhuriyeti kuruldu. (Defense Intelligence Agency, 1984, s.2)

3.1.4. Komünist Zaferi ve HKO’nun Yeniden Yapılanması

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluş tarihinde Halkın Kurtuluş Ordusunun özel bir yeri vardır. Çünkü yeni kurulan devlet Ordu mensupların omuzlarında yükselmiştir ve yapılan askeri mücadeleler sonucu etkilemiştir. Başlangıçta **Birinci İşçi ve Köylü Ordusu - Kızıl Ordu** – olarak isimlendirilen Çin Silahlı Kuvvetleri 1949 yılına gelindiğinde ulusal bir silahlı güç haline gelmişti.

Hava ve Deniz Kuvvetlerinin kurulması ile yeni bir yapıya kavuşan Halkın Kurtuluş Ordusu 5 milyonluk kişilik mevcuduyla modernizasyona ihtiyacı olan hantal bir ordu görünümüne sahipti. 1950'de HKO, 10.000 kişilik Hava Kuvvetleri (1949'da kuruldu) ve 60.000 kişilik Deniz Kuvvetleri (1950'de kuruldu) mevcuduna sahipti. Bu kuvvetin dışında Çin ayrıca 5,5 milyon milis gücüne sahipti. Bununla beraber yetersiz seviyede eğitimi olanlar ve politik düşünce olarak güvensizlik verenlerin ordudan ihraç edilmeleriyle Silahlı Kuvvetlerin mevcudu 1953 yılında 2,8 milyona kadar düştü. (<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm>, e.t.:28.08.2008)

Çin'in yeni lider kadrosu, HKO'nun kısıtlı hareket kabiliyetine, eksik lojistik ve ulaştırma imkânına sahip bir ordudan modern bir askeri güce dönüştürülmesinin önemini bilincindeydi. Sino – Sovyet Dostluk, Mütteliklik ve Karşılıklı Destek anlaşmasının Şubat 1950'de imzalanması 1950'lerde savunma alanında gerçekleştirilen modernizasyon çalışmalarına temel teşkil etmiştir.

3.1.5.Kore Savaşı ve Sovyet Çizgisinde Yeniden Yapılanma

Kore Savaşı silahlı kuvvetlerin modernizasyonunda bir dönüm noktası olmuştur. HKO ilk kez Kore'de Birleşmiş Milletlerin birlikleri gibi modern bir silahlı güçle karşı karşıya gelmiş ve burada edindiği savaş deneyimi, modernizasyon sürecine yeni bir boyut katmıştır.

Kore'de, Çinliler, bazı küçük başarılar istisna olmak üzere, çok üstün bir ateş gücüne sahip olan bir düşmana karşı, yeterli desteği olmayan piyade yığınları ile taarruz etmenin hem boşa bir çabalama hem de ağır kayıplar verme anlamına geldiğini kısa zamanda anladılar. (Defense Intelligence Agency, 1984, s.3) Buna ek olarak Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin Çin topraklarına girmelerini engellemek için, geçmişte Çin ankarasının derinliklerinde uyguladıkları ve başarılı oldukları

stratejik çekilme harekâtı tarzında bir harekâta imkân veren uygun bir ortamın olmadığını farkedildi ve ilk kez belli bir hatta mevzi savunması uygulandı. Çin, hava kuvvetlerini gerçek manada ilk kez Kore’de kullanıldı ve üstün BM kuvvetlerine ciddi kayıplar verdirdi.

1950 yılından Temmuz 1953 yılına kadar geçen süre boyunca elde edilen savaş tecrübesi HKO’na karmaşık bir miras bıraktı. Çin Silahlı kuvvetlerin komuta kademesi, bir taraftan dünya ordularından müteşekkil bir kuvvetin taarruzlarını başarıyla geri püskürttükleri ve bu süreçte orduyu Sovyetlerin desteğiyle modernize ettikleri düşüncesiyle övünürken diğer taraftan HKO’nun büyük kayıplar vermesine katlanmak durumunda kaldılar. Bu kayıplar, Çin’in devrinci ordusunun yapısının, emir komuta zincirinin, askeri strateji ve taktiklerinin değiştirilmesi gerektiğini gözler önüne serdi. (Allen and Krumeel and Pollack, 1995, s.14)

3.1.6. 1950’ler ve 1960’lardaki Askeri Modernizasyon Çalışmaları

HKO’ nun modernizasyonu için 1951 sonbaharında başlayan büyük çaplı Sovyet desteği, Çin savunma sanayinin kurulmasında silah ve teçhizat yardımı ile askeri konularda teknik destek verme şeklinde olmuştur. Sovyetler Birliği özellikle Kore Savaşı yıllarında olmak üzere, Çin Silahlı Kuvvetlerine piyade silahları, top, tank, kamyon, savaş uçağı, bombardıman uçağı, deniz altı, destroyer ve hücum bot vermek suretiyle yardım etmiştir. Sovyet danışmanlar temel olarak Sovyet çizgisinde bir savunma sanayii inşa etmek gayretiyle çalışmışlardır.

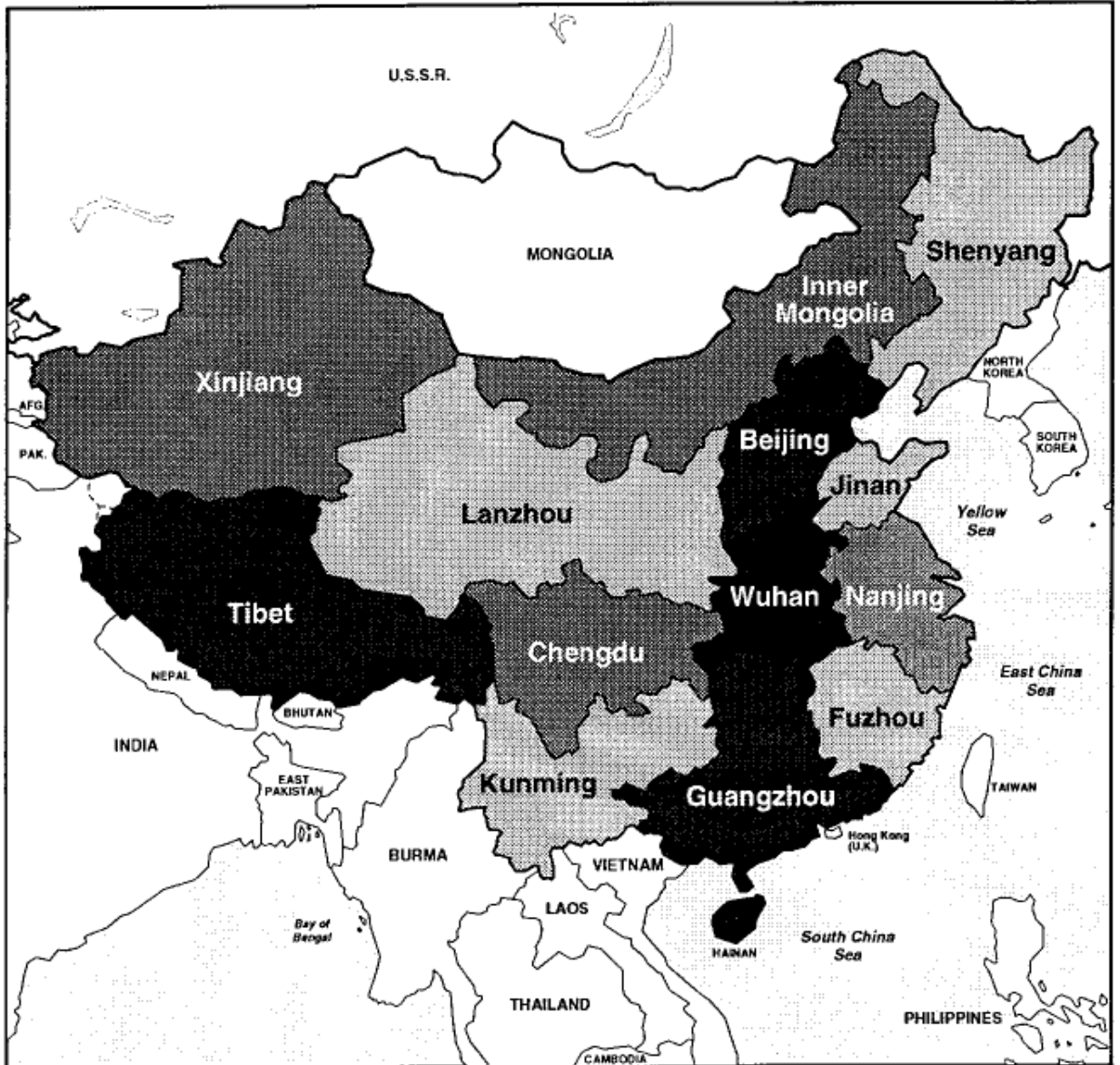
Uçak ve askeri araç gereç fabrikaları ile gemi yapım tersaneleri kuruldu ve 1950’lerin sonlarına gelindiğinde Sovyet modeli birçok çeşit askeri ekipman Çin’de üretiliyordu. Sovyetler Birliği Çin’e en modern silah sistemlerini vermediği için birçok silahın tarihi geçmişti ve yetersizdi. Hem Çin’in Sovyet savunma yardımından duyduğu tatminsizlik hem de Sovyetleri nükleer bomba yapımı konusunda Çin’e destek vermekte isteksiz oluşu 1960 yılında Sovyet danışmanların geri çekilmesi ile sonuçlandı.

1950’lerin başlarında Çinli liderler, Sovyet çizgisinde gerçekleştirilen askeri yapılanma sürecini tekrar gözden geçirme ihtiyacı hissettiler. 1954 yılında Milli Savunma Konseyi, Milli Saavunma Bakanlığı ve 13 adet askeri bölge kuruldu:

(Harita 3.2) Guangzhou, Chengdu, Fuzhou, Kunming, Lanzhou, Nanjing, Beijing, Shenyang, Jinan, Wuhan, Inner Mongolia Otonom Bölgesi, Xinjiang Otonom Bölgesi ve Tibet Otonom Bölgesi. (Allen and KrumeL and Pollack, 1995, s.14)

Modernizasyon ve kurumsal yapılanma ile ilgili görev Milli Savunma Bakanı olarak atanan ve HKO'nun komutasını devralan Peng Dehuai'ye verildi. Askeri eğitimin profesyonelleştirilmesi konusuna yoğunlaşan Peng, bu kapsamda HKO'nun emvudunu 5,5 milyondan 3,6 milyona düşürdü. Daha kaliteli bir ordu için – özellikle hava kuvvetleri ve topçu birliğinde - gerçekleştirilen bu profesyonelleşme çalışmaları, HKO'nun Tayvan Körfezi krizinde başarısız olmasını engelleyemedi. (Ağustos-Ekim 1958) Bu yenilgi Pen Duhai'nin konumunu zayıflattı ve Mao'nun Büyük Sıçrama Plolitikalarını eleştirmesi onun sonunu getirdi. Peng'den boşalan Savunma Bakanlığı koltuğuna ise Lin Biao oturdu. (Allen and KrumeL and Pollack, 1995, s.17)

Lin Biao'nun göreve getirilmesi ve Sovyet askeri danışmanların 1960'da geri gönderilmesi modernizasyon sürecinde yeni bir dönem başlattı. Sovyet yardımının kesilmesi, savunma sanayiinde ve silah üreten – özellikle yeni emeklemeye başlayan uçak sanayii – sektörlerde hayal kırıklığına sebep olmuştur. 1960'larda her ne kadar yabancı teknolojiye yatırım yapılmış olsa da, yerli sanayiinin kendine yetmesi yönündeki çalışmalar hız kazanmıştır.

Harita 3.2 HKO'na Bağlı 13 Askeri Bölge: 1954-1970

3.1.7.Sino-Hindistan Sınır Sorunu

1950'lerin sonu ve 1960'ların başında, HKO bir iç (Xizang'da isyancı Tibetlilere) ve bir de dış (Sino-Hindistan sınırında Hindistan'a) düşmanla mücadele ediyordu. İçeride, HKO kuvvetleri 1958-1959'da Çin kanunlarına karşı gelen Tibetlilerin isyanlarını bastırdı. (<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm>, e.t.:28.08.2008) Dışarıda ise, Çin-Hindistan ilişkileri 1950'lerin sonlarında, Hindistan'ın kendine ait olduğunu iddia ettiği 60,000 km².lik tartışmalı sınır yüzünden yavaş yavaş bozulmaya başladı. (Defense Intelligence Agency, 1984, s.4)

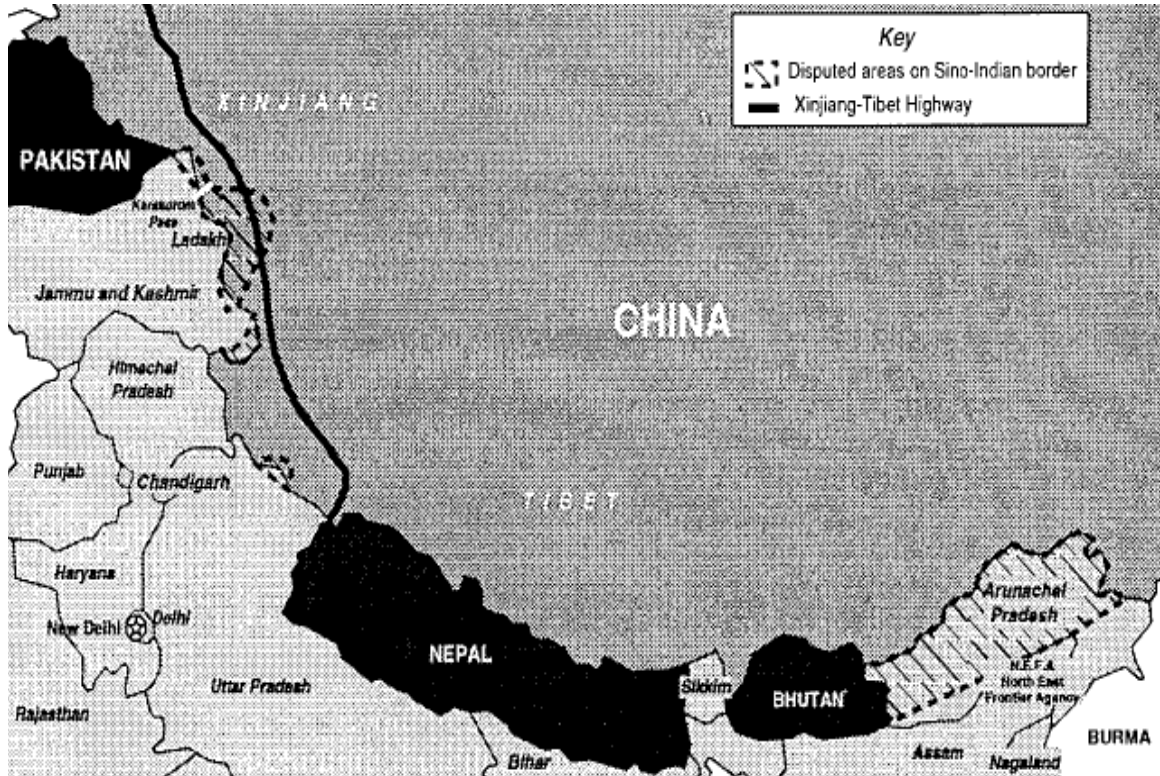
Sino-Hindistan sınır savaşı, Ekim 1962'de, Sino-Hindistan ilişkilerinin bozulduğu ve tartışmalı bölge konusunda her iki tarafın da birbirini suçladığı bir ortamda patlak verdi. Bu kısa (bir ay) fakat sert anlaşmazlık sürecinde, HKO Hindistan'a saldırdı ve Himalaya dağlarına, Ladakh'a ve kısmen de Aksai Chin bölgesine girdi. 21 Kasım 1962'de Pekin tek taraflı ateşkes ilan etti ve birliklerini işgal edilen bölgelerden geri çekerek savaştan önce bulunduğu hatta geri döndü. (Defense Intelligence Agency, 1984, s.4)

3.1.8.Kültürel Devrim Döneminde Halk Kurtuluş Ordusu

Sovyetleri Çin'den desteklerini çekmelerini müteakiben, bir dizi yıkıcı politik ve ekonomik oluşumların zuhur etmesi ve oluşan otorite zayıflaması sebebiyle Mao'yu her geçen gün güçlenen katı bürokrasiye karşı yeni bir devrim yapma arayışına itti. Mao'nun çabaları Büyük Proleteryan Kültürel Devrimi olarak neticelendi.(1966-1976) Mao ortaya koyduğu devrim hareketini desteklemeleri için

HKO'na ve Savunma Bakanı Lin Biao tarafından desteklenen, milyonlarca öğrencinin gönüllü olarak katıldığı Kızıl Muhafızlara güvenmiştir.

HKO, Kültürel Devrim süresince kompleks bir politik rol oynamıştır. Mao'nun Kültürel Devrim görüşlerinden biri HKO'nu sadece ülkeyi korumak görevi olan bir müessese olarak değil aynı zamanda halka eğitim ve kültürel yaşamda önderlik yapacak birleştirici bir kurum olarak görmekteydi. Kültürel Devrimin en zor safhası olan 1966-1969 döneminde, Çin'deki en başat ve en istikrarlı politik güç haline gelen HKO, hem partiyle ilgili hem de hükümetle ilgili işlerde ve hatta ekonomik konularda yönetici ve esas lider olarak rol aldı.

Harita 3.3 Sino-Hindistan Sınırı (Allen and Krumel and Pollack, 1995, s.18)

HKO, her ne kadar Mao'nun devrimci solcuları destekleme çağrısına uysa da Askeri Bölge Komutanlıkları, emirleri altında bulunan kuvvetlere devrimci sol kanada karşı hareket etmeleri yönünde emir verdiler. (Allen and Krumel and Pollack, 1995 s.20) 1967 yılının yazında solcu gruplar askeri bölge komutanlıklarına saldırılar düzenlediler. Kızıl muhafızların silah ve teçhizat elde etmeleri sonucu şiddet daha da arttı. 1968 yılının ortalarına kadar şiddet olayları artarak devam etti ve geleneksel hükümet ve parti kurumlarının yerini alacak olan devrimci komitelerin kurulmasını geciktirdi. Temmuz 1968'de Mao Kızıl Muhafızları lağvetti ve HKO'na devrimci komiteleri sadece benzerlerinin daha önce hiç kurulmadığı yerlerde tesis edilmesi yönünde emir verdi.

Gün geçtikçe artan ordu karşıtı oluşumun meydana getirdiği kaygılar, liderliği Kültürel Devrimi askıya alma yönünde bir karara itti. Sovyetlerin 1969'da Çekoslovakya'yı işgal etmeleri ve Brezhnev Doktrininin ilan edilmesi, Sovyetlerin Uzak Doğu sınırındaki askeri yapılanması ve 1969'un baharında yaşanan Sino-Sovyet sınır anlaşmazlığı HKO'nun geleneksel askeri rollerine yeni bir boyut kattı. (<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm>, e.t.:28.08.2008)

1969'da Lin Biao, geniş çaplı olarak savaş hazırlıklarının yapılması için orduya emir verdi. Askeri hazırlık olarak sınırlarda özellikle de Sovyet sınırında yeniden yapılanma başlatıldı ve bu kapsamda 1954'den beri uygulanan 13 bölgeyi sisetm değiştirilerek, Askeri Bölge sayısı 1970'de 11'e düşürüldü (Harita 3.4) (Allen and Krumel and Pollack, 1995, s.16)

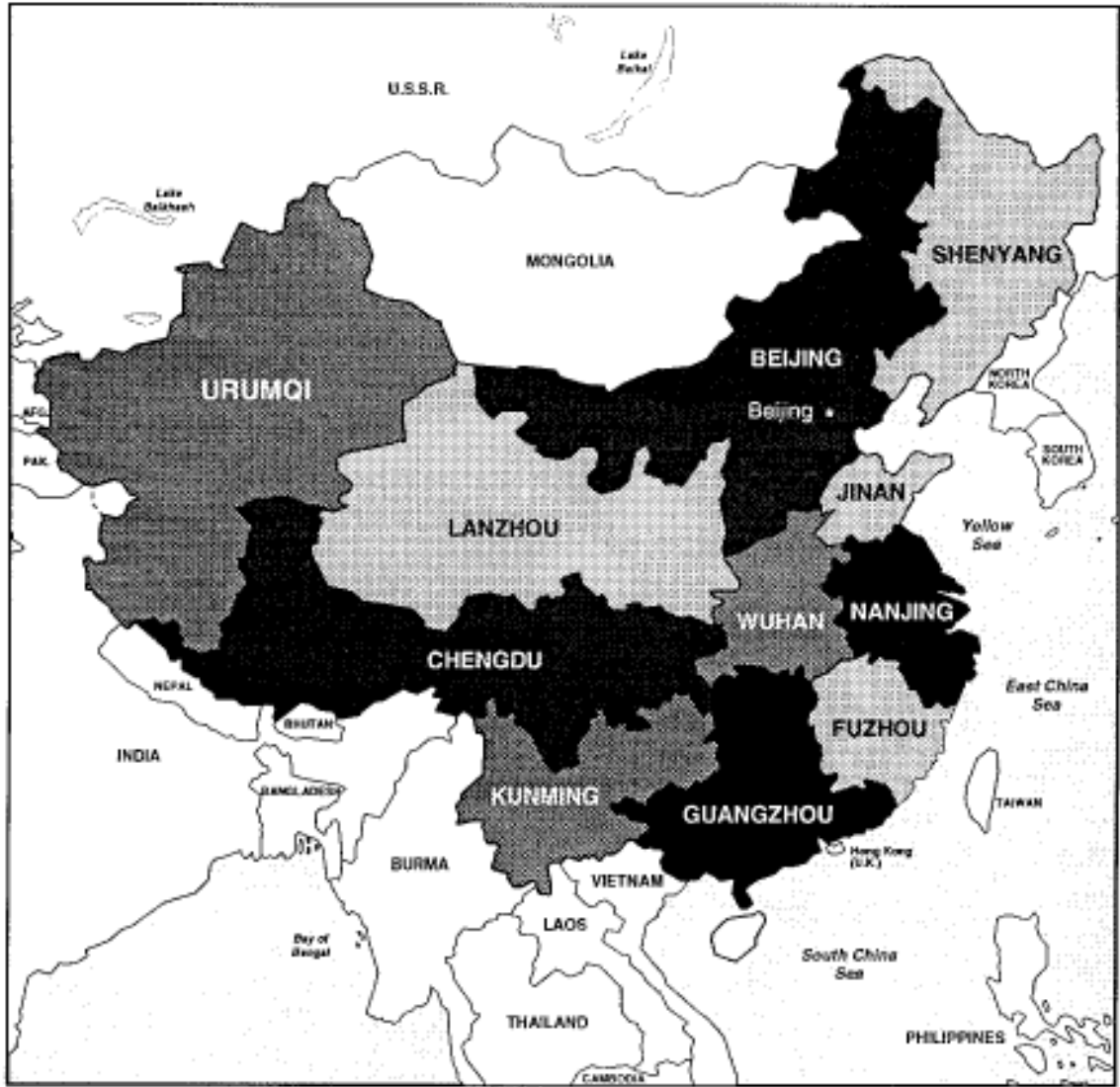
Lin Biao'nun 1971'de Moğolistan yakınlarında uçağının düşmesi sonucu aniden ölümü, HKO'nun Çin sosyo-politik hayatındaki önemli etkisini devam ettirmesine rağmen Kültürel Devrim döneminde üstlendiği başat rolden vazgeçmesine neden olmuştur.

3.1.9.Sino-Sovyet Sınır Sorunu

Sovyetler Birliğinin, 1966 yılında Moğolistan'la 'Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Destek Antlaşması' imzalaması, Sino-Sovyet sınırındaki Sovyet kuvvetlerinin artırılması ve 1968'de Brezhev Doktrininin ilan edilmesi; 1969'da Amur-Ussuri sınır bölgesinde meydana gelen çatışmalara zemin hazırladı ve gerçek Sovyet tehdidini Çin topraklarına taşıdı. Bu yoğun mücadeleyi, Çin savunmanın güçlendirilmesi ve Sovyet etkisine karşı alınan politik tedbirler izledi. Çin, bu dönemde yaşadığı yoğun Sovyet tehdidine ve de olası bir ABD saldırısına karşı, 1960'ların sonu ve 1970'lerin başını kapsayan dönemde, modası geçmiş silah ve gereçlere sahip HKO'nu modern silahlarla teçhiz etmek için yüklü askeri harcamalar yapma gayreti içine girmiştir.

3.1.10.Güney Çin Denizi Adaları Sorunu

1974 yılının Ocak ayında Çin'le Vietnam arasında, Güney Çin Denizinde bulunan Paracel Adaları ile ilgili uzun sürecek bir anlaşmazlık ortaya çıktı. Çin ve Güney Vietnam deniz kuvvetleri arasındaki küçük çaplı çatışmalarda 500 kişilik Çin birlikleri hava desteğiyle birlikte Güney Vietnam kuvvetleri tarafından elde bulundurulan adaları ele geçirdi. Bu Çin askeri tarihindeki ikinci başarılı çıkarma harekâtı olarak tarihe geçti. (İlki Guomindang güçlerinin elinde tutukları Dachen adalarının 1955'te ele geçirilmesi harekâtıydı.) (Defense Intelligence Agency, 1984, s.4)

Harita 3.4 HKO'na Bağlı 11 Askeri Bölge Komutanlığı: 1970-1985

3.1.11.1970'li Yıllarda Yapılan Askeri Modernizasyon Çalışmaları

Çinli liderler, 1970'lerin ortalarına gelindiğinde, dikkatlerini özellikle Sovyetler Birliğine karşı HKO'nun içinde bulunduğu yetersizliğe yönlendirdiler ve yeni bir modernizasyon reformuna ihtiyaç olduğuna karar verdiler. Öngörülen modernizasyon iki adımda gerçekleştirilecekti.

Birinci adım, 1975'te askeri yapı ve parti MAK içerisinde boş olan kritik kadroların tamamlanmasıydı. (MAK'ın Devlet kanadı 1982 yılına kadar henüz kurulmamıştı.) Partinin HKO üzerindeki hâkimiyetini sağlamlaştırmak için kritik kadrolara siviller yerleştirildi. Dörtlü Çetenin üyesi Zhang Chunqiao Genel Politik

Başkanlığının başına getirilirken, Deng Xiaoping da Genel Kurmay Başkanlığına atandı.

İkinci adım ise Başbakan Zhou Enlai'nin 1975 yılının Ocak ayında kamuoyuna milli politika olarak Dört Modernizasyon atılımını duyurmasını takip eden yazda, parti MAK'nun askeri modernizasyon sürecini tartışmak için genişletilmiş bir toplantı düzenlemesi olarak gösterilir. 1975 tarihli 18 nolu Merkez Direfktifinde yer alan askeri modernizasyon programına göre ordu politikadan ve siyasetten çekilecek, savunma ve askeriye ile ilgili konulara uğraşacak. Partideki ılımlı ve radikaller arasında 1975 ve 1976 yıllarında yaşanan sürtüşmeler, Deng'in görevinden alınmasına ve Mao Zedung'un ölümüne kadar da modernizasyon sürecinin kesintiye uğramasına neden olmuştur. Mao'nun ölümünden sonra bir ay içerisinde savunma bakanı Ye Jianying başkanlığındaki askeri liderler parti başkanı Hua Guofeng'le birlikte Dörtlü Çete'nin üyelerini tutuklattılar ve böylelikle radikal politikaların hakim olduğu bir on yıl bitmiş oldu.

Çinli Liderler askeri modernizasyon programını, 1977 yılının başında tekrar başlattılar. 1970'lerin sonunda bu programı şekillendiren üç kritik olay meydana geldi:

İkinci Deng Xiaoping rehabilitasyonu, askeri modernizasyonun sivil bileşenleri;

Dört Modernizasyonun önceliklerinin tekrar planlanması, milli savunma modernizasyonunun üçüncü sıradan dördüncü sıraya alınması (Tarım, Endüstri ve Bilim-Teknoloji modernizasyonlarını takiben);

1979 yılında patlak veren Sino-Vietnam Sınır savaşı.

1977 yılının Temmuz ayında, ılımlı askeri liderler eski görevlerine geri döndüler, Deng Xiaoping, HKO Genel Kurmay Başkanlığına ve aynı zamanda da parti MAK'nın başkanlığına geri getirildi.

1977 ve 1978'de askeri ve sivil liderler, Dört Modernizasyon için tahsis edilen kaynakları kullanırken önceliğin askeri ekonomiye mi yoksa sivil ekonomiye mi

verilmesi gerektiği tartışıldı. Askeri kanat ordunun modernizasyonu için ek kaynaklar beklerken sivil liderler de ekonominin dengeli bir şekilde kalkınması için sivil endüstri ve bilim-teknoloji alanlarına yatırım yapmanın önemine dikkat çekiyorlardı. Hızlı bir askeri yapılanmanın, ekonomik gelişmeyi yavaşlatacağı ve savunma endüstrisine de zarar vereceğini düşünen sivil liderler, HKO'nu, milli savunma modernizasyonunun Dört Modernizasyon içerisinde en son sırada yer alması konusunda ikna ettiler. Savunma bütçesi göreceli olarak aşağıya çekildi. Bununla beraber, Çin'li askeri ve sivil liderler askeri modernizasyon sürecine sıkı bir şekilde devam edilmesine karar verdiler.

Deng'in uzun vadedeki hedefi, Çin'i, sınırlı seviyede yabancı kaynaklara bağımlı kalacak şekilde kendi silah ve teçhizatını üretebilecek seviyeye getirmektir. Çin, 21. yy'da bu hedefe ulaştığı takdirde, dünyanın konvansiyonel ve nükleer güce sahip lider askeri güçlerinden biri olabilecektir. (Allen and Krumel and Pollack, 1995, s.20)

3.1.12. Sino-Vietnam Sınır Çatışması

1979'daki Sino-Vietnam sınır çatışması, sadece 16 gün sürmesine rağmen askeri kapasitenin yetersizliğini gösterdi ve askeri modernizasyon çalışmalarına ek girdiler sağladı. Sınır savaşı, Kore savaşından beri HKO'nun düzenlediği sınırlı seviyede kara kuvvetleri birliklerinin kullanıldığı taarruzi nitelikteki en geniş çaplı operasyondur. Çin galip geldiğini iddia etti fakat savaş askeri ve politik olarak karmaşık sonuçlar ortaya çıkardı. Sayı olarak üstün Çin Kuvvetleri, Vietnam sınırından yaklaşık 50 km içeri girdi ve çok ağır kayıplar verdi.

HKO'nun performansı; yetersiz hareket kabiliyetinden, zayıf lojistik destek sisteminden ve modası geçmiş silahlardan dolayı tatmin edici değildi. Yetersiz muhabere sistemi, emir komuta zincirindeki boşluklar ve askeri rütbe hiyerarşisindeki anlaşmazlıklar HKO'nun muharebe müessiriyetini olumsuz etkileyen diğer hususlardır.

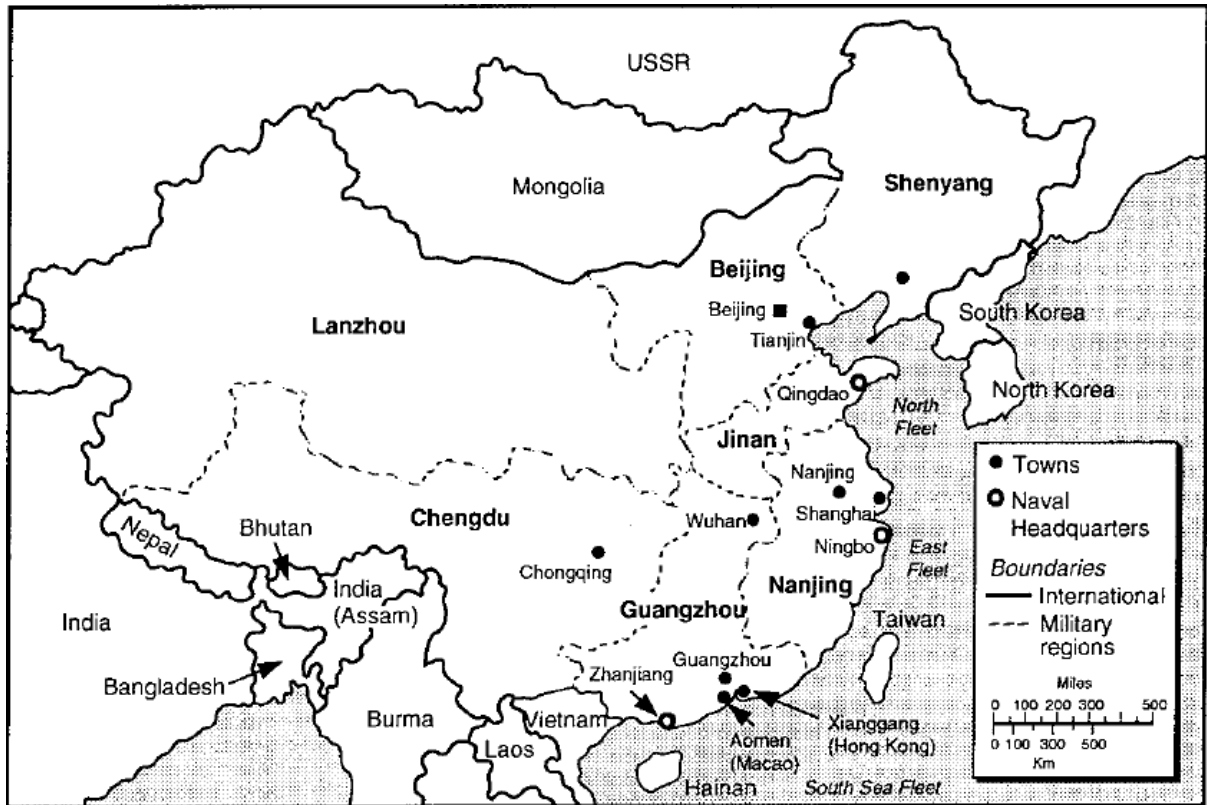
3.1.13. 1980'li Yıllarda Yapılan Askeri Modernizasyon Çalışmaları

1980 yılının Şubat ayında Deng, HKO'ndaki yetkilerini ve görevlerini profesyonel bir komutan olan Yang Dezhi'ye devretti. Deng, parti MAK'ndeki pozisyonunu 1981 Haziranında 11. Merkezi Komite'nin 6. Plenum (Parlamento) Başkanlığına çıkardı. Hem sivil hem de askeri alanda büyük saygınlık sahip olan Deng, askeri modernizasyon, ordunun politikadan uzak durması ve ekonomik gelişmede savunma harcamalarıyla ilgili milli önceliklerin değişmesi konularında ilerleme kaydetmiştir.

1980'lerde yürütülen çalışmalar, HKO'nun modern bir silahlı güç haline gelmesi yolunda gerçekleşti. İlk adımda HKO askeri olmayan görevlerden 1980'lerin başında el şekti ve 4,5 milyonluk mevcudunu azaltma yoluna gitti. Demiryolu Yapım Kolordusu ve Başkent İnşaat ve Mühendislik Kolordusu sivilleştirildi. 1983 yılında HKO İç Güvenlik ve Hudut Birlikleri, Halkın Silahlı Polis Gücüne kaydırıldı.

1985 yılında Çin 11 adet olan Askeri Bölge Komutanlığı sayısını 7'ye indirdi. (8 askeri bölge birleştirilerek 4'e – Chengdu, Jinan, Lanzhou ve Nanjing –indirildi. Üç kritik garnizonun – Pekin, Guangzhou, Shenyang – mevcut yapısı korundu.) (Harita 3.5) (Allen and Krumel and Pollack, 1995, s.17) 2 yıllık bir program dâhilinde 1 milyon kişilik kuvvet indirimi yapmaya karar verdi. Bu kapsamda üç genel başkanlığın ve askeri bölgelerin karargâh personeli azaltıldı; Hava Kuvvetleri ve Deniz Kuvvetlerinin küçültüldü; yetersiz, eğitimsiz ve yaşlı subaylar emekli edildi; milis kuvvetlerini kontrol eden halkın silahlı kuvvetlerinin ilçe seviyesindeki şubeleri yerel sivil otoritelere devredildi.

Kara birlikleri müşterek muharebe yapabilecek şekilde Ordu Grupları şeklinde yeniden teşkilatlandırıldı. Bu yeni yapılanmada, birlikler bağımsız silah ve birliklerin bir araya gelmesiyle oluşturulan muharebe grupları şeklinde teşkilatlandılar. Buna göre bir ordu grubu; piyade ve mekanize piyade tümenleri, tank tümenleri veya tugayları, topçu, KBRN (Kimyasal-Biyolojik-Radyolojik-Nükleer) Savunma, Hava Savunma, İstihkâm, Muhabere, Keşif, Elektronik Karşı Tedbir ve Lojistik birlikleri ihtiva eden karmaşık bir yapıya sahipti. 1980'lerin sonunda bazı Ordu Gruplarının emrine hava ve deniz unsurları da eklendi.

Harita 3.5 HKO'na Bağlı 7 Askeri Bölge Komutanlığı (1985)

1987 yılında HKO'nun mevcudu yaklaşık 3 milyondur. (Kara Kuvvetleri 2.1 milyon, Deniz Kuvvetleri 350.000, Hava Kuvvetleri 390.000 ve Stratejik Füze Gücü 100.000) Buna ek olarak HKO tahmini 10 milyonluk bir milis kuvvetiyle destekleniyordu. (4,3 milyonu temel eğitim almış ve silahlı, 6 milyonu yetersiz seviyede silahlı ve yetersiz seviyede eğitilmiş) 1984 tarihli Askeri Hizmet Kanuna göre milis kuvvetler yeni geliştirilen ihtiyat sistemine dâhil edilmişlerdir. Halkın Silahlı Polis Gücü de Çin Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olarak teşkilatlandı. 1986 yılında ihtiyat kuvvetleri resmi olarak organizasyonel yapı içerisindeki yerini aldı.

Çin Savunma ve Uzay Sanayii alanındaki personel ve işgücünü 4 milyona çıkararak, başlattığı atak çerçevesinde, toplam silah satışını, 1970'li yıllardaki 3 milyar dolarlık potansiyelden 1988'de 14,5 milyar dolar seviyesine yükseltmiştir. Çin böylece Rusya'dan aldığı yeni silah teknolojileri ve özellikle balistik füze pazarını 60 ülke ile dış ticaret hacmine taşımıştır. (Caşın, 1995, ss.17-21)

3.1.14. Soğuk Savaş Sonrası Modernizasyon Çalışmaları

1989'da Sovyetler Birliğinin dağılması ve soğuk savaşın bitmesi tarih sahnesinde yeni bir sayfa açtı. Çin'in, bu süreçte Asya-Pasifik bölgesinde ortaya çıkan güç boşluğunu doldurmak için başlattığı atak silahlı kuvvetlerin modernizasyon sürecine yeni bir boyut kattı.

Jiang Zemin, 1989 yılının Haziran ayında Parti lideri olmuş ve Kasım ayında ise MAK başkanı haline gelmiştir. (Chong-Pin ve Ata, 2008, s. 103) Jiang, kendinden önceki iki efsanevi Çin liderinden farklı olarak, hiçbir askeri tecrübeye ve uzmanlığa sahip değildi. Bu yüzden 1995'te yaşanan Tayvan Füze Krizine kadar Jiang, generallere hâkim olamamış ve onları kontrol edememişti. Füze Krizinde MAK generallerinin kendi aralarında aldıkları kararlar, Çin'i uluslararası arenada başarısız gösterdi. Olay sonrası Jiang Zemin generalleri toplamış ve 'Sizin planınızı uyguladık ve olayın sonu bizim için utanç oldu. Bu yüzden artık ben sizi değil siz beni dinleyeceksiniz.' demiştir. (Chong-Pin ve Ata, 2008, s.104) Bu olay gücün artık askeri otoriteden Jiang Zemin'e geçmesinin dönüm noktası olmuştur.

Fakat yine de, Jiang Zemin'in generaller üzerinde oluşturduğu otorite tüm orduya hükmetmek için yeterli olmamıştır. Bunun farkında olan Jiang, görev süresi boyunca birçok yüksek rütbeli generali emekliye ayırmıştır. Jiang'ın parti ve MAK başkanlığı süresince 70 adet 4 yıldızlı general emekli edilmiştir. Yerlerine gelen genç generaller Jiang'a bağlı olmuştur. (Chong-Pin ve Ata, 2008, s.104) Mao'nun ifade ettiği 'Parti tüfeğe hükmetmeli ve tüfeğin partiye hükmetmesine de asla müsaade edilmemelidir.'fikri Komünist Çin'de, ordu üzerinde sivil bir kontrol mekanizmasının hâkimiyetinin kökleşmesini öngörmekteydi fakat bu Jiang Zemin'e kadar kurumsal olarak hayata geçirilemedi. (Scobell, 2002, s.5) Bu süreçte otoritesini sağlayan Jiang, HKO'nu 21.yy'a taşıyacak hamleleri gerçekleştirmek için Deng'in kaldığı yerden modernizasyona devam etmiştir.

Özellikle, ABD'nin, Irak'a karşı Körfez Savaşı esnasında ortaya koyduğu konvansiyonel yıkım gücü, HKO'nun hızla modernizasyon ve yeni askeri doktriner gelişiminde değişime neden olmuştur. (Caşın, 2005, ss. 76-77) HKO 1992'den sonra savaşların ve çatışmaların geniş değil bölgesel nitelikte gelişeceği gözlemine yapmıştır. Dolayısıyla Jiang döneminde çatışmalarda başarı sağlamak üzere yüksek teknolojiye dayalı askeri niteliklerin yükseltilmesi için çalışmalar yapmış ve bu doğrultuda planlar geliştirmiştir. (Chong-Pin ve Ata, 2008, s. 107)

Deng döneminde nicelik bakımından küçülen HKO, Jiang Zemin döneminde de 500,000 kişilik bir personel indirimine gitti. Zemin döneminde, modernizasyon sürecindeki anahtar cümle ‘niceliği düşürmek niteliği artırmak’ olmuştur. Bu bağlamda ordunun modernizasyon çalışmaları askerlerin eğitimi, modern silahların geliştirilmesi ile bütünsel savaş taktiklerinin geliştirilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. (Chong-Pin ve Ata, 2008, s.104)

Askerlerin kalitesini artırmak için üzerinde yoğunlaşılacak ‘eğitim’, ordunun modernizasyon süreci içinde yeni ve teknolojik silahların üretimi, alımı ve kullanımı kadar, hatta daha fazla önem taşımaktadır. Zira HKO askerleriyle ilgili süregelen imaj onları cahil, taşralı, politik olarak asi ve teknoloji yoksunu askerler olarak gösteriyordu. Hâlbuki bugünkü durum çok farklıdır. Zira HKO, günümüzde hâkim olan, bilgiye dayalı savaşta başarıya ulaşmanın yolunun askerlerin seviyelerinin yükseltilmesine bağlı olduğu görüşü doğrultusunda hareket etmektedir. (Chong-Pin ve Ata, 2008, s.104)

Donanım açısından baktığımızda ise üç alan özel olarak dikkat çekmekte. Bunlardan birincisi nükleer caydırıcılığı sürdürebilme yönündeki çalışmalardır. İkinci olarak, Tayvan’ı en az zararla ele geçirmek için olası bir ihtiyaçta kullanılmak üzere konuşlandırılma yapılması, askeri donanımın en stratejik noktalarından birini oluşturmaktadır. Üçüncü ve son olarak ise HKO donanmasının sağladığı büyük ilerleme ve devam ettiği satın almalar dikkat çekmektedir. (Chong-Pin ve Ata, 2008, s.105)

3.1.15. 11 Eylül Sonrası Gelişmeler

11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de Dünya Ticaret Merkezi Binasına – İkiz Kulelere – yapılan terörist saldırılar, yakın tarihimizdeki önemli dönüm noktalarından biri oldu. 11 Eylül sonrasında ABD’nin, Afganistan’da gerçekleştirdiği askeri harekâtlarda ABD askerlerinin terörle mücadele kapsamında dahi olsa, Çin sınırlarına hava-kara birlikleri konuşlanması ve ABD’nin Asya –Pasifik’de yeni üsler elde etmesini Çin ihtiyatla karşılamıştır. (Caşın, 2005, s. 77)

23 Mart 2003 tarihinde başlayan 2. Körfez Savaşı’nın altıncı ayında – ki bu tarihte Hu Jintao artık parti başkanlığı görevine gelmiştir- gelişmeleri yakinen takip

eden Çin’li yetkililer, değişen koşullara yönelik olarak savaş tekniklerinde ‘bilgi’nin ne denli önemli bir yer kapladığını görmüş ve ordunun bilgiye dayalı savaş durumuna hazırlıklı olmasına yönelik gelişme planı uygulamaya başlamıştır. Sonuç olarak, günümüzde bilgiye dayalı gelişmeyi esas alan modernizasyon sürecinde askerlerin bu doğrultudaki eğitimi ile bilgiye dayalı savaşa yönelik geliştirilen askeri araçlara sahip olunması esas adımları oluşturmaktadır. (Chong-Pin ve Ata, 2008,s. 107)

HKO Kara Kuvvetlerinde başarıyla gerçekleştirilen küçülme sonucu tasarruf edilen kaynak; Stratejik Füze Gücünün, Hava Kuvvetlerinin ve Deniz Kuvvetlerinin yapılandırılması için kullanıldı. Bu kaynak aktarımı, 2004 yılında yukarıda adı geçen üç unsurun komutanlarının HKO’nun en önemli komuta organı olan MAK üyeliğine yükseltilmeleri sonucu gerçekleşti. HKO Kara Kuvvetleri ordu içindeki en büyük unsur ve liderliği de elinde bulundurmakta. Ancak Kara Kuvvetlerindeki etkili komutanlar da geleceğin muharebelerinde, yüksek teknolojiyle teçhiz edilmiş Hava, Deniz ve Füze Komutanlıklarının sonucu belirleyeceğinin farkına vardılar.

27 Aralık 2004 tarihinde yayınlanan HKO Beyaz Kâğıdında ifade edildiği gibi: ‘HKO’nun bilişim teknolojileriyle donatılmış, bilgiye hükmeden birlikler kurarak ve bilgi savaşını kazanmayı hedefleyerek; reformlarını derinleştirmekte, igisini yeni teknolojilere yoğunlaştırmakta, kalitesini artırmakta ve Askeri Konularda Devrim [RMA (Revolution in Military Affairs)] sürecini bilişim merkezli, Çin’in karakterine uygun ve etkili bir şekilde ileriye götürmektedir.’(Fisher, 2005, s.1)

2000’li yıllarda bilişim sistemlerine ve yüksek teknolojiye ağırlık veren HKO’nun bu vizyonunun temeli 1987 yılında başlatılan reform hareketine dayanır. ”HKO’nun en iyi bilinen ’863 Program’ isimli yüksek teknoloji yatırım programı; lazer, uzay, elektronik ve robot teknolojileri alanlarında yapılan araştırmalar temel olacak şekilde 1987 yılında başlatılmıştır. ’863 Program’ın hedefi; parmaktan daha küçük boyutta mikro helikopter ve insansız keşif denizaltısı ürünlerini de içeren ilgili alanlarda dünya lideri olmaktı. ’Suikast Topuzu’silahlarının geliştirildiği ’998 Program’ ise 1995’te başlatıldı. Jiang Zemin’in ortaya koyduğu bu program; lazerler, yüksek güçlü mikrodalga silahları, füzeler, robot teknolojileri, taarruzi bilgi hareketi sistemleri ve nükleer silahları içermekteydi.” (Fisher, 2005., s.2)

Çin'in Uzay Programı 1950'li yılların sonlarına doğru hayat geçti. 1958 yılında Gobi Çölüne inşa edilen Jiuquan Üssü atılan ilk adımdı. 1970 yılının Nisan ayında Çin ilk uydusunu uzaya göndermeyi başardı. 1990-2002 yılları arasında dört uzay mekiği (Shenzhou I-IV), uzay sistemlerini geliştirmek maksadıyla uzaya gönderildi. (<http://news.bbc.co.uk/go/pr/-/hi/science/nature/7637818.stm>, e.t.:15.10.2008)

Çin, ilk taikonotu, Yang Liwei'yi, 2003 yılının Ekim ayında, yerli olanaklarla imal ettiği Shenzhou V uzay mekiği ile uzaya başarıyla gönderdi. Çin, bu başarısıyla Rusya ve ABD'den sonra kendi başına uzaya astronot gönderebilen üçüncü ülke oldu. (<http://www.china.org.cn/china/reform-opening-up/2008-12/18/content16971201.htm>,)

Ekim 2005'te iki taikonot, Shenzhou VI mekiği ile 5 günlük bir uzay seyahatini başarıyla gerçekleştirdi. 2007 Ekiminde ise Chang'e-1 uydusu aya gönderildi. Bu süreçte yapılan çalışmalar üç aşamalı uzay programının en önemli ve en riskli yolculuğuna hazırlık mahiyetindeydi. Bu yolculuk uzayda yürüyüş göreviydi.

Üç taikonotu zorlu uzay yürüyüşü görevine götüren Shenzhou VII uzay mekiği, Jiuquan Uzay Üssünden 25 Eylül 2008'de fırlatıldı. HKO Hava Kuvvetlerinde savaş pilotu olan Albay Zhai Zhigang, Çin tarihinde uzayda yürüyen ilk taikonot oldu. Albay Zhai, dünya yörüngesinde 15 dk boyunca uzay mekiğinin dışında kaldı ve diğer iki arkadaşı da mekikte kaldı. (<http://news.bbc.co.uk/go/pr/-/hi/science/nature/7637818.stm>, e.t.:15.10.2008)

3.2.ÇHC Ulusal Savunma Doktrini Ve Stratejisi

Çin askeri felsefesi, temelde Sun Tzu'nun "Harp Sanatı" felsefesine dayanmakla birlikte, günümüze kadar yaşanan tarihi süreç içerisinde edinilen deneyimler Çin Askeri stratejisini şekillendiren esas unsurlar olmuştur.

ÇHC, kuruluşundan itibaren geçen 30 yıllık dönemde olası bir ABD veya Sovyet işgaline karşı kendini hazırlamasına rağmen ilk önce Kore'ye (1950-1953) ardından Hindistan'a (1962) ve Vietnam'a (1979) karşı çok çeşitli harp tekniklerini kullanarak mücadele vermiştir. (Burles ve Shulsky, 2000, s.22)

1949'dan 1970'lerin sonuna kadar Çin'in ulusal askeri stratejisi Mao Zedong'un "Halk Savaşı" konsepti ile tanımlanmıştır. Mao, bu konsepti Çin Sivil Savaşı (1927-1937, 1945-1949) ve Japon Savaşı (1937-1945) dönemlerinde ortaya koymuştur. Mao'nun "Halk Ordusu" fikri, Çin İhtilalinin 'Devrimci Ordu' geleneğinin devamı olarak, Halkın Kurtuluş Ordusu (HKO-PLA) içinde oluşturulmuştur. (Caşın, 2005, ss. 73-74)

Halk savaşı konsepti savunma harekâtı üzerine bina edilmiş olsa da HKO taarruz stratejisine olan ihtiyacı hiçbir zaman reddetmemiştir. Halk savaşı konseptinde esas hareketi yapan gerilla kuvvetleri ile ilgili olarak 1938'in sonlarında Mao şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Askeri manada esas harekât ana kuvvetlerin birlikleri tarafından icra edilmeli ve gerilla harbi ana kuvvetleri destekleyerek ikincil ama çok da önemli bir rol oynamalıdır." (Allen, 1995, s.24)

Aktif Savunma Stratejisi olarak tabir edilen bu yeni konsept savunma temeli üzerine kurulmuş taarruza yönelik bir harekâtı öngörüyordu. Bu konsept sadece yıpratma düşüncesi taşıyan pasif savunmanın aksine düşmana taarruz edilebilecek uygun ortamı oluşturmak için savunma fikrini benimsiyordu. (Allen, 1995, s.25)

Aktif savunma stratejisi üç safhayı içeriyordu: Stratejik Savunma, Stratejik Yıpratma ve Stratejik Taarruz:

Stratejik savunmada önemli olan konu düşmanın muharebenin başında gerçekleştirdiği taarruzlarını durdurmaktır. Stratejik yıpratma safhası stratejik savunmadan stratejik taarruza geçiş safhasıdır. Taarruz gücü kırılan ve hareketsiz kalan düşman kuvvetleri taarruzi harekâtlarla yıpratılır ve stratejik taarruz için gerekli koşullar oluşturulur. Son safha olan stratejik taarruz ise taarruz gücünü kaybetmiş olan düşmanın karşı taarruzla imha edildiği safhadır. (Allen, 1995, s.25)

Çin'in yabancı kuvvetlerce işgali tehdidine karşı caydırıcı unsur olarak tanımlanan bu doktrinel yapı, 1940 sonlarında deniz ve hava kuvvetlerinin devreye girmesi ile değiştirilmiştir. (Caşın, 2005, s. 77)

II'inci Dünya Savaşında Çin, her ne kadar ABD yardımı almış olsa da, savaş sonucunda ortaya çıkan Doğu-Batı bloklaşması, Pekin'in Moskova çizgisinde kalmaya zorlamıştır. Sovyet-Çin ittifakı, HKO'nun 1950'de Kore'de, 1958'de Tayvan Boğazı'nda, 1979'da Vietnam'da; ABD'ne karşı verilen savaşlarda kendini göstermiştir.

Çin'in, SSCB yardımı ile nükleer silahlara sahip olması, dikkatlerini nükleer Hindistan ve ABD'ne çevirmesine neden olmuştur. Mao'nun yeni askeri doktrini, emperyalist ABD ve müttefiklerinin, nükleer silahları tekeline tutması nedeni ile Pentagon'un tüm nükleer silahlarını yok etmeyi garanti etmesine kadar, politikanın muhafaza edilmesi esasına dayandırılmıştır.

Deng yönetiminde gerçekleştirilen ekonomi ve dış politika açılımları, savunma ve güvenlik stratejisini de etkiledi. İkinci açılım olarak kabul edebileceğimiz bu yeni süreç içinde eski doktrinde yer alan, Sınırlı Savunma Muharebesi ilkesi terk edilerek, sınır dışına harekât icra edebilecek bir ordu için yeni yapılanma içine girilmiştir. Bu amaçla “**Hızlı Reaksiyon**” kuvvetleri oluşturularak, manevra ve ateş gücü yeteneğini ön planda tutan yeni bir askeri doktrin benimsenmiştir.

Dönemin ABD başkanı Nikson'ın ortaya koyduğu doktrin gereği dış politikadaki değişmeler, SSCB'nin nükleer silahlarına karşı Çin'i ABD'den modern teknoloji ürünü harp silah teçhizatı almaya zorlamıştır.

Bununla birlikte, Çin için günümüz ve XXI'inci yüzyıl savunma stratejisinde radikal değişime yol açan üçüncü süreç, 1989'da SSCB'nin dağılması ile başlamıştır. Pekin'in Asya-Pasifik bölgesinde, ortaya çıkan kuvvet boşluğunu doldurabilmek için başlattığı atak bu yeni süreçte Washington'u kendisine rakip olarak seçmesine neden olmuştur. Özellikle ABD'nin, Irak'a karşı Körfez Savaşı esnasında ortaya koyduğu “Konvansiyonel Yıkım Gücü” HKO'nun hızla modernizasyon ve yeni bir askeri doktrinin gelişimine neden olmuştur. (Caşın, 2005, s.76) Bu yeni doktrine göre ÇHC, nükleer gücünü caydırıcılığın temeli olarak görse de artık bir dünya savaşı, nükleer savaş ya da büyük bir savaş düşüncesi taşımamaktadır. Yeni doktrin “yerel, sınırla ilgili ve sınırlı savaş”ları içermektedir. (Karaca, 2008, s.29) Böylece Çin kendi

sınırları içerisinde gerçekleşebilecek olaylara (halk olayları Tiananmen olayları gibi...) modern manada müdahale edebilecek ve buna ilaveten sınırlarında yaşadığı sorunlarına (Hindistan, Vietnam, Tayvan gibi komşularına) müdahale edebilecektir.

ÇHC'nin 1993 yılından itibaren uygulamaya koyduğu bu yeni doktrin eskisine göre çok da farklılık göstermemiştir. Nitekim ÇHC, Kore savaşı boyunca "sınır savunması" politikası uygulamıştır. Bu politika kendi sınırları içinde düşmanı yok etme anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yeni doktrin bu stratejiyle benzerlik göstermektedir. (Karaca, 2008, s.29)

HKO'nun görevi, dış güvenlik olduğu kadar, rejim düşmanlarına karşı ülkenin iç güvenliğini de sağlamaktır. HKO'nun, Komünist Parti içindeki yeni görevini tekrar gözden geçiren Jiang Zemin ise Modern Çin Ordusu'nun **Siyasal Kalite Üstünlüğü, Askeri Uzmanlık, İyi Görev İcrası, Sıkı Disiplin, Yeterli Lojistik Destek** olmak üzere 5 temel prensip üzerine kurulması gerektiğini siyasal slogan olarak ön plana çıkarmıştır. (Mulvenon, 1997, s.25)

Jian Zeming, yeni HKO için, askeri alanda bir devrim yapabilmek için, ABD yerine yönünü Moskova'ya dönmüştür. Rus askeri ve teknolojik konseptini ve silah üretim teknolojilerini ön planda tutulduğu ve Rus bilim adamlarının da Çin'de istihdam edildiği yeni süreç içinde, Çin savunma sanayii, Kara-Deniz-Hava-Uzay kuvvetlerinin modernizasyon süreci başlatılmıştır.

Nitekim Çin savunma ve uzay sanayii alanındaki personel ve işgücünü, 4 milyona çıkararak, başlattığı atak çerçevesinde, toplam silah satışı 1970'li yıllardaki 3 milyar dolarlık potansiyelden, 1988'de 14,5 milyar dolar seviyesine yükseltilmiştir. (Caşın, 2005, s.77) Günümüzde ise Çin Rusyadan aldığı yeni silah teknolojileri ve özellikle balistik füze pazarını 60 ülke ile dış ticaret hacmine taşımıştır.

Çin açısından dördüncü önemli stratejik değişim, 11 Eylül sonrasında ABD'nin Irak ve Afganistan'da gerçekleştirdiği askeri harekâtlar sonrasında ortaya çıkmıştır. ABD askerlerinin terörle mücadele kapsamında dahi olsa, Çin sınırlarına hava-kara

birliklerinin konuşlanması ve ABD'nin Asya Pasifik'te yeni askeri üsler elde etmesini, Çin ihtiyatla karşılamıştır.

Çin askeri doktrinini ABD'nin son Irak harekâtı sonrasındaki stratejik tutumundan aldığı derslere bağlı olarak, “Önceden Müdahale ve Sürpriz Taarruz Doktrinini” benimseyerek, söz konusu değişiklik çerçevesinde, silahlı kuvvetlerin operatif olarak süratle angaje olması çalışmalarının süratle yürürlüğe koymuştur. (Caşın, 2005, s.78)

Öte yandan, ŞİÖ'nü bir savunma ittifakı olarak ön plana çıkararak, Orta Asya ekseninde Pekin'in inisiyatif elde etme çabalarının, Rusya'nın NATO İttifakı ile yakın ilişkiye girmesi farklı bir süreç başlatmıştır. O dönemdeki Rusya devlet başkanı Putin'in 2002 Prag Zirvesinde (19+1) formülü ile ittifak içinde yeni bir ortaklık statüsüne girmesi, Pekin'in, yeni stratejik kavramında değişiklik yaparak “**süpriz taarruz**” modelini benimsemesine neden olan, yeni ve önemli bir savunma politikası atağı başlatmıştır. Çin NATO'nun, doğuya doğru genişlemesi ve Global NATO şemsiyesinin sınırlarına dayanmasını endişe ile takip etmektedir.

Pekin tarafından Aralık 2004 'de yayınlanan "Çin Ulusal Savunması 2004" raporunda sunulan yeni askeri doktrin ele aldığı en önemli husus, Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun gelecekteki savaşlarda "bilgi teknolojileri"ni bir kuvvet çarpanı olarak değerlendirilmesinde görülür. Çin Ordusu, birleşik harekât potansiyeli ve yeteneğini, modern bir bütünleşmiş Komuta, Kontrol, İletişim, Bilgi, istihbarat, gözetleme ve keşif ağı geliştirerek elde etmeye çalışmaktadır. Geçmişte ordu tarafından yapılan birçok silah, araç ve gerecin üretimi sivil sektöre aktarılmış ve bunda ekonominin mobilize edilmesi amaçlanmıştır. Çin, Afganistan ve Irak Savaşlarında elde edilmiş deneyimleri özümseyerek, bu alınan dersleri güncellenmiş doktrin, planlama ve satın alma programlarına dönüştürerek gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Bunlara ilaveten, AB 'ye baskı yapılarak, 1989 Tiananmen olaylarından sonra AB tarafından yürürlüğe konulmuş ileri teknoloji silahlarla ilgili ambargonun kaldırılmasına çalışılmaktadır. (KÜLEBİ, 2005, Cumhuriyet Strateji)

Çin, her ne kadar askeri strateji olarak aktif savunmayı kabul ettiğini ifade etmeyi inkâr etse de oluşturduğu savunma politikasının özünün sadece savunmaya dayalı olduğunu yinelemeye devam etmektedir.

ÇHC'nin 2009 yılının ilk aylarında yayımladığı "Çin Ulusal Savunması 2008" raporuna göre Çin uluslar arası güvenlik anlayışında özellikle muharebe konseptlerinde meydana gelen değişiklikler ışığında stratejik bir askeri aktif savunma kılavuzu formüle etmiştir. Mao'nun halk savaşı ve Deng Xiaoping'in yerel savaş konseptleri, kuvvetlerini modernize etmesine rağmen Çin'in askeri stratejisine bugün bile kılavuzluk etmeye devam etmektedir.

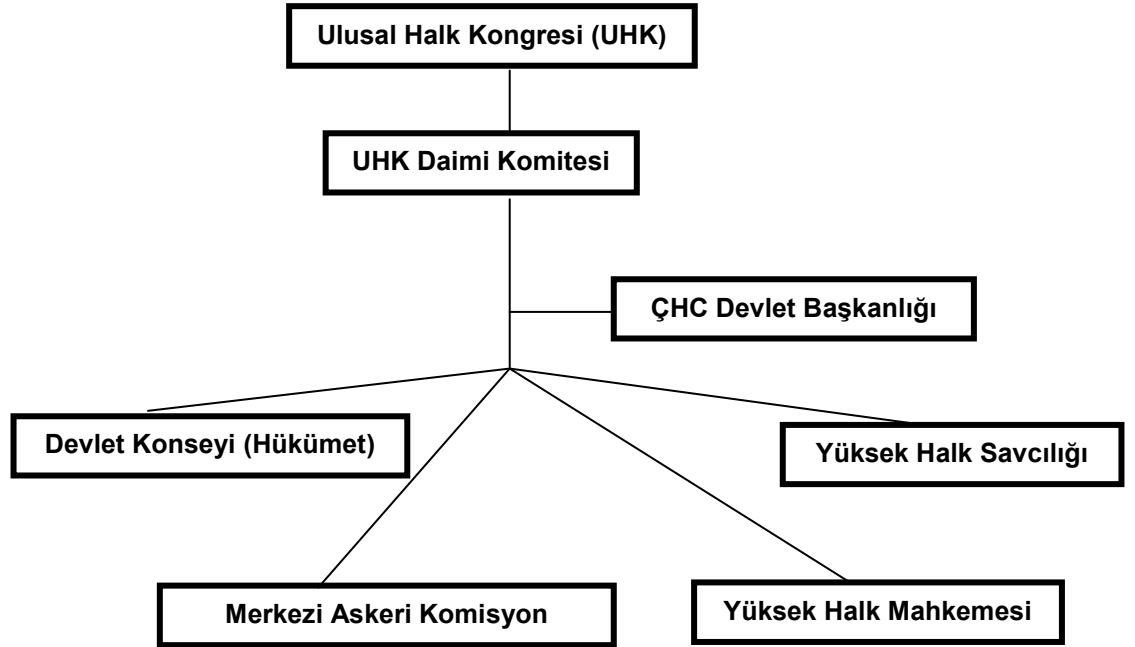
Halk savaşı formları ve içeriği kapsamında yenilikler yapma, muharebeye halkın katılımıyla ve cephenin desteklenmesiyle ilgili yeni yaklaşımlar keşfetme ve bilgi koşulları altında Halk Savaşı için yeni stratejiler ve taktikler geliştirme çabasıdır. Aktif savunma ve yerel savaş gibi temalar modern muharebe anlayışındaki değişikliklerle değişim geçirmektedir. Muharebe konseptini modernize ederken bile Çin, "Çin daima ulusal savunmasını ve mevcut zayıf kuvvetlerini güçlü ihtiyat kuvvetleriyle birleştirdiği silahlı kuvvetlerini oluştururken halk unsuruna dayanmaktadır." diyerek halk boyutuna vurgu yapmaya devam etmektedir. İleri teknoloji koşulları altında modern muharebenin önemini 1991'deki Körfez savaşından sonra fark etmesinin ardından Çin askeri stratejisinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir.

Çin silahlı kuvvetleri son dönem modernizasyon çabalarında bilgiye (Bilgi terimi iletişim radarları, nükleer yetenekler, C4ISR (Komuta, Kontrol, İletişim, Bilgi, İstihbarat, Gözetleme, Keşif) kabiliyetleri, ağ merkezli müşterek harekâtı icra edebilecek uzay ve uydu sistemleri ile stratejik ve taktik komuta yeteneklerini ihtiva eder) "stratejik önem" atfetmektedir ve bütünleşik, teknolojik olarak geliştirilmiş ve etkin bir silahlı kuvvetler oluşturmak için çabalamaktadır.

3.3. ÇHC Silahlı Kuvvetleri'nin İdari Yapısı

Çin’de gerçek manada politik gücü ve silahlı kuvvetler de dahil olmak üzere otoriteyi, ülkenin tek partisi olan Çin Komünist Partisi elinde bulundurur. Ulusal Halk Kongresindeki üyelerin büyük çoğunluğuna sahip olan Komünist Parti, hükümetin sahip olduğu her seviyedeki organizasyonel kuruluşun paralelinde bir yapıya sahiptir. (Taylor and Youngs, 2008, s. 7)

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) Anayasasına göre, ülkenin merkezi devlet organları 6 ögeyi kapsamaktadır: Ulusal Halk Kongresi (UHK), Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı, Devlet Konseyi (Hükümet), Merkezi Askeri Komisyonu (MAK), Yüksek Halk Mahkemesi ve Yüksek Halk Savcılığı. (Şekil 3.1) (Sandıklı ve Güllü, 2005, s.20)

Şekil 3.1 Merkezi Devlet Organları

Devlet organlarının beşi; Çin Halk Cumhuriyeti Başkanlığı, Devlet Konseyi, Merkezi Askeri Komisyon, Yüksek Halk Mahkemesi ve Yüksek Halk Savcılığı; Ulusal Halk Kongresine ve Daimi Komiteye karşı sorumludurlar. (Sandıklı ve Güllü, 2005, s.20)

Çin Halk Cumhuriyeti, Ulusal Güvenlik Sistemi çatısı altında, anayasaya, Ulusal Savunma Kanununa ve diğer ilgili kanuni mevzuatlara dayanan bir idari yapı

oluşturmuştur. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006) Çin Halk Cumhuriyeti, Ulusal Güvenlik Sistemi idari yapısı içerisindeki kurumlar ve sorumlulukları ise kısaca şöyledir.

3.3.1.Ulusal Halk Kongresi

Çin'de devlet gücünün en üst düzeydeki organıdır. Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Askeri Komisyonu Başkanını ve başkanın gösterdiği adaylar arasından da Merkezi Askeri Komisyonu üyelerini seçer. Ulusal Halk Kongresi, savaş veya barış ilanına karar verir ve anayasanın ulusal savunma ile ilgili kendisine verdiği yetkileri kullanır. Ulusal Halk Kongresinin yokluğunda savaş ilanı, kısmi veya genel seferberlik konularında Daimi Komite karar verir ve ulusal savunma ile ilgili Anayasanın hükümlerini yerine getirir. ÇHC Devlet Başkanı, Ulusal Halk Kongresinin ve Daimi Komitenin kararlarına uygun olarak savaş ve seferberlik iln edebilir ve anayasanın kendisine verdiği ulusal savunma ile ilgili yetkileri kullanabilir. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006)

3.3.2. Devlet Konseyi (Hükümet)

Çin'de resmi olarak hükümet görevi yapar ve ulusal savunma işlevini yönlendirir ve yönetir. Devlet konseyinin altında Merkezi Askeri Komisyon, Milli Savunma Bakanlığı (MSB) ve ulusal savunma yapısının oluşturulmasıyla ilgili diğer kurum ve kuruluşlar yer alır.

Konseyin ulusal savunmayla ilgili şu yetki ve sorumlulukları vardır: Ulusal savunma plan ve programlarının geliştirilmesi; savunma yapısı için prensip, politika ve idari uygulamalar oluşturulması; savunma kaynaklarının ve harcamalarının yönetilmesi; ulusal savunmayla ilgili bilimsel araştırmaların ve ürünlerin geliştirilmesi ve görevde, gazi veya şehit olan personelin ailelerine ve emekli olmuş olan personele özel ilgi gösterilmesinin sağlanmasıdır. Bunların yanında Devlet Konseyi; ulusal savunma eğitiminin verilmesi ve Merkezi Askeri Komisyonla müşterek olarak Halkın Silahlı Polis Gücü'nün (HSPG) ve milis kuvvetlerinin

ihtiyaçlarının giderilmesi, askere alımlar ve seferberlikle ilgili konuların takip edilmesi, sınır, kıyı ve hava savunma sistemlerinin tesis edilmesi ve ulusal savunma ile ilgili kanunların kendisine tevdi ettiği bütün görevlerin yerine getirilmesi görevlerini yerine getirir. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006)

3.3.3. Milli Savunma Bakanlığı

HKO'nun komuta edilmesi veya yönetilmesi konularında herhangi bir otoriteye sahip değildir ve MAK'tan daha az bir etkisi vardır. Bununla beraber, Milli Savunma Bakanlığı ordu üzerindeki parti kontrolünün devam ettirilmesi ve yabancı ordularla irtibat kurulması konularında önemli bir rol oynar. (Taylor and Youngs, 2008, s. 7)

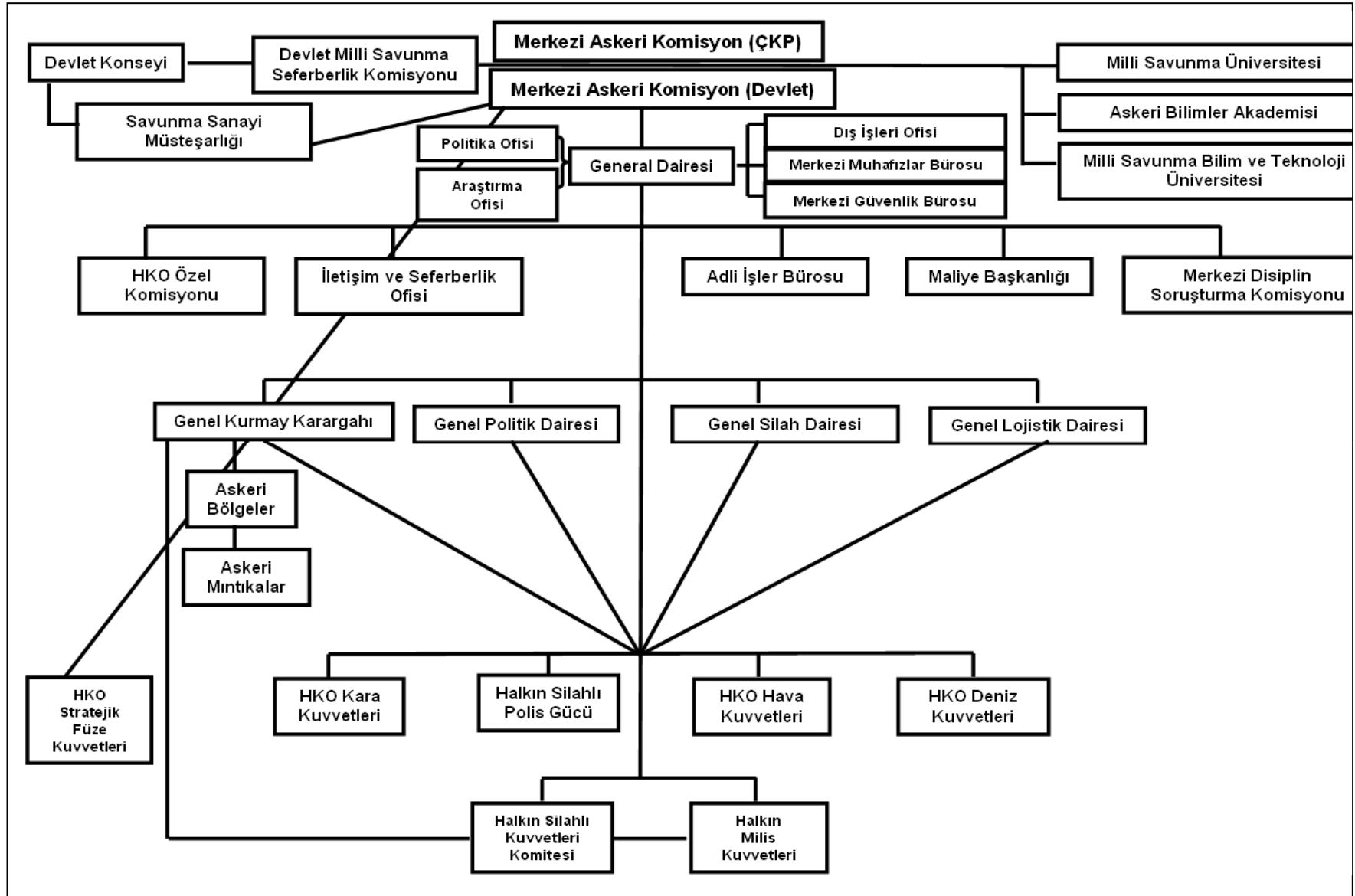
3.3.4. Merkezi Askeri Komisyon

Askeri emir komuta zincirinin tepesinde bulunur. Çin Silahlı Kuvvetleri'nin (ÇSK) ve Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Askeri Komisyonun idaresinde, Çin Komünist Partisinin (ÇKP) önemli bir etkisi vardır. Çin'de 1982 yılından itibaren askeri ilişkiler ve silahlı kuvvetlerle ilgili konularda baş karar verici kurum haline gelmiştir. Ulusal Halk Kongresi tarafından seçilen Çin Halk Cumhuriyeti **Merkezi Askeri Komisyon** başkanı – halen Çin devlet başkanı Hu Jintao – Çin Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanıdır. Merkezi Askeri Komisyon, silahlı kuvvetlerle ilgili bütün konularda, askeri güvenlik politikasının oluşturulmasında ve planlanmasında belirleyici rol oynar.

MAK, Çin Silahlı Kuvvetlerini, kendisine doğrudan bağlı olan dört Genel Başkanlık - **HKO Genel Kurmay Başkanlığı, Genel Politik Başkanlığı, Genel Lojistik Başkanlığı ve Genel Silahlanma Başkanlığı** – marifetiyle, askeri bölgeleri – **28 eyaletten oluşan 7 adet Askeri Bölge Komutanlığı** – ve beş komutanlıktan dördünü – **HKO Kara Kuvvetleri, HKO Deniz Kuvvetleri, HKO Hava Kuvvetleri ve Halkın Silahlı Polis Gücü**- yönetir. Beşinci komutanlık olan Stratejik Füze Kuvvetleri (**İkinci Topçu Kolordusu**) doğrudan MAK emir komutasında bulunur. (Taylor and Youngs, 2008, s.7)

Merkezi Askeri Komisyonun sorumluluğu Çin Silahlı Kuvvetlerinin ve birliklerinin operasyonel komutasını, askeri doktrinin geliştirilmesini, lojistik destekle ilgili hususları ve sivil-asker ilişkilerinin düzenlenmesini ihtiva eder. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.11) Merkezi Askeri Komisyon, Ulusal Halk Kongresine ve Daimi Komiteye ulusal savunma ile ilgili hususlarda teklifte bulunur; Halkın Kurtuluş Ordusu'nun kuruluş ve yapısı ile ilgili konularda kararlar alır; silahlı kuvvetler personelinin seçimi, eğitilmesi, değerlendirilmesi, ödüllendirilmesi, cezalandırılması ve gerektiğinde ordudan ihraç edilmesi konularında karar verir; modernizasyon çalışmaları çerçevesinde yeni sistemlerin kurulmasını ve programların geliştirilmesini sağlar; kanunların kendisine tevdi ettiği geri kalan bütün görev ve sorumlulukları yerine getirir.

Ciddi manada bakıldığında, iki adet Merkezi Askeri Komisyonun – biri **devlet Merkezi Askeri Komisyonu** diğeri ise **parti Merkezi Askeri Komisyonu** – varlığından söz edebiliriz ancak ikisi de büyük anlamda aynıdır. Ulusal Halk Kongresi, devlet komitesinin 11 üyesini seçer ve Çin Komünist Partisi de yasal olarak partinin komitesini seçer. Birbirine paralel bir şekilde yer alan bu iki yapının varlığı HKO ve silahlı kuvvetlerin Çin Politik yaşamında – Merkezi Askeri Komisyon ve HKO bir taraftan Çin Komünist Partisinin bir parçası olmakla birlikte diğer taraftan da bütün askeri konularda en yüksek yönetim organı olması sebebiyle ne kadar zor bir rol üstlendiğini gösteriyor. Her iki Merkezi Askeri Komisyon da aynı üyelik yapısına sahip, ikisi arasındaki en önemli fark ise 'General Dairesi'nin sadece Parti komisyonunda mevcut olmasıdır. Bu daire, Çin'in en üst düzey askeri liderleri arasındaki iletişimi sağlayan ve idare eden yegâne yapıdır. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.11)

Şekil 3.2 Merkezi Askerî Komisyon (Shambaugh, 2002, s.96)

Güvenlik politikaları Çin Komünist Partisinin Merkezi Komitesinde bulunan üç grup tarafından oluşturulur. 2001 yılının Ekim ayında kurulan bu üç grup - Tayvan İşleri Çalışma Grubu, Dış İşleri Çalışma Grubu, Ulusal Güvenlik Çalışma Grubu- ulusal güvenlik konularındaki krizleri yönetir, güvenlik politikaları ile ilgili HKO, Dışişleri Bakanlığı ve diğer kurumlar arasında koordinasyonu sağlar ve ulusal güvenlikle ilgili silahlı kuvvetleri de içine alan konularda üst düzey seviyede bir politika oluşturulmasına yardımcı olurlar.

3.3.5.Genel Başkanlıklar

Genel Başkanlıklar, müşterek askeri planlama ve komutada Savunma Bakanlığının yerini alan bürokratik yapılardır. Her birinin faaliyet alanı farklıdır: (Blasko, 2006, s. 30)

3.3.5.1. Genel Kurmay Başkanlığı

Genel Kurmay Başkanlığı, Çin'in en yüksek seviyedeki askeri organı olan Çin Komünist Partisi Merkezi Komitesinin Merkezi Askeri Komisyonunun doğrudan komutasında olan dört Genel Başkanlıktan biridir. (Finklestein, 2002, s.125) Genel Kurmay Başkanlığı, MAK yapısı içerisindeki askeri başkanlıktır ve HKO'nun askeri komuta karargâhı olarak görev yapar. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gsd.asp>, e.t.:25.10.2008)

Genel Kurmay Başkanlığı, her ne kadar HKO'nun tamamını kapsayan birleşik bir sorumluluğa sahip olsa da, yönetimde Kara Kuvvetleri hâkim unsurdur. Bunun yanında HKO Hava Kuvvetlerine ve HKO Deniz Kuvvetlerine mensup subaylar Genel Kurmay Başkanlığı bünyesindeki sınırlı sayıdaki kadrolarda görev alabilirler. (Finklestein, 2002, s.125)

Genel Kurmay Başkanlığı, HKO'nun tamamını ilgilendiren bütün personel konularından sorumludur. Temel vazifesi, silahlı kuvvetlerin savunma politikasının icra edilmesidir ve HKO'nun genel komutanlığı gibi görev yapar. Genel Kurmay Başkanlığı aynı zamanda HKO Kara Kuvvetlerinin Genel Kurmay karargâhını da

oluşturur. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006, www.chinaview.cn)

Genel Kurmay Başkanlığı Çin Silahlı Kuvvetlerinin gelişim programlarını düzenler ve yönetir ve askeri operasyonlarını planlar ve komuta eder. Kuruluşunda bulunan alt başkanlıklar askeri operasyonlar, istihbarat, iletişim, askeri eğitim, silahlar, komuta ve kuvvet yapısı, seferberlik, elektronik karşı tedbirler, kara havacılığı, dış işleri, vb. Konularla ilgilenirler. Genel Kurmay Başkanlığı'nın ana fonksiyon alanları; askeri gelişim ve operasyonlarla ilgili hususlarda teklifler oluşturmak, stratejik komuta tabikatları yapmak, askeri işlerle ilgili program, emir ve talimatları oluşturmak, askeri eğitim ve seferberlik gibi muharebeye hazırlık konularında yapılması gereken hazırlık faaliyetlerini icra etmektir. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006)

ÇHC Nükleer kuvvetleri direkt olarak Genel Kurmay Başkanlığı (GKB)'na bağlıdır. ÇSK ana kuvvetleri GKB'nın operasyonel komutası altında bulunurken Askeri Bölge Komutanlıkları da bölgesel kuvvetleri ve dolaylı olarak da Milis Birlikleri operasyonel olarak emir komuta eder.

GKB emir komutasında olan Askeri Bölge Komutanlıklarının sayısı, 1985 yılında 11'den 7'ye indirildi ve bugünkü mevcut halini aldı. (8 askeri bölge birleştirilerek 4'e – **Chengdu, Jinan, Lanzhou ve Nanjing** – indirildi. Üç kritik garnizonun – **Pekin, Guangzhou, Shenyang** – mevcut yapısı korundu.)

Çizelge 3.1 Askeri Bölgelerin Sorumluluk Alanları

(<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm>, e.t.:28.08.2008)

Askeri Bölgeler	Sorumluluk Bölgesi
Pekin Askeri Bölgesi	Başkent bölgesi ve Çin'in Kuzeyi

Shenyang Askeri Bölgesi	Kuzey-Doğu Çin
Jinan Askeri Bölgesi	Doğu Çin (Kuzey Deniz Filosu)
Nanjing Askeri Bölgesi	Güney-Doğu Çin (Tayvan, Doğu Deniz Filosu)
Guangzhou Askeri Bölgesi	Güney Çin (Güney Deniz Filosu)
Lanzhou Askeri Bölgesi	Batı Çin (Xinjiang)
Chengdu Askeri Bölgesi	Güney-Batı Çin (Tibet)

Askeri bölgeler kısaca şu şekildedir:
<http://www.global.security.org/military/world/china/cmc-member.htm>,
e.t.:25.10.2008)

Pekin Askeri Bölge Komutanlığı:

Pekin Askeri Bölge Komutanlığı, başkentte kurulmuş olması ve merkez bölgeyi savunması sebebiyle yedi bölge içerisinde en önemli olan askeri bölge komutanlığıdır.

Shenyang Askeri Bölge Komutanlığı:

Shenyang Askeri Bölgesi Pekin'den sonraki ikinci öncelikli bölgedir. Kuzeydoğu Bölgesini kontrol eden Shenyang Askeri Bölge Komutanlığının karargâhı Shenyang'ın Liaoning bölgesinde bulunur. Rusya'nın Uzak Doğu sınır bölgesi ile Kuzey Kore sınırını kontrol eder.

Jinan Askeri Bölge Komutanlığı:

Jinan'ın Shandong Bölgesinde konuşlanmış olan Jinan Askeri Bölge Komutanlığı en küçük sorumluluk alanına sahip komutanlıktır. Ancak bunun yanında büyük bir deniz kuvvetini bünyesinde bulundurur ve endüstri merkezi olan Jinan Bölgesini kontrol eder.

Nanjing Askeri Bölge Komutanlığı:

Nanjing kuzeyinde bulunan Jiangsu'da konuşlanmış olan Nanjing Askeri Bölge Komutanlığı Tayvan adasıyla karşı karşıya bulunur ve Çin'in orta menzilli füzelerini yoğunlukla yerleştirdiği askeri bölge komutanlığıdır.

Guangzhou Askeri Bölge Komutanlığı:

Guangzhou Askeri Bölgesi de Nanjing gibi Tayvan'la oluşabilecek bir çatışma durumunda direk cephe durumunda kalan bir bölgedir. Güney Çin Denizini kontrol eden donanma Guangzhou bölgesindeki limanlarda konuşlanmıştır.

Chengdu Askeri Bölge Komutanlığı:

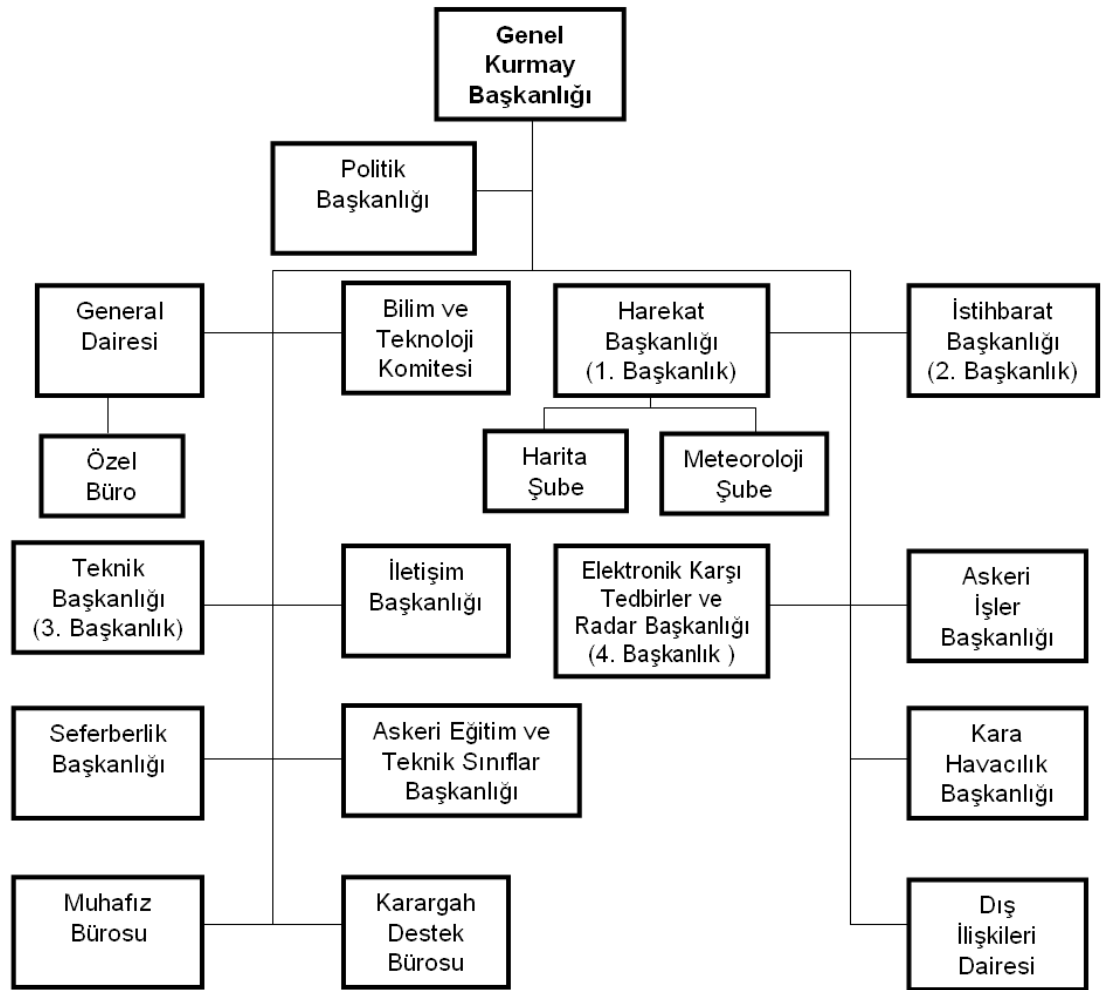
Chengdu Askeri Bölgesi; Vietnam, Burma ve Hindistan sınırı boyunca uzanan toprakları kontrol eder.

Lanzhou Askeri Bölge Komutanlığı:

Lanzhou Askeri Bölgesi en geniş sorumluluk sahasına sahip olan bölge komutanlığıdır. OATC ile olan sınırları ve Çin'in batısında bulunan nükleer araştırma ve füze test tesislerini korumaktan sorumludur.

Harita 3.6 Askeri Bölge Komutanlıkları

Şekil 3.3 Genel Kurmay Başkanlığı Kuruluşu

Genel Kurmay Başkanlığının kuruluşu Şekil 3.3'deki gibidir. (Finklestein, 2002, s.129)

Genel Kurmay Başkanlığının en geniş alt birimleri genellikle 'Başkanlık' olarak adlandırılırlar, "Askeri Eğitim Başkanlığı" gibi. Bu ana alt başkanlıklar HKO yapısı içinde 'İkinci seviye' başkanlıklar olarak, Genel Kurmay başkanlığı seviyesindeki başkanlıklar ise 'Birinci Seviye' başkanlıklar olarak sınıflandırılırlar. Bu 'İkinci Seviye' başkanlıklar kendi içlerinde 'Büro'lara ayrılırlar. Bürolar da 'Daire'lere ayrılırlar. 'Daire'lerin altında ise 'Kısım'lar yer alır. Genel Kurmayın

bazı ana alt birimleri bazen ‘Büro’olarak adlandırılabilir, ‘Genel Kurmay Başkanlığı İdare Bürosu’gibi (Finklestein, 2002, s.130)

Politik Başkanlık, GKB kadrolarıyla ÇKP arasında köprü vazifesi görür. HKO’ndaki bütün Politik Başkanlıklar gibi, Genel Kurmay Politik Başkanlığı orgaik yapısında bulunan birliklerle ilgili ideolojik konular ve parti ile ilgili işlerle ilgilenir. Bu işler Genel Kurmayın alt birimlerinde görev yapan parti komitelerini idare etmek, ideolojik eğitim vermek ve Genel Kurmayın kuruluşunda bulunan subayların ve birliklerin politik sadakatlerini kontrol etmektir.(Finklestein, 2002, s.130)

General Dairesi, Genel Kurmay Başkanlığı lider kadrosunu desteklemek maksadıyla idari karargâh olarak hizmet verir, GKB’nin iletişim ve dökümanlarının hazırlar, toplantıları koordine eder, ast birliklere emirleri ulaştırır ve HKO’nun diğer üç başkanlığıyla irtibatı sağlar. (<http://www.sinodefence.com/armed forces/organisation/gsd.asp>, e.t.:15.12.2008)

Özel Büro, Genel Kurmay Başkanlığında gizlilik arz eden bütün görüşmelerin ve evrakların güvenliğinden sorumludur.

Harekât Başkanlığı, GKB kuruluşu içerisinde Birinci Başkanlık olarak da adlandırılır. Kurulduğu 1949 yılından itibaren, GKB’nin organizasyonel hiyerarşisi içerisinde ilk sırada yer alır. (Finklestein, 2002, s.144)

Harekât Başkanlığı, savaş ve barış zamanlarında silahlı kuvvetleri sevk ve idare eder ve HKO’nun merkezi komuta ve kontrol merkezi olarak görev yapar. Bunların yanında, Harp Planlarının hazırlanmasından, ast birliklere emirlerin iletilmesinden, ast birliklerden rapor ve istihbarat alınmasından ve müşterek harekâtlarda farklı birimler ve branşlar arasında koordine kurulmasından sorumludur. Ayrıca Harekât başkanlığı; operasyonel birlik komutanları, HKO ve ÇKP liderliği arasında operasyonel irtibat zinciri olarak görev yapar. Harekât Başkanlığı; HKO Kara, Hava, Deniz ve Stratejik Füze Komutanlıklarına mensup personellerden oluşan kadrosuyla tam manasıyla bir müşterek komuta karargâhıdır. (<http://www.sinodefence.com/armed forces/organisation/gsd.asp>, e.t.:15.12.2008)

Harekât başkanlığı, Pekin'in batısında yer alan Xishan'daki Ulusal Komuta ve Kontrol Merkezini idare eder. Bu merkez, HKO'nun bütün birliklerini C3I (Komuta-Kontrol-Muhabere ve İstihbarat) merkezi olarak 24 saat esasına göre komuta eder. 2008 yılının Mayıs ayında Sichuan'da meydana gelen deprem felaketi esnasında icra edilen arama kurtarma faaliyetlerine katılan HKO birlikleri bu merkez tarafından emir komuta edilmiştir. Çin medias raporlarına göre, merkez deprem olduktan 12 dakika sonra bilgilendirildi ve HKO operasyonel birliklerine ilk emir 2 dakika sonra verilmişti. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gsd.asp>, e.t.:15.12.2008)

İkinci Başkanlık olarak da bilinen İstihbarat Başkanlığı, askeri istihbarat toplamaktan sorumlu olan başkanlıktır. MAK ve diğer branşları istihbarat konularında bilgilendiren bu başkanlık, Askeri İnsan İstihbaratı (İNİS-HUMINT), Açık Kaynak İstihbaratı (AKİS-OSINT) ve Görüntü İstihbaratı (GÖRİS) faaliyetlerini yürütür. Çin, Asya Pasifik bölgesinde en etkili Sinyal İstihbaratı (SİNİS-SIGINT) faaliyeti icra eden ülkedir. (Fritz, 2008, s. 36)

HKO Genel Kurmay Karargahı İstihbarat Başkanlığının askeri bilgi toplamak için üstlendiği sorumluluk üç başlık altında toplanabilir: Birincisi, dış ülkelere bulunan elçiliklere askeri ateşe göndermek; ikincisi, yabancı ülkelere çeşitli kimlikler altında özel ajanlar göndermek; üçüncüsü ise yabancı ülkelere umumi olarak yayınlanan yazılı kaynakları esas alarak oluşturulan askeri istihbaratın analizinin yapılması. (Finklestein, 2002, s.148)

İstihbarat Başkanlığı yabancı ülke ordularını, özellikle komşu ülkeler ve Asya'da konuşlanmış olan ABD birliklerini takip eder ve Çin'li liderleri en son gelişmeler hakkında günlük olarak bilgilendirir.

İstihbarat Başkanlığı, istihbarat toplaam ve analiz etme sorumluluğu olan şu büroları içerir:

Bunlara ek olarak İstihbarat Başkanlığı HKO'nu katılımını gerektiren Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Görevlerini planlanmasından ve koordinesinden sorumludur. Bu konularla ilgilenirken başkanlık 'Mili Savunma Bakanlığı Barışı

Koruma Dairesi'isini kullanır. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gsd.asp>, e.t.:15.12.2008)

Üçüncü Başkanlık olarak da bilinen Teknik Başkanlık, yabancı unsurların iletişim verilerini kestirme, işleme ve yayma faaliyetlerini içeren 'Sinyal İstihbaratı'(SİNİS) operasyonlarını yönetmekten sorumludur. (Finklestein, 2002, s.155) İkinci bir görev olarak Teknik Başkanlık ayrıca HKO iç muhaberesini ve sivil kesimin Çin'den dışarı ve dışarıdan da Çin'e yapılan uluslararası muhabereyi takip eder. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gsd.asp>)

İletişim Başkanlığı HKO Muhabere Kolordusunun karargahı olarak görev yapar ancak HKO Kara Kuvvetlerinin herhangi bir branşından öte askeri ve stratejik seviyede iletişimden sorumlu olan ulusal seviyede bir kuruluştur. (Finklestein, 2002, s.156) İletişim Başkanlığı, HKO'nun ulusal çaptaki C4I (Komuta, Kontrol, İletişim, Bilgi ve İstihbarat) sisteminin tesis edilmesinden, geliştirilmesinden, işletilmesinden ve devamlılığının sağlanmasından sorumludur. Başkanlık, ÇHC'nin iletişim altyapısını güçlendirmek için bakanlıklar, ulusal ve eyalet seviyesindeki sivil şirketlerle de birlikte çalışır.

Dördüncü Başkanlık olarak da bilinen Elektronik Karşı Tedbirler (EKT) ve Radar Başkanlığı, Elektronik Harp (EH) ve Bilgi Harekatı (BH) için gerekli ekipman, doktrin ve taktiklerin geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumludur.

Elektronik Karşı Tedbirler ve Radar Başkanlığının, HKO Elektronik Harekat doktrinini ve stratejisini koordine etmenin yanında, HKO'nun Batı Tepelerinde bulunan komuta sığınakları gibi stratejik hedeflerin elektronik harp savunma sistemlerini tesis etmek görevi de mevcuttur. (Finklestein, 2002, ss.168,169) Bunlara ek olarak başkanlığın elektronik karşı tedbirler ve elektronik sinyallerle ilgili veri tabanı oluşturma görevlerini içeren Elektronik İstihbarat (ELİS) sorumluluğu da vardır. (Fritz, 2008, s.36)

Askeri İşler Başkanlığı, HKO'nun idare metodları, yönetim prosedürleri ve sistemleri ile ilgilenir. Askeri İşler Başkanlığı, yönetim ve idare ile ilgili konularda MAK'ın rehberliğinde; özel politikalar geliştirir (HKO'yla ilgili emir, talimat ve

kurallar); HKO'na emir, talimat ve kuralların icrası ile ilgili yazılı tavsiyelerde bulunur ve emir, talimat ve kuralların icrası ile ilgili kontrol ve denetlemelerde bulunur. (Finklestein, 2002, s.171)

Askeri İşler Başkanlığı, HKO'nda askere alınmış personellerle astsubayların özlük haklarını takip eder. (Genel Politik Başkanlığına bağlı Kadro Başkanlığı ise subayların ve sivil çalışanların özlük haklarını takip eder.) Bununla beraber askerlerin ve astsubayların personel, disiplin ve savaşıllığı konularıyla ilgili politika ve düzenlemeler geliştirme görevi de vardır. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gsd.asp>, e.t.:15.12.2008)

Askeri Eğitim ve Teknik Sınıflar Başkanlığı 2003 yılı Aralık ayında, daha önce ayrı iki başkanlık olan Askeri Eğitim Başkanlığının ve Teknik Sınıflar Başkanlığının birleştirilmesiyle meydana gelmiştir. Bu yeni başkanlık HKO Kara Kuvvetlerindeki genel taktik eğitim, okullar, uzmanlık eğitimi – dört teknik sınıf için topçu, tank, istihkam ve KBRN (Kimyasal-Biyolojik-Radyolojik-Nükleer) konularını içeren eğitimin durumunu takip eder.

Çin Silahlı Kuvvetleri; muvazzaf HKO birlikleri, HKO İhtiyatları, Halkın Silahlı Polis Gücü ve milis kuvvetler olmak üzere dört ana unsurdan meydana gelir. Genel Kurmay Seferberlik Başkanlığı HKO'nun dört ana unsurundan ikisi olan HKO İhtiyatlarından ve Milis Kuvvetlerden sorumludur. Bunun yanında Seferberlik Başkanlığının asker alma faaliyetlerinin yönetilmesi konusundan da sorumludur. (Finklestein, 2002, s.184)

Kamuoyunda Milli Savunma Bakanlığı Asker Alma Dairesi olarak da bilinen Seferberlik Başkanlığı; Askeri Bölge Karargahlarının, Deniz Kuvvetleri Karargahlarının, Hava Kuvvetleri Karargahlarının seferberlik şubelerini yönetir ve Milisleri, İhtiyat birliklerini ve asker alma faaliyetlerini idare etmek için Halkın Silahlı Polis Gücü Karargahları ve Askeri Mıntıka Komutanlıkları Karargahları ile dirsek temasında çalışır.

Kara Havacılık Başkanlığı HKO Kara Kuvvetlerindeki Kara-Hava Kolordusunun karargâhı olarak görev yapar. Yedi adet Askeri Bölge Komutanlığı

Karargâhlarında bulunan Kara-Hava Bölümlerini idare eder, Kara Havacılık Okulu ve bazı operasyonel ve eğitim Kara Hava birliklerini doğrudan emr ve komuta eder. (http://www.sinodefence.com/armed_forces/organisation/gsd.asp, e.t.:15.12.2008)

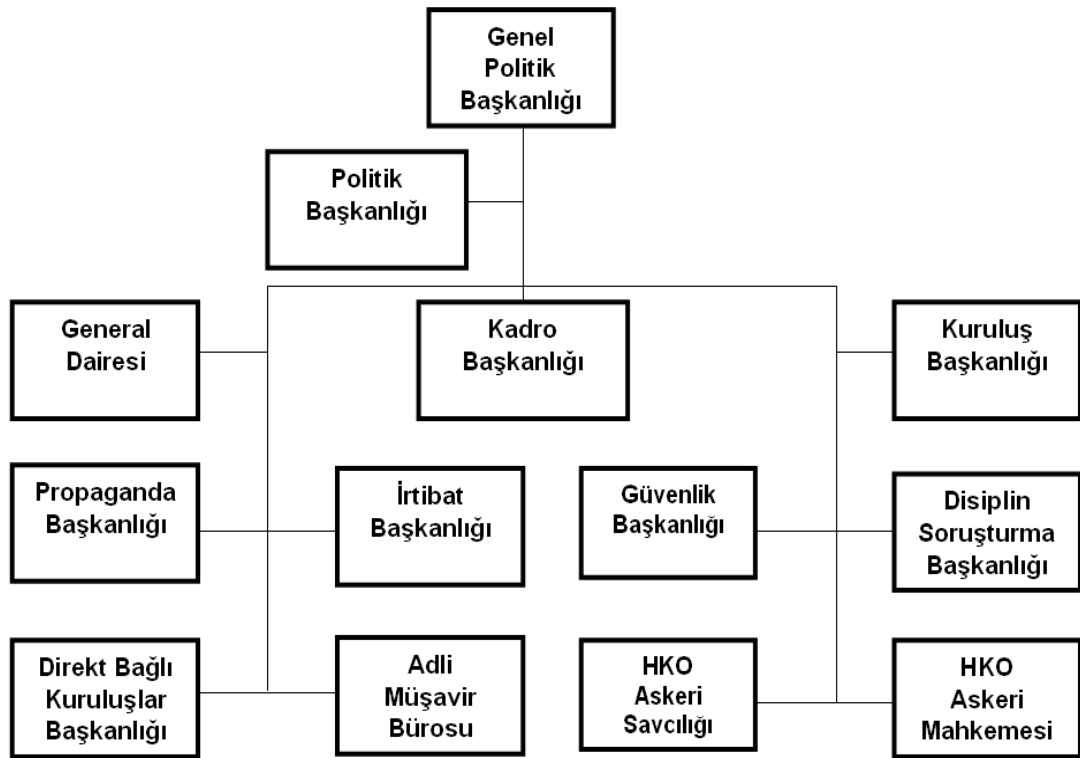
Genel Kurmay Muhafız Bürosu, ÇHC liderlerini ve onların ailelerini korumakla görevli olan Merkezi Muhafız Bürosuna bağlı askeri bir yapıdır. HKO'nun komuta kadrosundaki liderleri korumak ve Genel Kurmay Karagahının fiziki güvenliğini sağlanmasından sorumludur.

İdari İşler Bürosu, Genel Kurmay Başkanlığına, alt kuruluşlarına, görevli personeline ve bağlılarına hizmet ve destek sağlar. Sorumlulukları; ulaşım, sağlık hizmetleri, ikmal ve iâşe, moral motivasyon, ofis malzemeleri gibi konularda lojistik destek konularını kapsar.

Yabancı İlişkiler Dairesi, yabancı ordularla askeri mübadele ve yabancı askeri heyetlerin kabulü konularından sorumludur. Kamuoyunda Milli Savunma Bakanlığı Dış İlişkiler Dairesi olarak da bilinen Dış İlişkiler Dairesi, Amerika & Kanada Bürosu, Asya & Avrupa Bürosu vb. alt büroları bünyesinde bulundurur. Yeni kurulmuş olan Basın ve Halkla İlişkiler bürosu – kamuoyunda Milli Savunma Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Bürosu olarak bilinir – da Dış İlişkiler Dairesinin organik kuruluşunda bulunur.

3.3.5.2. Genel Politik Başkanlığı (GPB)

Genel Politik Başkanlığı MAK'ın politik başkanlığıdır ve HKO'nu parti içinde ve politik konularda temsil eden lider kuruluştur. (http://www.sinodefence.com/armed_forces/organisation/gsd.asp, e.t.:15.12.2008) Genel Politik Başkanlığının altında bulunan daireler şu konularda yetkilidirler: parti ile ilgili işler, personel, güvenlik, disiplin ve soruşturma konuları, sivil-asker işbirliği..vb. Başlıca sorumlulukları ise, Silahlı Kuvvetlerin Anayasaya, kanunlara ve partinin prensip ve politikalarına sadık kalmasından ve bağlılığından sorumludur. Silahlı kuvvetlerin politik danışma başkanlığı konumundadır. (http://www.sinodefence.com/armed_forces/organisation/gsd.asp, e.t.:15.12.2008)

Şekil 3.4 Genel Politik Başkanlığı Kuruluşu

Genel Politik Başkanlığı, dört müdür yardımcısı ve iki müdür asistanı ile desteklenen bir müdür tarafından idare edilir. GLB müdürlüğünü; GPB'nın Parti Sekreteri, MAK üyesi ve ÇKP merkezi komitesi üyesi olan HKO'nun beşinci en kıdemli generali yapar. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gsd.asp>, e.t.:15.12.2008)

GPB'nın altında bürolara ayrılan ikinci seviye başkanlıklar bulunur.

General dairesi GPB'nın karargâhı olarak hizmet verir. Evrak akışını takip eder, bütçeyi yönetir, karargâhın günlük faaliyet takvimini hazırlar. (Wortzel, 2002, s.235) Bir genel sekreter ve bir genel sekreter yardımcısıyla yönetilen General Dairesinin altında sekreterlik bürosu, adli büro, toplum işleri bürosu bulunur:

Kadro Başkanlığı HKO'nun personel yönetiminden sorumludur. Kadro ve personel konularında planlama yapar; politikalar geliştirir; generallerin performans değerlendirmesini, rütbe terfi veya düşürülmesi işlemlerini, tayin ve emeklilik

işlemlerini gerçekleştirir; subayların rütbe alma planlamasını yapar, HKO içerisindeki sivil kadrolarda çalışan personelin özlük haklarını takip eder; askeri öğrencilerin seçilmesi, eğitimleri, sivil ve askeri okuldan mezun olanların ordu içerisinde sınıflara ayrılmaları; yurt dışında eğitim görecektir subayların seçimi; maaşların planlanması; ihtiyat kuvvetlerinin personel yönetiminin takip edilmesi konularından sorumludur.

Kadro Başkanlığı HKO'nun içinde en kritik fonksiyona sahip olan başkanlıktır. Personelin kayıtlarının tutulmasından, GLB içerisindeki atamalarının, tayinlerin ve HKO'nun geri kalan Kadro Başkanlıklarının tayinlerinin yapılmasından sorumludur. Bu başkanlığın en önemli fonksiyonlarından biri de 'ordu içerisindeki askeri demokrasi sisteminin' işletilmesini sağlamasıdır. Bu yapı, merkezi demokratik sistemde, HKO'nun bütün bireylerinin kendi fikirlerini, ÇKP çatısı altında ifade edebilmelerini sağlayarak bir parti çizgisi oluşturulmasına katkıda bulunur. . (Wortzel, 2002, ss.235,236)

Kuruluş Başkanlığı, HKO içerisindeki Parti organlarını idare eder ve partiyle ilgili işleri yönetir. Başkanlık; HKO içerisindeki parti işleri ve politik konularla ilgili talimatlar hazırlamaktan, ÇKP Milli Kongresi için HKO'nuda bulunan Parti temsilcilerinin seçim işlemlerini organize etmekten, HKO'na yeni parti üyelerinin alınmasından ve eğitimlerinden, HKO içindeki Komünist Gençlik Kollarının ve Kadın Kollarının faaliyetlerini yönetilmesinden sorumludur. (http://www.sinodefence.com/armed_forces/organisation/gpd.asp, e.t.:15.12.2008)

Propaganda Başkanlığı; HKO'nun propaganda ve politik eğitim konularını takip eder. Propaganda ve politik eğitim işleriyle ilgili planlama yapmaktan, prensipler oluşturmaktan; askeri okullarda komünist ideolojinin öğretilmesinden ve teorik araştırmaların yaptırılmasından sorumludur.

Çin Sivil (İç) Savaşı sırasında, ÇKP çok fazla sayıda Komintang yetkilisini ve askeri personelini, özel ajanlardan kurduğu bir örgüt marifetiyle kendi saflarına dahil etmeyi başarmıştır. Bu örgüt, savaştan sonra ÇKP ve HKO içerisinde İrtibat Başkanlığına dönüştürülmüştür.

İrtibat Başkanlığı düşman güçlere karşı ve Tayvanla ilişkiler konularında propaganda yürütmekten sorumludur. İrtibat Başkanlığı mensupları savaş zamanı harp esirlerinin sorgulanmasından sorumludur.

Günümüzde İrtibat Başkanlığı, yabancı personeli tahrik etmek ve politik fikir ve görüşlerini etkilemek; toplum hakkında istihbarat toplamak ve değerlendirmek; birliklere psikolojik harp eğitimi vermek gibi sorumluluklar üstlenir. Bu başkanlığın ana hedefi Tayvandır.

Güvenlik Başkanlığı; HKO'ndaki güvenlik eğitiminin verilmesi, istihbarata karşı koyma (yabancı ajanların bilgi toplamasını engellemek) faaliyetlerinin yürütülmesi, güvenlik ihlallerinin soruşturulması, işlenen suçların soruşturulması konularında sorumluluk alır.

Güvenlik Başkanlığına bağlı alt bürolar; Güvenlik Bürosu, Bilgi Toplama Bürosu ve Suç Soruşturma Bürosudur.

Disiplin Soruşturma Başkanlığı, MAK'ın Disiplin Soruşturma Komisyonuyla birlikte HKO güvenlik konuları dışındaki hususlar için uygulanan disiplin soruşturma sisteminin idaresinden sorumludur. Temel sorumluluklarından biri de HKO'nu ticaretten uzak tutmak için partinin buyurduğu talimatların ihlal edilip edilmediğini soruşturmasıdır. (Wortzel, 2002, s.237)

Disiplin Soruşturma Başkanlığı aynı zamanda HKO'nun yüksek rütbeli subaylarını da yargılayabilme yetkisine sahiptir. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gpd.asp>, e.t.:15.12.2008) Disiplin Soruşturma Başkanlığının sadece ÇKP üyesi personelin soruşturulmasında görev aldığını, ÇKP üyesi olmayan genç rütbedeki bir subayla ilgili soruşturma sürecinin askeri mahkemelerin normal sistemi içerisinde yürütüldüğü unutulmamalıdır. (Wortzel, 2002, s.237)

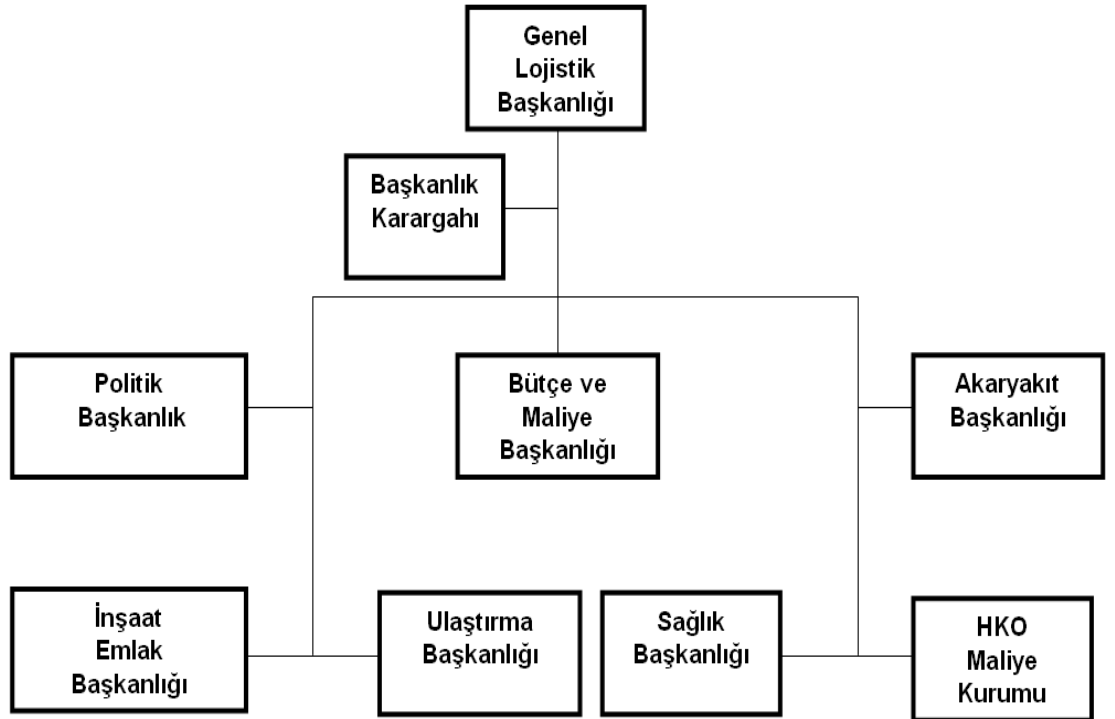
Direkt Bağlı Kuruluşlar Başkanlığı GPB direkt organik kuruluşunda bulunan – HKO Günlük Gazetesi, Çin Halk Devrimi Askeri Müzesi, HKO Sanat Okulu, 1 Ağustos Film Sütüdyosu, HKO Yayınevi, HKO Resimli Dergisi, HKO Edebiyat ve Sanat Yayınevi, HKO müzik ve Dans Topluluğu, HKO Opera Topluluğu, HKO

Tiyatro Topluluğu, HKO Bاندosu, HKO 1 Ağustos Spor Klubü, HKO Xinhua Haber Ajansı, Çin Merkezi Televizyonu Askeri Başkanlığı, ve Çin Ulusal Radyosu Askeri Başkanlığı – kuruluşları idare etmekle görevlidir. (<http://www.sinodefence.com/armed forces/organisation/gpd.asp>, e.t.:15.12.2008)

3.3.5.3. Genel Lojistik Başkanlığı (GLB)

Genel Lojistik Başkanlığı (GLB), ilk olarak Halkın Devrim Askeri Komisyonu Lojistik Başkanlığı ismiyle 1949 yılında kuruldu ve 1954 yılında da Genel Lojistik Başkanlığı adını aldı. GLB, HKO içerisindeki hiyerarşide Genel Kurmay ve Genel Politik Başkanlıklarından sonra üçüncü sırada gelir. (<http://www.sinodefence.com/armed forces/organisation/gpd.asp>, e.t.:15.12.2008)

Genel Lojistik Başkanlığı, HKO'nun lojistik karargahıdır ve MAK adına üretim, tedarik, ulaştırma, iskan, maliye ve sağlık hizmetlerini yürütür. Başkanlık, HKO Lojistik Yönetim Sistemini sevk ve idare eder.

Şekil 3.5 Genel Lojistik Başkanlığı Kuruluşu

GLB'na bağılı daireler başlıca şu konularla yetkilidirler: mali konular, ikmal-iaye maddeleri, akaryakit ve yağ maddeleri, sağlık yonnetimi, askeri ulaştırma, emlak ve inşaat, maliye... vb. GLB'nin temel sorumlulukları şunlardır; lojistik yapılanma iain plan ve programlar geliştirmek, lojistik kuvvetleri konuşlandırarak, lojistik seferberliği planlamak ve lojistik destek sağlamak, askeri bütçeyi yonnetmek, askeri harcamaları takip etmek ve gerekli alımları gerileyiştirmektedir.(The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006)

Başkanlık Karargâhı Genel Lojistik Başkanlığıyla ilgili olan idari konuları takip eder.

Genel Lojistik Başkanlığında; personel sistemi, Parti işleri, guvenlik, disiplin soruşturması, propaganda ve sivil-asker işbirliğiyle ilgili bütün politik konuları Politik Başkanlık takip eder.

Bütçe ve Maliye Başkanlığı, HKO bütçesini planlar, hazırlar ve yonnetir. Akaryakit Başkanlığı, HKO iain gerekli olan petrol ve yağ ikmal maddelerinin planlanmasından ve temin edilmesinden sorumludur.

Inşaat Emlak Başkanlığı ise havaalanları, limanlar, sığınaklar, tüneller, yollar, köprüler ve diğer tesislerin planlanmasından, inşasından ve tadilatından sorumludur.

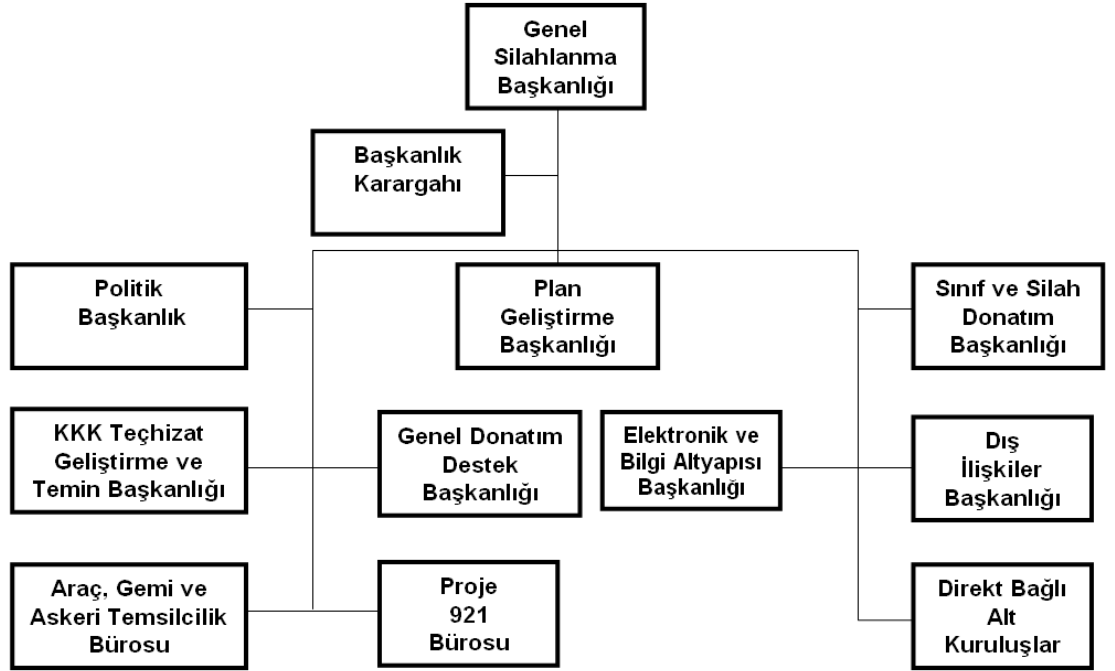
Ulaştırma Başkanlığı, HKO'nun kara, deniz, hava ve demiryolu üzerinden intikallerinin planlanması ve koordine edilmesinden sorumludur.

Sağlık Başkanlığı, HKO'na hizmet veren bütün askeri hastaneler, sağlık okulları ve sağlık desteğinin yonnetiminden sorumludur.

HKO Maliye Kurumu, MAK'ın altında görev yapan ancak GKB tarafından yonnetilen iai finansal hesap kurumu olarak görev yapar.

3.3.5.4. Genel Silahlanma Başkanlığı (GSB)

Genel Silahlanma Başkanlığı, 1998 yılında Bilim ve Teknoloji Komisyonu ve Milli Savunma Sanayii ile Genel Kurmay Başkanlığı ve Genel Lojistik Başkanlığının ilgili birimlerinin birleşmesi sonucu kurulmuştur. (http://www.sinodefence.com/armed_forces/organisation/gpd.asp, e.t.:15.12.2008)

Şekil 3.6 Genel Silahlanma Başkanlığı Kuruluşu

GSB, silahlı kuvvetlerin ihtiyacı olan silah sistemleri ve teçhizatla ilgili planlama yapar. Bu genel başkanlık bütün silah ve teçhizatın test edilmesinden, satın alınmasından, temininden, geliştirilmesinden, ikmal ve bakımından sorumludur. Başkanlık bünyesindeki alt daireler şu hususlardan sorumludurlar: genel planlama, askeri teçhizatının temini, genel maksat teçhizat desteği, elektronik bilgi altyapısı... Bu dairenin temel sorumluluğu, ordunun ihtiyacı olan silah, teçhizat ve malzemeyle ilgili strateji, plan, program ve projeler üretmek ve HKO bütçesini bu konularla ilgili yönetmektir. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006) HKO prokolünde dördüncü sırada yer alan Genel Silahlanma Başkanlığı aynı zamanda ÇHC uzay ve nükleer teknoloji proramını yönetmekten sorumludur.

Politik Başkanlık, HKO'nun bütün birliklerinde olduğu gibi GSB bünyesinde bulunan personelin – özellikle subayların – personel kayıtlarının tutulmasından, güvenlik soruşturmalarının yapılmasından, özlük haklarının takibinden, kariyer planlamasından, ceza ve taltif işlemlerinden sorumludur.

Plan Geliştirme Başkanlığı, GSB içerisinde silah geliştirme ve üretme konularında uzun vadeli planlama yapan ve genel politikalar üreten başkanlıktır.

Sınıf ve Silah Teçhizat Başkanlığı; Deniz Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri ve Kara kuvvetlerinin özellikle top, tank, hava savunma, kara havacılık, istihkâm ve KBRN sınıfları için silah dizayn etme, geliştirme ve tedarik etme konularından sorumludur. (http://www.sinodefence.com/armed_forces/organisation/gad.asp, e.t.:25.01.2009)

Kara Kuvvetleri (KK) Teçhizat Geliştirme ve Temin Başkanlığı, adından da anlaşıldığı üzere sadece Kara kuvvetleri için silah ve teçhizat geliştirmekle kalmaz aynı zamanda ihtiyaç halinde Çinli veya yabancı kaynaklardan gerekli ekipmanların alımını gerçekleştirir. Temin kelimesi isminde geçen tek başkanlık olması sebebiyle Genel Lojistik Başkanlığının temin etmediği bütün silah ve teçhizatın temin edilmesinden sorumludur. (Jencks, 2002, s.290)

Genel Teçhizat Destek Başkanlığı, bütün sınıfların kullandıkları silah ve teçhizatın kullanım ömürleri ile ilgili konuları idare eder.

Elektronik ve Bilgi Altyapısı Başkanlığı, HKO'ndaki elektronik ve bilişim teknolojileri ile ilgili konuları takip eder. Özellikle askeri uyduların, yüksek öneme sahip elektronik cihazların ve teknolojilerin (lazer ve kripto teknolojileri gibi) geliştirilmesi konularından sorumludur. (Jencks, 2002, s.289)

Dış İlişkiler Başkanlığı yabancı askeri ve savunma endüstrileriyle ikili veya çoklu ortaklıklar kurulması ve teknoloji değişimi konularının ve ÇHC savunma sanayii ticaretinin (ithalat/ihracat) yönetilmesi sürecinde görev alır.

Araç, Gemi ve Askeri Temcilik Bürosu, sivil firmalardan askeri araç ve gemi alınması faaliyetleri ile savunma endüstrisi içerisindeki askeri temsilcilik sisteminin

yönetilmesinden sorumludur. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gad.asp>, e.t.:25.01.2009)

ÇHC'nin 'İnsanlı Uzay Yolculuğu Programı'olan proje 921 **Bürosunun** takibinden sorumludur. Çin bu proje kapsamında uzaya ilk insanlı uçuşunu 2003 yılında gerçekleştirmiştir ve böylece ÇHC, ABD ve Rusya'dan sonra kendi imkanlarıyla uzaya insan gönderebilen üçüncü ülke olmuştur. 2008 yılına gelindiğinde ise hava kuvvetlerinde savaş pilotu olan Albay Zhai Zhigang uzayda yürüyen ilk Çinli taikonot olarak tarihe geçmiştir.

GSB iç kuruluşunda yer alan başkanlıkların yanında ÇHC uzay, nükleer silah ve konvansiyonel silah test tesisleri gibi direkt olarak kendisine bağlı birimleri de idare eder:

3.3.6.HKO'nun Organizasyonel Yapısı

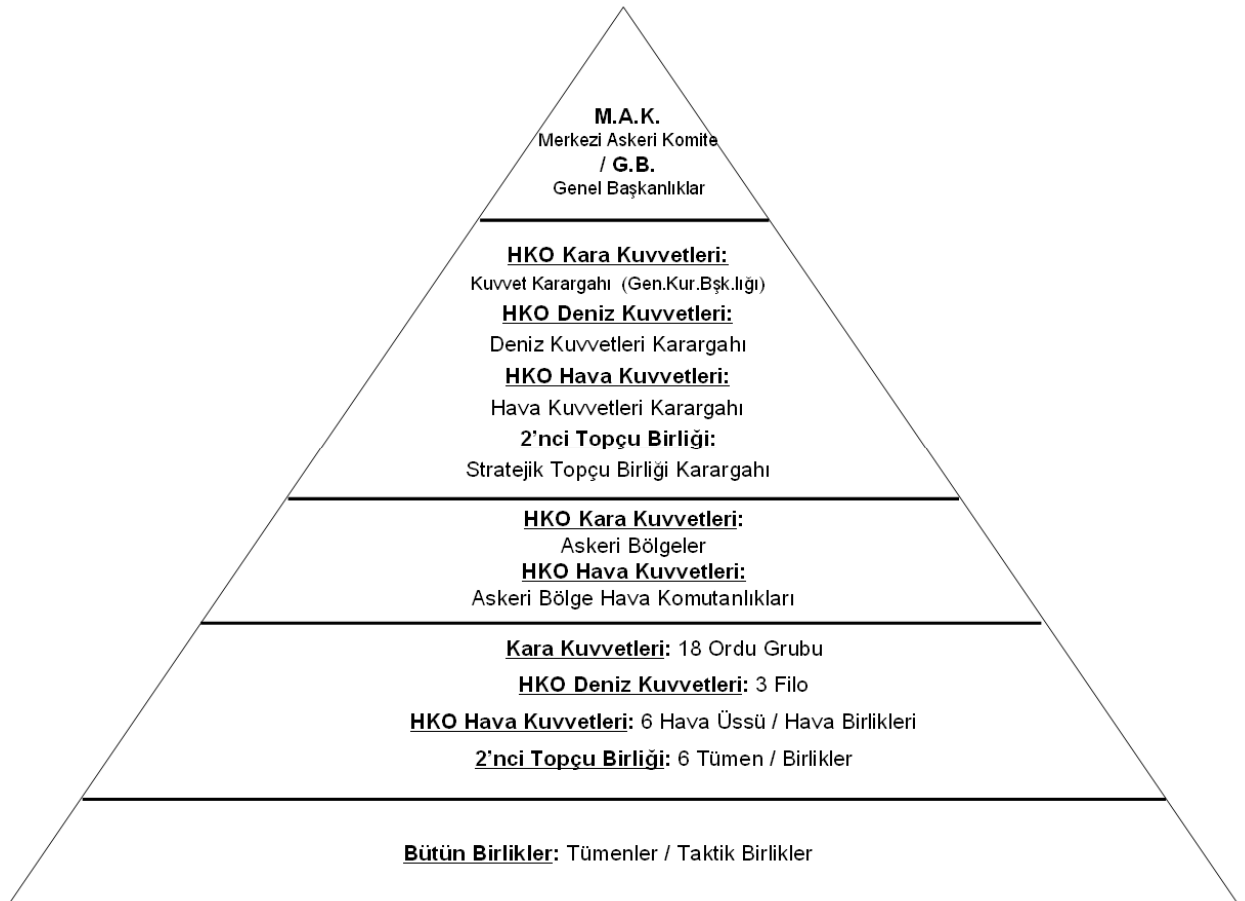
1997 yılının Mart ayında yayınlanan Çin Milli Savunma Kanuna göre Çin Silahlı kuvvetleri; (Blasko, 2005, s.69)

Halkın Kurtuluş Ordusu (HKO) (muvazzaf ve ihtiyat birlikleri),

Halkın Silahlı Polis Gücü (HSPG) ve

Halkın Milis (düzenli ve temel birlikler) birliklerinden meydana gelir.

HKO'nun operasyonel komuta yapısı Şekil 3.7'de gösterildiği gibidir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.11)

Şekil 3.7 HKO Operasyonel Komuta Yapısı

HKO; Kara Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri ve Stratejik Füze Komutanlığı -İkinci Topçu Kuvveti de denilmektedir- şeklinde dört komutanlıktan oluşur. Tüm bunlara ilaveten, Çin Silahlı Kuvvetleri için Askeri Bilimler Akademisi, Ulusal Savunma Üniversitesi ve Ulusal Savunma Teknolojisi Üniversitesi adı altında üç yüksek öğretim kurumu mevcuttur. (Yavuz, 2007, s.293)

3.3.6.1. HKO Kara Kuvvetleri

Çin Silahlı Kuvvetlerindeki hâkim unsurudur. Hava, deniz ve füze komutanlıkları gün geçtikçe stratejik önem kazansa da Kara Kuvvetlerinin Silahlı kuvvetlerin idaresindeki yeri ayrıdır. Kara Kuvvetlerinin karşılaştığı Çin hudutlarından gelen güvenlik tehditleri, diğer kuvvetlerin maruz kalacakları tehlikelerden farklıdır. Çin, Kara Kuvvetlerinin imkânlarını, Tayvan'la meydana

gelebilecek bir çatışmaya süratle müdahale edebilecek şekilde belirliyor. Çin Kara Kuvvetleri yaklaşık 60.000 kişilik 18 Ordu Grubu ihtiva eden, yedi Askeri Bölge halinde teşkilatlanmıştır.

3.3.6.2. HKO Deniz Kuvvetleri

HKO'nun bir parçası olarak HKO Deniz Kuvvetleri emir komuta açısından doğrudan MAK'na ve Genel Başkanlıklara bağlıdır. Deniz Kuvvetleri Karargahı, Genel Kurmay Başkanlığının ast birliği olmasına rağmen Kara Kuvvetlerinin aksine Genel Kurmay Karargahının dışında bulunur. Operasyonel komuta zinciri, Kuzey (Beihai) Deniz Filosu, Güney (Nanhai) Deniz Filosu ve Doğu (Donghai) Deniz Filosu olmak üzere üç filodan meydana gelir. Bu filolar, deniz üsleri ve deniz savunma bölgeleri şeklinde teşkilatlanmıştır. Deniz üsleri, Amfibi Savunma Bölgelerinin ve Filoların emir-komutası altında bulunurlar.

3.3.6.3. HKO Hava Kuvvetleri

HKO Hava Kuvvetleri, hali hazırda 400,000 personele ve 1643 adet savaş uçağına sahiptir. (IISS, Routledge 2006.) Hava Kuvvetleri havacılık birlikleri, hava indirme birlikleri, karadan havaya füze birlikleri, hava savunma birlikleri ve radar üslerinden meydana gelir. Hava Kuvvetleri, Jinan Askeri bölgesi haricindeki bütün askeri bölgelerde operasyonel komutanlıklar şeklinde teşkilatlanmıştır. (Kenneth, 2006, s. 5) Buna ilave olarak emir komuta zinciri; tümen, tugay, alay, tabur ve bölüklerden oluşur.

3.3.6.4. 2'nci Topçu Kuvveti (Stratejik Füze Komutanlığı)

Stratejik Füze Komutanlığı olarak da bilinen İkinci Topçu Birliği doğrudan MAK'a bağlıdır. Genel Kurmay Başkanlığı Stratejik Füze komutanlığını bünyesinde bulunan bir karargâhla sevk ve idare eder. Çin topraklarına yapılacak bir nükleer saldırıya karşı karadan karaya füzelerle stratejik karşı nükleer taarruz yapacak olan bu birlik, altı adet Balistik Füze Kolordusu şeklinde teşkilatlanmıştır.

3.3.6.5. Askeri Okullar

Askeri Okullar, idari hiyerarşik ilişkiler ve yerine getirdikleri eğitimin ve bilimsel araştırmaların özel olması sebebiyle, MAK liderliğinde iki seviyede idare edilirler. Birincisi genel karargâhlar/başkanlıklar tarafından, diğeri ise askeri bölge komutanlıkları tarafından. Dört Genel Başkanlık, HKO Eğitim Kurumlarına danışmanlık yapar ve Genel Kurmay Karargâhı askeri eğitim sistemini idare eder. HKO, akademik eğitim veren okullar ve sınıf okulları şeklinde iki ana gruba ayrılan 67 adet askeri eğitim kurumuna sahiptir. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006)

Silahlı Kuvvetlerin ihtiyat hizmeti gören seferberlik birlikleri, 1983 yılında subaylar ve aktif hizmetinde kritik görevi olan personellerle kuruldu. Seferberlik birlikleri, savaş zamanında süratle teşkilatlanarak muvazzaf kuvvetlere dönüşebilecek şekilde yapılandırılırlar. Barış zamanında seferberlik eğitimleri Askeri Bölge Komutanlıklarınca, savaş zamanında planlanan birliğin emrine girecek şekilde yaptırılır.

3.3.6.6. Halkın Silahlı Polis Gücü

Halkın Silahlı Polis Gücü (HSPG), ÇKP Merkezi Komitesinin direktifleri doğrultusunda 1983 yılında Pekin'de kurulmuştur. HSPG, Devlet Konseyi ve MAK'ın ikili komutasında ve çeşitli seviyelerde birleşik emir komuta altında bulunan müşterek bir sistem içinde görev yapar. HSPG, ÇHC İç Hizmet Kanununa ve HKO emir ve talimatlarına uygun olarak görevini yerine getirir. HKO ile aynı politik statüye sahiptir. HSPG'nün esas görevi ülkenin bağımsızlığını ve şerefini korumak, sosyal düzeni ve güvenliği sağlamak, partiyi ve hükümet organlarını, ülke savunmasındaki kritik hedefleri ve vatandaşların yaşamlarını ve mallarını korumak ve kollamaktır. (The Components of the Armed Forces/www.China.org.cn)

Halkın Silahlı Polis Gücü (HSPG), düzenli orduya yardımcı ve destekleyen bir kuluştur. Kanunlar gereği ve pratikte HSPG'nin, Çinli ve bazı yabancı kaynaklarda yanlışlıkla askeri polis olarak nitelendirilmesine rağmen bu kuruluş HKO'nun bir

parçası değildir. HKO, emir komuta zincirinde bulunan birlikleri ve garnizon karargâhlarını emir komuta eder. Garnizon Komutanlıkları, yerel asayişini temin eder ve sadece askeri personelin ve askeri araçların yetkili olduğu araç kontrol noktaları kurulmasını sağlar. HSPG'nün gerçek askeri polis olan HKO birliklerinin iç disiplinini sağlamada herhangi bir rolü yoktur. HSPG'nün birinci öncelikli görevi, Toplum Güvenlik Bakanlığı polis gücüyle koordineli çalışarak iç güvenliği sağlamaktır. HSPG'nün ikinci öncelikli görevi ise HKO'nun dış düşmanlara karşı ülke savunmasına yardım etmektir. (Blasko, 2005, s.69)

HSPG, yaklaşık olarak 660,000 kişilik mevcudunu, iç güvenlik ve polisiye görevler için iki grup halinde teşkilatlandırmıştır. İç güvenlik birlikleri sınır güvenliği, yangınla mücadele ve terörle mücadeleyi içeren ülke güvenliği konularından sorumludur. Polis birlikleri altın, orman, hidroelektrik ve iletişim güvenliği konularından sorumludurlar. Son yıllarda HSPG, doğal afet yardım operasyonlarında ve altyapı çalışmalarında (enerji projeleri, otoyol, tünel ve köprü yapımı gibi) da görevler almıştır. (Military Power of the People's Republic of China, Annual Report to Congress 2008,s.18)

Savaş zamanında HSPG, HKO'nun operasyonlarını desteklemekten ve temelde iç güvenliği sağlayarak HKO'nun muharebe görevlerine yoğunlaşmasına yardımcı olmaktan sorumludur. Buna ek olarak lojistik ve ulaştırma yollarının ve askeri, ekonomik ve politik kuruluşların korunmasından sorumludur. Bu kapsamda HSPG, HKO ile ve diğer birlikler ile sağlık desteği, keşif ve havadan devriye, hava savunma ve terörle mücadele konularını ihtiva eden görevlerle ilgili ortak tatbikatlar yapar. HSPG, aynı zamanda Rusya da dâhil olmak üzere diğer ülkelerle mübadele şeklinde işbirliği yapmakta ve Irak ve Afganistan'daki büyükelçiliklerin korunması görevlerini üstlenmektedir. (Military Power of the People's Republic of China, Annual Report to Congress 2008, s.18)

3.3.6.7. Milis Kuvvetleri

Çin'in milis kuvvetleri, askeri komuta olarak Devlet Konseyinin ve MAK'ın ve müşterek olarak da yerel Parti komitelerinin ve hükümetin liderliği altında bulunur. Halkın savaşı konsepti ve gündelik işleri askeri eğitimle uyumlu hale getirmek ve

barış zamanının ihtiyaçlarıyla savaş zamanının gereklerini birbirine yaklaştırmak milis kuvvetlerin kuruluş felsefesini oluşturmaktadır. (The Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2006)

Milis kuvvetler; toplum yapısını korumak, toplum düzenini sağlayan kolluk kuvvetlerine destek olmak ve sınır bölgelerinin korunmasını kuvvetlendirmeye yardımcı olmak gibi görevler üstlenirler. (Blasko, 2005, ss. 24-25.)

3.4.HKO Kara Kuvvetleri

3.4.1.Doktrin Ve Strateji

HKO Kara Kuvvetleri hem personel sayısı hem de imkân ve kabiliyet açısından güçlü bir yapıya sahiptir. Çin sınırlarını korumak ve ülke içerisinde huzuru tesis etmekle görevlendirilmiş olan Kara Kuvvetleri, tarihi süreç içerisinde, hareketsiz bir savunma kuvvetinden, yedi askeri bölge komutanlığının birleşiminden meydana gelen daha mobil ve Çin'in çevresinde her türlü harekât nevini icra edebilecek şekilde teçhiz edilmiş bir kuvvete dönüşmüştür.

Teknolojideki başdöndüren gelişmelere rağmen, Mao Zedong'un 'Halk Savaşı' konsepti, Çin askeri düşüncesinin nüvesini oluşturmaya devam etmektedir. Çinli liderler için 'Halk Savaşı' konsepti, savaş esnasında nasıl mücadele edilmesi gerektiğinin prensiplerini ortaya koyma ve bununla ilgili bilimsel bir değerlendirme yapabilme imkânı sağlamaktadır. Bu konsept daha üstün bir düşmana karşı Çin anakarasını; Çin'in doğal kuvvetlerini (büyük nüfusu ve derinlemesine geniş coğrafyası) kullanarak, sivil-asker işbirliğini hayata geçirip seferberlik ilan ederek ve geleneksel savaşçılık yeteneklerini (sürat, baskın, aldatma ve manevra) kullanarak savunmayı ön görmektedir. (Department of Defense, Annual Report to Congress, 2006, s. 17)

Çin'in uzun süredir benimsediği gerilla tarzı Halk Savaşı konseptindeki ilk değişiklikler 1970'lerde görülmeye başladı. Geliştirilen yeni doktrin, '**modern şartlarda halk savaşı**' olarak isimlendirilmiştir. (Mulvenon, 2003, s. 110.) Bu

doktrin, Kara Kuvvetlerinin hareket kabiliyetinin geliştirilmesini ve müşterek harekât imkân kabiliyetinin artırılmasını öngörüyordu.

HKO kara kuvvetleri, insan kaynakları, araç, gereç ve silahlarla ilgili gerçekleştirdiği modernizasyon çalışmalarını, son 20 yılda ABD'nin Körfez'de, Balkanlar'da ve Afganistan'da gerçekleştirdiği operasyonlardan alınan dersler kapsamında gerçekleştirmektedir.

ABD'nin Irak, Kosova ve Afganistan'da gerçekleştirdiği operasyonlar; hava ve deniz kuvvetlerince müşterek icra edilen saldırıları müteakiben hızlı ve kütleli kara taarruzlarının muharebede inisiyatifini elde edebilmek için şart olduğunu ve asimetrik harbe karşı mücadelede birliklerin çok hızlı hareket etmeleri gerektiğini gösterdi. ABD Savunma Bakanlığının ÇHC askeri gücü ile ilgili 2006'da yayınladığı raporunda, kara kuvvetlerinin 'derinlikte muharebe' konusundaki yeteneklerini artırmaya odaklandığı vurgulanmaktadır. (Department of Defense, 2006, s.15) Böyle bir harekât konsepti, Kara Kuvvetlerinin uzun mesafeli keşif ve taarruz yeteneklerinin gelişmiş olmasını, hızla konuşlanabilen mobil birlikleri ve büyük bir alanda yeterli ikmal hatlarının tesisini gerektirir. Bu tarzda başarılı bir harekât da sadece müşterek harekât anlayışıyla mümkün olabilir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.32) 'Derinlikte Muharebe' konsepti; doğrusal olmayan, süreklilik arzeden operasyonları ihtiva eden ve taarruzi harekât ile savunma arasında hızlı geçiş yapabilme yeteneğine ihtiyaç gösteren bir anlayışa sahiptir. (Department of Defense, 2006, s.15)

Nicelikten çok niteliğin ön plana çıktığı 21. yy.'da, sınırlı bir coğrafyada sınırlı enstrümanlarla gerçekleştirilecek silahlı mücadelelerde bilgiye hükmedenin kazanacağı gerçeğinden hareketle HKO teorisyenleri, yeni askeri konseptin çatısını 'bilişim koşullarında sınırlı muharebe'yi kazanabilecek imkân kabiliyeti olan bir güç meydana getirebilecek şekilde oluşturmaktadır.

Çin'in en son yayınlanmış olan Askeri Strateji Rehberinde geçen 'aktif savunma' anlayışı, HKO'nun silahlı çatışmayı başlatan taraf değil, sadece kendi birlik ve bütünlüğünü korumak için muharebe eden bir ordu olmasını öngörmektedir.

'Aktif Savunma' konsepti gereği, Kara Kuvvetleri Çin'in sınırlarını korumakla, ülke içerisinde huzuru tesis etmekle ve bölgesel güç planlaması yapmakla görevlendirilmiştir. Kara Kuvvetleri, hareket kabiliyeti zayıf bir savunma gücünden, yedi askeri bölge komutanlığının birleşiminden meydana gelen daha mobil ve Çin'in çevresinde her türlü harekât nevini icra edebilecek şekilde teçhiz edilmiş bir kuvvete dönüşmüştür. Çin Kara kuvvetleri; birleşik harekât (özellikle hava unsurları ile), uzun mesafeli intikaller, yıldırım harbi, özel operasyonlar ve Rus doktrini ve ABD askeri taktikleri temelli reformlar üzerinde önemle durmaktadır. (Military Power of the People's Republic of China, 2008,s.18)

HKO Kara Kuvvetleri birliklerini üç grup halinde sınıflandırabiliriz: (Blasko, 2002, ss.310-311)

Esas Kuvvet Birlikleri: Belirli bölgelerde konuşlanan ve ihtiyaç duyulduğunda ülkenin istenen herhangi bir yerine intikal edebilen birliklerdir.

Yerel veya Bölgesel Kuvvetler: Temel sorumlulukları konuşlandıkları bölgelerin savunulması olan bu birlikler, HKO'nun muvazzaf ve ihtiyat birlikleri ile gerektiğinde piyade gibi muharebe edebilen Halkın Silahlı Polis Gücü birliklerinden meydana gelirler,

Milis Birlikler: Esas Kuvvetlere ve Yerel Kuvvetlere muharebe ve lojistik hususlarda destek sağlarlar.

HKO Kara Kuvvetleri birlikleri hazırlık seviyelerine göre de sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmada belirleyici parametre birliklerin uyguladıkları Teşkilat Malzeme ve Kadro (TMK) yapısıdır. 'Kategori-1 (K-1 veya A Sınıfı) TMK'sını uygulayan birliklerin, personel mevcudu tam veya tama yakın (80 % ve üzeri) ve eğitim seviyesi tamdır (ek bir eğitim gerektirmez).' (Blasko, 2002, s.311) Bu birlikler ihtiyaç anında, istenilen yere, istenilen zamanda kendi imkân ve kabiliyetleriyle intikal edebilirler. 'Kategori-2 (K-2 veya B Sınıfı) TMK'sını uygulayan birliklerin, personel mevcudu eksiktir (60-80 %) ve ek eğitime ihtiyaçları vardır. Bu birlikler, K-1 sınıfındaki birliklere nazaran ek eğitime ve istenilen yer ve zamanda konuşlanmaları için daha uzun süreye ihtiyaç gösterirler.' (Blasko, 2002, s.311)

Kara kuvvetlerinin Askeri Bölgelerde konuşlu 18 kolordusunun yapıları, büyüklükleri ve muharebeye hazırlık seviyeleri buldukları bölgenin coğrafi konumuna ve üstleneceği görevlere göre farklılık arzeder. Mevcut kolordulardan 10 tanesi K-1 (Kategori A) seviyesinde bir TMK'ya sahiptir. (Taylor and Youngs, 2008, s.26)

3.4.2. Kuvvet Yapısı

Kara Kuvvetlerinde bugün uygulanan kuvvet yapısına, 1980'li yıllarda başlatılan modernizasyon ve değişim sürecinin sonucunda ulaşmıştır. 1980'li yıllara kadar Kara Kuvvetleri, piyade ağırlıklı bir yapıya sahipti. Bu dönemde Kara Kuvvetleri, her biri yaklaşık 45,000 askerden oluşan 35 piyade kolordusuna sahipti. Bunun yanında HKO'na doğrudan bağlı bağımsız tank tümenleri de mevcuttu. 1984'ün sonunda, HKO'nun, Askeri Bölgelerin ve Genel Kurmay Başkanlığı'nın alt birimlerini oluşturan 200'den fazla tümeni ve her çeşit bağımsız alayı vardı.

1979 yılındaki Vietnam'la yaşanan sınır anlaşmazlığının ve büyük çaplı Sovyet saldırısına karşı savunma anlayışındaki değişikliklerin ardından HKO, Kara Kuvvetleri birliklerini 45,000–60,000 personelden oluşan Kolodular şeklinde teşkil etti. 1985 yılında HKO bir milyon kişilik personel indirimine gideceğini duyurdu ve aynı yılın sonunda HKO planlanan personel indirimini tamamladı. 1988'de Sovyet tehdidi azaldı ve piyade kolordusu sayısı 35'ten 24'e indirildi. 1990'ların sonuna doğru bu sayı 21'e düştü.

Kolorduların kuruluşlarının farklılık arzetmesine karşın, genel olarak: iki veya üç piyade tümeni veya tugayı; bir tank tümeni veya tugayı; bir topçu tümeni veya tugayı; bir hava savunma tümeni veya tugayı; bir muhabere alayı; bir istihkâm alayı; bir keşif taburu; köprücü alayı ve/veya bir KBRN savunma alayı ve diğer muharebe destek (ulaştırma ve sağlık üniteleri veya helikopter) birliklerinden oluşuyorlardı.

1990'ların başından itibaren, her askeri bölgede küçük özel operasyon birlikleri kuruldu. Bu özel birlikler askeri bölgelerin karargâhına bağlıydı. 1997 yılında HKO ikinci küçülme hareketini 500,000 kişilik bir personel indirimi yaparak gerçekleştirdi. Kara Kuvvetlerindeki mevcut kolorduların hepsi değilse de bir çoğu

yapısal olarak değişikliğe uğradı ve küçülerek bir veya iki piyade tümenlerini lağvettiler. Aynı zamanda teçhizatla ilgili yenileşme hareketi kapsamında eski malzemeler yenileriyle değiştirildi. Bu gelişmelerin kuvvet yapısına büyük etkileri oldu.

Temmuz 2005'te HKO, tümenlerin sayısını düşürerek ve tugayların sayısını da artırarak kolorduların yeniden yapılandıracağını duyurdu. Bu kapsamda yapılan 200,000 kişilik personel indirimini başarıyla tamamladı. 'Yeniden yapılanma süresince Deniz, Hava ve Stratejik Topçu Kuvvetlerinin mevcutlarının HKO içerisindeki oranı 3,8 % artarken, Kara kuvvetlerinin mevcut oranı ise 1,5 % düşmüştür.' (The Information Office of the State Council China's National Defense in 2006 www.chinaview.cn)

Her ne kadar Hava, Deniz ve Stratejik Topçu Kuvvetlerinin stratejik önemleri sürekli olarak artsa da, HKO Kara Kuvvetlerinin, Çin askeri idaresindeki ağırlığı halen devam etmektedir. Çin güvenlik doktrininde, Kara Kuvvetlerinin, sınırların herhangi bir bölgesinde karşı karşıya kaldığı tehdit algılamaları ile diğer kuvvetlerinki farklılık arz etmektedir. Çin Tayvan'la yaşanabilecek bir çatışmaya karşı, Kara Kuvvetlerinin ve ani müdahale kuvvetlerinin imkân ve kabiliyetlerini sürekli olarak artırmaktadır. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.29)

Özel operasyon birlikleri ve yüksek teknoloji birliklerini de bünyesinde bulunduran bu kolordular, sayıları yaklaşık olarak 40'ı bulan topçu, karadan karaya füze ve hava savunma topçusu tümenleri ve tugayları tarafından desteklenmektedirler. (Blasko, 2007, ss.81-82)

Askeri bölgelerde konuşlu piyade, zırhlı, topçu ve füze birlikleri ayrıca tümenler ve tugaylar şeklinde de teşkilatlanırlar. Bir Tümen yaklaşık olarak 10 ila 15,000 personelden, bir tugay ise 3 ila 5,000 personelden meydana gelir. Bunlara ek olarak sınır ve sahil güvenliği için özel teşkil edilmiş birliklerle dağlık arazide muharebe, hava indirme, istihkâm ve muhabere gibi çok özel görevleri olan birlikler teşkil edilmiştir. İhtiyatlar birlikleri ise yaklaşık olarak üç piyade ve bir topçu alayında müteşekkil 30 piyade tümeni ile 12 hava savunma tümeni ve yedi lojistik destek tugayı şeklinde teşkilatlanmıştır. (Taylor and Youngs, 2008, s.26)

2008 itibariyle HKO Kara Kuvvetlerinin mevcutları aşağıdaki gibi tahmin edilmektedir: (Military Power of the People's Republic of China, 2008, s.50)

Personel (Muvazzaf)	: 1.25 milyon
Kolordular	: 18
Piyade Tümeni	: 19
Piyade Tugayı	: 24
Mekanize Piyade Tümeni	: 4
Mekanize Piyade Tugayı	: 5
Zırhlı Tümeni	: 9
Zırhlı Tugayı	: 8
Topçu Tümeni	: 2
Topçu Tugayı	: 17
Hava İndirme Tümeni	: 3
Amfibi Tümeni	: 2
Amfibi Tugayı	: 3
Tank	: 6,700
Top	: 7,400

HKO Kara Kuvvetleri birliklerini üç grup halinde sınıflandırabiliriz: (Blasko, 2002, ss.310-311)

Esas Kuvvet Birlikleri: Belirli bölgelerde konuşlanan ve ihtiyaç duyulduğunda ülkenin istenen herhangi bir yerine intikal edebilen birliklerdir.

Yerel veya Bölgesel Kuvvetler: Temel sorumlulukları konuşlandıkları bölgelerin savunulması olan bu birlikler, HKO'nun muvazzaf ve ihtiyat birlikleri ile gerektiğinde piyade gibi muharebe edebilen Halkın Silahlı Polis Gücü birliklerinden meydana gelirler,

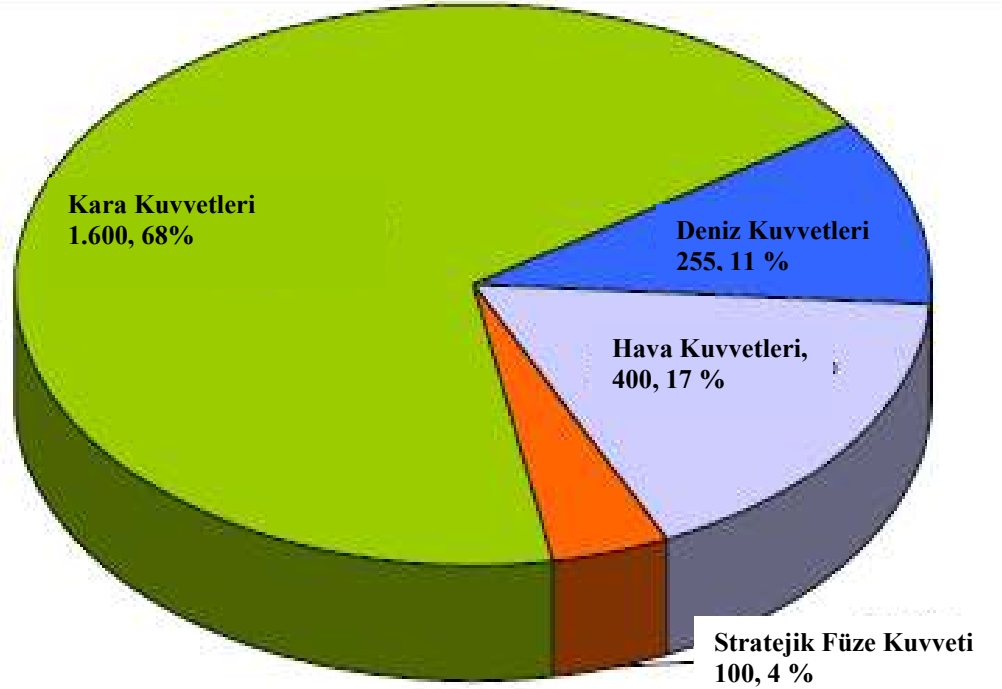
Milis Birlikler: Esas Kuvvetlere ve Yerel Kuvvetlere muharebe ve lojistik hususlarda destek sağlarlar.

HKO Kara Kuvvetleri birlikleri hazırlık seviyelerine göre de sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmada belirleyici parametre birliklerin uyguladıkları Teşkilat Malzeme ve Kadro (TMK) yapısıdır. 'Kategori-1 (K-1 veya A Sınıfı) TMK'sını uygulayan birliklerin, personel mevcudu tam veya tama yakın (80 % ve üzeri) ve eğitim seviyesi tamdır (ek bir eğitim gerektirmez).'(Blasko, 2002, s.311) Bu birlikler ihtiyaç anında, istenilen yere, istenilen zamanda kendi imkan ve kabiliyetleriyle intikal edebilirler. 'Kategori-2 (K-2 veya B Sınıfı) TMK'sını uygulayan birliklerin, personel mevcudu eksiktir (60-80 %) ve ek eğitime ihtiyaçları vardır. Bu birlikler, K-1 sınıfındaki birliklere nazaran ek eğitime ve istenilen yer ve zamanda konuşlanmaları için daha uzun süreye ihtiyaç gösterirler.'(Blasko, 2002, s.311)

Kara kuvvetlerinin Askeri Bölgelerde konuşlu 18 kolordusunun yapıları, büyüklükleri ve muharebeye hazırlık seviyeleri buldukları bölgenin coğrafi konumuna ve üstleneceği görevlere göre farklılık arzeder. Mevcut kolordulardan 10 tanesi K-1 (Kategori A) seviyesinde bir TMK'ya sahiptir. (Taylor and Youngs, 2008, s.26)

Çin, HKO mevcudundan 1985'te bir milyon, 1999'da 500.000, 2003'te de 200.000 kişilik personel indirimine gideceğini duyurmuştu. HKO, 2005 yılsonu

itibariyle, son 200.000 kişilik indirimini tamamladı ve 2005 yılında yaklaşık olarak 2,3 milyon personelden oluşan bir yapıya kavuştu.

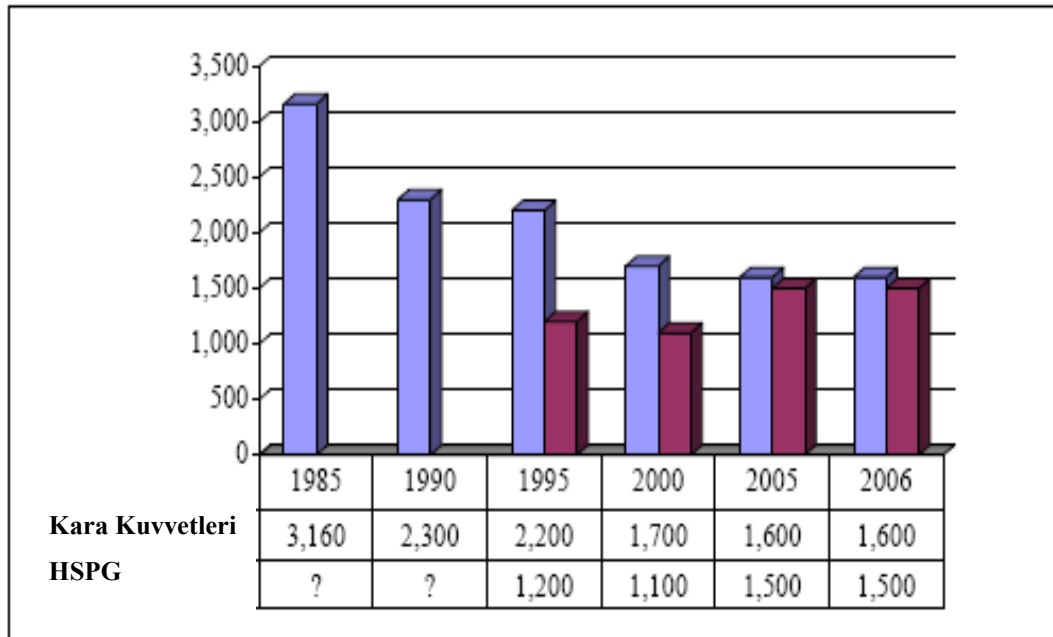

Şekil 3.8 HKO Kuvvetlere Göre Personel Dağılımı

Kaynak: IISS, *IISS Military Balance 2006*, London, Routledge, 2006. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.16)

2003-2005 yılları arasında HKO'nun subay mevcudunda 170,000 kişilik bir azaltma gerçekleştirildi. Kolordu ve yukarı seviyedeki birliklerde yer alan 150'den fazla subay kadrosu iptal edildi, daha evvel subaylar tarafından doldurulan 70,000 kişilik kadroya astsubaylar yerleştirildi ve daha önce astsubayların doldurduğu 20,000 kişilik kadroya sivil personel atandı.

Şekil 3.9'da görüldüğü gibi Kara Kuvvetlerinden azaltılan birliklerin büyük bölümü, Halkın Silahlı Polis Gücü'ne (HSPG) dahil edildi. ABD Savunma Bakanlığının 2008 Çin Silahlı Kuvvetleri raporuna göre Kara Kuvvetlerinin mevcudu 1,25 milyona kadar indirilmiştir. Kara Kuvvetleri personel indirimindeki odak noktasıydı ve resmi rakamlara göre 2003-2005 yılları arasında azaltılan personel sayısı 130,000'den fazlaydı. Yalnız karargahlardan ve direkt askeri bölge komutanlıklarına bağlı birliklerden 60,000'in üzerinde personel azaltıldı.

Kaynak: IISS, *IISS Military Balance 1984-1985 to 2006*, London, Routledge, 1985, 2006.

Şekil 3.9 HKO Kara Kuvvetlerinin ve HSPG'nün Yıllara Göre Personel Değişimi

Personel indiriminden karargahlar ve direkt bağlı birlikler kadar eğitim kurumları da etkilendi. 3,000'den fazla başkanlığın ve alay ve daha yukarı seviyedeki karargahlara bağlı 400 birlik lağvedildi. Önemli sayıda tarım ve ikincil iş üretim birimleri, kültür ve spor birimleri, tren istasyonlarındaki askeri temsilcilikler ve mal alım komisyonları kapatıldı. HKO ayrıca 15 adet eğitim kurumu ve 31 adet de kuruluşun görevlerine son verdi ve kapattı.

Kara Kuvvetleri mevcudunun 800,000'i muvazzaf personelden, geri kalanı ise mecburi hizmetini tamamlamak için silah altına alınmış erbaş ve erlerden meydana gelir. (Erkekler için 18 yaşından itibaren başlayan mecburi hizmetin süresi iki yıldır. 22 yaşına kadar olan vatandaşlar askerliğe elverişlidirler. Gerekliğinde bayan vatandaşlar da askere alınabilmektedir.) Kara kuvvetleri, silahlı kuvvetlerin toplam mevcudunun 76 %'sini oluşturur. (Taylor and Youngs, 2008, s.26)

Kara Kuvvetlerinde, mecburi askerlik hizmetini yapan erbaş/erlere, gönüllü subay ve astsubaylar liderlik yapmaktadır. 1999'da HKO'nun bütün branşları için mecburi hizmet süresi iki yıla düşürülmüştür. Hükümet, askere alımlarda, şehirlerin ve kırsal kesimin nüfus yapılarını dikkate alarak karar vermektedir. (70 % kırsal – 30

% şehir) Askere alınanların çoğu ülkenin çeşitli yerlerinde görev yapmalarına karşın, bazı erbaş/erler yaşadıkları şehirlere yakın yerlerde hizmetlerini tamamlarlar. Askerlik süresinin bitimine az bir süre kalan askerlerden taktik bilgisi yeterli ve politik olarak güvenilir olanlar gönüllü olarak astsubay olabilir ve 30 yıla kadar hizmet edebilirler. (Blasko, 2005, s.72)

HKO, 1990'lı yılların sonunda yeni bir astsubay eğitim sistemi kurdu. Personel indirimi esnasında subay ve erbaş/er sayısı azalırken astsubay sayısı artırıldı. Son yıllarda HKO, özel yetenekleri olan sınırlı sayıdaki sivil astsubay olarak göreve aldı. 2003 yılında ise MAK, subay ve astsubayların eğitim kalitelerinin artırılması için 20 yıllık bir plan oluşturdu. (Blasko, 2005, s.71)

Yabancı orduların uyguladıkları sistemler incelenerek oluşturulan yeni programla profesyonel subay ve astsubaylara sahip bir ordunun bir gecede hayata geçirilemeyeceği anlaşıldı. Astsubayların çoğu astsubay hazırlama okullarında veya bazı subay okullarında eğitim almaktadırlar. Altı kademeli bir terfi sistemi bulunan astsubayların rütbeleri arttıkça aldıkları görevler ve çalıştıkları kadrolar uzmanlık alanlarına göre değişmektedir.

Yeni sisteme göre HKO subay kadroları dört kaynaktan geliyordu: sivil üniversitelerden mezun olanlar (mezuniyetlerinin ardından); 'milli savunma öğrencileri'sivil kolejlerde burslu okuyan ve okul sonrasında bursunu geri ödemekle yükümlü olan öğrenciler; HKO askeri üniversitelerinden ve harp okullarından mezun askeri öğrenciler; mecburi hizmetleri esnasında seçilen askerler. Subaylar beş kategoride bulunan kadrolarda istihdam edilirler: askeri (harekat), politik, lojistik, silahlanma ve özel teknik sınıflar.

HKO Kara Kuvvetlerindeki rütbe yapısı Teğmen – Albay arasındaki rütbelere Türk Silahlı Kuvvetleri ile aynıdır. Ek olarak HKO'nda Kıdemli Albay (Tümen Komutanı) ayrıca bir rütbedir ve Tuğgeneral rütbesi HKO'nda yoktur. General rütbeleri TSK'dan farklı olarak, Tümgeneral rütbesinde tek yıldız, Korgeneral rütbesinde çift yıldız ve Orgeneral rütbesinde de üç yıldızlı rütbe kullanılır. Askeri rütbelere ek olarak, subaylar rütbelere uygun kadrolarda takım komutanlığından MAK Başkan Yardımcılığına kadar bulunan kadrolarda görev

yapabilir. Makamın derecesi, hiyerarşide askeri rütbeden önde gelmektedir. HKO'da birlik komutanları, kendileriyle aynı statüde ve aynı rütbede olan politika subaylarıyla yanyana görev yaparlar. Birlik komutanı ve politika subayı birliğin başarısından müşterek olarak sorumludurlar. (Blasko, 2005, ss.71,72)

Çin Hükümetinin, savunma bütçesinde son yıllarda gerçekleştirdiği artış silahlı kuvvetler personelinin yaşam standartlarının yükseltilmesine olumlu katkılarda bulundu. Bu konu personelin moral ve motivasyonu için çok önemli bir husustur. Kıyafet, teçhizat, tesis, ikmal-iaşe, iletişim, moral-motivasyon faaliyetleri, bilgisayar kullanım imkanları...vb. birçok alanda gerçekleştirilen yeniden yapılanma sayesinde HKO, on yıl öncesine göre hayal bile edilemeyecek bir çehreye büründü.

Personelin yaşam ve çalışma şartlarındaki iyileşme eğitim imkanlarıyla doğru orantılı olarak yapılmıştır. 21. yüzyılın ordusunu oluşturmaya çalışan ÇHC, eğitim sistemiyle ilgili de bir dizi reform paketi oluşturdu. Kara Kuvvetlerinin birliklerinde gerçekleştirilen küçülme ve yapısal değişiklikler gibi eğitim kurumlarının da bir bölümü birleştirildi, yerel idarelere devredildi veya kapatıldı. Eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları, yeni müşterek doktrin ve doğal afet, barışı koruma gibi yeni görevler doğrultusunda yeniden düzenlendi. Subaylar, şu an akademik kariyerlerini daha ileri götürebilmek maksadıyla 50 HKO enstitüsü ile Çin'de ve yurt dışında bulunan sivil okullarda eğitim alabilmektedirler. Reformlar ışığında daha karmaşık silah ve teknik sistemlerin kullanılması ve yeni doktrin anlayışı, kaliteli eğitim almış, alanlarında uzman personel ihtiyacını ortaya çıkardığı için, Çinli liderler önlerine koydukları hedeflere ulaşmalarının belki on yılı bulabileceğini değerlendirmektedirler. (Blasko, 2005, s.73)

HKO Kara Kuvvetleri, yedi askeri bölgede, her biri 60,000 mevcutlu olan 18 Ordu Grubu şeklinde konuşlanmıştır. Bir ordu grubu NATO standartlarındaki bir Kolorduya karşılık gelmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006 s.29) Bu sebeple bu çalışmada Ordu Grubu tabiri yerine Kolordu terimini kullanacağız.

Kolordu kuruluşunu kullanan Kara Kuvvetlerinin standart bir kolordusunda şu birlikler bulunur;
(<http://www.sinodefence.com/army/orbat/grouparmy.asp,09.08.2006>)

2 veya 3 Piyade Tümeni/Tugayı

1 Zırhlı Tümen/Tugay

1 Topçu Tümeni/Tugayı

1 Hava Savunma Tugayı

1 Muhabere Alayı

1 İstihkam Alayı

1 Keşif Taburu

1 Köprücü Alayı (Sadece Bazı Kolordularda Mevcut)

1 Kimyasal Savunma Alayı (Sadece Bazı Kolordularda Mevcut)

Diğer Muharebe Destek Birlikleri (Sıhhiye, Ulaştırma gibi)

Kara Hava (Helikopter) Grubu

HKO'nun, 2008 yılı içerisinde icra ettiği tatbikatlarda yeni kuvvet yapısına göre mekanize piyade ve zırhlı tugaylarını nasıl teşkil ettiği ile ilgili daha net bir fikre sahip olmamıza imkân vermiştir.

Mekanize piyade tugayı; dört mekanize piyade taburu, bir tank taburu, bir topçu taburu, bir istihkâm taburu ve bir muhabere taburundan oluşur. Her bir mekanize piyade taburu ise, üç takımlı üç mekanize piyade bölüğünden meydana gelmektedir. Mekanize piyade bölükleri takımlarda 4'er adet ve toplamda bölükte de 13 adet ZMA'ya sahiptirler. (Andrew, 2008, Volume: 8 Issue:22)

Zırhlı tugaylar, toplam 99 adet ana muharebe tankına sahip üç adet tank taburdan, bir mekanize piyade taburundan, 18 namlulu bir topçu taburundan ve 18

namlulu bir hava savunma taburundan meydana gelir. Her tank taburu 11'er tanklı üç adet tank bölüğünden ve her tank bölüğü de 3'er tanklı üç adet tank takımından meydana gelmektedir. Tugay toplam 2,200 personele sahiptir. (Andrew, 2008, Volume: 8 Issue: 22)

Kara Kuvvetlerinin bir kısım birlikleri (yaklaşık olarak %10-20'si), Ani Müdahale Kuvvetleri (AMK) olarak sınıflandırılırlar. Bu birlikler, Çin dışında gerçekleştirilecek görevler için süratle konuşlanabilecek imkân kabiliyete sahip, iyi teçhiz edilmiş ve iyi eğitilmiş, yüksek hazırlık seviyesinde kurulmuş birliklerdir. Tahminler doğrultusunda HKO'nun AMK'leri şu birliklerden oluşur: (Cordesman and Kleiber, 2006 s.29)

HKO Hava Kuvvetleri 43'üncü, 44'üncü 45'inci Tümenleri ile 15'inci Hava İndirme Kolordusu (Guangzhou Askeri Bölgesi)

HKO Kara Kuvvetleri 112'nci, 113'üncü, 114'üncü bir zırhlı ve üç mekanize piyade tümeni, 38'üncü Kolordu (Pekin Askeri Bölgesi)

HKO Kara Kuvvetleri 115'nci, 116'ncı, 190'ıncı bir zırhlı ve üç mekanize piyade tümeni, 39'uncu Kolordu (Shenyang Askeri Bölgesi)

HKO Kara Kuvvetleri 127'nci mekanize piyade tümeni, 54'üncü Kolordu (Jinan Askeri Bölgesi)

HKO Kara Kuvvetleri 149'uncu mekanize piyade tümeni, 13'üncü Kolordu (Chengdu Askeri Bölgesi)

Yedi adet Özel Kuvvetler Grubu (her askeri bölgede bir adet olmak üzere)

HKO Deniz Kuvvetleri 1'inci Deniz Piyade Tugayı, Güney Deniz Filosu

GKB emir komutasında olan Askeri Bölge Komutanlıklarının sayısı, 1985 yılında 11'den 7'ye indirildi ve bugünkü mevcut halini aldı. (8 askeri bölge

birleştirilerek 4'e – **Chengdu, Jinan, Lanzhou ve Nanjing** – indirildi. Üç kritik garnizonun – **Pekin, Guangzhou, Shenyang** – mevcut yapısı korundu.)

GKB emrinde bulunan, 28 eyalet askeri mıntikasına ayrılmış 7 askeri bölge şu şekildedir: (Taylor and Youngs, 2008, s.7)

Shenyang: Heilongjiang, Jilin ve Liaoning

Pekin: Pekin, Tianjin Garnizonu, İç Moğolistan, Hebei, Shanxi

Lanzhou: Ningxia, Shanxi, Gansu, Qing-hai, Xinjiang ve Güney Xinjiang

Chengdu: Chongqing Garnizonu, Sichuan, Guizhou, Yunnan ve Tibet

Guangzhou: Hubei, Hunan, Guangdong, Guanxi, Hainan

Jinan: Shangdong, Henan

Nanjing: Shangay Garnizonu, Jiangsu, Zhejiang, Fujian, Jiangxi ve Anhui

Askeri bölgeler kısaca şu şekildedir:
(<http://www.global.security.org/military/world/china/cmc-member.htm>,
e.t.:25.01.2009)

Pekin Askeri Bölge Komutanlığı:

Pekin Askeri Bölge Komutanlığı; Pekin ve Tianjin şehirleri ile Shanxi Eyaleti ve İç Moğolistan Otonom Bölgesinin askeri idaresini elinde bulundurur. Ana sorumluluğu ÇHC'ni Moğolistan ve Rusya'ya karşı korumak ve özellikle başkent Pekin'i bütün tehlikelere karşı savunmaktır.

300,000 kişilik mevcuda sahip olan Pekin Askeri Bölge Komutanlığı 27'nci, 38'inci ve 65'inci kolorduları emir komuta eder. Bölgede toplam iki zırhlı tümen, bir mekanize piyade tümeni, beş motorlu tümen, bir topçu tümeni, üç zırhlı tugay, yedi

motorlu piyade tugayı, dört topçu tugayı, toplamda beş çeşit hava savunma tugayı ve bir tanksavar alayı konuşludur. Buan ek olarak 1. ve 3. Başkent Garnizon Tümenlerinden (Polis) oluşan Başkent Garnizonu da Bölge Komutanlığı tarafından emir komuta edilir. (People's Liberation Army, Order of Battle, Beijing Military Region - ChinaDefense.com)

Pekin Askeri Bölge Komutanlığı helikopter birliği, Baoding'de konuşlu 38'inci Kolordunun kuruluşunda bulunur. (Blasko, 2002, s. 328)

Shenyang Askeri Bölge Komutanlığı:

Shenyang Askeri Bölgesi Pekin'den sonraki ikinci öncelikli bölgedir. Kuzeydoğu Bölgesinde bulunan Jilin, Heilongjiang ve Liaoning Eyaletlerini kontrol eder. Shenyang Askeri Bölge Komutanlığının karargâhı Liaoning Eyaletinde bulunur. Rusya'nın 76,000 personelle konuşlandığı Uzak Doğu Sınır Bölgesi (IISS Military Balance 2007) ile Kuzey Kore sınırını kontrol eder.

Shenyang Askeri Bölge komutanlığı; 16'ncı, 39'uncu ve 40'ıncı Kolorduları ve bunlara bağlı yaklaşık toplam 250,000 mevcutlu iki zırhlı, bir mekanize, dört motorlu ve bir topçu tümeni ile iki zırhlı, beş motorlu, üç topçu, dört uçaksavar ve bir tanksavar tugayından meydana gelir.(IISS Military Balance 2006)

Pekin Askeri Bölge Komutanlığının 38'inci Kolordusunda olduğu gibi, Shenyang Askeri Bölgesinin helikopter birliği de 39'uncu Kolordunun kuruluşunda bulunur. (Blasko, 2002, s. 335)

Jinan Askeri Bölge Komutanlığı:

Çin'in doğusundan sorumlu olan Jinan Askeri Bölge Komutanlığı Shandong ve Henan Eyaletlerinde konuşlanmış durumdadır.

Kaifeng'de 20'nci Kolordu, Laiyang'da 26'ncı Kolordu ve Xinxiang'da da 54'üncü Kolordu olmak üzere bölgede toplam üç kolordu konuşlanmıştır.

Stratejik ihtiyata sahip olan Jinan Askeri Bölgesinde toplam 190,000 personelden oluşan iki zırhlı tümen, bir mekanize piyade tümeni, üç motorlu piyade tümeni, bir topçu tümeni, bir zırhlı tugay, bir mekanize piyade tugayı, dört motorlu piyade tugayı, iki topçu tugayı, üç uçaksavar tugayı ve bir tanksavar alayı mevcuttur.

Bölgede; 54'üncü Kolordu kuruluşunda bulunan, Luoyang'da konuşlu **127'ncü Mekanize Piyade Tümeni** ile 20'nci Kolordu kuruluşunda bulunan, Xuchang'da konuşlu **11'inci Zırhlı Tugay**'dan oluşan hazır müdahale birliği mevcuttur.

Harita 3.7 Kara Kuvvetlerinin Ana Ast Birliklerinin Konuşlandığı Bölgeler (Military Power of the People's Republic of China 2008, s. 51)

Çizelge 3.2 Askeri Bölgelerde Konuşlu Birliklerin Öncelikli Görevleri

Shenyang Askeri Bölgesi	Nanjing Askeri Bölgesi	Lanzhou Askeri Bölgesi	Chengdu Askeri Bölgesi
16.Kor.-Savunma, Taarruz, CT	1.Kor.-Amfibik,Taarruz,CT	47.Kor.- Savunma, Taarruz, CT	13.Kor.-Savunma, Taarruz, CT
39.Kor.- AMB, Taarruz, SK	12.Kor.-Amfibik,Taarruz,CT	21.Kor.- Taarruz, SY, Savunma	14.Kor.-Savunma, Taarruz, CT
40.Kor.- Savunma, Taarruz, CT	31.Kor.- Amfibik,Taarruz,CT		
Pekin Askeri Bölgesi	Guangzhou Askeri Bölgesi	Jinan Askeri Bölgesi	AMK: Ani Müdahale Kuvveti
65.Kor.-Savunma	15.Hv.İnd.Kor-AMK, Taarruz, SK	26.Kor.- Taarruz,CT,Savunma	SK: Seyyar Kuvvet
38.Kor.-AMK, Taarruz, SK	41.Kor.- Taarruz,CT,Amfibik	20.Kor.- Taarruz,CT,Savunma	CT: (dağ,orman,meskun mahal...vb)
27.Kor.-Savunma	42.Kor.- Amfibik	54.Kor.- Taarruz,SK,Amfibik	

Nanjing Askeri Bölge Komutanlığı:

Nanjing Askeri Bölge Komutanlığı; Anhui, Jiangsu, Zhejiang, Jiangxi, Fujian ve Şangay'da bulunan askeri ve silahlı polis güçlerini komuta eder. Bölgede, 1'inci, 12'nci ve 31'inci Kolorduların emrinde bulunan yaklaşık 250,000 personel mevcuttur. Bu kolordulara bağlı; iki zırhlı tümen, bir mekanize piyade, bir motorlu piyade ve bir topçu tümeni ile bir zırhlı tugay, dört motorlu piyade, iki topçu, üç uçaksavar tugayı ve bir tanksavar alayı mevcuttur.

Bu bölge Tayvan adasıyla karşı karşıya bulunur ve Çin'in orta menzilli füzelerini yoğunlukla yerleştiği askeri bölge komutanlığıdır. 'Bölgede konuşlu bir topçu tugayı, 12 ila 16 lançere sahip Kısa Mesafeli Balistik Füze Tugayına dönüştürülmüştür.' (Blasko, 2005, s.70) Batı Denizi Filosu da Ningbo'da konuşlanmıştır.

Guangzhou Askeri Bölge Komutanlığı:

Guangzhou Askeri Bölgesi, ÇHC'nin güneyinde konuşlanmıştır. Kısa tarihine baktığımızda, 1949 yılının Mayıs ayında kurulan Merkezi Çin Askeri Bölgesinin, 1955 Mart'ında Guangzhou ve Wuhan Askeri Bölgeleri olmak üzere ikiye ayrıldığını ve 1985'in Ağustosunda Wuhan Askeri Bölgesinin lağvedilmesiyle Hubei eyaletinde konuşlu birliklerinin Guangzhou Askeri Bölgesine katılarak birleştirildiğini görürüz.

Guangzhou Askeri Bölgesi, Guangdong Eyaleti, Guangxi Otonom Bölgesi, Hunan Eyaleti, Hubei Eyaleti, Hainan Eyaleti, Honkong ve Macau'yu (Hubei, Hunan, Guangxi, Guangdong ve Hainan Askeri Müntikaları ile Hongkong ve Macau Garnizonları) kapsamaktadır.

Bölgede 180,000 mevcutlu 41 ve 42'nci kolordulara bağlı bir mekanize tümeni, üç motorlu piyade tümeni, bir topçu tümeni, iki zırhlı tugay, bir topçu tugayı ve iki uçaksavar tugayı mevcuttur. Guigang/Guangxi'de konuşlu 123'üncü Amfibik Piyade Tümeni ve 124'üncü Piyade Tümeni Ani Müdahale Birlikleri olarak görev yaparlar. (<http://www.sinodefence.com/armedforces/army/rru.asp>) Bunlara ek olarak Hong

Kong Garnizonunda tugay seviyesinde bir helikopter birliği mevcuttur. (Blasko, 2002, s. 330)

Bölge komutanlığının komutasında olmamakla beraber 15'inci Hava İndirme Kolordusu bu bölgede konuşlanmıştır. Bu kolordu 35,000 kişilik mevcuda ve 3 adet tümene sahiptir.

Guangzhou bölgesi de Nanjing gibi, Tayvan'la oluşabilecek bir çatışma durumunda direk cephe durumunda kalan bir bölgedir. Güney Çin Denizini kontrol eden donanma Guangzhou bölgesindeki limanlarda konuşlanmıştır.

Chengdu Askeri Bölge Komutanlığı:

ÇHC'nin güney batısında yer alan Chengdu Askeri Bölgesi; Chongqing, Sichuan, Yunnan, Guizhou ve Tibet Otonom Bölgesini içerir.

Chengdu Askeri Bölgesinde; Tibet'te 52'nci ve 53'üncü Dağ Tugaylarını, Sichuan'da konuşlu 149'uncu Motorlu Piyade Tümenini, Chengdu'da bulunan 38'inci ve 41'inci Seyyar Silahlı Polis Tümenlerini ve Chengdu'daki 2'nci Kara Hava Alayını bünyelerinde bulunduran 13'üncü ve 14'üncü Kolordular yer almaktadır.

Vietnam, Burma ve Hindistan sınırı boyunca uzanan toprakları kontrol eden Chengdu Askeri Bölgesi; Sichuan Eyaleti, Tibet ve Guizhou Eyaleti Askeri Mıntıklarına ayrılmıştır.

Lanzhou Askeri Bölge Komutanlığı:

Lanzhou Askeri Bölge Komutanlığı; Xinjiang, Qinghai, Gansu, Ningxia ve Shaanxi'de bulunan askeri ve silahlı polis güçlerini sevk ve idare eder. Ayrıca Tibet'in kuzey batısında bulunan Ali Bölgesi de bu bölge komutanlığının idaresi altındadır. Askeri Bölgeler içerisinde en geniş sorumluluk sahasına sahip olan bölge komutanlığıdır. Rusyanın Altai Cumhuriyeti, Moğolistan, Kazakistan, Kırgızistan,

Afganistan, Pakistan ve Hindistan'la olan sınırları ve Çin'in batısında bulunan nükleer araştırma ve füze test tesislerini korumaktan sorumludur.

Lanzhou Askeri Bölge Komutanlığı bünyesinde, Baoji'de konuşlu 21'inci ve Lintong'da konuşlu 47'nci Kolordular ile bunlara ek olarak 7'nci ve 63'üncü Silahlı Polis Birlikleri mevcuttur.

Bölge'de tahmini olarak 220,000 mevcutlu, bir zırhlı tümen, iki motorlu piyade tümeni, bir topçu tümeni, bir zırhlı, iki motorlu piyade, bir topçu, bir uçaksavar tugayı ve bir tanksavar alayı bulunmaktadır.

3.4.3. Kara Kuvvetleri Muharebe Sistemleri

'Günümüzde Kara Kuvvetlerinde sekiz sınıf vardır: piyade, tank, topçu, hava savunma, kara havacılık, istihkâm, KBRN (Kimyasal-Biyolojik-Radyolojik-Nükleer) ve muhabere.' Bunlara ek olarak uzmanlık gerektiren sağlık, keşif ve elektronik harp, haritacılık gibi bazı sınıflar da mevcuttur. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.31)

3.4.3.1. Zırhlı Birlikler ve Ana Muharebe Tankları

HKO Kara Kuvvetleri, 2000'li yıllarda zırhlı birliklerinin modernizasyonunda büyük gelişmeler kaydetmiştir. Tip-59 ana muharebe tankının kaidesine monteli ana silahını geliştirmek ve 105 mm topla değiştirmek için bir program başlatıldı ve 2006 itibariyle 1000 adet tankın modernizasyonu tamamlanmıştı. Hafif zırhlı tank, amfibik tank ve amfibik zırhlı personel taşıyıcıları (ZPT) da ihtiva eden birçok yeni ve geliştirilmiş zırhlı araç kara kuvvetlerinin envanterine girdi. Tip -96 modeli tank üretimi 2005 yılında 1800 adede ulaştı. 1990'ların ortalarından itibaren kara kuvvetleri yaklaşık 100 tümenini 50 tümene ve birçoğunu da tugay seviyesine indirmiştir ve bu indirimden elde edilen kaynak modernizasyon çalışmalarına aktarılmıştır. Kara kuvvetleri son yıllarda amfibik harekât imkân kabiliyetini artırmakta ve kara kuvvetleri unsurlarının havadan taşınma imkân kabiliyetinin geliştirilmesi konusuna öncelik verilmektedir.

Çin, 2006 yılının Nisan ayında, ilk üçüncü nesil ana muharebe tankı olan ZTZ-99 modelini, Pekin ve Shenyang Askeri bölgelerindeki birliklere teslimini gerçekleştirdi. (Department of Defense, 2007, s. 4)

Çin, birliklerini modern tanklarla teçhiz ediyor. Bu kapsamda Kara Kuvvetleri yaklaşık 200 adet Tip 98 ve Tip 99 ana muharebe tankını birliklerinin envanterine kattı. (Department of Defense, 2008, s. 5)

Çin'in mevcut ana muharebe tank mevcudu ve sahip olduğu modern tankların toplam mevcuda oranı Şekil 3.10'daki gibidir. Çin Kara kuvvetleri, tank ağırlıklı bir kuvvettir ve mevcut ana muharebe tankı sayısı halen yüksek seviyelerdedir.

Çin, 1990'larla mukayese edildiğinde toplam tank sayısını düşürdü ancak 2000 – 2005 yılları arasında yaklaşık 500 tanklık (iki zırhlı tümenin mevcutunu artırıldı) bir artış kaydetti. Modernizasyon çalışmalarına verilen hız ve ayrılan kaynak artırdıkça modern tankların toplam mevcuda oranı her geçen gün artıyor. 1995 yılındaki modern tankların toplam mevcuda oranı 0 % iken bu oran 10 yılı ardından 30 %'lara çıkmıştır. Diğer bölge ülkelerinde bu oran şu şekildedir: Kuzey Kore 0 %, Güney Kore 46 %, Tayvan 41 %, Japonya 29 %, ABD Pasifik Komutanlığı 100 % ve Rusya 69 %. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.39)

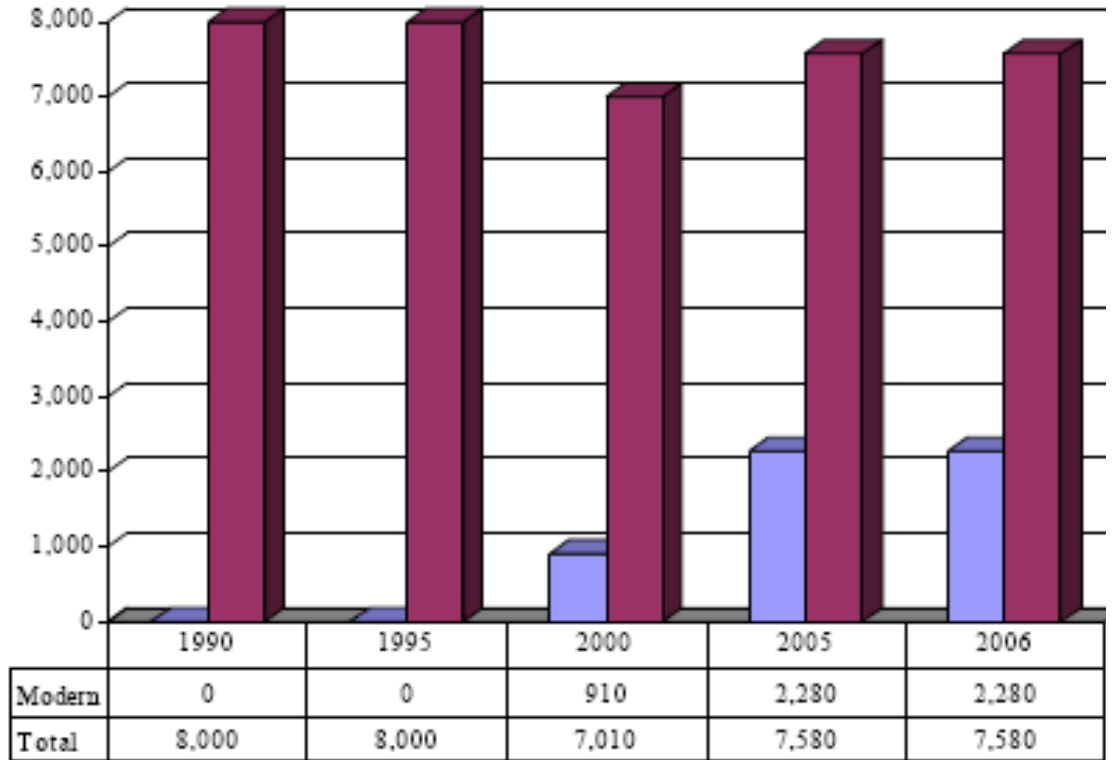
Ana muharebe tanklarının mevcudu elbette uygun mürettebatın varlığıyla doğru orantılıdır. Personel sayısında azaltma yapılırken, doktrinel yapının ağırlıklı olarak zırhlı kara muharebelerine dayandırılmasının kabul edilmesi haricinde ki doktrinel yapıda böyle bir değişiklik yok, tank miktarlarında da büyük artışlar olması beklenmemektedir.

Çin Halk Ordusu tarafından üretilen tanklar 3 nesildir. İlk nesil tanklar Sovyet yapımı T-54/55 ten kopyalanmış ve Çin tarafından Tip – 59 olarak üretilmiştir. İkinci nesil Tip 80 ile başlamış Tip – 88 ve Tip – 96 farklı firmalar tarafından yapılırsa da Çin Kuzey Endüstri Şirketi (China North Industried Corporation – NORINCO) tarafından desteklenmişlerdir. Üçüncü nesil tanklar ise Tip 98 ile başlamış ve değişiklikler yapılarak Tpe 99 modeline ulaşılmıştır.

(http://en.wikipedia.org/wiki/China_North_Industries_Group_Corporation, e.t.:25.01.2009)

HKO zırhlı birliklerinin bel kemiği, Rus yapımı T-54 tanklarının muadili olan Tip-59 ana muharebe tanklarından meydana gelir. Çin'in Tip – 59'ların üretimini 1980'de tamamladığı tahmin edilmektedir. (<http://www.sinodefence.com/army/tank/type59.asp>, e.t.:25.11.2008)

Modernize edilmiş versiyonlarıyla birlikte yaklaşık olarak 5000 adet Tip-59'un kullanımda olduğu tahmin edilmektedir. Her ne kadar son yıllarda Çin imali yivsiz namlu montesi ve geliştirilmiş mühimmat üretimi gibi bazı modernizasyon işlemlerine tabi tutulsa da Tip-59; stabilizasyon, zırh koruması ve ateş kontrol sistemleri gibi bazı temel modern yeteneklerden yoksun bir tanktır. Tip - 59D reaktif zırh, 105 mm'lik top ve geliştirilmiş ateş kotrol sistemiyle en gelişmiş versiyonudur. (Jane's World Armies, 2006, s. 25.) Bu yeni imkân kabiliyetlere rağmen bütün modern tankların halen gerisinde bulunur.

Şekil 3.10 Modern Tankların yıllar içerisindeki artışı

Kaynak: IISS Military Balance 2006 ‘Modern’ tanklar: Tip-88A/B, Tip-96, Tip-98/99. Jane’in Raporlarında, hizmette olan 1450 adet modern tanktan, 450 tanesinin Tip-96 olduğu anlaşılıyor, halbuki 2004 Savunma Bakanlığı raporunda 1500 ADET Tip 96’nın olduğu tahmin ediliyor. ODSS, 2000 yılı için 10.100 adet tankın mevcut olduğu tahmininde bulunuyor. Bu verilerin ışığında zırhlı araçların da ana muharebe tankı statüsünde değerlendirilip değerlendirilmediği de kesin değildir.

Tip-69 ana muharebe tankı Sovyet, T-55 tankının kopyası ve motorgücü ve top silahında yapılan değişiklikler sonucu da Tip-59’un geliştirilmiş versiyonudur. Görece olarak daha ucuz imal edilse ve de kullanımı daha kolay olsa da bu model de modern standartların gerisindedir. 36 ton ağırlığındaki Tip-69 ana muharebe tankı; geliştirilmiş bir zırha, top stabilizasyonuna, lazer güdümlü ateş kontrol sistemine, kızıl ötesi (infrared) projektörlere ve 105 mm. yivsiz topa sahiptir. HKO Kara Kuvvetleri birliklerinde ilk kez 1982 yılında görülen bu seri, sol arka tarafında bulunan egzoz borularına dizel yakıt püskürtülmesi suretiyle kendini örtebilecek bir sis perdesi oluşturabilmektedir. Tip-69’un silahları; 105 mm’lik top, topla aynı eksenli bir adet 7,62 mm’lik makinalı tüfek, kuleye monteli 12,7 mm’lik uçaksavar makineli tüfeği ve 7,62 mm’lik makinalı tüfektir. (<http://www.fas.org/programs/ssp/man/rowwpns/china.html>, e.t.:25.11.2008)

Tip-69 III’ün (aynı zamanda Tip-79) gece görüş imkanı yükseltildi ve İngiliz ateş kontrol sistemi ile modernize edildi. (Blasko, 2006, s.124) Bu modelin sahip olduğu 105mm’lik topla HKO Kara Kuvvetleri ilk kez 1986’da tanışmış oldu.

Çin 1988 yılında başlattığı, ikinci nesil ana muharebe tankı modernizasyon çalışmaları sonucunda Tip-80 (bazı değişik modellerde Tip-88 veya Tip-69 III) modelini üretti. Bu yeni modelin, tank teknolojileri ile ilgili her konuda yetenekleri artırılmıştır. Şasisi yenileştirilmiştir ve ateş kontrol sistemi modernize edilmiştir. İngiliz yapımı Tip-37A tipi aynalı ışık menzil bulucu (FCS) monte edilmiştir. Motor kapasitesi artırılan Tip-80, 730 beygir gücünde (BG) bir Alman motoru kullanmaktadır. Bu modelin ana silahı, hem NATO standartlarındaki hem de Çin üretimi mühimmatları (APFSDS-T, HEAT-T, HESH, HE) ve lazer güdümlü füzeleri atabilen Avusturya yapımı NATO standartlarında 105 mm’lik toptur.

Tip-80'in imkan kabiliyetlerine ilaveler yapılarak Tip-80II üretilmiştir. Bu kapsamda aynalı ışık menzil bulucuya ilaveten harici lazer menzil sistemi eklenmiş; otomatik hasar tespit sistemi denenmiş; KBRN kiti eklenerek, tank mürettebatının KBRN kıyafeti giymeden, KBRN silahlarının etkilerine karşı korunması sağlanmıştır. HKO kara kuvvetlerinde 1000 adet kullanıldığı raporlarda yer alan bu tankın bazı geliştirilmiş versiyonları, modern tank olarak değerlendirilmelidir. Bu serinin üretimi, tamamlanmıştır.

HKO kara kuvvetleri için Tip-80II'den sonra, daha gelişmiş versiyon olan Tip-85 modeli (Tip-96/88C modelleri de) üretildi. Kule, dökme çelik yerine kaynak çelik şeklinde imal edilerek geliştirilmiştir. Tip-85-I modelinde tank topunun namlu kaplaması ve dış zırhı geliştirilmiştir. Tip-85-II modelinde Tip 85-I'e ek olarak ateş kontrol sistemi geliştirildi, kule içerisindeki lazerli menzil kontrol bilgisayarına ayrıca rüzgar sensörü takıldı. T – 72 Rus tanklarında kullanılan otomatik doldurucu sistemi geliştirilerek kullanıldı. Tip 85-IIA modelinde ise 105mm'lik top yerine 125mm'lik top ve buna uygun Sovyet dizaynı 2A46 model otomatik yükleyici monte edildi. Böylece mürettebat 4'ten 3'e indirildi. Tip-85-IIM modeli, 1990'ların ortalarında Tip-85-IIA'nın ateş kontrol sisteminin yerine geliştirilmiş Görüntü Sabitlemeli Ateş Sisteminin kullanılması, gece görüş sistemi Tip 88C'nin monte edilmesi ve zırh korumasının geliştirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. (<http://www.fas.org/programs/ssp/man/rowwpns/china.html>, e.t.:25.11.2008)

Bu serinin en yeni modeli olan Tip-85-III, daha yeni olan Tip-90 modelinde bulunan; APFSDS, HEAT ve HEAT-FRAG mühimmatlarını atabilen 125 mm'lik yivsiz topa sahipti. Ayrıca bu modelde kompozit zırh teknolojisi kullanılmıştır. Motor gücü 730 BG'nden 1000 BG'ne çıkarılmış olan Çin yapımı bu tank, Pakistan'a ihraç edilmiş fakat Pakistan çöllerindeki denemeleri sırasında motoru iflas etmiştir. Pakistan tankı iade etmesiyle sonuçlanan bu projenin eksikleri NORINCO firması tarafından 1995 yılında giderildi ancak bu zaman zarfında tankın daha gelişmiş modelleri çıkınca üretime geçilmemiştir.

Tip-88 serisi tanklar Tip-79 serisinin 1988 yılında geliştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu modelde Tip-79 tank kulesi, Alman yapımı 730 BG'lik motor, İngiliz yapımı lazerli menzil bulma ve ateşleme sistemi, Avusturya yapımı NATO

standartlarında 105 mm top ve yeni Çin yapımı kasnak-tekerlek sistemleri kullanıldı. Bu ilk versiyona reaktif (patlayıcı tepkimeli) zırh sistemi eklenmiş ve bu yeni tanka Tip-88II ismi verilmiştir. Tip-88B serisi, Tip-88 modeline 105 mm top için otomatik yükleme sistemi takılması suretiyle geliştirildi. (<http://www.sinodefence.com/army/tank/type88.asp>, e.t.:25.11.2008)

Tip-85'in modüler kompozit zırh, stabilizasyonlu kule, pasif termal görüntüleyici, otomatik doldurucu ve APFSDS, HEAT, HE-FRAG mühimmatı atabilen 125 mm'lik yivsiz top konularındaki yeteneklerinin artırılması sonucu Tip-90 üretilmiştir. Tip-90'a reaktif zırh paneli, geliştirilmiş lazer mesafe bulucu eklenmesi ve hareket imkân kabiliyetinin artırılması sonucunda Çin ana muharebe tanklarının o dönemdeki en gelişmiş versiyonu olan Tip 90-II üretilmiştir. Henüz büyük oranda kullanıma hazır olmadığı dönemde bile HKO, ateş kontrol sistemleri geliştirilmemiş 100 adet Tip 90-II ana muharebe tankını ÇHC'nin Ekim 1999'daki 50. Kuruluş Yıldönümü kutlamalarında sergilemek için sipariş ettiği bilinmektedir. (<http://www.fas.org/programs/ssp/man/rowwpns/china.html>, e.t.:25.11.2008) Çin, Tip 85-II/-III modellerinin yerine Tip 90-II modelini üreterek eski model tanklarını yenileme yoluna gitmiş olabilir. Batı tarzı modern tanklarla aradaki teknolojik kapasite problemlerini ortadan kaldırmak için Tip 90-II üretimine karar verilmiştir.

HKO asıl modernizasyonu Tip96/88C serisi ana muharebe tanklarında gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda kule kompozit zırh kullanılarak imal edilmiştir ve tank topuyla füzelerin atılabilmesi sağlanmıştır. (Jane's Sentinel Security Assessment, 2005, s. 3.)

HKO Kara kuvvetlerinin en gelişmiş ana muharebe tankı, üçüncü nesil prototipi olan Tip - 98'in gelişmiş modeli olan Tip - 99 (Tip - 98I)dur. Tip - 99, Rus yapımı T - 72'lerin şasisini ve tank yapımında kullanılan bütün modern yeteneklere sahip bir modeldir. Bu gelişmiş yeteneklerin yanında, Tip - 99, çok pahalı bir tanktır ve bu durum Tip - 96 modelini daha çok ön plana çıkarmıştır. Tip - 96, çok daha güçlü bir motora, geliştirilmiş elektronik savaş sistemlerine ve batı tarzı bir kuleye sahiptir. Tip - 99'da bulunan patlayıcı tepkimeli (reaktif) zırh ve elektronik savaş sistemleri bu tanka konularak Tip 96G modeli yapılmıştır. Tahminen 1500 adet Tip 96 HKO kara kuvvetleri tarafından kullanılmaktadır.

Üretiminin devam etmesindeki en önemli sebep ise Tip – 99’un hala pahalı bir tank olmasıdır. Ayrıca Tip – 96, Tip – 99’a nazaran hafif olması sebebiyle tercih edilmektedir. Analizcilere göre Çin ordusunun Tip – 96’yı ana muharebe tankı olarak kullanmalarının sebepleri; T-88 tankına göre daha gelişmiş olması, T-59/T-69 a nazaran daha ucuza modifiye edilebilmesi, 1991 yılındaki 1. Körfez Savaşının batılı tanklara karşı yeni nesil ana muharebe tankına ihtiyaç görülmesidir. (<http://www.fas.org/programs/ssp/man/rowwpns/china.html>, e.t.:25.11.2008)

Jane’in verilerine göre Tip – 99 araziyle ilk defa 1999’da bulundu ve IISS raporlarına göre 2006 yılında kara kuvvetlerinin iki taburluk mevcuda denk olan 80 adet Tip – 99 modeli tanka sahip olduğu tahmin edilmektedir. (IISS, IISS Military Balance 2006) Çin her ne kadar arazide kullanmamış olsa da, deney amaçlı olarak bir kısım Tip – 99 tankına 140mm’lik yivsiz top monte etmiştir.

Ana muharebe tankları yüksek yoğunluklu bir taarruz veya savunma harekâtı için temel silah sistemlerinden biri olarak rol alır. Tank muharebeleri arazi ve asimetrik savaş şartları ile kısıtlanırlar. Tank muharebelerindeki gelişmeler, örneğin ABD’nin tankları meskûn mahallerde kullanması deneyimi gibi, halen test aşamasındadır. Yeni nesil tanklardaki zırhlı gövde konsepti gibi gelişmeler batılı ülkelerde daha az ilgi uyandırıyor gibi görünmektedir.

3.4.3.2. Piyade, Mekanize Piyade Ve Hafif Zırhlı Tanklar

Piyade ağırlıklı bir yapıya sahip olan Kara Kuvvetleri, modernizasyon faaliyetleri çerçevesinde, 1990’ların başından itibaren piyade birliklerinin yapısını mekanize piyade olarak yeniden düzenleme ihtiyacı hissetmiştir. 1990’ların başında bu atılımı değerlendirenlerin bir kısmı değişime yeni bir doktrinin benimsenmesini sebep gösterdi, bir diğer kısmı ise HKO’nun kaynaklarını boş yere israf ettiğini öne sürdü. Ancak 1990’ların sonuna gelindiğinde ise bu yeniden yapılanma hareketinin raikal bir girişimden ziyade HKO’nun modernizasyon politikasının devamı niteliğinde olduğu daha iyi anlaşılmıştır. HKO, 1997 yılından itibaren çok fazla sayıda piyade birliğini mekanize piyade yapısına dönüştürmüştür.

HKO için, Mekanize piyade ile motorlu piyade arasındaki fark sadece kullandıkları araç ve silahlar değil, yerine getirdikleri taktik görevlerdir. Çin, HKO Askeri Terimlerinde Piyade ve Mekanize Piyade Muharebesi şöyle tanımlanır: ‘Piyade unsurları harekât alanında motorlu araçlar ve Zırhlı Personel Taşıyıcı (ZPT)larla hareket ederken; Mekanize piyade unsurları da Zırhlı Muharebe Araçları (ZMA) ile manevra yaparlar.

Mekanize piyade birliklerinde personelin üzerinde taşıdığı silahlar, ikincil önceliğe sahiptir. Buna ek olarak HKO Komutan el kitabında, ZPT’nin normal şartlar altında ana görevinin savaşmak olduğu, personelin ve silahların taşınmasının ise ikincil görev olduğu anlatılmaktadır. Yaya piyade düşmanla temas sağlanıncaya kadar ZPT’lerin içinde manevrasını gerçekleştirir. Düşmanla temas sağlandığında ise araçlarından iner; top, tank ve diğer destek vasıtalarının himayesinde düşmana yaklaşır ve düşmanla yakın muharebeye tutuşur. Piyade birlikleri küçük çaplı silahlarla teçhiz edilirler ve dar cephelerde muharebe ederler. Çünkü mevcut ateş gücü ve hareket yeteneği yaya piyadeyi kısıtlar.

İkinci Dünya Savaşı süresince modern orduların çoğu, birliklerini mekanize olarak yeniden teşkil ederken, HKO bir kısım sebeplerden ötürü o dönemde birliklerini mekanize hale getiremedi. Tarihi süreç içerisinde de Çin uyguladığı doktrin gereği, sınırlı sayıdaki birliğini mekanize hale getirip, vurucu güç olarak bunların ateş ve hareket imkân kabiliyetinden sınırlı bir şekilde yararlanabilmiştir.

Kuruluşundan 1970’li yıllara kadar geçen sürede HKO’nun uyguladığı Halk Savaşı doktrini, süper güçlere karşı topyekün bir küçük savaş veren büyük miktarlardaki piyade birliklerinin halk tarafından desteklenmesini gerektirir. Bununla beraber aynı zamanda özel görevler icra edecek bir kısım birlikler de teşkil edilmiştir.

Hindistan’la 1962’de yaşanan savaş, HKO’nun küçük ve iyi hazırlanmış birliklerin kısa bir zaman dilimi için, Halk Savaşı doktrini yapısı içerisinde nasıl sınırlı olarak kullanıldığının güzel bir örneğidir.

Kore Savaşından sonra HKO planlayıcılarının temel endişelerinden biri, ABD'nin Sarı Denize kıyısı olan Tianjing kentinden bir amfibik (çıkarma) hareket icra edebileceği ihtimalidir. Eğer Tianjing şehri böyle bir taarruzla düşerse, Pekin'e ulaşmak için sadece 100 km'lik düz bir alan kamaktadır. Bu yaklaşma istikameti müttefik kuvvetlerinin Boksör ayaklanmasında kullandıkları ilerleme güzergâhıdır. HKO'nun ilk mekanize piyade birliği yukarıda düşünülen kaygılarla ve Kore savaşı esnasında kokunç kayıplar veren HKO hafif piyade birliklerinin müşterek harekât konsepti için denenmesi maksadıyla kurulmuştur.

1'nci Mekanize Piyade Tümeni resmi olarak 15 Nisan 1955'de MAK'ın emirleri doğrultusunda kurulmuştur. Bu birlik; ilk etapta 64'üncü ordunun 190'ıncı piyade tümeni, 170'inci Topçu alayı ve Sovyetler Birliğinin 7'nci Mekanize Piyade Tümeni tarafından devredilen silah ve teçhizatla teçhiz edilmiş Huabei bağımsız tank alayının birleşiminden oluşmaktaydı. Ardından kuruluşu daha da genişletilerek 8 alaylı bir yapıya sahip oldu;

3 x Mekanize Piyade Alayı (1x Tank Taburu, 1 x Topçu Taburu, 1 x Hava Savunma Bataryası, 2 x Mekanize Piyade Taburu)

1 x Ana Muharebe Tank Alayı

1 x Ağır Zırhlı Tank Alayı

1x Hava Savunma Alayı

2 x Topçu Alayı

Kuruluş maksadı doğrultusunda, 1950 ve 60'lardaki diğer bağımsız tank tümenleri gibi Sarı Deniz kıyılarından gelecek bir taarruza karşı koyacak şekilde bu bölgeye konuşlandırıldı ve MAK Zırhlı Birlikleri Komutanlığının direkt emir ve komutası altına girdi.

Halk Savaşı anlayışı gelişmiş Sovyet Ordusunun Çin derinliklerine yönelecek taarruzlarını bertaraf edebilmeyi hedeflemektedir. Ancak gerçekte HKO'nun

1960'lar ve 1970'lerdeki kuvvet yapısı, sınırlı bir coğrafyada teknolojik olarak gelişmiş Sovyet Ordusuyla yüksek yoğunluklu bir çatışmaya girebilecek seviyede değildi. Buna ek olarak Sovyetler'in nükleer tesisler gibi kritik hedeflere yönelteceği bir saldırıya karşı HKO'nun yeterli bir savunma sistemine sahip olmadığı da ortadaydı. HKO kısaca sovyet kuvvetleriyle girişilecek yoğun bir çatışmaya girişecek yeterli ateş gücü ve manevra kabiliyeti yoktur. Çünkü HKO'nun özel durumlar için, amfibik harekâtlar gibi, elinde bulundurduğu ve dengelere tesiri olmayan sınırlı sayıda zırhlı ve mekanize birliğe sahipti.

1970'lere kadar HKO'nun kuruluş yapısına yön veren Halk Savaşı doktrini 1976 ve 1979 yılları arasında açık bir şekilde tartışılmaya başlandı ve 'Modern Koşullar Altında Halk Savaşı' olarak isimlendirilen yeni bir doktrin ortaya atıldı. Eski doktrinin o döneme göre güncelleştirilmesi suretiyle ortaya çıkan bu doktrin 1981 yılında resmen kabul edildi. Yeni doktrin, sınırlı seviyedeki Sovyet taarruzlarını veya topyekün girişilen bir savaşta gelecek Sovyet dayatmalarını durdurabilmeyi hedeflemektedir. HKO bu yeni doktrinin gereklerini yerine getirmek için kara kuvvetlerinin sahip olduğu bütün silah sistemlerini değiştirmek yerine iki adet mekanize Ordu Grubu kurmak yoluna gitmiştir.

1'inci Mekanize Piyade Tümeniyle birlikte iki yeni Ordu Grubu bütün dengeyi değiştirmek için yeterli değildi ancak bu birlikler daha çok, sınırlı bir taarruzda kritik arazilerin korunması veya topyekün bir savaşta karşı taarruz icra edecek stratejik ihtiyat olma görevlerini yerine getirmek için teşkil edilmişlerdir. Birlikler için gerekli uygun tank ve zırhlı muharebe araçlarının (ZMA) sayılarını artırabilmek için HKO Zırhlı birlikler komutanlığı ast unsurları taktik birliklerin organik kuruluşunda olacak şekilde dağıtarak Genel Kurmay Başkanlığının kuruluşunda bir başkanlık şeklinde yeniden yapılanmıştır. Bu iki Mekanize Piyade Ordu Grubu askeri Bölgelerin bir parçası olmanın yanında MAK'a direkt olarak düzenli bir şekilde rapor veriyordu.

38'inci Ordu, 1 Nisan 1984 tarihinde, HKO kara kuvvetlerinde Ordu Grubu yapısına çevirilen ilk ordu olmuştur. 1985'in Nisan ayında ise 38'inci Ordu Grubu HKO'nun ilk Mekanize Ordu Grubu olarak yeniden teşkilatlanmış ve bir sonraki yıl da 39'uncu Ordu Grubu mekanize olarak şekil değiştirdi. Bu iki birlik 1980'ler ve

1990'lar boyunca HKO'nun tek mekanize birlikleri, 38'inci ve 39'uncu Mekanize Ordu Gruplarıydı.

1990'larda yaşanan teknolojik gelişmeler ve ABD'nin Körfez Savaşı sonrasında alınan dersler, HKO'nun savaş doktrininin yeniden ele alınmasına neden oldu. 1990'ların sonunda, HKO mevcut askeri doktrinini, 'yüksek teknolojik şartlar altında yerel savaş' ortamında gerçekleşecek 'Sektörde Muharebe' doktrini ile değiştirdi.

Sektörde Muharebe, düşman birliklerinin çok sınırlı bir zamanda kesin sonuçlu bir muharebe ile aldatılması, tuzığa düşürülmesi ve imha edilmesiyle ilgilidir. Sektörde Muharebe Doktrininin ana unsurunu, daha ağır birlikleri düşman kuvvetlerinden daha hızlı bir şekilde hareket ettirebilme yeteneği oluşturmaktadır. (Yu, http://www.china-defense.com/pla/ti_pla_04.html, 2008, e.t.:25.11.2008)

Sektörde Muharebe doktrinini Halk Savaşı Konseptinden önemli bir şekilde farklılık arzeder. Halk Savaş doktrinine göre HKO büyük statik birliklerle Çin topraklarının derinliklerinde Sovyet tank kütlelerini imha etmeyi öngörüyordu. Muharebe Çin topraklarında cereyan ettiği için lojistik ve ulaşım problemleri ikinci planda yer alıyordu. Sektörde Muharebe doktrininde ise düşmanla mücadelede etmek birliklerin taşınması ve kaynakların istenilen yerde hazır bulundurulması sorunuyla mücadele etmek anlamına gelmektedir. (Yu, http://www.china-defense.com/pla/ti_pla_04.html, 2008)

Sektörde Muharebe doktrini, operasyonel hedeflerini ele geçirmek için yüksek teknoloji kullanan, seçkin ani müdahale birliklerine ihtiyaç gösterir ve mekanize piyade birlikleri bu doktrinin gereklerini karşılayan en uygun yapı olarak görünmektedir. Bundan önce uygulanan iki doktrinde olduğu gibi, HKO ihtiyaç duyulan role cevap verebilecek sınırlı sayıda birliğin yapısını değiştirme yoluna gitmiştir. 1996'dan itibaren HKO, altı piyade tugayını ve dört piyade tümenini Mekanize Piyade Tümeni yapısında yenide teşkilatlandırdı ve ülke çapında komşu devletlerle yaşanabilecek bölgesel krizlere müdahale edebilecek büyük bir ordu grubu yerine iki adet Amfibi Mekanize Piyade Tümenini Ani Müdahale Birlikleri

şeklinde teşkilatlandırmıştır. Bunun yanında HKO kara kuvvetlerinin büyük bölümü halen motorlu veya yaya piyade kuruluşunu kullanmaktadır.

1995 yılında HKO kara kuvvetleri piyade birliklerinde modern ZMA, ZPT ve hafif zırhlı tankların toplama oranı sıfırdı. 10 yıl içerisinde HKO bu oranı 20 %'ye çıkarmıştır.

HKO kara kuvvetlerinde hafif zırhlı tanklara baktığımızda ilk göze çarpan model Tip-63 serisidir. Hafif zırhlı tankların büyük bölümünü oluşturan Tip – 63 üç adet mürettebattan oluşan, satabilizasyon imkanı bulunmayan 85mm'lik top ve topla aynı eksenli 7,62 mm makinalı tüfek ile kuleye monteli 12,7 mm uçaksavar makinalı tüfeğine sahip bir tanktır.

Modernizasyon kapsamında yapılan değişikliklerle, amfibik yetenekleri geliştirilen Tip-63A'nın topu 105mm'ye yükseltilmiş ve zırh koruma yeteneği de artırılmıştır. Günümüzde yaklaşık 500 adet Tip-63A'nın envanterde bulunduğu tahmin edilmektedir. (Foss, 2006, Jane's Defense Weekly)

HKO Kara Kuvvetlerinde, 200 araçlık mevcuduyla halen hizmette olan Tip-77II'ler Rus BTR-50'ler model alınarak imal edilmiş bir ZPT'dir. Tip-77II de Tip-63'ler gibi modernizasyona ihtiyaç göstermektedir.

Tip-85'ler model alınarak üretilen tek modern tırtırlı araç Tip-89I'lerdir. Kara kuvvetlerinde ambulanstan radar aracına kadar çok maksatlı olarak kullanılan bu seri 10 değişik versiyonu vardır ve IISS'in raporlarına göre toplam 300 adet Tip-89I'nın faal olarak kullanıldığı düşünülmektedir. (IISS, 2006, s.26)

Çin'in Tip-90/92 (WZ551)'in şasisinin üzerine monteli 105mm'lik topa sahip yeni bir ZMA geliştirmekte olduğu tahmin edilmektedir. Bu modelin, halen kullanımda olan 1960 model Rus dizaynı eski model 1,000 adet hafif zırhlı tankın yerini alacağı düşünülmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.43)

IISS'in verilerine göre, kara kuvvetleri birliklerinde 600'ün üzerinde Tip-92'nin kullanımda olduğu tahmin edilmektedir. Bu aracın; karadan havaya füzeler,

taksavar füzeleri, havanlar ve çeşitli tiplerdeki silahlar monte edilmiş değişik modelleri de mevcuttur. Halkın Silahlı Polis Gücü tarafından da kullanılan Tip-92 göreceli olarak daha modern ve çok maksatlı bir araçtır. (Blasko, 2006, s. 128.)

IISS'in Dünya Orduları-2006 raporuna göre HKO, 100 mm'lik topu olan bir piyade muharebe aracı (Tip-97) geliştirilmektedir. (IISS, 2006, s.26) Yaklaşık 20-22 tonluk böyle bir araç, Çin'in deniz kuvvetleri ve hava kuvvetlerinin imkanlarıyla taşınabilmektedir. Buna ek olarak Çin, yeni ürettiği bu araçta kullanılmak üzere, BMP-3 modeline çok benzer bir kule üretmektedir. Bu model 30mm'lik topa ve kullanımda olan batı tarzı araçlara benzer bir dizayna sahiptir. Ayrıca bu yeni modelle, Çin'in elinde bulunan mevcut araçların sahip olduğu zırh koruması, hareket kabiliyeti ve ateş gücü gibi yetenekler geliştirilmiştir.

Ana muharebe tankları ve Zırhlı muharebe araçları mukayese edildiğinde HKO yaklaşık üçte birden daha az oranda modern arçlar ve sistemler kullanmaktadır. Araçların veya silah sistemlerin modern olmasındaki ayırıcı nokta birleşik ve müşterek harekâtlarda muharebe yeteneğini artırıp artırmadığıdır. Eski nesil ve modern araç, silah sistemleri birarada kullanıldıklarında muharebe etkinliğinin ve müessiriyetinin azaldığı açıkça ortadadır. Bölgesel olarak değerlendirdiğimizde ise HKO'nun muharebe yeteneklerinin halen bölge ülkelerinden yüksektir.

Yukarıdaki yapılan bölgesel mukayesede Rusya'yı istisna olarak değerlendirmek gerekir. Çin'e komşu ülkelere baktığımızda, mekanize birlikler açısından Kuzey Kore'nin ikinci sırada geldiği görülmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.44)

3.4.3.3. Anti Tank Savunma Sistemi

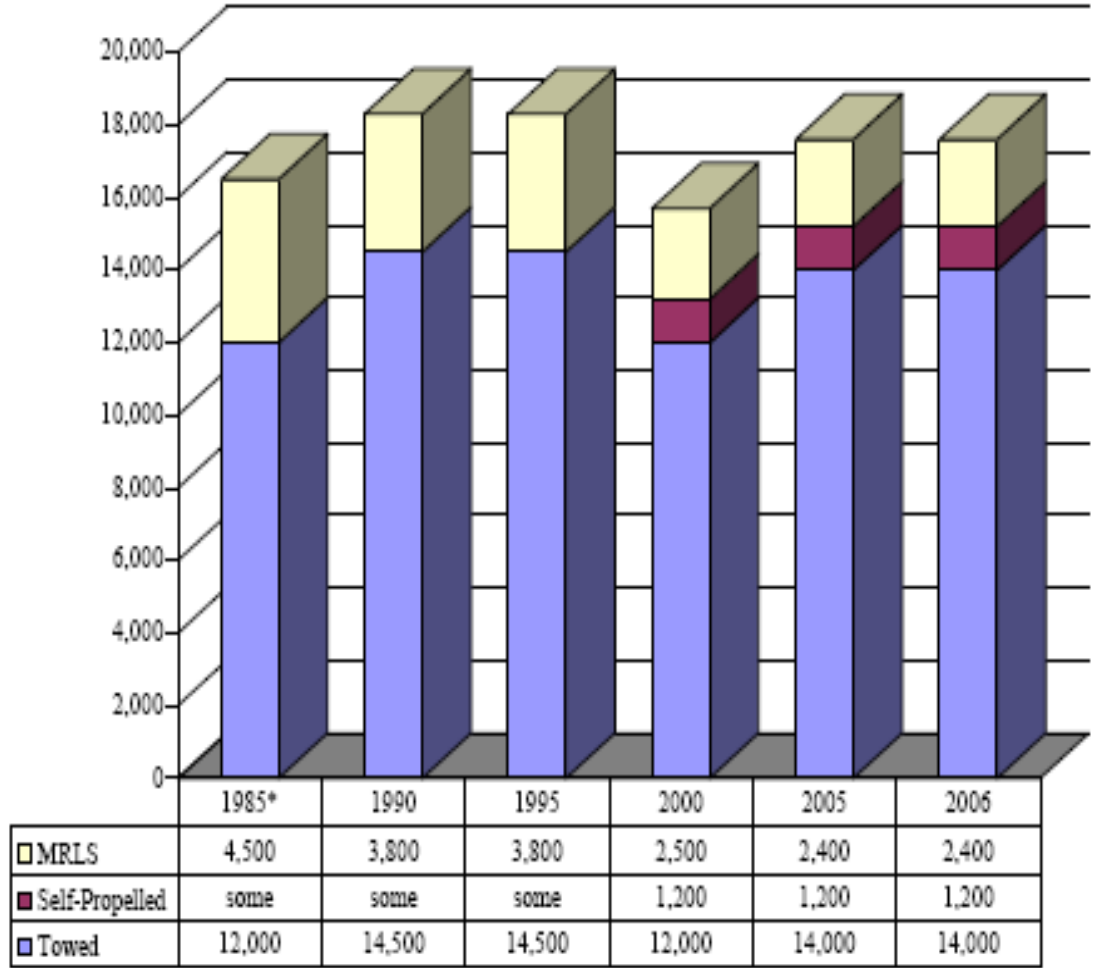
Çin Kara Kuvvetleri, sayısı net olarak bilinmemekle birlikte Tip-73 ve Tip-86 model 100 mm'lik tanksavar topuna sahiptir. Ancak yakın gelecekte bu topların ve Geri Tepmesiz Topların (GTT) yerini tanksavar füzelerinin alması beklenmektedir. Bunlara ek olarak HKO kara kuvvetleri HJ-9'lar hariç olmak üzere HJ-73A/B/C ve HJ-8A/C/E füzelerinden oluşan 7200 adet güdümlü tanksavar füzesine sahiptir. Bütün HJ-73 ve HJ-8 füzeleri tel güdümlü ve Sagger ile TOW füzelerine

benzemektedirler, HJ-9 füzeleri ise lazer güdümlüdür. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.44)

3.4.3.4. Topçu

HKO Kara Kuvvetleri çekili toplardan, kundağı motorlu obüslerden ve çok namlulu roketatarlardan oluşan geniş bir topçu envanterine sahiptir. (Şekil 3.11) Buna ek olarak miktarı bilinmeyen bir çok havan birliği mevcuttur. HKO Kara Kuvvetleri topçusu aynı zamanda sınırlı sayıda balistik füze de sahiptir. Bununla birlikte Çin'in topçu silahlarının miktarı komşusu olan Kuzey Kore'ninkinden daha azdır.

Çin'in sahip olduğu topçu silahı miktarı, özellikle kundağı motorlu obüsler başta olmak üzere her geçen gün artmaktadır. 2006 yılındaki çekili obüs miktarı 2000 yılına göre 17% artmıştır. Kundağı motorlu topçu miktarı ise son altı yılda değişmemiştir. Çok Namlulu Roketatar (ÇNRA) miktarı ise 1995-2006 yılları arasında 37% düşmüştür. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.44)

MRLS: Çok Namlulu Roketatar **Self Propelled:** Kundağı Motorlu Top
Towed: Çekili Top

Şekil 3.11 HKO Kara Kuvvetleri Topçusu Envanteri **Kaynak:** IISS Military Balance 2006, London Routledge, 2006 (Çekili Toplar için rakamlar tahminidir.)

3.4.3.5. Kundağı Motorlu Toplar

Çin'in 1200 adet kundağı motorlu obüsünün yarısından fazlası 122mm'lik Tip -89 modelidir. Tip-89'lar zırhlı tümen veya tugayların topçu alaylarının (bir adet obüs taburu) kuruluşunda yer alırlar. Azami menzili 21 km olan Tip-89 geliştirilmiş mühimmatla daha uzun mesafelere de atış yapabilmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.46)

Diğer bir 122 mm.'lik obüs ise toplam 200 adede yakın mevcuduyla Tip-70I'dır. Bu silah sistemi Tip-63 ZPT üzerine monte edilmiş 122mm'lik havan topundan oluşur. 'NORINCO firması SH-3 122mm'lik tırtırlı kundağı motorlu obüs geliştirme çalışmalarını tamamladı. Sis ve aydınlatma mühimmatı atabilen bu model standart yüksek infilaklı mühimmatla maksimum 17 km'lik bir menzile atış yapabilmektedir.' (Foss, 2008, Jane's Defense Weekly)

Buna ek olarak topçu envanterinde 500 adet Tip-83 modeli kundağı motorlu obüs bulunmaktadır. Tip-83, 152mm'lik namlusu olan Tip-66 topunun kundağı motorlu versiyonudur. 20 km'ye kadar lazer güdümlü mermi atabilir.

Jane's Dünya Orduları raporuna göre NORINCO firması, Rus yapımı MSTA-2S19 tipi kuleyi model alan yeni bir 155mm'lik PLZ05 isimli kundağı motorlu obüs üretmektedir. Çin'in Kuveyt'e 155mm'lik PLZ-45 model kundağı motorlu obüs ihraç etmektedir ancak bu obüslerin HKO tarafından kullanılıp kullanılmadığı bilinmemektedir. Topçu sınıfında gerçekleştirilen diğer modernizasyon çalışmaları kapsamında lazer ve uydu güdümlü 155 mm'lik ve 300mm'lik topçu mühimmatı üretilmiştir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.46)

3.4.3.6. Çekili Toplar

Çin kara kuvvetlerinin yaklaşık 15,200 adet olduğu tahmin edilen topçu silahlarının büyük bölümünü çekili toplar oluşturur. Kara kuvvetleri envanterindeki çekili topların önemli bölümü Sovyetlerin II. Dünya Savaşı döneminden kalma eski modellerdir.

122 mm'lik obüslerden kullanımda olan Tip-54-1, Tip-60 ve Tip-83 modelleridir. Tip-54 Rus M-30 modeli örnek alınarak üretilmiş bir obüstür. 1950'lerde üretilmiş olan 122mm'lik Tip-60 obüsü ise yıllarca Çin kara kuvvetleri topçusunun belkemiğini oluşturmuştur. Tip-83'ler 1980'lerde Tip-54'lerin yerine üretilmişlerdir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.45)

130 mm'lik bir obüs olan Tip-59-I modeli, Rus yapımı M46'lardan esinlenerek üretilmişlerdir. Tip-59-I'lar geliştirilmiş mühimmatla 30km'ye kadar atış

yapabilmektedirler. 130mm'lik Tip-59'un yerini Çin yapımı olan NATO standartlarında özelliklere sahip 155mm'lik Tip-88 (PLL01 veya WAC-21) obüsü alacaktır. Geliştirilmiş mühimmatla 39 km'ye kadar atış yapabilen bu topun çekili ve kundağı motorlu versiyonları da mevcuttur. IISS'in raporlarına göre HKO kara kuvvetleri envanterinde 150 adet Tip-88 obüsü mevcuttur.

HKO Kara Kuvvetleri iki tip 155mm'lik top kullanmaktadır. Tip-54 ve Tip-60 olarak isimlendirilen bu modellerden Tip-54 Sovyet yapımı D1'lerin ve Tip-60 ise D20'lerin kopyasıdır. (<http://www.fas.org/man/dod-101/sys/land/row/artty-row.htm>, , e.t.:25.11.2008)

3.4.3.7. Çok Namlulu Roketatarlar

Çin'in çok namlulu roketatar (ÇNRA) sistemi mevcudu yaklaşık olarak 2400 adettir. Bu sayı Kuzey Kore için 2500, Japonya'da 110, Güney Kore'de 185 ve Tayvan'da 300'ün üzerindedir.

HKO ÇNRA miktarını 1995-2006 yılları arasında 37% oranında azaltmıştır. IISS'in 2006 raporuna göre kullanımda olan ÇNRA modelleri 122mm'lik Tip-81, 122mm'lik Tip-89 (Kundağı motorlu), 130mm'lik Tip-70 (Kundağı motorlu), 130mm'lik Tip-82, 273mm'lik Tip-83 ve 320mm'lik Tip-96 (WS-1)dir.

HKO Tip-81'le 1982 yılında tanışmıştır. 20 saniyede 20 ila 30 km'lik mesafeye 20 adet roket atabilen bu sistemin geliştirilmiş (Tip-89 ve Tip-90) versiyonları tırtırlı araç üzerinden de atılabilmektedir. (http://www.sinodefence.com/army/mrl/type81_122mm.asp, e.t.:25.11.2008)

130mm'lik ÇNRA'lar kullanımdan kaldırılma safhasındadır. Tip-63 şasisinin üzerine monte edilmiş Tip-70'ler 1990'ların başında kullanımdan kaldırıldı. Tip-82 ÇNRA'ların ise büyük bölümü kullanımdan kaldırılmıştır. 1980'lerde envantere giren bu silah sistemi yerini Tip-81'ler almıştır. Tip-82 model ÇNRA'ların çok az bir bölümü sadece ihtiyat birliklerinde kullanılmaktadır. Tip-70 ve Tip-82'lerin etkili menzilleri 10 km'dir. (http://www.sinodefence.com/army/mrl/type82_130mm.asp) 19 namlulu Tip-70 ve Tip-82 modellerinin 30 namlulu ve Tip-85 ZPT üzerine monte

edilmiş tipleri Tip-85 ÇNRA olarak adlandırılmaktadır.(Blasko, 2006, s.132) 273 mm'lik Tip-83 ÇNRA'lar kullanımdan kaldırılma safhasındadırlar. 1983'te üretimi durdurulan bu modelin dört namlulu versiyonu maksimum 40 km'ye roket atabilirken geliştirilmiş sekiz namlulu modelinin maksimum menzili 80 km'ye çıkarılmıştır.(http://www.sinodefence.com/army/mrl/type83_273mm.asp,25.07.2006) Uzun menzilli topçu birlikleri WS-2 roketleriyle menzilleri 200km'ye çıkarılan 320mm'lik Tip 96 ÇNRA'ları kullanmaktadır.

Jane'in raporlarına göre HKO kara kuvvetleri birlikleri, Rus yapımı Smersh sistemini model alan 300mm'lik A-100 ÇNRA sistemini kullanmaya başlamıştır. Bazı kaynaklarda HKO bu modeli 2002 yılından beri kullanmaktadır. A-100 modeli sistemlerin GPS, tam bilgisayarlı hedefleme ve geliştirilmiş mühimmat özellikleriyle eski sistemlere nazaran daha gelişmiş olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Yeni geliştirilen ÇNRA sistemleri ise WeiShi serisi olarak isimlendirilmektedir. Bu seri 302mm'lik WS-1 ve WS-1B versiyonu roketler ile tekerlekli araç üzerine monteli 122mm'lik WS-1E ve 400mm'lik WS-2 versiyonu roketlerden oluşur. (<http://www.sinodefence.com/army/mrl/weishi.asp>, e.t.:25.11.2008)

3.4.3.8. Hava Savunma Topçusu

HKO Kara Kuvvetleri, geniş çaplı bir hava savunma topçusu silah sistemine sahiptir. Hava savunma topçusunun 7,700 namluluk envanterinde; en az 50 adet 35mm'lik Tip-90 topu ve sayısı net olmayan 37mm'lik Tip-55, 85mm'lik Tip-56, 100mm'lik Tip-59 (KS-19), 57mm'lik Tip- 59 (S-60), 37mm'lik Tip-65, 37mm'lik Tip-74, 23mm'lik Tip-80 (ZSU-23-2), 57mm (SP)'lik Tip-80, 25mm'lik Tip-85 ve 37mm (SP) Tip-88 topları mevcuttur. Büyük çaplı toplar (37mm ve üzeri), hava savunma tümenleri ve tugaylarında yer alırken daha küçük namlu çapına sahip toplar manevra birliklerinde bulunur. Modernizasyon kapsamında hava savunma toplarının büyük bölümü füze sistemleriyle değiştirilmeye başlandı. Hava Savunma birlikleri tahmini olarak 248 adet SAM Füze sistemine sahiptir. Bunun yanında sayıları belli olmamakla birlikte MANPADS, HY-2 ve HY-4 SSM sistemlerine sahiptirler. SAM füze sistemleri 24 adet orta menzilli HQ-61 (tahmini olarak bir tugay), 200 adet kısa menzilli HQ-7 SAM ve 60 adet SA-15 füzelerini ihtiva eder. Bununla birlikte Çin

PL-9 kısa menzilli füze sistemini geliştirmeye devam etmektedir ve bu sistem henüz ordu envanterine girmemiştir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.49)

3.4.3.9. Kara Havacılık

HKO Kara Kuvvetleri Havacılık Birlikleri IISS 2006 (Military Balance) raporuna göre 375 adet helikoptere sahiptir. Bu helikopterlerin yaklaşık olarak 10%'u taarruz helikopterlerinden (31 adet WZ-9 ve 8 adet SA-342) meydana gelmektedir. Kara Havacılık sınıfı son yıllarda kuruldu ve 2004 Jane verilerine göre 12 adet alaydan oluşmaktaydı. Rus yapımı 150 adet Mi-17'nin modernizasyon çalışmaları devam etmektedir. Buna ilaveten Çin, Rusya'dan ek Mi-17I alımı çalışmalarını devam ettirmektedir. Eurocopter firmasıyla birlikte, Agusta A-129 modeline benzeyen bir helikopter üretimi için çalışmalar devam etmektedir. Deneme testleri 2003 Nisan'ında başlayan, uçuş performansı ve kullandığı mühimmat teknolojisi yükseltilecek bu geliştirilmiş taarruz helikopteri WZ-10 veya Z-10 olarak anılmaktadır.

HKO halen kullanımda olan 31 adet WZ-9 modeli helikopter için yeni alımlar sürmektedir. WZ-9 modeli Eurocopter Dauphin modeline büyük benzerlik gösterir.

Çeşitli kaynaklarda, HKO'nun insansız hava araçları (İHA) edinme konusunda ciddi gayretleri bulunduğu yer almaktadır. IISS Military Balance 2006 raporuna göre Çin'in Chang Hong İHA'larına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde ise Çin'in sayıları belli olmayan ASN-15/104/-105/- 206/WS50 modeli İHA'lara sahip olduğu bilinmektedir. Bu konuya özel ilgi gösteren HKO'nun laptopla komuta edilebilen İHA'larına sahiptir ve İsrail yapımı HARPY marka İHA'larını bu ülkeden ithal etmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.48)

HKO'nun İHA'larla hedef vurma imkanının olup olmadığı ve İHA'larını komuta eden birliklerin hangileri olduğu tam olarak bilinmese de ASN serisi araçların büyük bölümünün keşif, gözetleme ve/veya elektronik karıştırma görevlerinde kullanıldıkları tahmin edilmektedir.

3.5. Hava Kuvvetleri

Hava Kuvvetleri HKO 'nun stratejik bir komutanlığı ve hava operasyonlarını icra eden temel kuvvettir. Hava kuvvetleri, ülke hava sahasını ve toprak egemenliğini koruması ve ülke çapında güçlü bir hava savunma sistemi oluşturulması gibi görevlerden sorumludur. Hava Kuvvetleri temel olarak kara hava savunması, hava indirme, muhabere, radar, EKT (Elektronik Karşı Taarruz), teknik istihbarat ve kimyasal savunma kısımlarından meydana gelir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 26)

Çin Hava Kuvvetleri yaklaşık 250.000 personelden meydana gelmektedir. HKO'nda mecburi hizmet için askere alınanların oranını azaltma politikalarına rağmen, Hava Kuvvetlerinde bu sayı toplam personel miktarının 37 %'sini oluşturur. (Taylor and Youngs, 2008, s. 33)

Hava Kuvvetlerinin tarihi gelişim sürecinin başlangıcı kurulduğu 11 Kasım 1949 tarihine kadar uzanır. 1949 ile 1953 arasındaki yıllar; bombardıman, keşif, nakliye, hava indirme birlikleri ve bir dizi eğitim enstitüsünden oluşan Hava Kuvvetleri'nin MAK'ın ve Askeri Bölge Komutanlıklarının önde gelen organlarından biri haline gelmesine tanıklık etmiştir. Hava Kuvvetleri, 1957 yılında hava savunma unsurlarıyla birlikte hareket icra etme anlayışının benimsenmesi sonucunda Hava Savunma Kuvveti ile aynı çatı altında birleştirilmiştir. 1960'larda ve 1970'lerde Hava Kuvvetleri hava savunma kuvvetlerinin gelişmesine ve ülke hava savunmasını yerine getirebilecek bir hava kuvveti oluşturmaya öncelik veren prensipler rehberi oluşturdu.

Hava Kuvvetleri 1990'lardan itibaren hızlı bir gelişim süreci yaşamaktadır. Üçüncü nesil savaş uçakları, üçüncü nesil yerden havaya füze sistemleri ve bunlara paralel olarak bir dizi gelişmiş ve bilgisayar destekli silah sistemleri hava kuvvetlerinin envanterine girmiştir. Askeri teorilerini stratejik teorilerle bir merkezde geliştirmeyi başarmış ve hem taarruz hem de savunma yapabilme imkân kabiliyetine sahip stratejik bir hava kuvveti kavramı ortaya koymuştur. Sonuç olarak Hava Kuvvetleri ülke hava savunmasını sağlayabilme anlayışından hem savunma hem de taarruz edebilme anlayışına geçiş sürecini başlatmıştır. Yaklaşık 60 yıllık bir gelişim sürecinin ardından Hava Kuvvetleri birden fazla kanattan oluşan öncelikli bir stratejik kuvvet haline gelmiştir. Günümüzde Hava Kuvvetleri hem hava savunma

hem de hava taarruz harekâtları icra edebilen ve uzun menzilli hassas saldırı operasyonları ve stratejik bombardıman operasyonları icra etme imkân kabiliyetine sahip bir kuvvet haline gelmiştir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 26)

3.5.1.Doktrin

Halkın Kurtuluş Ordusu Hava Kuvvetleri'nin operasyonel yeteneklerinin gelişimi, HKO'nun doktrin ve stratejisinin gelişimiyle paralellik arz etmektedir. HKO yaklaşık son 25 yıl içerisinde bir Kara ordusundan deniz aşırı imkan kabiliyetlere sahip bir ordu haline dönüşmüştür. Bu değişim süreci, Kara kuvvetleri ağırlıklı bir kuvvet yapısına sahip olan HKO'nun hava, deniz kuvvetleri ile stratejik topçu gücünü ihtiva eden birleşik bir hareket anlayışına doğru evrim geçirmesine sebep olmuştur.

HKO Hava Kuvvetlerinin doktrinel yapısı 1949'dan beri birkaç gelişim evresi yaşamıştır, fakat Kara Kuvvetleri'nin şemsiyesinden kurtulmamıştır. En başından beri Kara Kuvvetleri, Hava Kuvvetlerini kendine bağlı bir ast yapı olarak kabul ediyordu. Kasım 1949'da kurulduğunda Hava Kuvvetleri'ne atanmış olan toplam 5453 personelden sadece 29 tanesinin havacılıkla ilgili bir geçmişi vardı. Geri kalanlardan 2938 tanesinin teknik bir geçmişi vardı ve 2515 tanesi de doğrudan Kara Kuvvetlerinden Hava Kuvvetlerine atanmıştı.

1951 Şubatında HKO Hava Kuvvetlerinin parti komitesi Hava Kuvvetlerinin Kara Kuvvetlerini temel alarak kurulduğunu resmen onaylamıştır. (Mulvenon and Yang, 2002, s. 364) Bu durum Hava Kuvvetleri Kara Kuvvetleri gölgesinde bırakmış ve gelişimine ket vurmuştur. Bu olumsuz durumu farkederek parti komitesi Kara Kuvvetleri temelinde kurulan Hava Kuvvetlerinin aynı zamanda kendine güveninin tam olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Hava Kuvvetlerinin bir havacılık doktrini geliştirecek tecrübeye sahip olmaması Parti Komitesinde Sovyet Hava Kuvvetlerinin örnek alınabileceği fikrinin benimsenmesine yol açtı. Bundan dolayı HKO Hava Kuvvetleri kendi doktrinlerini oluşturmaya yardımcı olması için Sovyet Hava Kuvvetlerini Çin'e danışman göndermesi için davetiye gönderdi.

1957'den itibaren HKO Hava Kuvvetleri, Sovyet Doktrinini temel alarak sahip olduğu deneyimler ışığında kendi hava kuvvetleri doktrinini oluşturmaya başladı. Hava Kuvvetlerinin 1957'de hava savunma kuvvetiyle birleştirilmesinden önce ve hemen sonra Hava Kuvvetlerinin temel vazifesi hava savunma göreviydi. Bunun bir sonucu olarak hava savunma görevini icra edebilecek silahlarla teçhiz edilmişti. Örneğin ilk yıllarda hava gücünün 70 %'i savaş uçaklarından meydana geliyordu. Hava gücünün bombardıman ve taarruz uçakları hava indirme gücüyle birleştirildiğinde bile karadan havaya füze (SAM(surface to air missile)), hava savunma topçusu ve radar birliklerinin yanında toplam kuvvetin çok küçük bir parçasına tekamül ediyordu. (Mulvenon and Yang, 2002, s. 365)

1980'lerin sonuna gelindiğinde Hava Kuvvetlerinin doktrinel yayınlarda Elektronik Karşı Tedbirler (EKT-ECM), nükleer, kimyasal ve biyolojik savaş ortamında Hava Kuvvetlerinin icra edeceği hareketlerin genel karakteristiklerinin ortaya konulduğu görülmektedir. Birleşik bir hareket ortamında Hava Kuvvetlerinin özel olarak hava koruması, derinlikte taarruz, yakın hava desteği, hava indirme istihbaratı, havadan ikmal ve kurtarma operasyonları da önem arz eden hususlardı. Bunların yanında kritik noktaları tutmak ve elde bulundurmak, düşman geri bölgesine taarruz, hava alanları gibi inme bölgelerini imha etmek ve/veya kontrol altında tutmak için paraşütçü birliklerinin kullanım şekillerini de bu doktrinel yayınlarda mevcuttu.

Her ne kadar Hava Kuvvetleri dökümanlarında HKO'nun geniş kapsamlı doktrin ve stratejik konseptlerine atıfta bulunulsa da, Hava Kuvvetleri muharebe stratejisine, muharebe taktiklerine ve taktik eğitime öncelik vermektedir. 1950'ler ve 1960'lar boyunca Hava Kuvvetleri taktikler üzeri bir çok öğretim materyali topladı, ancak 1980'lere gelindiğinde Hava Kuvvetleri herbir hava unsuru ve hava indirme birliği için ayrı ayrı taktik teorileri ihtiva eden yayınlar yayınlamıştır.

HKO'nun sürekli aktif savunma stratejisini benimserken, Hava Kuvvetleri 1980'lerin sonunda eşzamanlı taarruz ve savunma yeteneğinin önemini vurgulayan bir program ortaya koymuştur. (Mulvenon and Yang, 2002, s. 366) Bu program aslında gelecek on yıllarda Hava Kuvvetleri özelinde Çin Silahlı Kuvvetlerinin benimsemesi gereken stratejinin ilk habercisiydi. Bu durum 1990'lı yıllarda Çin'li

liderlerin söylemlerine de yansdı. Hava Kuvvetlerinin düşman hava taarruzlarından zaiyatsız veya en az zayıatla kurtulabilmesi için hızlı reaksiyon gösterebilen ve taarruz yeteneği gelişmiş bir hava gücü oluşturulması düşüncesi en üst seviyelerde dile getiriliyordu.

90'lı yılların sonunda 2000'li yılların Çin Hava Kuvvetlerini oluşturma gayreti içinde olan Çin Hava Kuvvetleri Komutanı erken uyarı uçakları, elektronik muharebe uçakları, karadan havaya atılabilen füzeler gibi en yeni silah sistemlerinden oluşan bir hava gücü oluşturmayı planladıklarını ifade ediyordu. Bu durum, Hava Kuvvetlerinin Su-27 ve Il-76 gibi silah sistemlerine sahip olmaya başlamasının, onun savunma anlayışını terkederek uygun bir doktrin değişikliği yapmasına fırsat tanınması anlamına geliyor. (Allen and Puska, 2000, s. 198)

Günümüze geldiğimizde Hava Kuvvetlerinin yüksek seviyede uzun mesafeli muharebe, hızlı manevra ve hava savunma yeteneğine sahip olduğu ve deniz ve kara kuvvetlerine destek verme imkan ve kabiliyetine ulaştığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte 2005 yılında icra edilen BARIŞ GÖREVİ (PEACE MISSION) tatbikatı Hava Kuvvetlerinin savaş uçaklarını tam kapasite ile diğer kuvvetlerin yanında müşterek hareket konseptine uygun bir şekilde kullanma gayreti içinde olduğunu göstermiştir.

HKO diğer kuvvetlerinin yanında Hava Kuvvetleri halihazırda müşterek harekate yönelik bir vizyon ve doktrin geliştiren tek kuvvet olarak görünüyor. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.70) Bunun yanında kendi savunma sanayisi marifetiyle yerli malı yüksek kaliteli taarruz, bombardıman, keşif ve özel maksat uçakları üretebilmektedir. Bu yetenek, yakın gelecekte meydana gelebilecek bölgesel çatışmalarda ani bir taarruzla savaşı hızla sonuçlandırıp politik hedeflere ulaşılmasına fırsat verecek ani müdahale stratejisinin temelini oluşturmaktadır.

Çin karşı karşıya kalacağı gelecek muharebelerinde; stratejik savunma, stratejik müdahale ve stratejik karşı taarruz olmak üzere üç safhadan oluşan aktif savunma stratejisinin uygulayacaktır. Hava Kuvvetleri lider kadrosu bu strateji temelinde Hava Kuvvetleri istihbarat, hareket ve taarruz yeteneklerinin hava üstünlüğünü ele geçirmek, kara unsurlarına hava desteği sağlamak ve düşman sınırları içerisinde

derinlikdeki stratejik hedeflere hava saldırıları icra etmek için yeterli olacağına inanmaktadırlar.

Çin'in uzun menzilli bombardıman ve/veya balistik füzeler alanında edineceği gelecek kazanımlar, Çin stratejik hava doktrininin ne çeşit bir muharebe öngördüğüyle ilgili daha detaylı değerlendirmeler yapılmasına imkan sağlayacaktır. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.70)

3.5.2. Kuvvet Yapısı

Hava Kuvvetleri barış zamanında, operasyonel komutayı idari yapıyla birleştiren; Hava Kuvvetleri Karargâhı, askeri bölge komutanlıkları altındaki hava komutanlıkları, kolordu seviyesindeki (tümen seviyesindeki) komutanlıklar, tümenler (tugaylar) ve alaylardan oluşan bir liderlik sistemi oluşturmuştur.

Hava Kuvvetleri; Şenyang, Pekin, Lanzu, Jinan, Nanjing, Guangzu ve Çengdu'daki 7 adet Askeri Bölge Komutanlıklarından herbirinin altında bir hava komutanlığına sahiptir. Bunlara ek olarak hava kuvvetleri Askeri Bölge Komutanlıklarının altında hava indirme kolorduları ve birçok sayıda eğitim ve araştırma kurumuna da sahiptir. Askeri bölge komutanlığı seviyesindeki hava komutanlıklarının herbirinin altında havacı tümenler, yerden havaya füze tümenleri (tugaylar ve alaylar), hava savunma topçu tugayları (alayları), radar tugayları (alayları), Elektronik Karşı Taarruz (EKT) tugayları (alayları, taburları) ve diğer uzmanlaşmış birimler mevcuttur. Kilit bölgelerde ayrıca kolordu veya tümen seviyesinde komuta kadroları mevcuttur.

Hava Kuvvetleri; Hava Kuvvetleri Komuta Koleji, Hava Kuvvetleri Mühendislik Üniversitesi, Hava Kuvvetleri Havacılık Üniversitesi, Hava Kuvvetleri Radar Koleji, Guilin'de ve Xuzhou'da Hava Harp Okulları, Dalian'da Hava Kuvvetleri Astsubay Hazırlama Okulu ve yedi adet hava lisesini içeren bir dizi eğitim ve öğretim kurumlarına sahiptir.((Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 26-27)

Harita 3.8 Hava Kuvvetleri Ana Ast Birliklerinin Konuşlandığı Bölgeler

((Department of Defense, 2008, s. 53)

Bir hava tümeni genel olarak hava alaylarından, grup komutanlıklarından ve filolardan meydana gelir ve taarruz, bombardıman, nakliye ve muharebe destek tipi uçaklara sahiptir. Ast birliği olarak hava alayları ve bağlı birlikler bulunur. Hava Alayı temel taktik birliktir. Asıl muharip birlik olan taburlarla birlikte karadan havaya füze kuvveti genellikle tümenler, alaylar, taburlar şeklinde veya tugaylar (alaylar), taburlar ve bölükler şeklinde teşkilatlanırlar. Hava indirme kuvvetleri ise kolordular, tümenler, alaylar, taburlar ve bölükler olarak teşkilatlanırlar. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 27)

Hava Kuvvetleri bilgi Harbinin gereksinimlerinin farkına vardığında, ülke hava sahasının korunması anlayışından hem taarruz hem de savunma operasyonları icra edebilme yaklaşımına geçiş sürecine hız verdi ve keşif, erken uyarı, taarruz ve füze

savunması imkân kabiliyetlerini geliştirmeye ve modern bir stratejik hava kuvveti olma çabalarına hız verdi.

Muharebe için hazırlıklar ve muharebenin gerektirdiği dönüşüm ve gelişim tümüyle hesaba katıldığında Hava Kuvvetleri en son nesil silah ve teçhizatlardaki gelişmelere ayak uydurabilmek için eğitim sistemleri ve metotları geliştirmektedir. Bu metotlar karmaşık harekât ortamında teknik ve taktik eğitime, farklı silah sistemleri ve uçak tiplerinin birleşik eğitime ve müşterek eğitime önem vererek; göreve yönelik ve muharebe eder gibi bir anlayış içerisinde eğitimi yapılmasını ve simüle edilmiş, ağ merkezli eğitimin yaygınlığını artırılmasını öngörür. Bu sistem hava harp okulları, eğitim üsleri ve muharip birliklerde oluşan üçayaklı pilot eğitim sistemini en verimli hale getirmek için çalışmakta ve uçuş eğitimlerini karşı hava harekâtı, havadan karaya saldırı harekâtı ve müşterek harekât konularında yoğunlaştırmaya gayret etmektedir.

Hava kuvvetleri kurumsal eğitimde yapılan reformları ve yenilikleri, disiplin sistemini geliştirerek ve eğitim programlarının anlamını ve metotlarını geliştirerek derinleştirmektedir. Görev başı eğitimi önem vermekte ve personel gelişiminde okul eğitimi, birlik eğitimi ve profesyonel askeri eğitim olmak üzere üçlü eğitim olarak adlandırılan yeni bir model benimsemektedir. Bu maksatla Hava Kuvvetleri Askeri Uzmanlık Üniversitesi Temmuz 2008'de kurulmuştur. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 27)

Hem taarruz hem de savunma operasyonlarını yürütebilecek stratejik gereksinimleri karşılamak için Hava Kuvvetleri yeni tip savaş uçaklarının, hava savunma ve füzelere karşı savunma silahlarının ve komuta otomasyon sistemlerinin geliştirilmesine özel önem vermektedir. Bu maksatla Hava Kuvvetleri, geliştirilmiş bilgisayar destekli cihazlar, havadan havaya, havadan karaya atılabilen akıllı bombalar, modernize edilmiş elektronik bilgi sistemlere sahip aktif hizmetteki cihazlar ve istihbarat, erken uyarı, komuta kontrol ve muhabere için geliştirilmiş temel iletişim ağları ile donatılmıştır.

Hava Kuvvetleri, temel dayanak noktası olarak üçüncü nesil hava araçları ve üçüncü nesil karadan havaya füzelerden, bunlara ilave olarak da modifiye edilmiş

ikinci nesil hava araçları ve ikinci nesil karadan havaya füzelerden oluşan ana muharebe silah ve ekipman sistemlerine sahiptir.

Yeteneklerindeki ve personel kalitesindeki gelişmeler dikkate alındığında Hava Kuvvetleri itici bir güç olarak yeni ve ileri teknoloji yeteneklerine sahip personel yetiştirme yolunda çaba göstermekte, kritik alanlarda ilerleme kaydetmekte ve bütüncül bir gelişim hedeflemektedir. Komuta, karargâh ve teknik destek personelinin eğitimi için etraflı planlar hazırlamaktadır. Hava Kuvvetleri bilgi teknolojilerini komuta etmekte başarılı bir çekirdek personel grubu ve iç disiplinle sahip komutan vasıflı subaylardan, birinci sınıf pilotlardan, bilimsel ve teknolojik araştırmalarda yer alan liderlerden ve teknik uzmanlardan müteşekkil yüksek kaliteli yeni tip bir birlik oluşturulmasını teşvik etmektedir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 28)

Hava Kuvvetleri ilave destek yeteneklerini geliştirmek için lojistik ve ekipman destek sistemleri konusundaki gelişmelere özel önem vermektedir. Hava Kuvvetleri havaalanlarını destekleme yeteneklerini geliştirmek; hava savunma planlarının hızla hayata geçirilmesi, bomba imhası ve saldırıya uğrayan hava alanlarının hızlı bir şekilde inşası ve havadan tıbbi destek için gerekli lojistik kuvvetlerini güçlendirmek; özel maksatlar için üretilmiş ikinci nesil lojistik donanımların geliştirilmek ve konuşlandırılmak; özel maksat malzemeleri için depolama ve ikmal ağ sistemi oluşturmak ve çok çeşitli tiplerdeki uçakları destekleme yeteneğine sahip üsleri adım adım inşa edebilmek için gayret göstermektedir. Donanım destekleme biçimiyle ilgili reformu geliştirmek; mühimmat ve malzeme ikmali, bakımı ve teknik desteği için destek ağı düzenlemesini geliştirmek ve kara operasyonları için daha uygun ve daha değişken fonksiyonlara sahip küçük çaplı donanım desteği sağlamak için gayretlerini artırarak devam ettirmektedir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China,2009, s. 28)

3.5.3. Kategorilerine Göre Hava Gücü

3.5.3.1. Bombardıman Uçakları

Çin'in 220 uçaktan meydana gelen bombardıman uçak filosunun büyük bir bölümünü eski model hava araçlarından oluşmaktadır. Mevcut envanter eski Rus modellerini temel alarak 1950'lerde geliştirilen 94 adet H-5 bombardıman uçağı ve 126 adet H-6 bombardıman uçağı ve türevlerinden meydana gelmektedir. H-6 modeli ve benzerleri Hava Kuvvetlerinde en yaygın kullanılan bombardıman uçaklarıdır. Bu model nükleer bombardıman ve tanker uçağı olarak kullanılmaktadırlar. Yeni versiyon H-6H bombardıman uçakları, keşif maksatlı geliştirilmiş elektronik cihazlarla teçhiz edilmişler ve iki adet KD-63 havadan karaya atılabilen füze taşıyabilmektedirler. (Taylor and Youngs, 2008, s.75)

En yeni H-6 modeli bombardıman uçakları, hava kuvvetlerinin ilk havadan kara hedeflerine atılabilen cruise füzesi olan ve 400-500km menzile sahip, YJ-63 LACM (**Land Attack Cruise Missile**) füzesiyle teçhiz edilmişlerdir. 20 kadar H-6 bombardıman uçağının ise nükleer bomba atabilecek durumda olduğu düşünülmektedir. (Taylor and Youngs, 2008, s.34)

3.5.3.2. Savaş Uçakları ve Taarruz Sistemleri

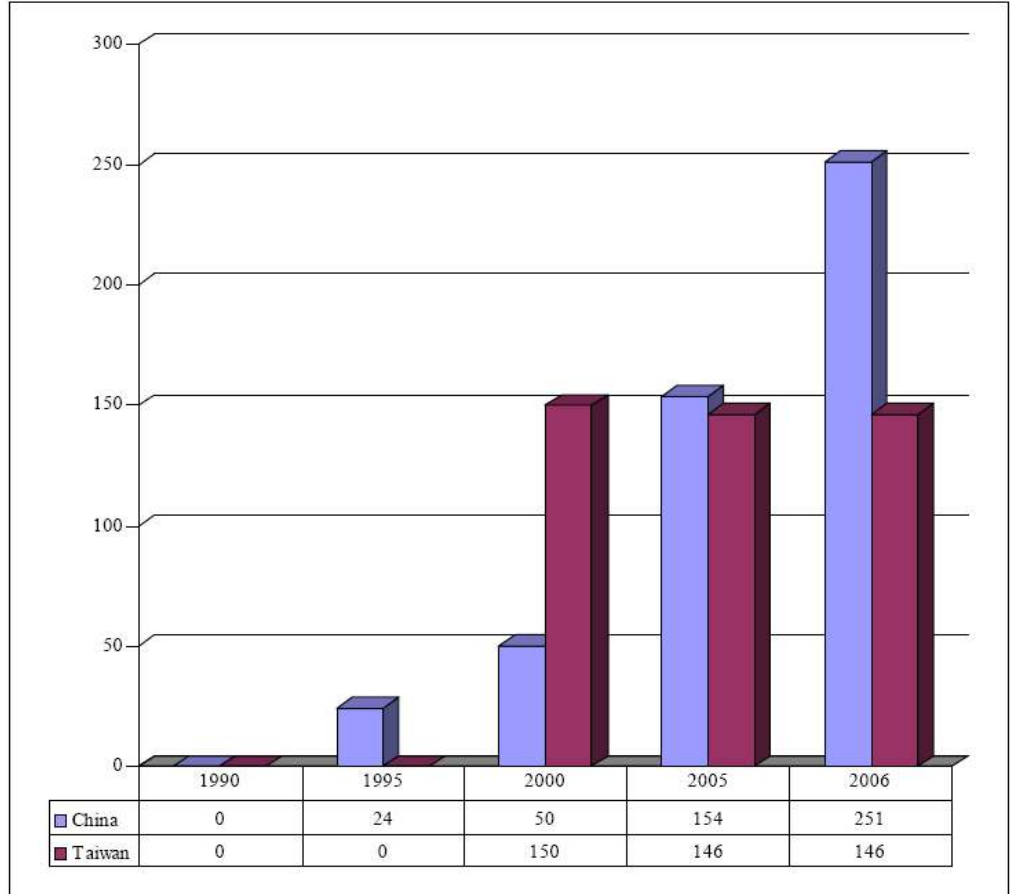
Çin taktik hava gücü gerçekleştirilen modernizasyona rağmen hala büyük manada eski nesil hava araçlarına sahiptir. HKO Hava Kuvvetleri envanterinde 1252 adet savaş uçağı bulunduğu tahmin edilmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.75) Mevcut envanterin yarıdan fazlası J-7 ve türevlerinden meydana gelmektedir. 1950'li yıllarda Rusların MIG-27'lerini model alarak üretilmelerine rağmen, HKO Hava Kuvvetleri J-7E ve G modelleriyle ancak 1990'lı yıllarda ve geliştirilmiş avionik modeliyle 2002 yılında tanışma fırsatı bulabildi. (<http://www.sinodefence.com/airforce/fighter/j7e.asp>, e.t.:25.11.2008) J-8 model ve benzeri yerli üretim savaş uçakları ilk kez 1980'lerin ortasında kullanılmaya başlanmıştır. Bu model PL-5 ve PL-8 havadan havaya atılabilen füzelerle teçhiz edilmiştir.

Hava Kuvvetleri envanterine dahil edilen Rus yapımı Su-30 ve Su-27 sınıfı av-bombardıman uçaklarının yanı sıra, F-7 serisi yakın destek bombardıman uçaklarının imaline devam edilerek, envanterdeki eski tip uçaklar uçuştan men edilmektedir. Hava Kuvvetleri ve Deniz Hava Kuvvetleri envanterine dahil edilen Su-27/30 serisi

uçaklar, lazer güdümlü füzeler, CRUISE sınıfı füzeler ve Anti-radyasyon sınıfı füzeler ile donatılmaktadır. (Caşın, 2005, s. 79)

2004'ten bu yana Hava Kuvvetleri filosunu yeni tanıştığı J-10 serisi savaş uçaklarıyla bytmektedir. Bu model üst düzey avionik özellikleriyle ve çok daha gelişmiş silah sistemleriyle performans ve yetenek açısından Batılı rnekleriyle boy ölçüşebilecek ilk yerli üretim savaş uçağı olma özelliğine sahiptir. Guangdong eyaletinde konuşlu İkinci Taktik hava tümenine bağlı üçüncü hava alayının 2007 yılında bu modelle donatıldığı bilinmektedir.

ABD Savunma İstihbarat raporlarında HKO Hava Kuvvetlerinin toplamda 1200 adet J-10'a sahip olduğu iddia edilse de bazı araştırmacılar Çin'in 2010 yılına kadar 300 adet J-10'un üretimini tamamlamış olacağını tahmin etmektedirler. (Taylor and Youngs, 2008, s.75) Bunlara ilave olarak Çin'in üç adet yerli üretim beşinci nesil savaş uçağı programının devam ettiği tahmin edilmekte ancak bu programla ilgili detaylar halen bilinmemektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.75)

Şekil 3.12 HKO'nun Modern Savaş Uçaklarının* Tayvan Ordusunun Modern Savaş Uçaklarıyla Karşılaştırılması (Cordesman and Kleiber, 2006, s.77)

Kaynak: IISS, *IISS Military Balance 1989-1990 to 2006*, London, Routledge, 1990, 2006, *Dördüncü nesil çok maksatlı savaş uçakları.

3.5.3.3. Keşif Uçakları

HKO Hava Kuvvetlerinin modernizasyon programından keşif amaçlı kullanılan hava araçları da etkilendi. Büyük bölümü modası geçmiş uçaklardan oluşan keşif birliklerinin envantrinde bulunan uçak miktarını azaltıldı. Mevcut envanterin büyük bölümünü keşif yeteneği teknolojinin gerisinde kalmış olan JZ-6 model uçaklar oluşturuyordu. Bunların dışında kalan az sayıdaki JZ-7 ve JZ-8 modelleri ise keşif yeteneği açısından JZ-6'ların ötesine çok geçememişlerdir. Bu durum, Çin'i, erken hava uyarı programını genişletmeye yöneltmiştir.

Elektronik Harp alanında ordu – uzun menzilli uçakların yanı sıra, İHA (İnsansız Hava Araçları) taktik keşif istihbaratı için süratle envantere dâhil edilmektedir. (Caşın, 2005, s. 79) HKO Hava Kuvvetleri erken hava ikaz filosunu takviye etmek ve modernize etmek için Y-8 nakliye uçaklarını temel olarak keşif ve

istihbarat maksadıyla üretilen KJ-200 model erken uyarı platformları ve Rus yapımı A-50 AWACS uçaklarını model olarak geliştirilen KJ-2000 hava ikaz ve kontrol sistemleri geliştirmiştir. (Department of Defense, 2008, s. 27)

Dört adet Y-8 ve belirsiz sayıda A-50 sınıfı AWACS uçakları kullanan Çin'in 2005 yılında bu modellerin gelişmiş versiyonlarının değişik radar sistemleriyle test ettiği düşünülmektedir. Keşif uçaklarının toplam miktarının son yıllarda azaltılması akıllara keşif görevlerinin kara havacılık, veya deniz hava unsurları gibi diğer branşlarla paylaşılmış olabileceğini akla getirmiştir. Bunun yanında keşif görevlerinin uçaklar yerine İHA'lar ve uydu sistemleri marifetiyle yerine getirilme ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır.

ABD savunma bakanlığının yayınladığı ÇHC'nin Askeri Gücü – 2008 raporuna göre Çin'in keşif konusunda ağırlığını uzay teknolojisi ve uydu sistemlerine verdiğini anlayabiliriz. Rapora göre önümüzdeki on yılda Pekin büyük ihtimale radar, okyanus araştırma ve yüksek çözünürlüklü fotoğraf keşif uydularını yörüngeye yerleştirmeyi planlamaktadır. ((Department of Defense, 2008, s. 27)

3.5.3.4. Tanker ve Kargo Uçakları

Çin yaptığı modernizasyon hamlelerinin büyük bölümünde Rus teknolojisi örnek olarak yeniliklere imza atmıştı. Tanker ve kargo uçaklarında da aynı durum söz konusudur. Örneğin HY-6 tanker uçakları Tu-16'ların bir kopyası olarak çevrilmiştir. Çin'in kargo uçaklarının büyük bölümü Antonov AN-2 (Y-5), AN-12(Y-8), AN-24(Y-7) ve AN-26(Y-7H) modelleri örnek alınarak üretilmiştir. Rusya'dan 1990'lı yıllarda alınan II-76 kargo uçağı ve çeşitleri HKO Hava Kuvvetleri tarafından kullanılmaktadır. 2005'te Çin, 38 adet II-76MD uzun menzilli kargo uçağı ve II-78 tanker kargo uçağı almak için 1 milyar dolarlık bütçe ayırmıştır (Taylor and Youngs, 2008, s.36)

IISS Military Balance 2006 raporuna göre HKO Hava Kuvvetleri 296 kargo uçağına ek olarak 10 adet tanker uçağına sahiptir. Kargo uçaklarının 170 tanesi Rus An-24 serisinin bir kopyası olan Y-7 model uçaklardır. Bu model 5700kg.a kadar yük, 50 yolcu veya tam teçhizatlı 24 asker taşıyabilmektedir. Çin'in en büyük kargo

uçağı ise 47 ton taşıyabilen Rus yapımı IL-76MD model uçaklardır. Bu uçaklardan Çin harekate yönelik 12 adet uçağa sahiptir ve daha gelişmiş modelleri için arayış içerisinde. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.79)

3.5.3.5. Hava Savunma Kuvvetleri

HKO Hava Kuvvetleri hava savunma kuvvetleri üç adet Karadan-Havaya Füze (KHF-SAM) tümeni, bir adet karışık Karadan-Havaya Füze /Hava Savunma Topçu (KHF-SAM/AAA) tümeni ve on adet diğer hava savunma tugaylarının birleşiminden meydana gelir. Hava Savunma Kuvvetleri, Tayvan'a karşı ağırlıklı olarak Nanjing Askeri Bölgesinde konuşlandırılmışlardır.

Hava Savunma birliklerinin en önemli silah sistemi Rus yapımı S-300 PMU1/2 füzeleridir. Tahminlere göre bir hava savunma alayı bir bölgeyi korumak için 64-96 füze atabilen 16-24 lançerdenden oluşmaktadır. 2004 itibariyle 12 tabur 144 lançer ve 576 adet KHF(SAM)'leri ile teçhiz edilmişti. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.79)

HKO Hava Kuvvetleri Tayvan yarımadasına karşı hava savunma şemsiyesini geliştirmek amacıyla, ilk konuşlandığı Rus imali S-300/SA-10 KHF(SAM)'lerini alıp konuşlandırarak daha uzun menzilli S-400/SA-20 sistemleri ile değiştirdi. Çin, S-300/PMU2 modelini daha ileriki bir dönemde konuşlandırmayı ve S-300'lerin yerli üretimi ile mühendislik değişimine çalışmaktadır. (Office of the Secretary of Defense, 2006, ss.30-31.)

Çin, KHF (SAM)'lerinin, yüksek irtifa keşif uçaklarına, İHA'lara, helikoptere, havadan karaya atılabilen füzelere ve diğer hedeflere karşı kullanılmak amacıyla üretilmiş EKT sistemleri ile radar sistemlerini birleştirilen, modern bir yerli üretim olan KS-1A modelini geliştirmiştir. Bununla birlikte erken ikaz ve karıştırıcı uçaklara karşı kullanılabilen FT-2000 ve FT-2000A KHF(SAM)'lerini de geliştirmeyi başarmıştır. (Roy and Scobell, 2007, ss.399-400)

HKO Hava Kuvvetleri, 2007 yılında, dört taburu teçhiz edebilecek, Rus yapımı SA-20 PMU-2 uzun menzilli (200km) KHF (SAM) sistemi almıştır. Diğer

dört taburluk füze sistemi siparişi ise 2008 yılında teslim alınmıştır. SA-20 sisteminin sınırlı ölçüde balistik ve cruise füze savunma yeteneğine sahip olduğu bilinmektedir. (Department of Defense, 2008, s. 5)

Çin’li uzmanların ABD’nin cruise füze kabiliyetinden ciddi manada etkilenmiş olmaları, cruise füzelerine karşı savunma anlayışı Çin Hava savunma gayretlerinde giderek önem kazanmaktadır. (Roy and Scobell, 2007, s.399)

Karada konuşlu bir hava savunması, Rus yapımı gelişmiş KHF’lerin alımına ve daha gelişmiş yerli üretim KHF geliştirme çabalarına ihtiyaç gösterir. 1999’dan itibaren Çin hava savunma gayretleri “üçlü taarruz, üçlü savunma” anlayışına vurgu yapıyordu. Üçlü taarruz anlayışı, hava savunma sisteminin hayalet (stealth) uçaklara, cruise füzelerine ve silahlı helikoptere saldırı yapabilmeyi; üçlü savunma ise nokta saldırılarına, elektronik karıştırmaya ve elektronik keşif ve gözetlemeye karşı koyabilmeyi öngörüyordu. (Office of the Secretary of Defense, 2006, s.18)

Çin’in hava savunma yeteneklerini geliştirme faaliyetleri hem karşı hava saldırısı hem de karşı hava savunması yapabilen bütünleşik modern bir hava savunma sistemi meydana getirme yönünde yoğunlaşmaktadır. (Office of the Secretary of Defense, 2006, s.18) Buna paralel olarak Hava Savunma konseptinde de bazı değişiklikler meydana gelmiştir. HKO Hava Savunma kuvvetleri statik nokta savunma anlayışı yerine topçu birlikleri, HKF birlikleri, hava ve deniz kuvvetlerinin müşterek katılımından oluşan dinamik bir savunma anlayışı benimsemiştir. (Department of Defense, 2006, s.30.) Bunun yanında Çin radarlarının, KHF’lerinin ve hava savunma topçusunun bütünleşik bir hava savunma anlayışı içerisinde etkili bir şekilde hareket etmeleri hala belirsizliğinin korumaktadır. Hava savunma sorumluluğunun ve birliklerinin Kara, Hava ve Deniz kuvvetleri birlikleri arasında paylaşılması etkin bir entegrasyonu büyük ölçüde karmaşık bir hale sokmaktadır. (Roy and Scobell, 2007, s.400)

3.5.3.6. Hava İndirme Kuvvetleri

HKO Hava kuvvetleri hava indirme kuvveti bir adet ordu grubundan meydana gelir. 15’inci Hava İndirme Ordusu; Kaifeng, Gunagshui ve Wuhan’da konuşlu

43'üncü, 44'üncü ve 45'inci hava indirme Tümenlerinden meydana gelmektedir. 15'inci Hava İndirme Ordusunun görevi, kuruluşu ve konuşlanmasıyla ilgili bilgiler halen yetersizdir. 15'inci Hava İndirme Ordusunun doğrudan MAK komutası altında görev yaptığı ve stratejik ihtiyat olarak görev yaptığı iddia edilmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.80)

Çin'in 2001 yılında gerçekleştirdiği hava indirme tatbikatı sonrası yapılan değerlendirmelere göre 15'inci Hava İndirme Ordusu, bir seferde destek unsurlarıyla birlikte alay çapında bir birliği havadan atma yeteneğine sahiptir.

3.6. Deniz Kuvvetleri

Çin Deniz Kuvvetlerine büyük önem vermekte olup, tarihsel perspektifte incelendiğinde, Çin ekonomisinin ve ticari potansiyelinin yükselişine paralel bir yapı sergilediği müşahade edilmektedir. Nitekim XI ve XIV'üncü yüzyıllarda güçlenen Çin ekonomisine bağlı olarak, Çin Donanması da Pasifikdeki gücünü artırmıştır. Bu bağlamda, 1281 tarihinde Çin Donanması 4400 parçalık harp filosu ile Japonya'ya taarruz etmiştir. (Caşin, 2005, s. 82)

1405 yılında, Ming Hanedanı İmparatoru Yongle, kaşif Zheng He'nin komutası altında, 62 gemilik bir "ticaret filosu" hazırlattı. Zheng He'nin dört gemisi, 400 feet uzunluğu ve 160 feet genişliğiyle o tarihe kadar inşa edilmiş en büyük ahşap yelkenli gemileriydi. Zheng He'nin filosunda at taşımak için özel olarak inşa edilmiş gemilerin yanında, içme suyu ve erzak taşıyan gemilerle asker taşıyan ve savunma amaçlı kullanılan savaş gemileri mevcuttu. Filo, 27,800 asker ve binlerce ton ticaret malzemesiyle okyanusa açılarak yolculuğuna başladı. 87 yıl sonra 1492'de, Kolomb'un yaptığı seyahatle mukayese edildiğinde, Kolomb sadece 3 gemi ve 87 kişiyle tarihi yolculuğunu gerçekleştirmişti. Kolomb'un amiral gemisinin uzunluğu ise sadece 75 feet'ti (Pehrson, 2006, s.1)

Yeni Çin deniz stratejisinin hedeflerine bakıldığında ise Pasifik'deki rakibi olarak tanımladığı Amerikan Pasifik Filosunun prestij ve nüfus alanının kırılması ve

dominant rolün kısa, orta ve uzun vadede Pekin'e geçmesi amaç edinilmiştir. (Caşın, 2005, s. 82) Bu bağlamda Çin'in moden ve güçlü bir Deniz Kuvvetleri oluşturma ihtiyacı kaçınılmazdır.

Deniz Kuvvetleri, HKO'nun deniz operasyonlarını icra eden ana kuvvet ve stratejik bir komutanlıktır. Çin'in deniz güvenliğini sağlamaktan ve denizcilikle ilgili hakları ve menfaatleri doğrultusunda kara sularının bağımsızlığını korumaktan sorumludur. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 23) HKO Deniz Kuvvetleri hâlihazırda deniz altı, su üstü, deniz havacılığı, sahil güvenlik ve deniz piyade birliklerinden meydana gelmektedir.

HKO Kara Kuvvetleriyle mukayese edilecek kadar olmasa da Deniz Kuvvetlerinin bünyesindeki personel miktarı hatırı sayılır bir rakama eşittir. Donanma 40,000'i zorunlu hizmet yapan personel, 26,000'i deniz havacılığı personeli ve 10,000'i de deniz piyadeleri olmak üzere toplam 215,000 personelden meydana gelir. (Taylor and Youngs, 2008, s.28)

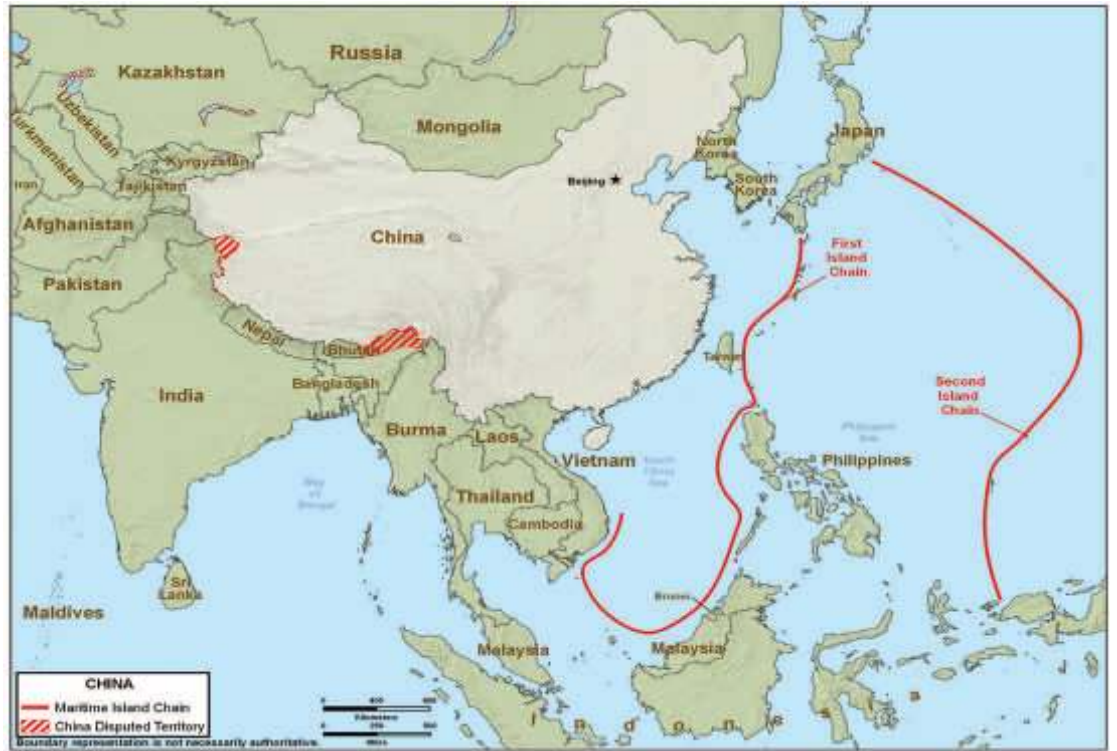
HKO Deniz Kuvvetleri 23 Nisan 1949 tarihinde kurulmuştur. Kurulduğu tarihten 1955'e kadar su üstü gemi gücü, sahil güvenlik gücü, deniz havacılığı, deniz altı gücü, deniz piyade kolorduları ve hafif zırhlı deniz muharebe gücü meydana getirildi. 1955-1960 arası ise Donghai Filosu, Nanhai Filosu ve Beihai Filosu başarılı bir şekilde kuruldu. 1950'lerden 1970'lerin sonuna kadar Donanmanın asıl görevi kıyı savunma operasyonları icra etmektir. 1980'lerden itibaren, Deniz Kuvvetleri kıyıda uzakta savunma operasyonları için gerekli stratejik dönüşümün gerekliliğinin farkına varmıştır.

Deniz Kuvvetleri, yeni yüzyılın başından itibaren bilgi harbi ortamında bölgesel deniz muharebelerinin özellikleri ve kuralları ışığında; müşterek deniz aşırı operasyonlar, stratejik caydırma ve stratejik karşı taarruz yeteneklerini geliştirmeye ve uzak sularda işbirliği yapabilme ve geleneksel olmayan güvenlik tehditlerine karşı koyabilme yeteneklerini yavaş yavaş geliştirerek deniz kuvvetlerinin topyekün değişimini gerçekleştirmeye çabalamaktadır.

Deniz Kuvvetleri, 60 yıllık bir gelişim sürecinin içinden geçerek hem nükleer hem de konvansiyonel manada operasyonlarda kullanılan birleştirilmiş silah sistemlerini de içeren modern bir deniz muharebe gücü şeklini almıştır. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 23)

3.6.1.Doktrin

HKO'nun diğer unsurlarında olduğu gibi donanma doktrininin temelini de “aktif savunma” oluşturur. Donanma için “aktif savunma” anlayışı “Kıyıda Uzakta Savunma Stratejisi” olarak anlaşılabilir. HKO Donanmasının üç temel görevi vardır: denizden gelen saldırılara karşı koyma, ulusal bağımsızlığı koruma ve Çin'in denizcilikle ilgili çıkarlarını koruma. (Department of Defense, 2008, s. 18)

Harita 3.9 Birinci ve İkinci Ada Zincirleri (Department of Defense, 2008, s. 25)

HKO Donanması, kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek amacıyla, kuvvetlerini üç seviyeli olarak teşkilatlandırmıştır.

Birinci seviye birliklerinin sorumluluk bölgesi, acil savunma kıyı hattı ve Tayvan gibi Çin'in ulusal çıkarları için çok önemli olan adaların birleşiminden

meydana gelen birinci ada zincirinden meydana gelmektedir. Birinci ada zinciri Çin sahillerinin 200 deniz mili açığından; Japonya ve Ryuku Adalarını takiben Tayvan adasını çevreleyen ve Filipinler'deki Borneo'ya ulaşan bir hat şeklinde kuzeydeki Kuriles'e kadar uzanır.(kahverengi su donanması)

İkinci seviye birliklerinin sorumluluk bölgesi olarak belirlenen ikinci ada zinciri kabaca birinci zincirin paralelinde 700 deniz mili açıktan geçer ve bütün Endonezya'yı çevreler.(yeşil su donanması)

Üçüncü seviyedeki donanma gücü ise, dünyanın herhangi bir yerine ulaşabilme ve uzun süreli muharebe edebilme imkanına sahip global bir kuvvet olarak adlandırılabilir. (mavi su donanması) Gerekli ekipman ve lojistik destek açısından bakıldığında, HKO Donanmasının mavi su bölgesinde herhangi bir yerde operasyon icra edebilme yeteneğine ulaştığını gösteren çok az belirti bulunmaktadır. Bununla beraber ABD savunma bakanlığı 2006 raporunda, HKO Donanmasının kendi suları dışında deniz manevrası yapabilme yeteneğine ilk kez 2005 yılında ulaştığı belirtilmektedir.

HKO Donanmasının modernizasyonundaki son gelişmeler “Deniz Tecridi” terimini Çin deniz muharebe stratejisinde kilit konuma getirmiştir. Bu yaklaşım, düşmanı zorla caydırabilme, tecrit edebilme veya yakalayabilme ve belli bir bölgede tutabilme yeteneklerini merkeze yerleştirir. Çin, deniz tecridi operasyonlarını icra ederse, bunu büyük ihtimalle bir çatışmada veya Tayvan Adasının korunmasında yapacaktır. Yetenekli ve yeterli bir denizaltı filosu, deniz tecridi için olmazsa olmaz bir husustur. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 52)

3.6.2. Komuta Yapısı

HKO'nun bir parçası olarak, HKO Deniz Kuvvetlerinin en yüksek komuta otoritesi MAK ve onun genel başkanlıklarıdır. Kara Kuvvetleriyle karşılaştırıldığında donanma karargâhları Genel Kurmay Başkanlığının dışında yer alır ancak sonuç olarak onun ast unsurudur. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 61)

HKO Donanması dört kademeli bir komuta yapısına sahiptir. HKO Donanma Karargâhları en üst kademeyi, üç Deniz Filo Karargâhı (Kuzey Deniz, Doğu Deniz, Güney Deniz Filo Karargâhları) ikinci kademeyi, kolordu seviyesindeki sekiz adet deniz üssü üçüncü kademeyi (bunlar sorumluluk bölgelerindeki bütün donanma kuvvetlerine müşterek destek vermekten sorumludurlar) ve tümen seviyesindeki garnizonlar ile küçük filolar dördüncü kademeyi meydana getirirler

3.6.3. Kuvvet Yapısı

Donanmanın liderlik sistemi, operasyonel komutayla idari yönetimi birleştiren ve bünyesinde Donanma Karargâhları, filolar, test üsleri, eğitim kurumları ve bir adet silahlanma akademisi bulundurmaktadır. Donanma, Kuzey, Güney ve Doğu Deniz Filoları olmak üzere üç adet filodan meydana gelmektedir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 23)

ABD Savunma bakanlığının Çin'in Askeri gücüyle ilgili 2008 yılında yayınladığı rapora göre Çin Deniz kuvvetleri 74 adet muhrip, 57 adet taarruz denizaltısı, 55 adet orta ve ağır amfibik çıkarma gemisi ile 49 adet kıyı füze devriye gemisine sahiptir. (Department of Defense, 2008, s. 55)

Kuzey Deniz Filosu karargâhı Shandong yarımadasının güney kıyısında yer alan Qingdao şehrinde konuşlanmıştır. Sorumluluk sahası Yalu nehriyle çizilen Kore sınırından başlar ve Shenyang, Pekin and Jinan Askeri bölgelerini içine alır. Sorumluluğunda olan kıyı şeridi, dokuz adet Kıyı Savunma Bölgesine bölünmüştür. (Cole, 2002, s.491)

Qingdao üssü, hem su üstü filoları hem de denizaltı filoları için önemli bir deniz üssüdür ve aynı zamanda Çin donanmasındaki bütün deniz araçlarının bakımının ve tamirinin yapıldığı ana tersane görevi de görmektedir. Kuzey Deniz Flosunun en büyük üsleri Lushun ve Xiaopingdao şehirlerinde konuşlanmışlardır. Lushun deniz üssü, konumu ve donanmanın en gelişmiş denizaltı ve su üstü filo kabiliyetine sahip olması sebebiyle stratejik öneme sahiptir. Kuzey Deniz Filosunun temel görevi Çin'in kuzey kıyılarını ve başkent Pekin'i korumaktır. Kuzey Filosu, Tayvan'dan gelebilecek bir taarruz karşısında, diğer iki deniz filosuna kritik destek

verme kabiliyetine sahiptir. (Taylor and Youngs, 2008, s.28) ABD Savunma bakanlığının 2008 raporuna göre Kuzey Deniz Filosu bünyesinde 4'ü nükleer ve 22'si dizel yakıtlı olmak üzere 26 adet saldırı denizaltısı, 12 adet Destroyer, 9 adet Fırkateyn, 7 adet amfibi çıkarma gemisi ve 10 adet Füze Devriye Gemisi mevcuttur. (Department of Defense, 2008, s. 4)

Doğu Deniz Filosu karargâhı ticari bir limana sahip olan Ningbo şehrinde konuşludur. Filonun diğer büyük deniz üsleri ise Şangay ve Fujian'da konuşludurlar. Doğu Deniz Filosunun temel görevi Tayvan'a karşı yapılacak bir taarruzda kilit rol oynamasıdır. (Taylor and Youngs, 2008, s.28-29) Genel sorumluluk bölgesini ise Doğu Deniz filosu Sarı Deniz'in güneyi yarısı, Doğu Çin Denizinin tamamı ve Tayvan adası olarak tanımlayabiliriz. Doğu kıyı şeridi yedi adet kıyı savunma bölgesine bölünmüştür. Doğu Çin Denizinde, Doğu Deniz Filosu bünyesinde bulunan 2 adet denizaltı, 2 adet su üstü muharebe, 1 adet amfibi filosu mevcuttur. (Cole, 2002, s.492)

Güney Deniz Filosu Komutanlığı, güney Çin Denizi kıyısında bulunan Zhanjiang şehrinde konuşludur. Diğer büyük üsleri ise Yulin (Çin'in en büyük üç denizaltı üssünden biri) ve Guangzhou kentlerinde konuşludurlar. (Taylor and Youngs, 2008, s. 29) Filonun sorumluluk sahası Vietnam sınırına kadar olan Güney Deniz sahasıdır. Bu bölgenin içine Paracel ve Spratley adaları (Çin uzun zamandır Tayvan, Vietnam, Malezya ve Filipinler ile Spratley adası konusunda, Tayvan ve Vietnam'la da Paracel adaları konusunda bölgesel anlaşmazlık yaşamaktadır.) ile Guangzhou Askeri Bölgesi de dâhildir. Güney Deniz Filosu sorumluluğundaki kıyı şeridi dokuz adet Kıyı Savunma Bölgesine bölünmüştür. Bu filonun en önemli operasyonel sorumluluğu ise Güney Çin Denizi'nin korunmasıdır. Güney Deniz Filosu HKO Deniz Kuvvetlerinin en yeni yerli üretimi su üstü muharebe gemisi olan *Luhai* sınıfı güdümlü füze destroyerlerine ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca Güney Denizinde 1 veya 2 adet denizaltı, iki adet su üstü muharebe, 1 adet amfibi ve 1 adet MIW filosu bulunmaktadır. Bunlara ek olarak Güney Deniz Filosu Çin'in suda ikmal yapabilen üç büyük gemisinden birisi olan Nanchang'ı da bünyesinde bulundurmaktadır. Güney Deniz Filosu – anlamlı bir şekilde Tayvan'la karşı karşıya bulunan Doğu Deniz Filosu değil- Çin'in en yeni amfibik ve hastane gemilerini ve

deniz kuvvetleri envanterindeki 15 adet Yuting ve Yukan sınıfı tank taşıyan gemilerin 10 tanesini bünyesinde bulundurmaktadır. (Cole, 2002, s.492)

Bu durumla paralel olarak Güney Deniz Filosunun da en öncelikli vazifesi Tayvan'a yapılacak bir tarruzda amfibik çıkarma harekâtı icra etmek olacaktır.

Harita 3.10 Deniz Kuvvetlerinin Ana Ast Birliklerinin Konuşlandığı Bölgeler

Çin Deniz Piyade Kolordu Komutanlığı Pekin'de yer almaktadır ve Deniz Kuvvetleri komutanlığına karşı sorumludur. Ancak Deniz piyadelerinin tamamı güney deniz filosu sorumluluk sahası içerisinde filo komutanının emir komutası altında doğrudan operasyonlara katılırlar.

Yukarıda açıklanan üç filonunun her birinin komutası altında deniz havacılık unsurları, destek üsleri, küçük filolar, deniz garnizon komutanlıkları, hava tümenleri ve deniz piyade tugayları mevcuttur. Günümüzde deniz kuvvetleri, Donanma Komuta Koleji, Deniz Mühendislik Üniversitesi, Deniz Havacılık Mühendislik Koleji, Dalian Deniz Harp Okulu, Donanma Denizaltı Koleji, Donanma Sialhları Komuta Koleji, Donanma Uçuş Koleji ve Bengbu Deniz Astsubay Hazırlama Okulu olmak üzere sekiz adet eğitim kurumuna sahiptir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 23)

Denizaltı gücü; denizaltı üslerinde ve küçük denizaltı filolarında yer alan nükleer yakıtlı stratejik füze denizaltıları, nükleer yakıtlı saldırı denizaltıları ve konvansiyonel denizaltılarla teçhiz edilmişlerdir. Su üstü gemi gücü, destroyerler, fırkateynler, füze botları, mayın temizleyiciler, çıkarma gemileri ve hizmet gemilerinden meydana gelir ve küçük destroyer filoları, hücumbot filoları, çıkarma gemisi filoları ve muharebe destek gemisi filoları şeklinde organize olmuştur. Taarruz, bombardıman, keşif, devriye uçakları ve helikopterlerden oluşan deniz havacılığı unsurları, hava tümenleri şeklinde teşkilatlanmışlardır. Deniz Piyade Kolorduları; deniz piyadeleri, amfibik zırhlı birlikler, topçu birlikleri, istihkam birlikleri ve amfibik keşif birliklerinden meydana gelen deniz piyade tugayları şeklinde teşkilatlanmışlardır. Kıyı savunma gücü, kıyı füze alayları ve uçaksavar topçu alayları şeklinde teşkilatlanır ve bünyesinde kıyıda su hedeflerine atılabilen füze birliklerinden, uçaksavar topçu birliklerinden ve kıyı topçu birliklerinden meydana gelir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 23)

3.6.4. Kategorilerine Göre Deniz Gücü

Çizelge 3.3 Kategorilerine Göre HKO Deniz Gücü
(www.sinodefence.com/navy.html)

Nükleer Denizaltılar

İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Tip 094	Jin	0	0	2	2
Tip 093	Shang	0	0	2	2
Tip 092	Xia	1	1	1	1
Tip 091	Han	5	5	3	3
Toplam		6	6	8	8

Dizel-Elektrikli Denizaltılar

İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Tip 039A/B	Yuan	0	0	2	4
Proje 636/877	Kilo	0	4	12	12
Tip 039/G/G1	Song	0	1	16	16
Tip 035	Ming	4	21	18	18
Tip 033	Romeo	40+	31	8	8

Tip 031	Golf	1	1	0	0
Toplam		45+	58	56	58
Uçak Gemileri					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Aircraft Carrier	?	0	0	0	0
Destroyerler					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Tip 051C	Luzhou	0	0	2	2
Tip 052C	Luyang-II	0	0	2	2
Tip 052B	Luyang-I	0	0	2	2
Proje 956EM	Sovremenny	0	0	2	2
Proje 956	Sovremenny	0	2	2	2
Tip 051B	Luhai	0	1	1	1

Tip 052	Luhu	0	2	2	2
Tip 051	Luda	14	16	13	13
Toplam		14	21	26	26
Firkateynler					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Tip 054A	Jiangkai-II	0	0	4	6
Tip 054	Jiangkai-I	0	0	2	2
Tip 053H3	Jiangwei-II	0	6	10	10
Tip 053H2G	Jiangwei-I	0	4	4	4
Tip 053H1G	Jianghu-V	0	6	6	6
Tip 053HT-H	Jianghu-IV	1	1	1	1
Tip 053H2	Jianghu-III	2	3	3	3
Tip 053H1	Jianghu-II	8	8	8	8

Tip 053H	Jianghu-I	13	13	11	11
Toplam		24	41	49	51
Korvetler					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Tip 022	Houbei	0	0	40+	40+
Tip 037-II	Houjian	0	4	5	5
Tip 037-IG	Houxin	0	24	24	24
Tip 037-IS	Haiqing	0	20	20	20
Tip 037-I	Haijiu	4	4	4	4
Tip 037	Hainan	121	?	?	?
Tip 024	Houku	90	30	0	0
Tip 021	Huangfeng	120	40	0	0
Tip 62C	Shanghai-II	300+	100	?	?

Amfibik Savaş Gemileri					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Tip 071		0	0	1	1
Tip 072-III	Yuting-II	0	0	9	9
Tip 072-II	Yuting-I	0	5	5	5
Tip 072	Yukan	7	7	7	7
Filo Yardımcıları					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
?	Fuchi	0	0	2	2
Qinghaihu	?	0	1	1	1
?	Fuqing	2	2	2	2
Tip 925	Dajiang	3	3	3	3
Tip 922-II/-III	Dalang	5	5	5	5

Tip 946A	Dadong	2	2	2	2
Tip 946	Dazhou	1	1	1	1
Tip 648	?	1	1	1	1
Shichang	?	0	1	1	1
Zheng He	Daxing	1	1	1	1
Shiyan/BiSheng	?	0	1	2	2
Mayın Muharebe					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Tip 918	Wolei	1	1	1	1
Tip 6610	T-43			16	16
Lojistik					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
Fuxianhu	?	0	0	1	1

Tip 904	Dayun	0	3	2	2
?	Qiongsha	6	6	6	6
Tip 920		0	0	1	1
Deniz Gözetleme					
İsim	NATO	1990	2000	2008	2009
851	?	0	1	1	1
Tip 814A	Dadie	0	1	1	1
Tip 813		1	1	1	1
Yuanwang 5/6		0	0	2	2
Yuanwang 3		0	1	1	1
Yuanwang 1/2		2	2	2	2
Tip 645		3	2	2	2
Tip 643		1	1	0	0

Tip 625C		4	4	4	4
----------	--	---	---	---	---

3.6.4.1. Denizaltılar

Denizaltılar Çin donanmasının en önemli bileşenlerini oluşturmaktadırlar. Son 20 yılda Çin donanmasındaki denizaltı sayısını neredeyse yarı yarıya azaltmış ve aynı zamanda teknolojik imkanlarını da o ölçüde artırmıştır. Çin'in Romeo ve Ming sınıfı denizaltılarını Song sınıfı denizaltılarla değiştirme çabaları da bilinmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 61) Donanmanın 1990'dan itibaren yaptığı denizaltı modernizasyonunu özet olarak Çizelge 3.3'te görebiliriz.

59 adet taktik denizaltıdan meydana geldiği tahmin edilen Çin'in konvansiyonel denizaltı filosu; eski Ming ve Romeo sınıfı denizaltılar ile 4 adet Han sınıfı nükleer denizaltısı, 12 adet kilo sınıfı (2007 yılında sipariş edilen en yeni olanlar SS-N-27B gemisavar cruise füzeleri ile teçhiz edilmiştir ve 3M-14 karaya taarruz cruise füzeleriyle (LACM) de teçhiz edilmiş olabilirler) denizaltı, 10 adet Song sınıfı denizaltı ve 2 adet Yuan sınıfı devriye denizaltısı ihtiva eder. (Taylor and Youngs, 2008, s. 30) Tip 039 olarak da bilinen Song sınıfı dizel elektrikli taarruz denizaltıları YJ-82 (CSS-N-8) model gemisavar cruise füzeleri taşımaktadırlar. Çin donanmasının en yeni dizel-elektrikli denizaltıları olan Yuan sınıfı denizaltıların tam üretiminin 2010 yılında tamamlanması planlanmaktadır. (Department of Defense, 2008, s. 5) Shang sınıfı denizaltıların yerini alması planlanan ilki adet ikinci nesil Shang sınıfı nükleer güçlü taarruz denizaltısı 2007'de faaliyete geçmiştir. Yeni Shang sınıfı denizaltıların karaya taarruz cruise füzeleriyle(LACM) teçhiz edildikleri tahmin edilmektedir. (Statement to the US-China Economic Security Review Commission, 2007)

Kilo, Yuan ve Shang sınıfı denizaltıların, Rusya'dan kazanılan gelişmiş görünmezlik, sonar, itme gücü, komuta ve kontrol ve silah sistemleri gibi yeteneklerle bir önceki nesil denizaltılara karşı büyük bir teknolojik üstünlük sağladıkları açıktır. Su üstü filosunun aksine, SSBN ve nükleer güçlü denizaltılar Kuzey Çin Denizinde bulunmasına rağmen denizaltı filosunun sadece yarıdan az bir

bölümü Doğu ve Güney Çin Denizinde konuşlandırılmıştır. (Taylor and Youngs, 2008, s. 30)

Çin'in 2010 yılına kadar 50 tane modern veya yarı modern denizaltıyı donanmasına katması beklenmektedir. 2006 yılındaki modern denizaltı sayısının 15 olduğu düşünüldüğünde, Çin'in 2010 yılında bu rakama ulaşabilmesi için yılda 8 denizaltı üretmesi gerekmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 61)

Jane'in raporlarına göre, Kuzey Deniz Filosu stratejik seviyedeki bütün nükleer denizaltıları komuta etmektedir. Xia sınıfı denizaltılar 12 JL-1 model balistik füze taşıyabilmektedirler. 6000 deniz mili hareket sırası olan 094 sınıfı denizaltılar ise DF-31 model füzelerin modifiye edilmiş versiyonu olan JL-2 model füzelerle teçhiz edilmişlerdir. SSBN denizaltıları konvansiyonel donanma kuvveti için stratejik bir rol oynamaktadır. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 61)

Denizaltıların muharebe üstünlüğünü ölçerken, denizaltıların su üstü gemileri, deniz havacılık unsurları ve diğer donanma bileşenleriyle birleşik hareket gerçekleştirebilme kabiliyetleri de hesaba katılmalıdır. Çin donanması, denizaltı kuvvetlerindeki gelişmeler konusunda Rusya'ya bağımlı durumdadır.

3.6.4.2. Devriye ve Sahil Güvenlik Savunma Sistemi

Çin devriye ve sahil güvenlik muhriplerinin sayısını son yıllarda azaltma yoluna gitmiştir. 2000 yılında 368 adet deniz aracı bulunan sahil güvenlik filosunun 2006 yılında sahip olduğu miktar 254 araca (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 63), 2008 yılında ise 233 araca (Taylor and Youngs, 2008, s.30) kadar düşmüştür. Aynı dönemde füze gemilerinin toplama oranı da 25%'ten 21%'e düşmüştür. 2006 yılı verilerine göre HKO Donanması; CSS-N-1 karadan karaya atılan füzelerle (SSM) teçhiz edilmiş 14 adet Houku ve 15 adet Hunagfeng/Hola serisi ile CSS-N-4 model karadan karaya atılan füzelerle (SSM) teçhiz edilmiş 16 adet Houxin ve 7 adet Huang serisi olmak üzere toplam 52 adet sahil güvenlik gemisine sahipti. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 63) ABD savunma Bakanlığının Çin Ordusunun Gücüyle ilgili 2008 yılında yayınladığı rapora göre ise bu sayı 45'tir. (Department of Defense, 2008, s. 54)

3.6.4.3. Çıkarma Gemileri ve Amfibi Kabiliyeti

HKO Donanmasında sadece Doğu ve Güney Deniz Filoları, çıkarma gemilerini komuta eder. Mevcut envantere; bir adet Yudao, bir adet Yudeng, 13 adet Yuhai, 22 adet Yuliang ve on adet Yunshu sınıfı olmak üzere toplam 47 adet orta sınıf çıkarma gemisi bulunmaktadır. Bu gemileri 2 ila 6 tankla birlikte 250 adet askere kadar yük taşıma kapasitesi vardır. Yudeng sınıfı gemiler ise 9 tank ve ilave olarak da 500 asker taşıma kapasitesine sahiptir. 7 adet Yukan sınıfı, 10 adet Yuting sınıfı ve 9 adet Yuting II sınıfı tank çıkarma gemilerinin tamamı en az 10 tankla birlikte 250 asker taşıma kapasitesine sahiptirler. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 63)

2007 yılının Eylül ayında yeni Tip-71 Yuzhao sınıfı amfibik çıkarma gemilerinin deniz testleri başlamıştır. Bu modelin ne zaman hizmete geçeceği belirsiz olsa da bu model HKO donanmasının amfibik operasyonları destekleme yeteneğindeki gelişmeyi göstermektedir. (Taylor and Youngs, 2008, s.30)

Eğer IISS Military Balance 2006 raporunda tahmin edilen HKO Donanmasının bütün çıkarma gemilerinin maksimum taşıyabileceği yük kapasitesi 620 tank ve 15,000 personeldir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 63) ABD Savunma bakanlığının 2008 raporuna göre HKO Donanmasının toplam amfibi çıkarma kapasitesinin teçhizatlarıyla birlikte 10,000 kişilik bir piyade tümeni kuvveti kadar olduğu tahmin edilmektedir. (Department of Defense, 2008, s. 36)

3.6.4.4. Deniz Muharebe Füzeleri

Su üstü filosu toplam 75 muhripten meydana gelir. Bu filonun 29'unu büyük bölümüyle 1971 ve 1991 yılları arasında envantere girmiş olan Luda sınıfı destroyerler meydana getirirler. Çin donanması bu sınıf destroyerleri 2020 yılında kullanımdan kaldırmayı hedeflemektedir. (Taylor and Youngs, 2008, s. 29)

Modernizasyon alanında yapılan yatırımlar sonucunda su üstü filosu çok daha gelişmiş, modern yeteneklere sahip destroyerlerle tanışma fırsatı bulmuştur. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz:

2002 yılında SS-N-22 Güneşyanığı(Sunburn) gemisavar cruise füzeleriyle donatılmış dört adet Sovremenny sınıfı destroyer envantere girmiştir. Sovremenny sınıfı destroyer Rus Donanmasının en önemli su üstü savaş gemilerinden biridir. Çin bu modelin ilk iki tanesini 1996 Aralığında aldı ve 2002 yılında hizmete soktu. 2002 yılının Ocak ayında Rusya ve Çin 2006 yılında teslim edilecek şekilde modifiye edilmiş Sovremenny II sınıfı müteakip iki destroyer için 1.4 milyar dolarlık bir anlaşma imzalamıştır. (Taylor and Youngs, 2008, s. 29) Sovremenny sınıfı destroyerler iki çift 533mm'lik torpil, 2 adet SA-N-7 yerden havaya füze (SAM), 2 adet Smerch 3 denizaltısavar roket lançeri, 2 çift 130mm'lik top ve 8 adet SS-N-22 karadan karaya füze (SSM) ile teçhiz edilmişlerdir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 62)

2004 yılında, iki adet Guangzhou sınıfı çok maksatlı destroyer, HKO Deniz Kuvvetleri envanterine girmiştir. Buna ilaveten iki adet Lanzhou sınıfı destroyer ile filonun en yeni modeli olan Luzhou sınıf destroyerlerden iki tane (ilki 2005 yılında envantere girmiştir) donanmaya katılmıştır. Bu dört ayrı sınıf destroyerlerin (Sovremenny-Guangzhou-Lanzhou –Luzhou) hepsi daha yüksek görünmezlik yeteneği, gelişmiş silah sistemleri ve büyük ölçüde geliştirilmiş hava savunma yetenekleri ile donatılarak önceki modellerin zayıf olan tarafları ortadan kaldırılmıştır. Luzhou sınıfı destroyerlere monte edilen 150 km menzilli Rus SA-N-20 tipi karadan havaya füze sistemi, HKO Donanmasının önceki hava savunma kabiliyetinin neredeyse iki katı kadar daha iyi bir sistemdir.

Destroyer filosuna ek olarak Donanma 46 adet firkateyne sahiptir. Genel olarak Jianghu sınıfı firkateynler ve çeşitlerinden (Jianghu sınıfının beş ayrı modeli hali hazırda donanma envanterinde bulunmaktadır) meydana gelen filo en son gelişmelerden faydalar sağlamıştır: 4 adet Jiangwei-I ve 10 adet Jiangwei-II sınıfı firkateynler ile 2007'de hizmete başlayan ve donanmanın güdümlü füze atabilen ilk firkateyni olan 2 adet Jiangkai sınıfı firkateynler bunların örnekleridir. (Taylor and Youngs, 2008, ss. 29-30)

Deniz kuvvetleri yukarıdakilere ek olarak 233 adet devriye ve kıyı muharebe gemisine, 65 adet mayın muharebe gemisine, yaklaşık 234 adet amfibik çıkarma

gemisine ve 160 adet nakliye gemisine sahiptir. (Taylor and Youngs, 2008, ss. 29-30)

3.6.4.5. HKO Deniz Havacılığı

HKO Deniz kuvvetleri hava gücü donanmanın su üstü gemilerine ve denizaltılarına hava desteği sağlama, keşif ve nakliye görevlerinden sorumludur. 26000 personelden meydana gelen Donanma Hava Kuvvetleri, 9 adet taktik hava tümeni şeklinde teşkilatlanmıştır. Her filo komutanının emrinde bir veya iki tane taarruz tümeni, bir bombardıman tümeni, bir veya iki adet bağımsız özel kuvvetler alayı ve bir adet gemilerde konuşlu helikopter alayı mevcuttur. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.64)

Donanma hava kuvvetleri, deniz filo komutanlıklarının bulunduğu bölgelerde konuşlu 792 adet uçaktan meydana gelir. Bu uçaklardan 346'sı önleyici taarruz uçağı (J-8 Finback modeli ve J-7/MiG-21F modeli), 296'sı kara taarruz uçağı (JH-7, Su 30-MK2 ve J-6/MiG 19S modelleri), 130'u bombardıman uçağı (H-5 ve H-6 modeli) ve bir mikar keşif, devriye, tanker ve nakliye uçağıdır. (Taylor and Youngs, 2008, s. 31)

ABD savunma bakanlığının 2008 yılı raporuna göre HKO Donanması Rus yapımı Su-30MK2 model taarruz uçaklarının AS-17/Kh-31A model gemisavar füzeleriyle teçhiz edildiği belirtilmiştir. (Department of Defense, 2008, s. 23)

Rus kaynaklarına göre Çin, Rus yapımı Su-33 (uçak gemilerinde kullanılan Su-27 modelin gelişmiş versiyonu) model uçaklarla ilgilenmektedir. Şu an Çin'in uçak gemisine sahip olmak için hiçbir emare olmadığı yönündeki uzun süreli dedikodulara rağmen Rus kaynakları, Çin'in uçak gemisi geliştirme ile ilgili gayretlerini belirtmektedir.. (Cordesman and Kleiber, 2006, s.65)

ABD savunma bakanlığının 2008 yılı raporuna göre Çin'in aktif ir uçak gemisi araştırma ve geliştirme programı mevcuttur. Eğer Çin'li liderler karar verirlerse ÇHC gemi yapım endüstrisi 2010 yılının sonuna kadar yerli bir platformun üretimine başlayabilir. (Department of Defense, 2008, s. 4)

3.6.4.6. HKO Deniz Piyade Kuvvetleri

HKO Deniz Kuvvetleri Deniz Piyade Kuvvetleri Komutanlığı karargahı Pekin'de yer almaktadır ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığına karşı sorumludur. Operasyonel komuta açısından Güney Deniz Filosuna bağlı olan deniz piyadelerinin tamamı güney deniz filosu sorumluluk sahası içerisinde filo komutanının emir komutası altında doğrudan operasyonlara katılırlar.

HKO Deniz Kuvvetleri Deniz Piyade Kuvvetlerinin yapısı ve personel sayısı ile ilgili çelişkili bilgiler mevcuttur. IISS Military Balance raporlarına göre 10,000 olarak tahmin edilen personel mevcudu, diğer kaynaklarda 6,000 askerden oluşan iki tugaylık bir kuvvet tahmininde bulunmaktadırlar. Jane'e göre ise barış zamanı tugay, seferberlikte ise tümen seviyesinde olan bir birlik yapısına sahiptir. Buna göre bir tümen 24 piyade, 8 zırhlı, 8 topçu ve 2 adet bağımsız tank alayından meydana gelir. Şu an bir deniz piyade tugayı bir zırhlı alay, bir piyade taburu, bir özel kuvvetler taburu, bir tanksavar taburu, bir istihkam/kimyasal savunma taburu ve bir muhabere taburundan meydana gelir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 63)

HKO Deniz kuvvetlerinde deniz piyadelerine duyulan güven sebebiyle deniz piyade kuvvetlerinin taktik rollerini ve muharebe etkinliklerini kıymetlendirmek oldukça zordur. Deniz piyadelerinin hava unsurlarını komuta edemediği bunun yerine deniz hava unsurlarından istifade ettiği belirtilmektedir. Bu durum deniz piyadelerinin merkezi olarak karar almada ne kadar başarılı olabileceği sorusunu akıllara getirmektedir. HKO Deniz Havacılık unsurlarının aksine deniz piyadeleri komuta açısından bağımlıdırlar. Deniz piyadelerinin ihtiyacı olan ikmal, muharebe destek ve hava desteği gibi konularda kuracağı koordinasyonda yaşanacak problemler, bir veya iki deniz piyade tugayının büyük çaplı bir operasyonda ne kadar başarılı olabileceği hususu sorgulanabilir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 64)

3.7.HKO İkinci Topçu (Stratejik Füze) Birliği

İkinci Topçu Kuvveti, 100.000 kişilik kuvvetiyle silahlı kuvvetlerin bağımsız olarak faaliyet gösteren bir komutanlıktır. Genel Kurmay Başkanlığı, bünyesinde bulunan İkinci Topçu Kuvveti karargâhları marifetiyle İkinci Topçu Kuvvetini

operasyonel olarak sevk ve idare etmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 87) Genel Kurmayın üzerinde ise İkinci Topçu Kuvveti, doğrudan MAK'ın komuta ve kontrolünde bulunur. Stratejik bir kuvvet komutanlığı ve stratejik caydırıcılık bakımından Çin'in temel unsuru olan İkinci Topçu Kuvvetinin başlıca sorumluluğu diğer ülkelerin Çin'e karşı nükleer silah kullanmalarını caydırmak, nükleer karşı saldırılarda bulunmak ve konvansiyonel füzelerle kesin doğruluklu atışlar yapmaktır. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009,s.29) İkinci Topçu Kuvvetinin görevi Çin'in karadan atılan nükleer füzelerini komuta ve kontrol etmektir. Bunun yanında bazı taktik nükleer füzeler halen kara kuvvetlerinin kontrolü altında bulunmaktadır. HKO, uzun menzilli bir hava saldırısı olması durumunda İkinci Topçu Kuvvetinin konvansiyonel yeteneklerini HKO Hava Kuvvetleriyle müşterek bir şekilde kullanmayı hedeflemektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 87)

Çin 1956'da stratejik füze silahlarını geliştirmeye başlamış, 1957'de de stratejik füzeler için araştırma ve eğitim merkezleri kurmuştur. 1959'da ilk karadan-karaya füze birliğini oluşturan Çin Silahlı Kuvvetleri, 1 Temmuz 1966'da resmi olarak İkinci Topçu Kuvveti'ni kurmuştur. İkinci Topçu Kuvveti'nin kuruluşu, Çin Halk Cumhuriyeti'nin nükleer tehditlerle baş edebilmek, nükleer tekelliliği kırabilmek ve ulusal güvenliği sürdürebilmek için yapmaya mecbur kaldığı tarihsel bir seçimdir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s.29)

İkinci Topçu Kuvveti, 1970'lerin ikinci yarısında, Çin tarzına uygun ekonomik ve etkili bir stratejik füze kuvveti oluşturmayı hedef almıştır. 1990'larda konvansiyonel füze kuvvetini kurmuş ve nükleer ve konvansiyonel füze kuvvetlerinin gelişimiyle koordineli olarak daha belirin hale gelen yeni aşamaya girmiştir. İkinci Topçu Kuvveti, 21'inci yüzyılın gelişimiyle bilgi teknolojileri alanında sıçrama yapmaya başlamıştır. 40 yıldan fazla gelişim süreci boyunca, İkinci Topçu Kuvveti nükleer ve konvansiyonel füzeleri ile birlikte hem karadan-karaya stratejik nükleer karşı taarruz füzeleriyle, hem de konvansiyonel füzelerle kesin sonuçlu saldırılar yapma yeteneğine sahip, etkili bir stratejik kuvvete dönüşmüştür. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s.29)

ABD Savunma Bakanlığının 2008 yılı raporuna göre Çin'in füze gücü aşağıdaki tabloda yer aldığı gibi tahmin edilmektedir.

Çizelge 3.4 HKO Füze Gücü

Çin'in Füze Gücü			
Çin'in Füze Envanteri	Balistik ve Cruise		Tahmini Menzil
	Füzeler	Fırlatma Rampaları	
CSS-2	15-20	5-10	3,000+ km
CSS-3	15-20	10-15	5,400+ km
CSS-4	20	20	13,000+ km
DF-31	<10	<10	7,200+ km
DF-31A	<10	<10	11,200+ km
CSS-5	60-80	60	1,750+ km
CSS-6	315-355	90-110	600 km
CSS-7	675-715	120-140	300 km
DH-10	50-250	20-30	2,000+ km
JL-2	Geliştiriliyor	10-14	7,200+ km

3.7.1.Doktrin

İkinci Topçu Kuvveti, Çin'in nükleer silahı ilk kullanan taraf olmama politikasına bağlıdır, savunmaya yönelik bir nükleer strateji uygular, MAK'ın emirlerini harfîyen uygular ve Çin'in herhangi bir nükleer saldırıdan korunmasını temel misyon olarak görür. Barış zamanında İkinci Topçu Kuvveti'nin nükleer füze silahları hiçbir ülkeyi hedef almış durumda değildir. Fakat, eğer Çin nükleer bir tehdit altına girecek olursa , İkinci Topçu Kuvveti'nin nükleer füze kuvveti alarm durumuna geçer ve düşmanı Çin'e karşı nükleer silah kullanmasından caydırmak için karşı bir nükleer silahlı saldırı hazırlığı yapar. Eğer Çin nükleer silahlı saldırıya maruz kalırsa, İkinci Topçu Kuvveti'nin nükleer füze kuvveti bağımsız olarak veya diğer birliklerin nükleer kuvvetleri ile beraber düşmana karşı kesin sonuçlu bir karşı saldırı başlatmak için nükleer füzeleri kullanır. İkinci Topçu Kuvveti'nin konvansiyonel füze kuvveti esasen düşmanın stratejik ve operasyonel hedeflerine karşı orta ve uzun menzilli kesin sonuçlu saldırılar icra etmekle görevlidir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s.30)

3.7.2. Kuvvet Yapısı

Karargâhı Pekin yakınlarındaki Qinghe'de yer alan İkinci Topçu Kuvvetinin, kuvvet yapısıyla ilgili bilgiler sınırlı olmakla birlikte Çin'in 2008 yılında yayınladığı Ulusal Savunma raporuna göre İkinci Topçu Kuvveti, temel olarak nükleer füze kuvveti, konvansiyonel füze kuvveti, destek kuvveti, eğitim kurumları, araştırma enstitüleri ve karargah birliklerinden oluşur. Füze kuvveti; füze üsleri, füze tugayları ve füze taburlarından kurulmuştur. Destek kuvveti teknik ve keşif, istihbarat, muhabere, EKT, istihkam, lojistik ve ikmal birlikleri gibi teknik ve uzmanlaşmış destek birliklerinden kurulmuştur. Eğitim birlikleri komuta akademisi, mühendislik fakültesi ve astsubay okullarını içerir. Araştırma enstitüleri ikmal ve mühendislik enstitülerini içerir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s.30)

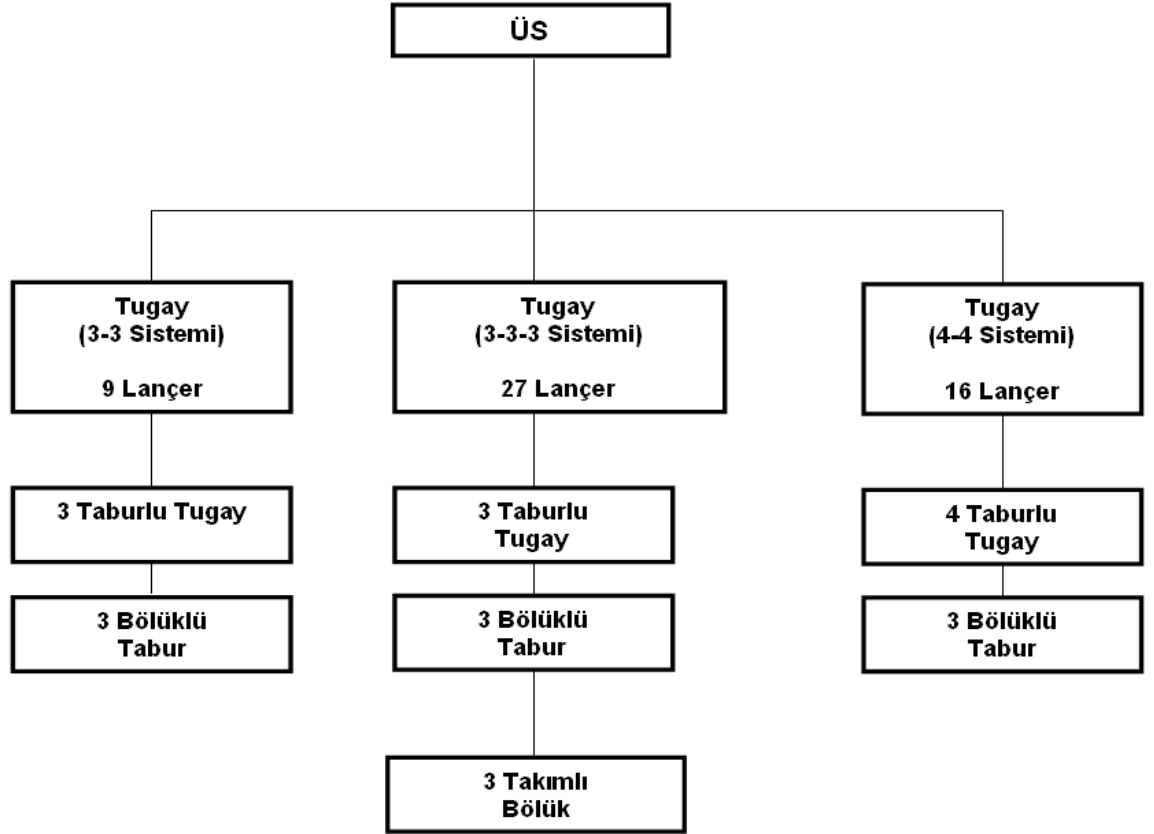
Teşkilat yapısına bakıldığında, İkinci Topçu Kuvvetinin bir erken ikaz tümeni, bir muhabere alayı, bir koruma alayı, bir teknik destek alayı ve altı adet balistik füze

tümeni şeklinde teşkilatlandığı düşünülmektedir. İkinci Topçu Kuvvetinin büyük bölümü muhabere ve lojistikle ilgili hususlarda görev yapmaktadır, personelin yarısından daha az bir bölümü altı adet füze tümeninde görevlidir. Bu tümenler, sahip oldukları füze cinslerine göre teşkilatlanan yaklaşık olarak 20 adet füze fırlatma tugayından meydana gelmektedir. Her tugay bakım ve eğitim üniteleriyle birlikte sadece bir tip füze tipi ile teçhiz edilmiştir. (Taylor and Youngs, 2008, s.37)

Kuruluş yapısı olarak İkinci Topçu Kuvveti, bazı üsler için 3-3 sistemini, diğerleri için de 4-4 sistemini kullanmaktadır. Özüne bakıldığında 3-3 sistemi bir füze tugayının üç bölüklü üç adet füze taburu olması anlamına gelir. Yani bir tugayda 9 adet fırlatma rampası bulunur. Bazı tugaylar da 3-3-3 sistemini uygulayabilmektedir.(Şekil 3.13) Bu sistemde de tugayda 27 adet fırlatma rampası bulunur. 4-4 sistemi ise her tugayın dört adet taburu ve her taburda dört adet bölük/bataryanın bulunduğu ve toplamda tugayın 16 adet fırlatma rampası bulunduğu anlamına gelmektedir. (Çizelge 3.5)

İkinci Topçu Kuvveti'nin operasyonel komuta yetkileri yüksek seviyede merkezileştirilmiştir. Komuta zinciri MAK'tan, İkinci Topçu Kuvveti ve füze üslerinden başlayarak füze tugaylarına kadar uzanır. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s.30)

İkinci Topçu Kuvveti, etkin bir kuvvet meydana getirme ve askeri bilim ve teknoloji konularındaki gelişimini yakından takip etme prensiplerini uygulayarak, silahlanma ile ilgili yeteneklerini yükseltip, yeni teknolojilerinin güvenliğini ve güvenilirliğini sağlamaya ve korumaya, hızlı reaksiyon, sızma, imha ve kesin sonuçlu saldırı yeteneklerini artırmaya çaba göstermektedir. Gelişimle geçen birkaç on yıldan sonra, nükleer ve konvansiyonel füzeler, katı ve sıvı yakıtlı füzeler, farklı fırlatma menzilleri ve farklı tipte savaş başlıkları ile birlikte yeni silah sistemleri ve teçhizatlar geliştirmiştir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 30)

Şekil 3.13 İkinci Topçu Kuvveti'nin Kullandığı Tahmin Edilen 3-3, 3-3-3 ve 4-4 Kuruluş Yapısı (Mulvenon and Finkelstein, 2005, s.177)

Çizelge 3.5 Tugay Başına Düşen Tahmini Lançer Adedi Tablosu (Mulvenon and Finkelstein, 2005, s.177)

Tugay Sayısı	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Lançer Sayısı (3-3 Sistemi)	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
Lançer Sayısı (3-3-3 Sistemi)	27	54	81	108	135	162	189	216	243	270
Lançer Sayısı (4-4 Sistemi)	16	32	48	64	80	96	112	128	144	160

İkinci Topçu Kuvveti savaş hazırlıkları için tam bir sistem oluşturmak, muharebe kuvvet yapısını geliştirmek ve bilgi muharebelerine uygun operasyonel bir füze sistemi inşa etmek için çabalamaktadır. Nükleer ve konvansiyonel füze kuvvetleri uygun hazırlık seviyesinde bulundurulmaktadır. İkinci Topçu Kuvveti muharebe alanının sistem yapılandırmasında sürekli bir ilerleme yapmakta ve kapsamlı olarak modern mekanik teçhizat ve yapılandırma metodlarını kullanmaktadır. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 30)

Nükleer silahların kesin güvenliğini sağlamak için, İkinci Topçu Kuvveti nükleer güvenlik kontrolü ve nükleer silahlarla ilgilenen personelin yetkilendirilmesi ile ilgili kural ve düzenlemeleri tamamiyle uygulamakta, güvenli teknik yöntem ve metodlar benimsemekte, depolama, taşıma ve eğitim sürecinde nükleer silahların güvenli bir şekilde muhafazasını sağlamlaştırmakta, nükleer kazalara karşı acil müdahale mekanizmaları ve yöntemleri geliştirmekte ve yetkisiz ve kaza sebebiyle olabilecek ateşlemeleri engellemek için özel güvenlik tedbirleri uygulamaktadır. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 30)

Eğitim sürecinde, İkinci Topçu Kuvveti özel beceri kazandırmayı temel olarak almakta, subaylara ve esas personele odaklanmakta, dikkatini sistemlerin bütünleşmesine vermekte ve hertürlü operasyonel kabiliyetlerin gelişimini hedeflemektedir. Aktif olarak özel eğitimler, bütünleşmiş eğitimler ve operasyonel eğitim talimleri yaparlar. Özel eğitimler ana olarak temel ve özel füze teori çalışmalarını ve silah ve teçhizat uygulama eğitimlerini içerir. Bütünleşik eğitim temel olarak muharebe ortamındaki tüm elementlerin tam bir süreç içerisinde koordineli olarak eğitim yapılmasını içerir. Muharebe eğitimleri kapsamlı bir şekilde ve gerçek savaşa benzer durumlarda füze tugayları ve destek birlikleri tarafından icra edilen eğitimlere dayanır. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, ss. 30-31)

İkinci Topçu Kuvveti birlik eğitimi ve kritik görevlerdeki personeli yetkilendirme için bir değerlendirme sistemi benimsemiştir. Arazi, simüle edilmiş, web tabanlı ve gerçekçi eğitimler geliştirmekte, karmaşık elektromanyetik çevre

eğitiminin ve füze üslerinin bütünleşik eğitiminin karakteristiklerini ve kurallarını keşfetmekte ve yeni nesil web tabanlı simüle edilmiş eğitim sistemleri geliştirmektedir.

İkinci Topçu Kuvveti personel eğitimini stratejik bir konuma yerleştirmekte ve ona yüksek öncelik vermektedir. Personel Eğitiminde Shenjian Projesini uygulamaya ve birinci seviye teknik personel için üç seviyeli bir takım oluşturmaya çalışmaktadır. Sonuç olarak, ana yapısı Çin Mühendislik Akademisinin akademisyenlerinden, füze uzmanlarından, lider subaylardan ve yetenekli teknisyenlerden oluşan kalifiye bir grup oluşmuştur. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 31)

Harita 3.11 Çin'in Füze Menzilleri (Kaynak: ABD Savunma Bakanlığı) (Taylor and Youngs, 2008, s.40)

3.7.3. Kategorilerine Göre Füze Gücü

3.7.3.1. Balistik Füzeler

Çin stratejik füze kuvvetlerini 1950'lerin ortalarında geliştirmeye başlamıştır. Etkili bir hava kuvvetinin yokluğunda, füze kuvvetleri, özellikle Tayvan'a

düzenlenecek olası bir operasyonda yapılacak konvansiyonel taarruzların icrasında faydalı bir araç olarak ve Çin askeri endüstrisinin önemli yatırımlar yapabileceği bir alan olarak algılanmaktaydı. Buna ek olarak Çin füze endüstrisinin, diğer endüstri sektörlerini etkileyen örgütsel yetersizlikler tarafından engellenmesi de söz konusu değildir. Bu nedenle HKO'nun konvansiyonel teçhizat envanterinin büyük bölümünün yabancı desteği ve teknoloji transferine dayanmamasına rağmen İkinci Topçu Birliğinin balistik füze yetenekleri yerli üretimdir. Bunun yanında gemisavar füzeleri gibi diğer füze sistemleri için gerekli desteği dış kaynaklardan sağlanmaktadır. (Taylor and Youngs, 2008, s.37)

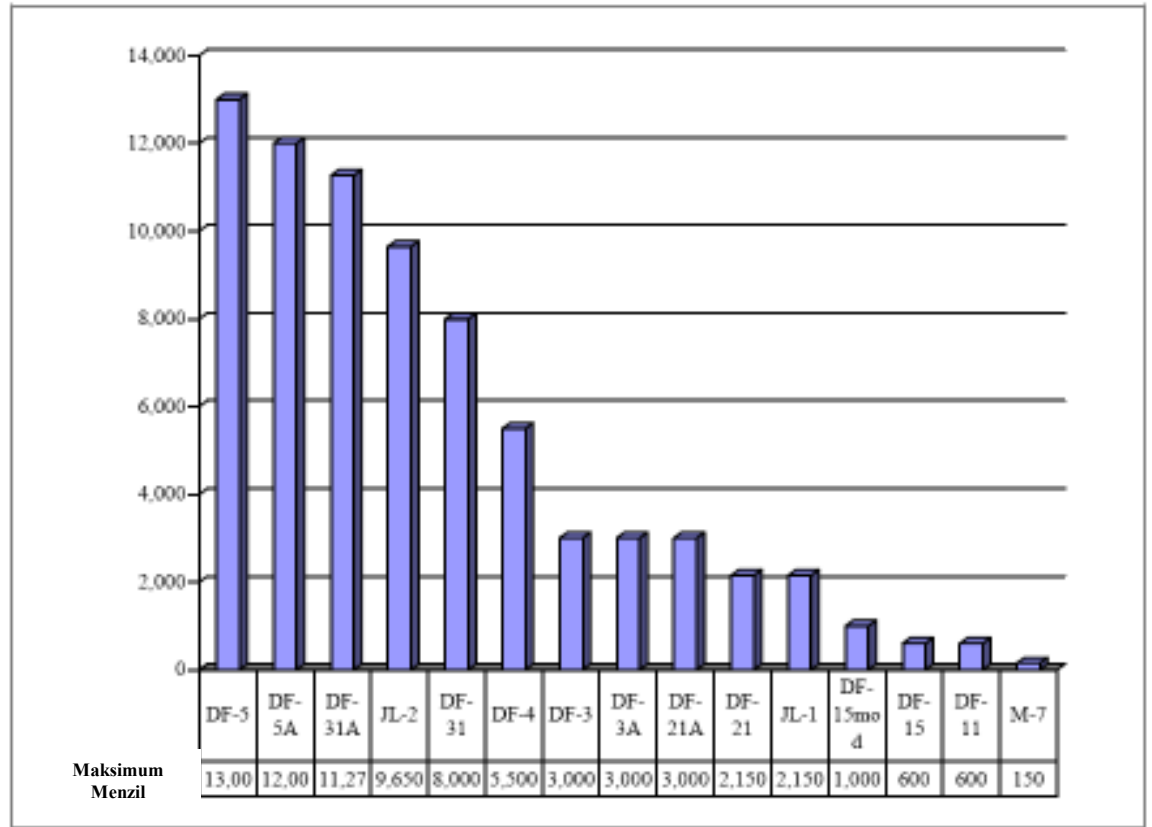
Çizelge 3.6 HKO Stratejik Balistik Füze Gücü

FÜZE	ADET	SAVAŞ BAŞLIĞI TİPİ
ICBM:		
DF-31 (CSS-9)	6	Nükleer
DF-4 (CSS-3)	20	Nükleer
DF-5A (CSS-4 Mod2)	20	Nükleer
IRBM:		
DF-21 (CSS-5) 33	33	IISS bunların Mod 1(nükleer), veya Mod 2(konvansiyonel) füzeler olup olmadıkları belirtmemektedir.

DF-3A (CSS-2 Mod) 2	2	Nükleer
SRBM:		
DF-11A/M-11A (CSS-7 Mod 2)	500	Konvansiyonel
DF-15/M-9 (CSS-6)	225	Konvansiyonel
SLBM:		
JL-1 (CSS-N-3)	1 adet Xia sınıfı (12 adet JL-1 ile teçhiz edilmiş) denizaltı.	Nükleer
JL-2	2 adet Jin- sınıfı (12 adet JL-2 ile teçhiz edilmiş) denizaltı. (Operasyonel durumu belirsiz)	Nükleer

Çin'in ilk konvansiyonel kısa menzilli balistik füzesi (D-1 SRBM- Short-Range Ballistic Missile) ve orta menzilli balistik füzesi (D-2/CSS-1 MRBM- Medium-Range Ballistic Missile) 1960'lı yıllarda üretilmiştir. D-3/CSS-2 model orta menzilli balistik füzesi (IRBM - Intermediate-Range Ballistic Missile) ise 1969 yılında test edildi ve 1970'lerde kullanılmaya başlandı. Aynı dönemde Çin'in ilk kıtalar arası balistik süzesi (ICBM - Intercontinental Ballistic Missile), D-4/CSS-3, başarıyla test edildi ve envantere girdi. Çin'in denizaltıdan fırlatılabilen ilk balistik füzesi (SLBM - submarine-launched ballistic misilse) olan JL-1 füzelerinin geliştirilmesine 1960'larda başlanmış olmasına rağmen test programlarındaki başarısızlıklar sebebiyle bu füzeler 1980'lerden önce envantere girememişlerdir. (Taylor and Youngs, 2008, s.37)

Sonuç olarak bu orjinal füze tasarımları kuvvet modernizasyonuna ve daha uzun menzil ve geliştirilmiş isabet yüzdesi gibi yetenekleri de içeren yeni nesil füzelerin kabiliyetlerindeki gelişmelere temel teşkil etmiştir. İkinci Topçu Birliğinin balistik füze envanterindeki büyük değişim yeni geliştirilen füze çeşitlerinin envantere dahil olmasıyla meydana gelmiştir. IISS Military Balance 2008 raporuna göre İkinci Topçu Birliğinin mevcut stratejik füze miktarı, kapasiteleri çeşitli olan 806 adet füzedir. (Taylor and Youngs, 2008,s.38)

Şekil 3.14 HKO Envanterindeki Bazı Füzelere Maksimum Menzilleri (km)
(Cordesman and Kleiber, 2006, s. 87)

3.7.3.2. Kıtalararası Balistik Füzelere (ICBM-Intercontinental Ballistic Missile)

Çin'in **Kıtalararası Balistik Füze** envanterinde 6 adet DF-31 (CSS-9), 20 adet DF-4 (CSS-3) ve 20 adet DF-5A (CSS-4 Mod2) olmak üzere toplam 46 adet füzeye sahip olduğu tahmin edilmektedir. (Taylor and Youngs, 2008, s.39) DF-4 ve DF-5 serisi Çin'in ilk kıtalararası balistik füzeleridir. Çin bu modelleri DF-31 serisiyle değiştirerek balistik füze kabiliyetini artırma gayreti içerisinde. DF-5 ve DF-31 model füzeler sahip oldukları menzille ABD'yi vurabilme imkanına sahiptirler.

Raporlara göre DF-31'ler DF-5'lerden sonra gözle görülür bir teknik gelişme sunacağı tahmin edilmektedir. DF-31'ler katı yakıt kullanırlar. Ve mobil kara

araçlarının üzerinden atılabilirler. Modernize edilmiş DF-31-a'lar üç ila beş adet savaş başlığı taşıyabilmektedirler. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 88)

3.7.3.3. Orta Menzilli Balistik Füzelere (IRBM - Intermediate-Range Ballistic Missile)-(MRBM- Medium-Range Ballistic Missile)

HKO envanterinde bulunan **Orta Menzilli Balistik Füze (IRBM) miktarının** 33 adet DF-21 (CSS-5) ve 2 adet DF-3A (CSS-2 Mod) olmak üzere toplam 35 adet olduğu tahmin edilmektedir. DF-3A (CSS-2 Mod) modelinin birden fazla savaş başlığı taşıyabilecek, daha uzun menzilde ve daha yüksek uçabilecek şekilde tasarlandığı bilinmektedir.

HKO'nun DF-25 kodlu yeni bir orta menzilli balistik füze geliştirme çabası içerisinde olduğu söylenmektedir. Bu füze geliştirme programıyla ilgili spekülasyonlar uzun yıllar boyunca sürmesine rağmen 2007'nin Ağustos'unda DF-25'in fotoğrafı internette yayımlandıktan sonra programın gerçek olma olasılığının yüksek olduğu anlaşıldı. DF-25'in mobil, katı yakıtlı, MIRV (birden fazla savaş başlığının, aynı anda çok hedefe angaje olabilen bir füzeye takılabilmesi) yeteneğine sahip ve 2500-3000 km menzile sahip bir füze olduğu düşünülmektedir. (Taylor and Youngs, 2008, s.40)

3.7.3.4. Kısa Menzilli Balistik Füzelere (SRBM- Short-Range Ballistic Missile)

Çin'in Kısa Menzilli Balistik Füzelere'nin büyük bölümünün Tayvan'a yakın Nanjing askeri bölgesinde konuşlandırılmasına rağmen, bu füzeler Hindistan, Orta Asya, Kore yarımadası ve Tayland'ı vurabilecek kabiliyete sahiptirler.

IISS *Military Balance 2008* raporuna göre konvansiyonel savaş başlığı taşıyabilen Kısa Menzilli Balistik Füzelere'nin, 500'ü DF-11A/M-11A (CSS-7 Mod 2) model ve 225'i DF-15/M-9 (CSS-6) model olmak üzere toplam 725 adet olduğu tahmin edilmektedir. (Taylor and Youngs, 2008, s.38)

2005 yılının Nisan'ında Ukrayna'da göreve gelen yeni hükümetin yayınladığı rapora göre önceki Kuchma yönetiminin yasalara aykırı bir şekilde Çin'e cruise füze sistemleri sattığını su yüzüne çıkmıştır. Altı adet Raduga Kh-55 (AS-15) cruise füze sistemi 2001 yılında Çin'e satılmıştır. Bu füzeler sayesinde Çin'in yön bulma (navigasyon) ve fırlatma teknolojileri gibi önemli alanlarda teknolojik kazançlar elde ettiği düşünülmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 89)

Bazı raporlar Çin'in yabancı teknolojilerle füze programlarını genişletme çabası içerisinde olduğunu doğrular niteliktedir. Örneğin, B611/Toros Kısa Menzilli Balistik Füzelere, Çin ve Türkiye tarafından üretilen bir taktik muharebe sahası füze sistemidir. 1990'ların ortalarından beri gelişim içerisinde olan B611/Toros modeli 2004 yılına kadar hiçbir yerde görülmemiştir. DF-15/DF-11 Kısa Menzilli Balistik Füzelere baz alınarak üretilen B611/Toros model füzeler 480 kg'lık savaş başlıklarıyla daha küçüktür bir ebada sahiptirler. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 90)

İlk fırlatma testleri 2001'de gerçekleştirilen B611/Toros model füzeler 150 km'lik menzile ulaşabilmişlerdir. 250 km'lik menzile sahip olması düşünülen geliştirilmiş versiyonun sahip olduğu manevra kabiliyeti sayesinde PATRIOT gibi anti balistik füze sistemleri tarafından alt edilme ihtimali çok daha zorlaşmıştır. B611/Toros programının üretim ve faaliyete geçme durumu hala belirsizliğini korumakla beraber program sonucunda ileri bir mühendislik ve teknoloji eserinin ortaya çıkacağına şüphe götürmeyeceği düşünülmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 89)

3.7.3.5. Denizaltıdan Fırlatılabilen Balistik Füzelere (SLBM - Submarine-Launched Ballistic Missile)

Çin JL-1 (CSS-N-3) sınıfı **Denizaltıdan Fırlatılabilen Balistik Füze envanterini muhafaza etmektedir** ve JL-2 sınıfı yeni nesil füzeler geliştirdiği düşünülmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 90) J-1'ler, 12 adet füzeye kadar taşıyabilen Xia sınıfı denizaltılarda kullanılır. Çin'in bir adet denizaltısını bu füzelerle teçhiz ettiği (Taylor and Youngs, 2008, s.38) tahmin edilse de toplam JL-1 miktarının 20'yi bulduğu iddia edilmektedir. Çin geliştirilerek menzili artırılmış JL-

1A füzeleriyle 1990'ların sonlarına doğru tanışmıştır. DF-31A'nin modifiye edilmiş versiyonu olan JL-2 çoklu savaş başlığı taşıyabilmekte ve yeni Jin sınıfı deniz altılardan atılabilmektedirler. JL-2'lerin saldırı menziline önemli bir artış kaydettiği ve JL-1'leri dörde katlayarak 200m'lik bir menzile ulaştıkları bilinmektedir. (Cordesman and Kleiber, 2006, s. 90)

3.8. Modernizasyon Çalışmaları ve Savunma Harcamaları

3.8.1. Modernizasyon Çalışmaları

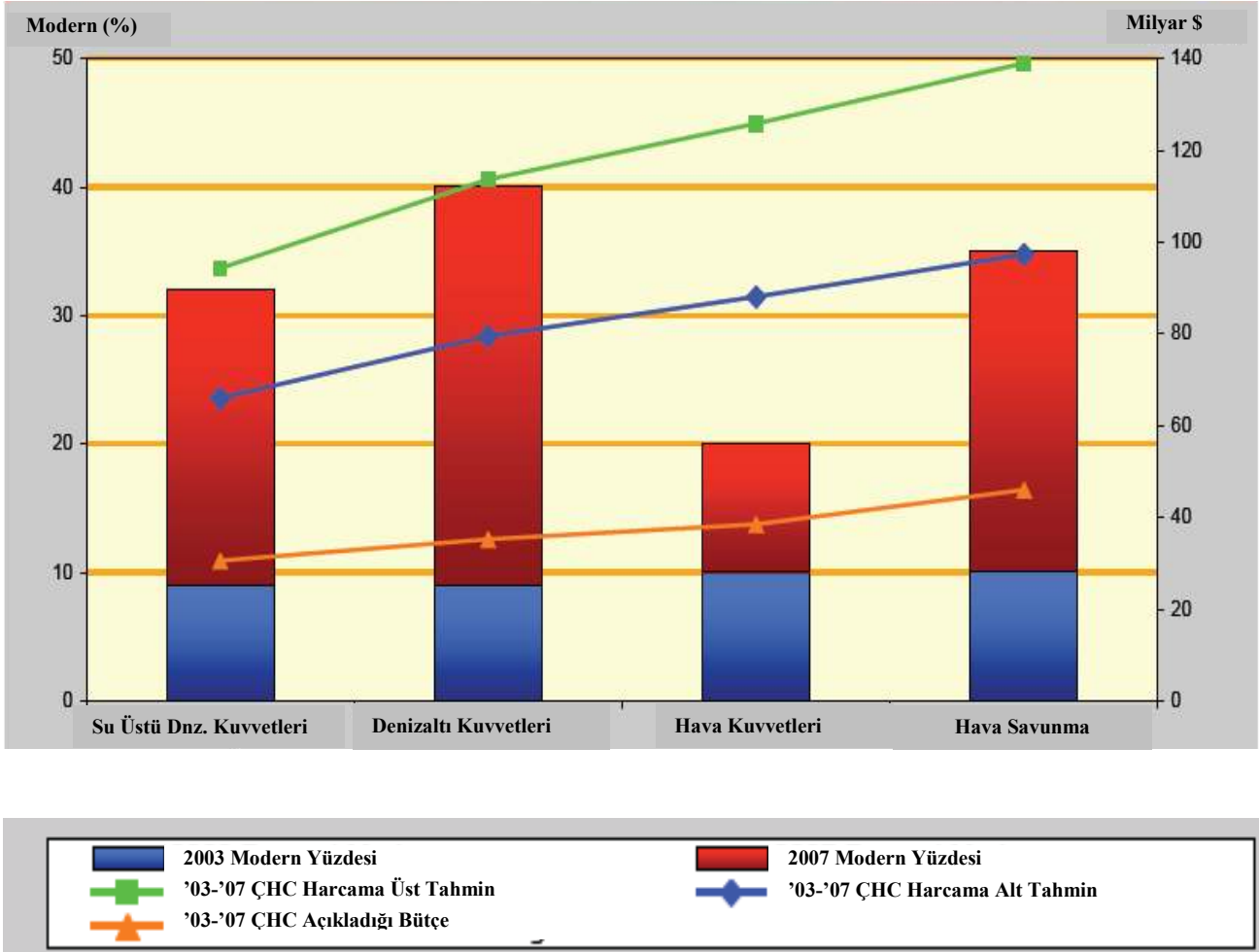
ÇHC'nin 2006'da yayınladığı beyaz kâğıdına göre Çin, ulusal güvenliğini ve silahlı kuvvetlerini modernize edebilmek için üç aşamalı bir gelişim stratejisi öngörmektedir. İlk basamak 2010 yılına kadar sağlam bir temel oluşturmaktır. İkinci basamak 2020 yılına kadar büyük bir gelişme yakalamak, üçüncü ise temel olarak stratejik amaçlarına ulaşacak bilgiyle inşa edilmiş, XXI. Yüzyılda bilgi savaşlarından galip çıkabilecek kabiliyete erişmiş bir silahlı kuvvetler yaratmaktır.

Nükleer silahlar bir kenara bırakılacak olursa konvansiyonel silah konusunda ÇHC'nin caydırıcı gücünün küresel anlamda değil, yalnızca Asya ülkeleri için etkin olduğu söylenebilir. ABD, RF ve AB ülkeleriyle karşılaştırıldığında envanterdeki silahların modernize edilmesi şarttır. Batının silah ambargosu sebebiyle silah envanterini geliştirmek için Rus ve İsrail teknolojisine bağımlı hale gelen ÇHC, buna rağmen nükleer silah ve insan gücü nedeniyle bölgesinde yeterli caydırıcılığı sağlamaktadır. (Karaca, 2008, s.35)

1990 'ların başlarında ağırlıklı olarak savunmaya dönük bir doktrine bağlı kalmış olan Çin Halk Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri, o günlerde hala 1950'lerin modifiye edilmiş Sovyet teknolojisine dayanan bir güçtü. Ancak her alanda olduğu gibi askeri teknoloji ve silah üretiminde de, ayırdığı büyük savunma bütçesine paralel olarak kendini geliştiren Çin artık, modern bir askeri güç olarak, müşterek hareket yetenekli ve çıkarlarını bilgi çağının araçlarını kullanarak hassas vuruş ve saldırı teknikleri uygulayacak konuma gelmiştir. (Külebi, 2005, Sayı:70, s.18)

Batılı uzmanlarca da belirtildiği üzere Çin Silahlı Kuvvetlerinin modernizasyonu hızla ve hatta planlanandan 2 yıl kadar önden sürmekte. Yeni uçak, gemi ve tanklar beklenenden daha çabuk orduya katılıyor ve Çin pilotlarının ve gemi personelinin eğitimi için çok daha fazla para harcanyor. Bu eğitim her ne kadar batılı silahlı kuvvetlerin düzeyine ulaşamamışsa da eskiye oranla çok daha ileridedir. (Külebi, 2005, www.tusam.net)

ABD Savunma Bakanlığı 2008 yılı Çin raporuna göre Çin Silahlı Kuvvetlerindeki modernizasyon sonucu modern harp sistemlerinde meydana gelen değişimle bütçe arasındaki ilişki **Şekil 3.15'te** görülmektedir. Bu grafikte modern harp sistemlerindeki artışla (sol taraf) aynı dönemde Çin'in savunma harcamalarındaki artışı (sağ taraf-2007 yılı ABD doları cinsinden milyar olarak) mukayese edilmektedir. Burada modern kelimesinden ne kastedildiğini şöyle özetleyebiliriz: Su üstü ve denizaltı kuvvetleri için “modern” kelimesi gemisavar cruise füzeleri atabilme yeteneğine sahip platformlar anlamına gelmektedir. Hava kuvvetleri için “modern” kelimesi dördüncü nesil uçaklar (SU-27, Su-30, F-10) ve dördüncü nesil uçaklar gibi yeteneklere sahip uçakları (FB-7) ifade eder. Modern hava savunma unsurları gelişmiş Rus imali karadan havaya füzeler (SAM) (SA-10, SA-20) ve ÇHC menşei yerli üretim mütekabil füzeleri (HQ-9) ifade etmektedir.) (Department of Defense, 2008, s.34)

Şekil 3.15 ÇHC Modern Harp Sistemlerindeki Artış (2003-2007)

Modernizasyon çalışmalarında, yerli savunma sanayini kendi kendine yetebilecek seviyeye getirmeyi amaçlayan Çin, kısmen de olsa bu hedefine ulaşmış ve dünya silah pazarındaki payını yaptığı ihracatlarla düzenli olarak artırmıştır. Gelişmekte olan ülkeler arasında en eski silah sanayine sahip olan Çin bunun yanı sıra da, hafif silahlardan, zırhlı silahlara, savaş gemilerine, denizaltılara, nükleer silah ve kıtalararası balistik füzelere kadar uzanan bir üretim yelpazesine sahiptir. (Külebi, 2005, www.tusam.net)

Üretim kapasitesinin genişliği yanında Çin Silah sanayisinin teknoloji alanında bir takım sıkıntıları da yok değildir. Özellikle, mikroelektronik, bilgisayar, aviyonik, sensör ve diğer hassas algılama sistemleri, jet motorları ve uçak teknolojisi konusunda hala çok geri olan Çin, yine sistem entegrasyonu ve teori ile dizaynı,

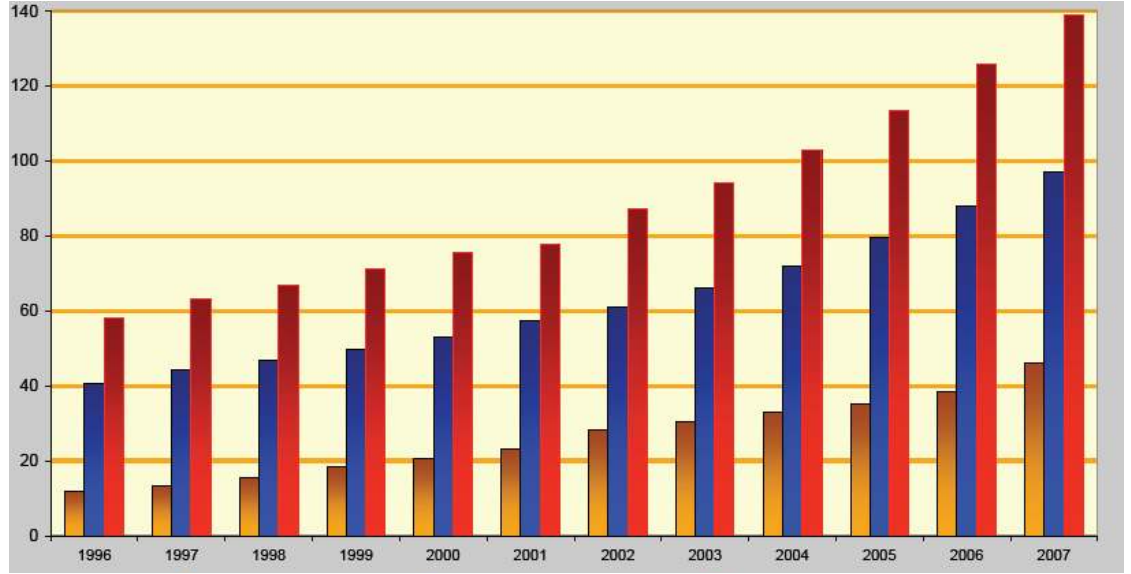
çalışabilir silah sistemlerine dönüştürmede sıkıntı çekmektedir. (Külebi, 2005, www.tusam.net)

Bu sıkıntıların kaynaklarını tespit etme ve gerekli tedbirleri alma konusunda başarılı olan Çin yönetimi bu gayretlerinin sonucunu silah satışlarında almıştır. Zira, artan savunma bütçesi paralelinde silah satışlarının da yüzde 20 arttığı ve özellikle, füze ve gemi satışlarının karlılık sağladığı söylenmektedir.

3.8.2.Savunma Harcamaları

Çin Silahlı Kuvvetlerinin yeniden yapılandırılması amacıyla 2006 yılında başlatılan yeni girişimin amaçlarından ilki ordudaki insan kalitesini artırmaktı. Bu maksatla Deng iktidarıyla döneminde HKO'nun mevcudu % 25 azaltılmıştır. 2005 yılından itibaren de ordu personelinin maaşlarında artışla başlayan süreç, yolsuzluklarla mücadeleyle devam etmektedir. ÇHC son yıllarda orduyu modernize etmek maksadıyla büyük yatırımlar yapmaktadır. Silah sistemlerini yenilemeyi sürdüren ÇHC, resmi savunma harcamalarını son beş yıl içerisinde yaklaşık iki katına çıkarmıştır.

ÇHC'nin askeri harcamaları son 15 yılda hep iki rakamlı olmuştur. ÇHC, ülkenin işgali gibi bir korku taşımamaktadır. Bu nedenle kara gücünü 1980'lerin başından beri azaltmakla birlikte, deniz ve hava güçlerini modernleştirmeye, askeri haberleşme ve ortak operasyon kapasitelerini artırmaya ve acil müdahale timlerini geliştirmeye çalışmaktadır. (Karaca, 2008, s.33)

- ÇHC'nin Açıkladığı Savunma Bütçesi
- ABD Savunma Bakanlığının Tahmin Ettiği Alt Sınır
- ABD Savunma Bakanlığının Tahmin Ettiği Üst Sınır

Şekil 3.16 ÇHC'nin 1996–2007 Yılları Arasındaki Savunma Harcamaları (Milyar Dolar)

Çin'in 1996 yılından itibaren resmi savunma bütçesini ve ABD savunma Bakanlığının gerçek savunma bütçesi tahminlerini Şekil 3.16 'da görülmektedir. Çin'in açıkladığı rakamlar yıllık olarak yapılan Ulusal Halk Kongresi toplantıları sırasında Devlet Konseyi tarafından açıklanan rakamlardır. Savunma Bakanlığının tahminleri ise stratejik kuvvetler, dış kaynaklardan yapılan alımlar, askeri araştırma ve geliştirmeler ve askeri nitelikli kuvvetler için yapılan harcamalar hesaplanarak yapılmıştır. Rakamlar 2007 yılı ABD doları değeri üzerinden hesaplanmıştır. (Department of Defense, 2008, s. 32)

ÇHC'nin askeri harcamalarının önemli derecede yükseldiği bir gerçektir. Ancak azami tahminlerde bile ÇHC'nin savunma giderlerinin ABD'nin çok altında olduğu görülmektedir. ÇHC'nin büyük stratejisine en önemli meydan okuma, ülke bütçesine çok yüklenerek orduyu modernize etme düşüncesidir. ÇHC'nin askeri harcaması bütçenin büyüme oranlarıyla paralellik gösterse de kırsal bölgeleri destekleme, sağlık, eğitim ve refah gibi konulara göre daha az bir oranda olduğu görülmektedir. (Karaca, 2008, s.34)

Çin Devlet Konseyi Bilgilendirme Ofisi 20 Ocak 2009 Salı günü, “2008’de Çin Milli Savunması” adlı beyaz kâğıdını yayınlamıştır. Bu rapora göre son iki yıl içerisinde Çin’in savunma harcamalarındaki artış şu maksatlar için yapılmıştır. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 47)

Askeri personelin maaş ve sosyal hizmet giderlerindeki artış. Şehirde ve taşrada ikamet eden Sivil memurların hayat standartlarında ve maaşlarında yapılan artışla birlikte Çin askeri personelinin de hayat standartlarında paralel bir artış yapılması için konuyla ilgili ayrılan ödeneği artırmıştır.

Ücret artışları için tazminat ödenmesi. Yiyecek, inşaat malzemeleri, yakıt vb. fiyatlarındaki artışa bağlı olarak Çin, kira yardımı, personelin yaşamıyla ilgili eğitim, öğretim harcamaları, silahlı kuvvetlerin petrol, yakıt ve yağlar gibi ihtiyaçları, sınır ve sahil güvenlik kuvvetleriyle kırsal alanda görev yapan birliklerin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi gibi konularla yakından ilişkili diğer fonları artırmıştır.

Askeri İşlerde Devrime (RMA - Revolution in Military Affairs) Geçiş. Çin, bilgi ortamında savunma yeteneklerini geliştirmek için yapılan askeri bilgi girdilerini çoğaltmış, teçhizat ve destekleme yeteneklerine ayrılan fonları artırmıştır.

2008 yılındaki Milli Savunma Raporuna göre Çin’in toplam ve kişi başına düşen savunma harcamalarının miktarı hala diğer büyük güçlerinkinden daha düşüktür. 2007’de Çin’in savunma harcamalarının ABD’nin harcamalarına oranı % 7.51, İngiltere’nin harcamalarına oranı ise % 62.43’tü. Çin’in kişi başına düşen savunma harcamalarının ABD’ye oranı % 4.49, % Japonya’ya oranı % 11.3, İngiltere’ye oranı % 5.31, Fransa’ya oranı % 15.76 ve son olarak Almanya’ya oranı % 14.33’tür. Savunma harcamalarının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) içerisindeki payı açısından ABD % 4.5, İngiltere % 2.7 ve Fransa % 1.92’lik bir paya sahipken Çin sadece % 1.38’le yetinmektedir. (Information Office of the State Council of the People's Republic of China, 2009, s. 47)

4.TÜRKİYE - ÇHC İLİŞKİLERİ VE ASKERİ İŞBİRLİĞİ

Türk – Çin ilişkilerinin geçmişi milattan önceye kadar uzanır. Türkler Çin'in kuzeyine yerleşmiş ve devlet olarak hüküm sürmüş en önemli kavimlerdenidir. Bu nedenle Çin tarihi, özellikle kuzey komşusu olan Türklerin tarihi ile iç içe gelmiştir. Milattan önce üç binli yıllardaki yazılı Çin kaynaklarında da Türkler hakkında birçok belge bulunmaktadır.

4.1.Osmanlıdan Günümüze Türkiye - ÇHC İlişkilerine Genel Bir Bakış

Osmanlı dönemindeki Çin-Osmanlı ilişkilerinin temeline baktığımızda Osmanlı İmparatorluğu ekonomik ve siyasi düşüncelerden çok Çin coğrafyasında yaşayan müslümanları himaye etme çabasının bulunduğunu söyleyebiliriz. Dönemin Padişahı Sultan II. Abdülhamit'in direktifleriyle Çin'e birçok heyet gönderilmiştir. Bu heyetler Çin müslümanlarına dini konularda eğitim ve bilgi vermelerinin yanı sıra, bazı Çinlilerin de katılımıyla Çin İmparatoruna ve Çin'deki Almanya öncülüğündeki Avrupalı ordulara karşı isyana hazırlanan müslümanları isyandan vazgeçirmek ve Çin hükümetine saygı göstermelerini sağlamak amacıyla gönderilmişlerdir. (Temel, 2007, s.106)

Çin müslümanlarıyla kurulan ilişkiler sonucunda 1908 yılında Pekin'de II. Abdülhamit adına açılan ve kapısında Osmanlı bayrağı dalgalanan Pekin Daru'l Hamidiye Medresesi yani Pekin Hamidiye üniversitesi kurulmuştur.(Adıbelli, 2007, s. 117)

İki ülke arasındaki ilişkiler Atatürk tarafından kurulan Türkiye Cumhuriyetine kadar resmi boyuta taşınmamıştır. 1934 yılında iki ülke arasında imzalanan Dostluk Antlaşması ile resmi ilişkiler başlamıştır. Çin, bu antlaşmanın hemen ardından Ankara'ya elçi atamıştır. Çin büyükelçisi Türkiye'ye bir heyetle gelmiş, Türk

devriminin değişik safhalarını incelemiş ve ülkelerinde uygulanabilecek hususları araştırmışlardır.

II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla birlikte Çin'in Türkiye'deki diplomasi trafiğinin hızlandığı görülmektedir. 1940 yılından itibaren elçi atamaları sıklaşmış, 1945 yılında İstanbul'da konsolosluk açma isteğinde bulunulmuştur. Bu istek Türk hükümeti tarafından olumlu karşılanmıştır. 1930'lu yıllardan itibaren yapılan karşılıklı ziyaretler iki ülke arasında eğitim, kültür, sağlık ve askeri alanlarda ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmuştur. İki ülke arasındaki kültürel işbirliği daha Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün sağlığında Çinli öğrencilerin Türk okullarına kabul edilmesiyle başlamıştır. (Temel, 2007, ss.118-119) Bunun temellerinin ise II. Abdülhamit döneminde atıldığı söylenebilir. Zira Çinli öğrencilerin Türk okullarında eğitim görmesi II. Abdülhamit döneminde başlamıştır.

1930'larda başlayan öğrenci müübadelesi sonraki yıllarda da devam etmiştir. Bu eğitim ortaklığı birçok farklı alanda hayata geçirilmiştir. Hukuk, mühendislik, ormancılık, ziraat gibi çok geniş bir yelpazeye yayılan eğitim öğretim işbirliği artarak devam etmiştir.

İkinci Dünya savaşı Çin siyasi hayatında önemli değişimlere sebep olmuştur. Çin için sancılı geçen 1930–1945 arasındaki dönem, içte milliyetçi – komünist kavgasıyla, dışta ise Japon saldırılarına karşı koymayla geçmiştir. İkinci dünya savaşının ardından Japon tehdidi ortadan kalkınca ülkedeki komünistler milliyetçileri mağlup ettiler ve Çang Kay-şek liderliğindeki milliyetçiler Tayvan'a kaçtılar. Böylelikle 1949 yılında Çin'de Çinli komünistler Çin Halk Cumhuriyeti'ni, Tayvan'da ise milliyetçi Çinliler Tayvan diye bilinen Milliyetçi Çin Devleti'ni kurdular.

Aynı dönemde Türkiye'de de önemli olaylar meydana gelmiştir. Dış politikada saygınlığı artan yeni ve güçlü bir Cumhuriyet olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK 1938'de hayata gözlerini yummuştu. Atatürk'ten sonra başa geçen İsmet İNÖNÜ ikinci dünya savaşı süresince tarafsız kalmayı başarmış ve savaşın bitimine yakın bir tarihte kazananların tarafında olmak için Japonya ve Almanya'ya savaş ilan etmişti. İkinci dünya savaşının getirdiği ekonomik sıkıntılar

tek partiyle yönetilen Türk siyasetinde çok partili hayata geçiş konusunda seslerin daha kuvvetli çıkmasına fırsat sağladı ve Türk siyasi hayatı da bu dönemde hareketli yıllar yaşadı.

İkinci Dünya Savaşının ardından uluslar arası sistem iki kutuplu bir düzene dönüştü. Her iki blok da kendi politik ideolojisini, kültürünü, ekonomisini ve askeri gücünü muhafaza ediyordu. 1949 yılında ise Çin Halk Cumhuriyetinin ilan edilmesiyle Türkiye'nin de yolu anakarayla (Çin) ayrıldı. Batı dünyasının yanında yer alarak, komünist rejimi tanımayarak, Tayvan'daki milliyetçi rejimle diplomatik ilişkileri sürdürdü. Zaten Çin Halk Cumhuriyeti Sovyetler Birliğinin yanında yer alarak çizgisini ve safını daha önceden belirlemişti. (Adıbelli, 2007, s. 178)

İkinci Dünya Savaşının ardından Kore'yi ikiye bölen 38. paralel aynı zamanda soğuk savaşın iki cephesini de ikiye bölüyordu. 1950 yılına gelindiğinde Kuzey Kore'nin güneye taarruzu ile başlayan Kore savaşı ABD'nin de müdahil olmasıyla uluslararası bir krize dönüştü. BM kararları çerçevesinde Kore'de görev alan Türk Tugayı Çin Ordusu ile karşı karşıya gelmiştir. BM Kuvvetleri içerisinde efsaneleşen Türk Tugayı Çin Gönüllüler Ordusuna büyük kayıplar verdirmiş ve savaşın gidişatının değişmesinde önemli bir yer edinmiştir. Türk – Çin askeri ilişkilerinin temkinli bir şekilde gelişmesinde bu tarihi olayları etkisi küçümsenmemelidir.

ÇHC Soğuk Savaş döneminde SSCB'nin artan tehditlerine karşı denge kurmak amacıyla ABD ile diplomatik ilişki kurmuş ve 1971'de Başkan Nixon'ın ulusal güvenlik danışmanı Henry Kissinger'ın Çin'e yaptığı ziyaret, iki ülke ilişkilerinin normalleşmesinin ilk adımını oluşturmuştur. 1971 yılına kadar Tayvan'da bulunan Milliyetçi Çin hükümetini tanıyan Türkiye ise ÇHC ile bu tarihe kadar resmi bir ilişki kurmamıştır. Çin-ABD yaklaşması Türk dış politikasında da yeni fırsatlar ortaya çıkarmıştır.

1965 yılına gelindiğinde ÇHC'nin tanınması konusunda ilk adım Paris'te atıldı. ÇHC'ni daha önceden tanımış olan Fransa'nın aracılığı ile ÇHC Büyükelçisi General Huang Zheng ile ilişki kuruldu. Bu dönemde Henry Kissinger'in ÇHC'ne yaptığı ziyaretin etkisi ile Ankara, Pekin'i tanıyacağını açıklamıştır. Türkiye, Çin Halk Cumhuriyeti'ni 4 Ağustos 1971 tarihinde imzalanan "Diplomatik İlişki Kurulmasına

Dair Ortak Bildiri” anlaşması ile resmen tanımıştır. Bu tarihten itibaren Türkiye, ÇHC’yi Çin’in tek yasal temsilcisi olarak kabul ederek “Tek Çin” politikası izlemeye başlamıştır.

Soğuk savaş döneminin 1990’ların başında sona ermesi, uluslar arası sistemde büyük değişikliklere yol açmıştır. Devletlerarasındaki politik, ekonomik ve askeri ayrılmışlığın yerini çok boyutlu ve çeşitlilik arz eden ilişkiler aldı. Oluşan bu yeni konjonktür birçok ülkeye yeni fırsatlar sunmuştur. Çin’in gelişen silah sanayisi için pazar arayışlarının başlangıcı da bu döneme rastlamıştır. Büyüyen Çin’in enerji ihtiyaçları da büyüyordu. Enerji güvenliği konusunda hassas olan Çin, enerjinin yerinden alınması politikası benimsemiş ve bir takım bölgelerde etkinliğini artırma ihtiyacı hissetmiştir. Orta Doğu, Hazar Havzası gibi alanlar bu bölgelerin başında geliyordu. Bu bağlamda Avrasya politikası hazırlığına giren Çin, bu bağlamda, Fransa, İran, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum kesimi, İtalya ve İspanya gibi devletlerle işbirliği süreci başlattı. (Adıbelli, 2007, s. 266) Bu yeni ortam Kore Savaşından itibaren soğuk savaş döneminde gelişme fırsatı bulamayan Türk – Çin ilişkileri için de farklı imkânlar ortaya çıkarmıştır. Türkiye, Çin’in yumuşak karnı olarak değerlendirilebilecek Doğu Türkistan açısından düşünülürse Çin için özel bir ilgi alanı oluşturmaktadır.

Türkiye – Çin arasındaki diplomatik ilişkilerin başlangıcı 1970’lere kadar uzanmasına rağmen iki ülke arasındaki karşılıklı ziyaretlerin seksenli yıllardan itibaren gelişmeye başladığı görülmektedir. Son 10 yıl içerisinde iki ülke askeri makamları da dâhil olmak üzere üst düzey temaslar artarak devam etmektedir.

4.2.Türkiye - ÇHC İlişkilerinde Doğu Türkistan Meselesi

Doğu Türkistan meselesi, Türkiye-Çin ilişkilerini geçmişte etkileyen ve gelecekte de etkilemesi beklenen en önemli konulardan birisidir. ÇHC özellikle 1990’larda yükselişe geçen bağımsızlık yanlısı hareketi etnik bir problem olarak değil, iktisadi bir sorun olarak görmektedir. Çin’li yetkililer, Doğu Türkistan’ın ülkenin doğusundaki diğer bölgelerle bütünleşmesini tam olarak sağladığında bu sorunun çözüleceğini iddia etmektedirler.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleriyle sınırlara sahip olması ve Orta Asya ile Çin anakarasında geçiş bölgesi olması nedeniyle Doğu Türkistan (Çinlilerin tanımlamasıyla Sinkiang), Sovyet sonrası oluşan yeni uluslararası ortamda jeostratejik konumu en çok değişen bölgelerden biri olmuştur. (Andican, 2006, s.12)

4.2.1.Doğu Türkistan'ın Kısa Tarihi

M.Ö. 206 yılından M.S. 1759 yılına kadar geçen yaklaşık 2000 yıllık süre içerisinde, Doğu Türkistan 1800 yıldan uzun bir süre bağımsızlığını korumuştur. Bu tarihler arasında Hun Türk Hakanlığı'na veya Göktürk Hakanlığı'na bağlı kalınan dönemlerde bile, yerel idare tam anlamı ile Doğu Türkistan halkının elinde olmuştur. M.S. 751'den 1216'ya kadar geçen süre ise Doğu Türkistan'ın tam anlamı ile bağımsız olduğu bir süreçtir. Tüm bu dönemler boyunca Çin, tarihi İpek Yolu'nu denetimi altına alabilmek için zaman zaman Doğu Türkistan'ı işgal etmiştir. Ancak Çin istilaları hep kısa sürelidir ve Çin hiçbir işgal döneminde Doğu Türkistan üzerinde tam anlamı ile bir hâkimiyet kuramamıştır. Doğu Türkistan'ın bugüne kadar geçen yaklaşık 2200 yıllık geçmişinde, Çin'in istilası altında geçen yılların toplamı 570 yıldan biraz fazladır. (Alptekin, 1999, s. 9)

Çin ile Uygur Türklerinin arasındaki ilk ilişki, M.Ö. 2. yüzyıla dayanır. M.S. 18. yüzyıla kadar geçen dönemde, Çin İmparatorluğu ile Uygurlar arasında barış dönemi olmuştur. Bu barış 1759 yılında Doğu Türkistan'ın Mançu-Çin İmparatorluğu tarafından işgali ile son bulmuştur. 1863'te bağımsızlığına kavuşan bölgede, 'Doğu Türkistan İslam Devleti' kurulmuştur. Bu devlet Osmanlı İmparatorluğu, İngiltere ve Rusya tarafından resmen tanınmıştır. 1876 yılında Mançu-Çin İmparatorluğu tarafından tekrar işgal edilen bölgenin bağımsızlığı kısa sürmüştür. Mançu-Çin İmparatorluğu bölgenin adını 1884 yılında "Yeni Sınır" anlamına gelen "Xinjiang - Sincan" olarak değiştirmiştir.

1930'larda Doğu Türkistan'da Müslüman halk Çin yönetimine karşı ayaklanarak, 1933'te Doğu Türkistan'ın güneybatısında bağımsız Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti'ni kurdular. Ancak birkaç hafta içinde Çin yönetimi bu cumhuriyeti yıktı.10 yıl sonra 1944'te bu sefer Doğu Türkistan'ın kuzeybatısında Doğu Türkistan Cumhuriyeti kuruldu. 1949'da Çin'de komünist rejim kurulduğunda

da bu cumhuriyet yıkıldı.(Adıbelli, 2007, s.119) Çin ordusu ise Uzak Doğu ile Avrupa ve Asya'yı bağlayan yoların kavşağında olan bu bölgeyi 1950'lilerin başında tekrar sınırları içerisine almıştır.

Doğu Türkistan, 1 Ekim 1955'te "Xinjiang - Sincan Uygur Özerk Bölgesi" adını alarak bugünkü idari statüsünü kazanmıştır. Günümüzde ise ÇHC yönetimi, bölgenin eski çağlardan beri Çin yurdu olduğunu iddia ederek "Doğu Türkistan", "Çin Türkistan"ı gibi kullanımları Çin egemenliğini ve üniter yapısını tartışma konusu yapabilecek sonuçlar doğuracağı için reddetmektedir. Bu iddia Çin'in bölgeye verdiği isimle bile çelişmektedir. Zira Çin, eski çağlardan beri Çin yurdu olduğunu iddia ettiği bu bölge için "Yeni Sınır" anlamına gelen "Xinjiang - Sincan" ismini kullanmaktadır.

4.2.2.Doğu Türkistan'ın Stratejik Önemi

Çin'in beş otonom bölgesinden biri olan Doğu Türkistan, 1.6 milyon km²'lik yüzölçümüyle Çin'in toplam yüzölçümünün altıda birini kaplayan en büyük otonom siyasi bölgedir. Doğu Türkistan'ın 1/3'e yakını çöller (yaklaşık 600.000 km²'si), 90.000 km²'ni ormanlar ve geri kalanını da tarıma elverişli topraklar oluşturmaktadır. Geniş toprakları ve zengin doğal kaynaklarıyla Çin'in Kuzeybatı'sında yer alan Doğu Türkistan için Avrasya'nın tam ortası ya da bir başka ifadeyle Avrasya'nın kalbi denilebilir. (Şen, 2009, s. 125)

Bölgenin sahip olduğu büyük miktardaki doğal kaynaklar ülkenin ekonomik büyümesinde önemli yer tutmaktadırlar. Bölge, ülkenin petrol rezervlerinin üçte biri, uranyum ve önemli miktarda kömür kaynağına sahiptir.

Doğu Türkistan'da Turpan, Cungar ve Tarım gibi petrol sahaları vardır. Özellikle tarım havzasının 180 milyar varil potansiyeli olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca bölgeden 10 milyon tona yakın kömür ve giderek artan miktarlarda doğalgaz üretilmektedir. Çin'in en büyük uranyum ve altın madenleri bu bölgede bulunmaktadır. (Andican, 2006, s.13) Çin'de çıkan petrolün %80'i, doğal gazın %45'i, altının ise %75'i bu bölgeden çıkmaktadır.(Furtun, 2010, s.3) Ayrıca bölge

ülkenin pamuk ihtiyacının yarısına yakınına karşılama ve zengin altın ile bakır kaynaklarını barındırmaktadır.

Bu zengin doğal kaynakların yanında bölge ÇHC'nin Orta Asya, Kafkasya ve Avrupa'ya açılımını sağlamaktadır. Geniş coğrafyası ile Çin'in en büyük özerk bölgesi olan Doğu Türkistan'ın Rusya, Moğolistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan, Hindistan ve Pakistan olmak üzere ÇHC'ne komşu sekiz ülkeyle sınırı vardır. Bölge insanının etnik yapısı Orta Asya Devletleriyle iletişimi kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, Orta Asya'da meydana gelen herhangi bir karmaşa veya bir çatışma, doğrudan Doğu Türkistan'ı etkilemektedir. Ayrıca ÇHC'nin gelişmiş bölgelerine batıdan gelebilecek saldırı içinde tampon görevi yapmaktadır. Dolayısıyla bölge hem doğal kaynak bakımından hem de güvenlik nedeniyle stratejik öneme sahiptir.

Bölgeyi bağımsız yaparak Çin'den ayırmak ve böylece Tek Devlet ideolojisini yıkmak isteyen ayrılıkçı güçler nedeniyle Doğu Türkistan Çin için önemli bir iç güvenlik sorunudur. Doğu Türkistan örneğinin başarılı olması durumunda Tibet, İç Moğolistan ve Mançurya problemleri sırada beklemektedir. (Andican, 2006, s.13)

Uzak Doğu ile Avrupa'yı ve Asya'yı, Sibiryaya ile Güney Asya'yı bağlayan yolların kavşağında bulunan Doğu Türkistan'a stratejik bir önem kazandıran özelliklerin ilki geçmişte tarihi İpek Yolu'nun merkezinde yer almış olmasıdır. İkincisi ise günümüzde Doğu Türkistan'ın Çin için doğu-batı enerji kaynaklarının ulaştırılması açısından stratejik bir konuma sahip olmasıdır. Bütün bunların yanında bu coğrafya Doğu ile Batı arasında kültürel bir köprü vazifesi de üstlenmektedir. Sahip olduğu zengin yer altı kaynakları da hesaba katıldığında bu coğrafya hem bölgesel hem de küresel politikada önemli bir yere sahiptir.

Bugün Doğu Türkistan'ın Çin için önemi iki noktada özetlenebilir: nüfus ve doğal kaynaklar. Dünya karasının % 7'sini kaplayan ancak dünya nüfusunun ise % 22'sini doyurmak zorunda olan Çin için Doğu Türkistan'daki Tarım ve Turfan bölgelerinin tarımsal üretimlerine ihtiyacı vardır. Çin'in kırsal kesimdeki işsizlik sorununun (kırsal kesimlerde işsizlik oranı % 20'lerdeyken, bu oran şehirlerde %

4,3'tür) sonucu olarak 2020 yılına kadar kırsal kesimden şehirlere 300 milyon kişinin göç etmesi beklenmektedir. Bu durum Pekin yönetiminin 2020 yılına kadar her dört ayda bir New York büyüklüğünde bir kenti kurmaları anlamına gelmektedir. Pekin hükümeti kırsal bölgelerdeki bu işsiz nüfusu Doğu Türkistan'a yerleştirmekte ve bu durum Uygurlar ile Han Çinlileri arasında etnik gerilimlere neden olmaktadır. (Şen, 2009, ss.126-127)

Doğu Türkistan Çin için, batıdan gelebilecek saldırılara karşı bir cephe vazifesi görmektedir. Çin, enerji yolları bakımından özellikle Hindistan ve ABD'ye bağımlıdır. Bu ülkelerle yaşanabilecek bir anlaşmazlık, Çin'in Orta Doğu'dan gelen enerji yolunun kesilmesi ve ekonomik büyümesinin sekteye uğraması risklerini barındırmaktadır. Çin'in batıya açılan penceresi olan Doğu Türkistan; Çin'in enerji ihtiyacının büyük bir kısmını karşılaması bakımından önemlidir.

Çin için günümüzde en önemli sorunlardan bir tanesi de hızlı gelişen sanayisinin ihtiyacı olan petrolün tedarik edilmesidir. ABD ve Japonya'dan sonra dünyanın üçüncü büyük enerji tüketicisi haline gelen Çin, hızlı büyüyen ekonomisiyle artan enerji ihtiyacını bir güvenlik meselesi olarak görmektedir. Çin'in istikrarını muhafaza ederek ekonomik kalkınmasını sürdürebilmesi için Doğu Türkistan'daki hidrokarbon ve petrol kaynaklarına olan ihtiyacını ortadadır. Büyüdükçe petrol ihtiyacı artan Çin'in, çoğunluğu Orta Doğu'da bulunan petrol ihracatçısı ülkelerle kuracağı olumlu ilişkilerin geleceğini Doğu Türkistan bölgesindeki Türk ve Müslüman nüfusla olan sorunlar etkileyebilir.

4.2.3.Çin'in Doğu Türkistan Politikası

Çin, 1949 yılından beri Doğu Türkistan Türklerine karşı sistemli bir asimilasyon politikası uygulamaktadır. Bu kapsamda Uygur kültürünü yok etmek, ekonomik olarak kontrol altında tutmak, demografik yapıyı değiştirmek, doğum yasağı uygulamak, Uygur Türk Lehçe'sini ortadan kaldırmak gibi uygulamalar yapmaktadır. Çin'in Uygur Türklerine yönelik yaptığı insan hakları ihlallerine karşı uluslar arası kamuoyundan yükselen tepkilere; yaşanan olayların kendi iç meselesi olduğunu söyleyerek karşılık vermektedir. Doğu Türkistan'daki ayrılıkçı faaliyetlerin kaynağını; Türkiye, Kazakistan ve Kırgızistan olarak gören ÇHC, uluslararası

arenada yukarıda adı geçen devletlere siyasi baskı mutlak yapmayı bir politika haline getirmiştir.

ABD ve Türkiye'nin politikalarından farklı olarak ÇHC'nin Orta Asya politikasının içinde Doğu Türkistan'daki Uygur hareketini kontrol altında tutmak ve bölgede Doğu Türkistan'a yönelik yardımları engellemek bulunmaktadır. (Karaca, 2008, ss.159-160) Doğu Türkistan ÇHC'nin yumuşak karnıdır. Ülke yüzölçümünün neredeyse altıda biri alana sahip Doğu Türkistan'daki bağımsızlık yanlısı hareketleri şiddet uygulayarak kontrol altına alan ÇHC Doğu Türkistan diasporasını da komşu devletlere baskı yaparak etkisiz hale getirmeyi başarmıştır.

Doğu Türkistan'ın öneminin farkında olan Pekin yönetimi demografik yapıyı değiştirmek üzere bölgeye Han Çinlilerinin yerleştirilmesi politikasını uygulamaktadır. Çin'in uyguladığı bu politika bölgenin etnik merkezli çatışmalarının artmasına sebep olmuştur. Bugün neredeyse Uygur Türkleri ile Han Çinlilerinin nüfusları birbirine yakın hale gelmiştir. Han nüfusu Çinlilerinin sayısı her yıl ortalama % 8'lik bir artış göstermektedir. Artış oranı 1980'lerde yirmi altı kat gibi inanılmaz bir rakama ulaşmıştır. Bu durum Doğu Türkistan'da yaşanan etnik gerilimlerin nedenleri hakkında net bir fikir vermektedir. (Şen, 2009, s. 125)

1990'ların başında bölgenin kalkınma programına alınması bölgenin Han istilasına uğramasına neden olmuştur. 1953'te 300,000 olan rakam 1990 da 6 milyona yükselmiştir. Bu istila, bölge toprakları ve doğal kaynakları üzerinde rekabet yaşanmasına sebep olmaktadır. 1949 yılında % 87 olan Türk nüfusu 2002 yılında % 53'e düşerken, 1949'da % 7 olan Han nüfusu Çinli Müslümanlar Hui'lerle birlikte 2002 yılında toplam nüfusun yaklaşık % 45'ini teşkil etmektedir. Bu durumun oluşmasında ağır baskı gören Uygurların bağımsızlıklarını kazanan Orta Asya'ya göçü de etkili olmuştur.

Doğu Türkistan'a yerleştirilen Çinlilerin pek çoğu kanunen veya iş icabı burada kalmak zorunda olan kişilerden oluşmaktadır. Bu kişiler fırsat bulduklarında daha güvenli olan doğuya dönmek için tereddüt bile etmeyeceklerdir. Bunu en iyi şekilde ünlü araştırmacı Hugh Pope'un bölgeyle ilgili şu gözlemlere göre bölgedeki Han Çinlilerinin üçte biri, 2,4 milyon insan, Bingtuan'da, yani Sincan Üretim ve

Yapı Şirketinde çalışmaktadır. Bu şirketin temelleri Mao tarafından dağıtılan Çin Ordusu birimlerinin sakinlerine dayanmaktadır. 1953'ten beri organizasyon Sincan'ın sınır topraklarını sömürgeleştirmiş ve yarısını kontrol altına almıştır. Tarıma uygun arazininse üçte biri bu kurumun elindedir. Devlet desteği bir şekilde çökerse, Han Çinlilerinin buraya göç ettikleri hızla ortadan kaybolmaları da kuvvetle muhtemeldir. (Pope, 2005, s.168)

Günümüzde Çin yönetimi, Doğu Türkistan meselesi ile ilgili stratejisini Orta Asya bağlamında üç temel yaklaşım üzerine oturtmuş görünmektedir. Bunlar sırasıyla 1- Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı yönünde faaliyet gösteren tüm kişi ve organizasyonları “terörist” olarak tanımlamak ve “teröre karşı ortak mücadele” kavramı içinde uluslar arası destek sağlamak, 2- Doğu Türkistan'da bağımsızlık mücadelesi veren güçlerin Orta Asya cumhuriyetlerini üs olarak kullanmasını engellemek 3- Orta Asya cumhuriyetlerinde yaşayan Uygur diasporası tarafından kurulan bütün organizasyonların çalışmalarını engellemek ve bunların teröristlerle bağlantıları olduğu iddiasıyla bölge yönetimleri tarafından kapatılmasını sağlamak şeklinde özetlenebilir. (Andican, 2006, s.15)

ÇHC, Doğu Türkistan'ın idari şeklini özerk bir yönetim olarak kabul etmesine rağmen temel hak ve özgürlüklere sık sık müdahale etmekten de geri kalmamaktadır. Seyahat hürriyetini kısıtlayıcı uygulamalar yapan Çin Uygur Türklerinin bir yerleşim biriminden diğer bir yerleşim birimine göç etmelerini izne tabii tutulmuştur. Doğu Türkistanlıların yurt dışı seyahatlerine de kısıtlamalar getirilmiştir.

İnsan haklarına ve özgürlüklere karşı yapılan bir diğer baskı politikası da zorunlu doğum kontrolü ve zorunlu kürtaj konularında uygulanmaktadır. Şehirlerde yaşayan Uygur Türkleri bir çocuk; köylerde yaşayanlar ise ikiden fazla çocuk sahibi olamamaktadırlar. Doğu Türkistan'da Çinli nüfusun neredeyse tamamı devletin ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanmasına karşın Doğu Türkistanlı nüfusun yararlanma oranı çok daha düşüktür. Bu mahrumiyet salgın hastalıkların yayılması konusunda bölgeyi duyarlı hale getirmiştir. Bunun en somut örneği AIDS hastalığında görülmüştür. Doğu Türkistan topraklarına Çin'in diğer bölgelerinden

çok daha sonra giren bu tehlikeli hastalık çok çabuk bir hızla yayılmıştır. Bunun en temel nedeni Uygur Türklerinin ücretsiz sağlık güvencesinden mahrum olmasıdır.

Çin, nükleer denemelerini büyük ölçüde Doğu Türkistan'da yapmaktadır. Nükleer denemeler sonucunda kirlilik problemi ortaya çıkmakta ve doğal yaşam tahrip olmaktadır. Bunun tabii bir sonucu olarak canlılar çeşitli hastalıklara yakalanmakta, sakat doğumlar artmaktadır.

Eğitim öğretim hakkı en temel özgürlüklerden biri olmasına karşın, Çin Uygur Türklerinin kültürünü asimile edebilmek amacıyla Uygur Türk lehçesinde eğitim yapan okulları kapatmış ve bu okulları Çince öğretim yapan eğitim kurumlarının bünyesine dâhil etmiştir. Uygur kültürünü ayakta tutan en önemli unsur olan Uygur Türk lehçesinin yasaklanması ve eğitim dili olmaktan çıkarılması Doğu Türkistan'ın asimilasyonunu çabuklaşmasını sağlayacaktır

11 Eylül olayları ve ABD'nin Afganistan harekâtı, Çin'in Doğu Türkistan'daki bağımsızlık hareketlerine karşı yürüttüğü baskı politikasını destekleyen bir ortam oluşturmuştur. Çin medyasının, 2001 öncesi ve sonrasında Uygur milliyetçilerini tanımlama konusundaki üslubu uluslararası konjonktürün etkisiyle “ayrılıkçılardan”, “köktendinci teröristlere” şeklinde değişim göstermiş ve elliye yakın Uygur grubu terörist ilan edilmiştir. (Şen, 2009, s. 127) Ayrıca Çin yönetimi, Doğu Türkistan'daki bağımsızlık yanlısı grupları Taliban ve Usame bin Ladin ile ilişkilendirerek bu grupların Afganistan ve Tacikistan'daki kamplarda eğitim gördüklerini iddia etmişlerdir.

ÇHC'nin geleceğindeki istikrar Doğu Türkistan'ın istikrar ve gelişimine bağlıdır. ÇHC tarafından Doğu Türkistan konusunda siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda verilecek herhangi bir karar Çin içindeki tüm azınlıkları etkileyecektir. Bu bağlamda, Çin'in Uygurlara yönelik baskıcı politikasının artarak devam edeceğini söyleyebiliriz.

Çin yönetimi Orta Asya Türk Cumhuriyetleri yönetimlerini “ülkelerindeki Çin karşıtı çalışmaları engellemesi ve Doğu Türkistan'daki ayrılıkçı hareketlere destek vermesi halinde siyasi ve ekonomik ilişkilerin bozulacağı, bölgedeki Çin

yatırımlarının riske gireceği”, söylemiyle baskı altında tutmuştur. Orta Asya Cumhuriyet yönetimleri bağlamında bu yaklaşımın başarılı olduğu gerek cumhurbaşkanlarının “Çin içindeki ayrılıkçı hareketlere kesinlikle destek verilmeyeceği” şeklindeki demeçlerden gerek Uygur diaspora organizasyonlarının çalışmalarının kontrol altına alınarak Çin tarafından geri istenen milliyetçi Uygur sığınmacıların iade edilmesinden anlaşılmaktadır.(Andican, 2006, s.15)

Şanghay İşbirliği Örgütü toplantılarında Doğu Türkistan meselesi hiç gündeme gelmemektedir. Sahip oldukları jeopolitik konum ve kritik enerji kaynakları nedeniyle örgüt içerisinde çok önemli bir konuma sahip olan Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan’ın ortak bir Türk politikası oluşturamamaları, Doğu Türkistan sorununun Çin’in yumuşak karnı olması ve yapılan Türk asimilasyonunun Rusya’nın politikalarına faydalı olacağını düşünürsek bu sonucu pek de yadırgamamak gerekir. Ancak bunun neticesinde sahipsiz kalan Uygur Türkleri, kendilerine komşu, akraba Türk devletlerinin varlığına rağmen sistemli bir şekilde yok edilmeye çalışılmaktadır.

4.2.4.Türkiye’nin Doğu Türkistan Politikası

SSCB’nin yıkılması ile Orta Asya’da ortaya çıkan bağımsız Türk devletleri, Türk dünyasını ve Doğu Türkistan’ı Türk kamuoyuna taşımıştır. 21. yüzyılı kazanmak için “Adriyatik’ten Çin Seddi’ne Türk dünyası” sloganını seslendiren Türk siyasetçileri Doğu Türkistan’ı da yeni bir Türk devleti olmaya aday bir ülke olarak görmeye başlamışlardır. Ancak bu çıkış uluslar arası platformda Pan-Türkist bir hareket olarak algılanmış, özellikle Rusya ve Çin bu söylemlerden rahatsızlık duymuştur.

Doğu Türkistan probleminin dış destekçisi olarak Çin’de akla gelen ilk ülke Türkiye’dir. Bu durum bölgeyle ilgili Çin’li kaynaklar tarafından hazırlanan raporlara girmiştir. Bu konuda araştırma yapan Çinli yazarlar Türkiye kaynaklı eserlere sıklıkla başvurmaktadırlar. Çin’li liderlerin söylemlerine de yansıyan bu durum 1990’ların başlarında resmi ağızlarca Pan-Türkizm ve Pan-İslamizm hareketlerinin Çin’i parçalamasına izin verilmemesi gerektiği şeklinde dile getirilmekteydi.

Türkiye Cumhuriyeti 1991’de Cumhurbaşkanlığı dâhil olmak üzere neredeyse bütün yönetim kademelerince Çin’in Doğu Türkistan’daki Uygur Türklerine uyguladığı asimilasyonun kabul edilemeyeceğini ve konunun BM’de ve diğer uluslararası kuruluşlarda gündeme getirileceği belirtilmiştir.

1992’de yaşanan park ve anıt krizi o dönemde Türk politikasının bir yansıması niteliğindedir. Bu dönemde İstanbul’da İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından Sultanahmet Meydanı’ndaki bir parka İsa Yusuf Alptekin’in adı verildi. Parkın açılışı için dönemin Cumhurbaşkanı, Başbakanı ve Meclis Başkanı birer kutlama mesajı göndermiştir. Yapılan konuşmalarda İsa Yusuf Alptekin’in sadece Doğu Türkistan için değil bütün Türk dünyası için mücadele verdiğiinden bahsedilmiş ve parka Doğu Türkistan’ın büyük liderinin adının verilmesinden son derece memnun olduğunu ifade edilmiştir. Bu durum Ankara’daki Çin Büyükelçisi tarafından protesto edilmiştir. Parkın ve Doğu Türkistan Anıtı’nın açılışının Çin’in içişlerine müdahale olduğu ifade edilmiştir. Türk yetkililer ise Türkiye’nin demokratik bir ülke olduğunu ve belediye başkanlarının seçimle işbaşına geldiğini söyleyerek Türk Hükümeti’nin yerel yönetimlere doğrudan müdahale etme hakkının olmadığını belirtmiştir.

Türkiye 1996 yılından itibaren Çin ile kurulan ilişkilerin öneminden dolayı Doğu Türkistan sorununa daha mesafeli yaklaşıma başlamıştır. ÇHC’nin toprak bütünlüğünü öncelikli olarak göz önünde bulunduran bir Doğu Türkistan politikası benimsemeye karar veren Türkiye İsa Yusuf Alptekin’in adını verdiği parkı kapatmıştır. Çin karşıtı gösteri yapmayı planlayan İstanbul’daki Doğu Türkistan kuruluşları hakkında soruşturma başlatmış ve Türkiye’den sığınma hakkı isteyen 13 Uygur’un ülkeyi terk etmelerini istemiştir. Ayrıca Türk vatandaşlığı için başvuru yapan 150 Uygur’a herhangi bir olumlu cevap verilmemistir. (Çolakoğlu, 2004, <http://www.turkhaber.org/125.html>)

Türkiye 1997 yılından itibaren, muazzam büyüyen Çin pazarına girebilmek, batıdan tedarik edemediği silah ve füze sistemlerini bu ülkeden satın almak, Kıbrıs konusunda destek elde etmek gibi iddialı hedeflerle Pekin ile ilişkileri geliştirebilmek için yeni bir yaklaşım benimsemiştir. Aralık 1998’de Türkiye’deki Doğu Türkistan ayrılıkçı faaliyetlerini kısıtlayan 36 No.lu gizli genelge ile Doğu Türkistan

bayraklarının kullanılmasının yasaklanması gibi çeşitli önlemler alınmaya başlanmıştır. Dönemin başbakanı Bülent Ecevit'in açık bir şekilde Uygurların Türk-Çin ilişkilerinde bir pürüz olarak kalamayacağını açıklamasının ardından, Doğu Türkistan Kurtuluş Örgütü isimli örgüte üye 10 kişi tutuklanmıştır. Bu dönemde, ikili ziyaretler artarak devam etmiştir. (Furtun, 2010, s.6)

2000 yılının Nisan ayında ÇHC Cumhurbaşkanı Jiang Zemin'in Türkiye ziyareti Çin'le olan ilişkilerimize yeni bir boyut kazandırmıştır. 1996'dan sonra normalleşme sürecine giren Türk-Çin ilişkilerindeki iyileşmenin en somut sonucu Cumhurbaşkanı Jiang Zemin'in ziyareti olmuştur. Ziyaret sırasında ekonomi, enerji ve siyasi konularda anlaşmalar imzalanmıştır. Anlaşmalar sonucunda, Doğu Türkistan sorununu Çin'in istekleri doğrultusunda çözüme ulaştırma karşılığında Türkiye'ye ekonomik imtiyazlar ve uluslararası alanda siyasi destek sözü verilmiştir.

Çin Devlet Başkanı Jiang Zemin'in 2000 yılındaki ziyaretinde kabul edilen eylem planı, Ocak 2002'de Çin Dışişleri Bakanı Tang Jiaxuan'ın Türkiye'yi ziyaretiyle hayata geçirilmiştir. Ocak 2004'te Recep Tayyip Erdoğan, AKP Genel Başkanı sıfatıyla Çin'i ziyaret etmiş ve terörizme karşı ortak mücadeleye tam destek verdiklerini açıklamıştır. Son resmi gezi ise Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından Haziran 2009'da bu tür resmi ziyaretler için uzun sayılabilecek bir süre zarfında, 6 günde gerçekleştirilmiştir. Gül, bu gezisinde başkent Urumçiyi de ziyaret etmiştir. (Furtun, 2010, s.7)

Türk cumhurbaşkanının ziyaretinin hemen sonrasında, 5 Temmuz 2009 tarihinde başlayan yaşanan etnik çatışmalar Çin'i bir anda dünyanın gündemine oturtmuştur. Yaşanan olaylar aslında basit bir iş paylaşım kavgası olarak başlamış gözükmekte veya en azından bu şekilde yansıtılmakta olsa da hadisenin çok daha derin kökleri bulunmaktadır. Dünyanın en kalabalık nüfusuna sahip ülkesi olan ve birçok ülkeyi nüfusu ile tehdit eden Çin aslında kendi içerisinde tam bir homojen yapıya sahip değildir. Yıllardır uyguladığı baskı politikalarına rağmen tam bir başarı sağlayamadığı Doğu Türkistan bölgesinde sonradan yerleştirilen Çinli nüfus ile yerel Uygur Türkleri arasında tansiyon son derece yüksekti ve çatışma potansiyeli barındırıyordu. Bu çatışma potansiyeli çeşitli vesilelerle su yüzüne çıkıyor ancak Çin tarafından bu bir şekilde bastırılıyordu. Özellikle de 11 Eylül sonrasında bazı Uygur

Türklerinin Guantanamo’da “radikal İslamcı terörist” diye tutuklanması aslında Pekin yönetimine bulunamaz bir fırsat vermişti ve asimilasyon politikalarına başkaldıran bütün Uygur Türkleri “İslamcı terörist” damgasıyla idam edildi. (Oğan, 2009, <http://www.turksam.org/tr/a1717.html>)

Olayların meydana gelmesinden sonra Türkiye’de Doğu Türkistan’da yaşananlara karşı tepkiler gecikmemiştir. Dışişleri Bakanlığı 6 Temmuz ve 8 Temmuz 2009 tarihli iki açıklama yapmıştır. Açıklamalarda Türkiye’nin Doğu Türkistan’da meydana gelen olayları yakından ve kaygıyla izlediği olaylardan derin üzüntü duyduğu ifade edilerek Hükümette ve Türk kamuoyunda endişe taşındığı ifade edilmiştir. Ayrıca Ankara’daki Çin Büyükelçiliği maslahatgüzarının da Bakanlığa davet edilerek olaylar hakkında açıklama istendiği, kendisinden ayrıntılı bilgi alındığı, duyulan üzüntü, kaygılar ve bu olaylara sebebiyet verenlerin en kısa zamanda tespit edilerek adalet önüne çıkarılmasına ilişkin beklentiler açık bir şekilde dile getirilmiştir. (Şen, 2009, s. 132)

Türkiye’nin son yıllarda izlediği Çin dış politikasına bakıldığında Türk hükümetinin çıkışı sert olmuştur. Çin’i soykırım yapmakla suçlayan ifadeleri bulunan hükümet yetkililerinin bu tavırlarının altında kamuoyunun beklentilerini karşılamak olabilir. Buna karşın dışişleri bakanlığı daha sağduyulu açıklamalar yapmıştır.

Türkiye-Çin ilişkilerindeki sorunlu alanlar süratle ele alınmalı ve yapıcı çözümler ortaya konulmalıdır. Her iki ülke kamuoylarında önyargılara dayalı sabit fikirler mevcuttur. Bu noktada ülkelerin kendilerini yapıcı bir zeminde ifade etmeleri önem arz etmektedir. Öncelikle Pantürkizm’in Türkiye’nin devlet politikası olmadığı, Uygur sorununun Çin Halk Cumhuriyeti’nin iç sorunu olduğu bununla birlikte insan hakları ihlallerine Türkiye’nin sessiz kalamayacağı sıklıkla vurgulanmalıdır.

Bugüne kadar Doğu Türkistan merkezli Çin politikalarında Türkiye genellikle karlı çıkan taraf olmamıştır. Doğu Türkistan’daki soydaşlarımız Çin’le aramızda sorunlu bir konu olmaktan ziyade işbirliğimizi artırıcı bir köprü vazifesi görmelidirler. Siyasi ve kültürel çözümler ön plana çıkarılarak silahlı ayrılıkçı

eylemler yapanlarla Uygur Türklerinin haklarını savunanlar birbirinden ayırt edilmelidir.

Doğu Türkistan konusunda Pekin yönetiminin alacağı her siyasi, ekonomik ve kültürel karar Çin içindeki tüm azınlıkları etkileyecektir. Sonuç olarak Doğu Türkistan'daki istikrar ve gelişim tüm ülkenin gelişim ve istikrarını etkileyen en önemli faktörlerdendir. Bu bağlamda, Çin'in Uygurlara yönelik politikasında herhangi bir yumuşamaya gitmeyeceğini, hatta gelecekte bu baskılarını daha da attıracağını öngörmek mümkündür. Küresel anlamda günümüzün baskın gücü ABD'ye rakip olabilecek seviyeye gelmeden "küresel güç" iddiasını diğer iç sorunlarıyla birlikte en önemlisi Doğu Türkistan sorununu çözmeden gündeme getiremeyecektir.

Çin'de terörist kavramı çok geniş bir anlam ifade eder. Neredeyse suç işleyen herkes terörist olarak nitelendirilmektedir. Ancak bunlardan özellikle Uygur Türkleri ağır cezalara çarptırılmaktadır. Bugün gelinen noktada Çin yönetiminin yaptığı adaletsiz uygulamaların yeri büyüktür. Bölgede huzuru ve barışı getirecek bir projesi olmayan Çin zaman zaman Doğu Türkistan ve benzeri konularla dünya gündeminde yer almaya mahkûmdur. Çin'in dünya nezdinde büyük bir güç olması öncelikle iç bütünlüğünü ve huzurunu tesis etmesine bağlıdır. 5 Temmuz olayları bir kez daha göstermiştir ki Çin için Doğu Türkistan'daki gelişmeler Çin'in ulusal ve uluslararası konumunu büyük ölçüde etkilemektedir. Pekin yönetiminin azınlık ve insan hakları çerçevesinde bu sorunu en kısa zamanda çözmesi gerekmektedir. Ancak bu tür baskıcı politikalarla Çin, kendi yoluna taş koymaktadır.

Doğu Türkistan probleminin çözümünde Türkiye Çin'e büyük katkı sağlayabilir. Ancak öncelikle bu konuda her iki tarafın da birbirlerine güvenmeleri şarttır. Çin'in "Çağdaş İpek Yolu" projesinin hayata geçmesi Doğu Türkistan'ın imarıyla mümkün olacaktır. Bunu gerçekleştirirken Çin Uygur Türklerini yokmuş gibi kabul edemez. Diğer türlü inkâr politikaları Çin'e zarardan başka bir şey vermeyecektir.

4.3.Türkiye - ÇHC İlişkilerinde Askeri İşbirliği

Türkiye – ÇHC askeri ilişkilerinin geçmişi 1930'lara kadar uzanmaktadır. İki ülke arasındaki işbirliği eğitim alanında başlamıştır. Özellikle müslüman Çinli zabıtların Türk askeri eğitim kurumlarında eğitim görmeleri sağlanmıştır. Bu ilişki düzeyi sembolik rakamlarda kalsa da ifade ettiği anlam büyüktü.

Çin hükümeti 1944 yılında Türk hükümetinden her yıl üç Çinli zabıtların Harp Akademisi'nde eğitim görmesi isteğinde bulunmuş, bu istek öğrencilerin başvurular arasında sınavla seçilmesi kaydıyla bakanlar kurulunun 3.10.1946 tarihli toplantısında kabul edilmiştir. Bu gelişme üzerine Çunking Elçiliği üç Çinli zabıtların isim ve künyelerini Dışişleri Bakanlığı'na bildirmiştir. Elçi, seçilenlerin üçünün de müslüman olduğunu belirtmiştir. (Temel, 2007, ss. 119-120)

Cumhuriyet döneminden itibaren başlayan askeri alandaki eğitim öncelikli ilişkiler günümüzde savunma sanayi alanında ortaklık boyutuna doğru hızla gelişmektedir. Çin Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli sınıflardaki ve branşlardaki personeli Türk Silahlı Kuvvetlerine ait eğitim kurumlarında eğitim almakta ve askeri alandaki karşılıklı eğitim işbirliği artarak devam etmektedir.

Bütün bunların ışığı altında, Çin Silahlı Kuvvetleri için Türkiye'nin önemi oldukça büyüktür. Buna karşın, Çin hükümetinin siyasi kanadı Türkiye ye karşı soğuk durmaktadır. Kuşkusuz burada da şöyle bir soru akla gelmektedir. Acaba, Çin silahlı kuvvetleri, Türkiye'yi yeni bir silah pazarı olarak mı görüyor? Aksi halde, aynı Çin Silahlı Kuvvetleri neden Rum kesimiyle temas kursun? Bu soğukluk, iki ülke arasında yaşanan adı konmamış siyasi gerginlikten anlaşılmaktadır. Her iki ülkenin devlet başkanlarının karşılıklı üst düzey ziyaret gerçekleştirilmemesi hatta 2003 yılından bu tarafa gündemde olan Orta Doğu Bölgesi nedeniyle bölgenin kilit ülkesi Türkiye birçok dünya lideri tarafından ziyaret edilmişken Çin'den Dış İşleri Bakanının bile gelmemesi dikkatleri çekmektedir. Oysa Çin Dış İşleri Bakanı defalarca Kıbrıs Rum kesimini ziyaret etmiştir. (Adıbelli, 2007, ss. 267-268)

Dış siyasi ilişkilere paralel olarak, giderek ambargo ve teknoloji transferi tehdidinden artan bir şekilde etkilenen ve tek kaynağa bağlanmış olan ülkemiz için silah sağlama açısından, çevresine ve başka temin kaynaklarına bakma zorunluluğu ciddi boyutlara ulaşmıştır. Silah sistemlerinin sağlanmasında ileri teknoloji kaynakları belli ve sınırlı ise de füze sistemleri sağlanmasında, bu konuda esasen dünya ve Ortadoğu pazarına geliştirdikleri füze sistemlerini rahatlıkla satan Çin ve Kuzey Kore seçenekleri mevcut gibi gözükmektedir. (Külebi, 2005, www.tusam.net)

Nitekim 1993 yılında Genelkurmay başkanı Doğan Güreş ve Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz'ın savunma konularını görüşmek üzere Çin'i ziyaret etmesi de Türkiye'nin bu ilgisinin somut bir göstergesiydi. Ve ilk sonucu da 1996 da Türkiye ve Çin 150 milyon dolar değerinde orta menzilli (80 Km) WS-1 füzelerinin alımı üzerinde anlaşmaya varmasına ortaya çıktı. Anlaşmaya göre ilk füze bataryası Çin'den ithal edilecek geri kalan beş batarya ise Türkiye de Çin ile ortak üretilecekti. Türk Silahlı Kuvvetlerinin özellikle füze sistemlerinin yenilenmesi projesi kapsamında bu işbirliğinin değerlendirildiği ifade edilmiştir.

Türkiye'nin hali hazırda elinde altı WS-1 füze bataryası ve bir tanede WS-1b (180 Km menzilli) bataryası bulunduğu bilinmektedir. Aralık 2005 tarihinde TBMM'de konuşmada milli savunma bakanı Vecdi GÖNÜL, Türkiye'nin füze ürettiğini söylemiş ama menzillerini ve türlerini belirtmemiştir. WS-1 füzelerinin dışında, Türkiye, 1999 yılında, Toros teknolojisi kapsamında, Çin ile karadan karaya B611 füzelerini geliştirmeye başlamıştı. Çin Havacılık, Bilim ve İşbirliği Şirketi ile Türkiye, TÜBİTAK ve SAGE ortak geliştirdiği B611 füzelerinin menzili 150 ile 250 km arasında değişmektedir. Yunan adaları bu füzelerin vuruş menzili içerisindedir. Bu füzelerin denemesi ilk defa 2001 yılında Karadeniz'de yapıldı. İkinci deneme ise, 2003 yılında yapılmıştır. Raf ömrü 10 yıl olan bu füzeler Çin'de Cuhay Hava gösterisinde sergilenmiştir. (Adıbelli, 2007, ss. 268-269)

Savunma Bakanlığı kaynaklarına göre, Türkiye, biri ulusal, diğeri uluslar arası 2 proje üzerinde çalışıyor. Uluslararası proje için ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld, Türkiye ve bazı Avrupa ülkelerine teklif götürdü. Füzelerin geliştirilmesi ve özellikle finansmanı konusundaki sıkıntı nedeniyle ABD'nin böyle bir öneride bulunduğu, nükleer saldırılara karşı kalkan oluşturulması planlanan projenin adının

‘‘Kinetic’’olduğu kaydedildi. Türkiye’nin ayrıca, 500-1000 kilometre menzilli orta ve yüksek irtifa hava savunma sistemleri üzerinde ulusal çalışmalar yrttğu ifade edildi. (Adıbelli, 2007, s. 270)

Türkiye, sadece karadan karaya füze teknolojileriyle değil, diğer sistemlerle de ilgilenmektedir. Türk Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İbrahim Fırtına, 2003 tarihinde Harp Akademileri komutanı olarak Pekin’i ziyaretinden sonra ikinci kez Hava Kuvvetleri Komutanı olarak 4 Nisan 2005 tarihinde Çin’e gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında Çin’in orta menzilli hava savunma füzelerine ilgi duyduklarını açıkladı. Pekin’de Çin Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral iao Çingçen’i ziyaret eden Fırtına, Çin’le uzay alanında işbirliğine hazır olduklarını belirterek, yer istasyonları kurma, uydu fırlatma ve keşif gibi konularda işbirliği adımlarının atılmasını istedi. iao’nun teknik, manevra ve donatım gibi konularda Türkiye’nin birimlerinden yararlanmak istediklerini ifade etmesi üzerine, işbirliğinin hızlandırılması için bir mekanizma kurulabileceğini belirten Fırtına, ‘‘Kapılarımız sonuna kadar açık, hazırız ve istekliyiz’’dedi. (Orta Menzilli Füzelerle ilgileniyoruz, Cumhuriyet gazetesi, 5 Nisan 2005)

30 Mayıs – 3 Haziran 2005 tarihleri arasında ise, Çin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Liang, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hilmi zkk ve Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’i ziyaret etti. Orgeneral Liang’ın ziyareti, Çin Halk Cumhuriyeti’nden son 10 yıl içinde Türkiye’ye yapılan en üst düzey askeri ziyaret olma özelliğini taşımaktadır.

12 Temmuz 2006’da Pekin’i ziyaret eden Harp Akademileri Komutanı Orgeneral Aydoğan Babaoğlu Başkanlığındaki heyeti kabul sırasında Merkez Askeri Komite’nin başkan yardımcısı şu Cayhov, Çin Silahlı Kuvvetleri’nin Türk Silahlı Kuvvetleri’yle ikili ilişkilerini Eğitim de dâhil her alanda geliştirmek istedikleri şeklinde belirtti. Çin’in Orta Doğu’daki yakın mtfeiki İnan’ın bu ziyaret gözünden kaçmadı. İnan resmi haber ajansı IRNA’nın ‘‘Çin’in Türkiye ve İsve’le Askeri İlişkileri Gelişiyor’’ başlıklı haberinde, Çin’in üst düzey askeri yetkililerinin, Pekin’de, Türk askeri heyetiyle görüşmelerinde, iki ülkenin Silahlı Kuvvetleri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini istediklerini belirterek Türkiye’nin Çin ile askeri açıdan yakınlışmasına dikkatleri ekti. Türkiye de Asya’da farklı boyutlarda boy

göstermeye başlayarak örneğin 2006 Haziran ayı başında Türkiye, Çin'in önderlik ettiği Asya-Pasifik Uzay İşbirliği konvansiyonunu imzalayarak Asya-Pasifik Uzay İşbirliği örgütüne üye oldu. Böylece, Türkiye, Uzay çalışmalarında Çin ile birlikte çalışarak daha aktif hale gelecektir. (Adıbelli, 2007, s. 273)

Ziyaret diplomasisine bir halka da Çin Halk Cumhuriyeti Merkezi Askeri Komite üyesi ve Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cio Çingçen'in 18 Ekim 2006 da Ankara'yı ziyaret etmesiyle eklendi. Orgeneral Cio Çingçen, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Cömert'i ziyaret etti. Orgeneral Cömert, burada bir gazetecinin, Çin Halk Cumhuriyeti ile Türk Savunma Sanayi arasındaki ilişkilerle bir ilgili sorusu üzerine, Çin Hava Kuvvetlerinin bölgenin en büyük hava kuvvetlerinden biri olduğunu ve son zamanlarda büyük bir modernleşme faaliyetine girdiğini ifade etti. Türkiye ile Çin arasındaki ilişkilerin tarihsel ilişkilere yakışır şekilde devam ettiğini dile getiren Orgeneral Cömert, Orgeneral Cio'nun ziyaretinin iki ülke hava kuvvetleri arasındaki ilişkilerin en önemli bölümlerinden biri olduğunu söyledi. Orgeneral Cio'nun geçen yıl ki Türk Hava Kuvvetleri komutanının Çin ziyaretine karşılık olarak Türkiye'ye geldiğini ifade eden Orgeneral Cömert, "Her iki tarafın da amacı tarihsel ilişkimize yakışır bir işbirliğini arasında, hava gücünün kullanımı, teknolojik gelişmeler ve bilgi değişimi konusunda faaliyetlerimiz devam etmektedir" diye konuştu. Orgeneral Cömert, savunma sanayi ilişkilerinin Savunma Sanayi Müsteşarlığı tarafından yürütüldüğüne dikkati çekerek, şunları söyledi: "Ancak, biz Türk Hava Kuvvetleri olarak bu ilişkilerde ülkemizin de yararları olacağını değerlendiriyoruz. Özellikle hava kuvvetimizin eksik olduğu bazı alanlarda Çin'in önemli atılımlar geliştirdiğini biliyoruz. Bu ilişkilerin devam etmesi her iki ülkenin yararına olacaktır. Her şeyden önce iki ulus arasında var olan dostluğun, sevginin ve kardeşliğin bu ilişkilerle daha da pekişeceğine inanıyorum. Ben şahsen Türk Hava Kuvvetleri komutanı olarak, Çin Hava Kuvvetleri komutanının burada bulunmasından büyük mutluluk duyuyorum bu ilişkileri geliştirmek için hep beraber gayret sarf ediyoruz. Bu ziyaretin her iki ülke Hava Kuvvetlerine de yararlı olacağını değerlendiriyorum" dedi. (Adıbelli, 2007, s. 270)

Bunların yanında Çin Türkiye'nin uzay çalışmalarına ve ihalelerine ilgi duymaktadır. Uzay teknolojileri konusunda Türkiye'nin Çin'den öğreneceği çok önemli tecrübeler mevcuttur. Nitekim 2008 yılında ilk kez Çin'li bir astronot tamamı

yerli üretim olan bir teknoloji sayesinde ayda başarılı bir yürüyüş yapmıştır. Yerli sanayini oluşturma çabasında olan Türkiye Çin'le ortak birçok projeye imza atabilir.

Daha evvel 1995'te, Çin'den kısa ve uzun menzilli roket teknolojileri almış ve 1997'de WS-1 topçu roketlerinin müşterek üretimine geçmiş olan ülkemizin (Bkz: www.nti.org/db/china/mmepos.htm), Çin'den XW-41 tipi Cruise Füzelere, C-802 "Sardine" (Gemilere karşı, Fransız Exocet tipi 120 km menzilli) Cruise Füzelere, CAA-2 enfrarujlu, balistik havadan havaya füzelere, HQ-7 SAM (8 000-12 000 metre menzilli, Fransız CROTALE sistemi benzeri) hava savunma füzelere, HQ-9 tipi uzun menzilli hava savunma füzelere ve bunun benzeri FT-2000 Anti-Radyasyon karadan havaya savunma füzelere (12-100 kilometre menzilli katı yakıtlı) gibi sistemleri edinmeyi ve bunları üretmeyi düşünmesinde yarar var gibi gözükmektedir. İran ve Pakistan örneği, Çin'in silah sistemleri sattığı ülkelere teknoloji transferi ve müşterek üretim gibi yaklaşımlarının olumlu olmasının, bu konuda daha ileri bir milli sanayi geliştirebilmemize katkısı olabilecektir. (Külebi, 2005, www.tusam.net)

Özellikle gelişmiş teknolojiye ihtiyaç gösteren hava ve deniz kuvvetleri ile füze yeteneklerini ilgilendiren konularda iki ülkenin karşılıklı olarak fayda sağlayacağı birçok alan mevcuttur. Bunun yanında nükleer ve uzay teknolojilerine yatırım yapmaya istekli bulunan Türkiye için ÇHC deneyimlerinden faydalanılabilecek iyi bir ortak olabilir. Savunma sanayi alanında dünyaya açılma konusunda ciddi çalışmaları olan ÇHC için yeni silah sistemleri ve uzay teknolojileri konusunda istekli olan bir Türkiye ortak yürütebileceği birçok proje hayat geçirilebilir.

5.SONUÇ ve DEĞERLENDİRMELER

21. yüzyılda hegemon tek güç olma iddiasındaki ABD'nin karşısına çıkabilecek ve bu koltuğu ABD ile paylaşmaya en büyük aday olarak görülen ülke hiç şüphesiz ki ÇHC'dir. Batılıların sömürgecilik döneminde Uzak Doğu olarak tanımladıkları Çin, aslında bizim için düşündüğümüzden çok daha yakındır. Kültürel köklerimizi barındıran atayurdu Orta Asya'yı düşünecek olursak aslında Çin ile çok yakın bir kültür komşuluğumuz vardır.

Soğuk savaş döneminde ve sonrasında dış politika tercihlerini Batı ekseninde yapan Türkiye, kolaylıkla iletişim kurabileceği birçok coğrafyaya yabancı kalmıştır. Bunun en acı örneği, aynı soydan olduğumuz ve aynı tarihi ve kültürü paylaştığımız halde OATC'leriyle, ekonomik, siyasal kültürel, askeri vb. birçok alanda Avrupa ülkeleri kadar münasebet kuramamışızdır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın güç merkezi olarak tabir edilen Asya – Pasifik bölgesine bizleri uzakta bırakan şey fiziki mesafelerden ziyade fikri engellerdir. Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıldönümü olan 2023 yılı için büyük hedefler ortaya koyan Türkiye, ilk defa 1999'da Çin'le ilişkilerini geliştirmek gibi bir hedef ortaya koymuştur.

2001 yılında yaşadığı ekonomik kriz sonrası gerçekleştirilen ekonomik reformlar sayesinde 2009'da dünyanın yaşadığı ekonomik sarsıntıyı hafif atlatan ülkemiz bölgesinde ve dünyada dış politikada attığı adımlarla kendinden bahsettirmektedir. Dış ilişkilerde artık AB'yi tek seçenek olarak değerlendirmeyen Türkiye için uzak olarak tabir edilen coğrafyalarla ilişkiler kurulması adına uygun bir politik ortam oluşmuştur. Bu noktada şu an hak ettiği seviyede olmayan Türk – Çin ilişkilerinin geliştirilmesi için önemli fırsatlar ortaya çıkmıştır.

Türk – Çin ilişkilerini etkileyen en başat faktör Doğu Türkistan meselesidir. Bu konunun iki ülkenin de razı olacağı bir platformda çözülmesi ilişkilerin iyileşmesi için olmazsa olmaz bir unsur olarak karşımızda durmaktadır.

Türkiye-Çin ilişkilerindeki sorunlu alanlar süratle ele alınmalı ve yapıcı çözümler ortaya konulmalıdır. Her iki ülke kamuoylarında önyargılara dayalı sabit fikirler mevcuttur. Bu noktada ülkelerin kendilerini yapıcı bir zeminde ifade etmeleri önem arz etmektedir. Öncelikle Pantürkizm'in Türkiye'nin devlet politikası olmadığı, Uygur sorununun Çin Halk Cumhuriyeti'nin iç sorunu olduğu bununla birlikte insan hakları ihlallerine Türkiye'nin sessiz kalamayacağı sıklıkla vurgulanmalıdır.

Bugüne kadar Doğu Türkistan merkezli Çin politikalarında Türkiye genellikle karlı çıkan taraf olmamıştır. Doğu Türkistan'daki soydaşlarımız Çin'le aramızda sorunlu bir konu olmaktan ziyade işbirliğimizi artırıcı bir köprü vazifesi görmelidirler. Siyasi ve kültürel çözümler ön plana çıkarılarak silahlı ayrılıkçı eylemler yapanlarla Uygur Türklerinin haklarını savunanlar birbirinden ayırt edilmelidir.

Doğu Türkistan konusunda Pekin yönetiminin alacağı her siyasi, ekonomik ve kültürel karar Çin içindeki tüm azınlıkları etkileyecektir. Sonuç olarak Doğu Türkistan'daki istikrar ve gelişim tüm ülkenin gelişim ve istikrarını etkileyen en önemli faktörlerdendir. Bu bağlamda, Çin'in Uygurlara yönelik politikasında herhangi bir yumuşamaya gitmeyeceğini, hatta gelecekte bu baskılarını daha da attıracağını öngörmek mümkündür. Küresel anlamda günümüzün baskın gücü ABD'ye rakip olabilecek seviyeye gelmeden "küresel güç" iddiasını diğer iç sorunlarıyla birlikte en önemlisi Doğu Türkistan sorununu çözmeden gündeme getiremeyecektir.

Çin'de terörist kavramı çok geniş bir anlam ifade eder. Neredeyse suç işleyen herkes terörist olarak nitelendirilmektedir. Ancak bunlardan özellikle Uygur Türkleri ağır cezalara çarptırılmaktadır. Bugün gelinen noktada Çin yönetiminin yaptığı adaletsiz uygulamaların yeri büyüktür. Bölgede huzuru ve barışı getirecek bir projesi olmayan Çin zaman zaman Doğu Türkistan ve benzeri konularla dünya gündeminde yer almaya mahkûmdur. Çin'in dünya nezdinde büyük bir güç olması öncelikle iç bütünlüğünü ve huzurunu tesis etmesine bağlıdır. 5 Temmuz olayları bir kez daha göstermiştir ki Çin için Doğu Türkistan'daki gelişmeler Çin'in ulusal ve uluslararası konumunu büyük ölçüde etkilemektedir. Pekin yönetiminin azınlık ve insan hakları

çerçevesinde bu sorunu en kısa zamanda çözmesi gerekmektedir. Ancak bu tür baskıcı politikalarla Çin, kendi yoluna taş koymaktadır.

Doğu Türkistan probleminin çözümünde Türkiye Çin'e büyük katkı sağlayabilir. Ancak öncelikle bu konuda her iki tarafın da birbirlerine güvenmeleri şarttır. Çin'in "Çağdaş İpek Yolu" projesinin hayata geçmesi Doğu Türkistan'ın imarıyla mümkün olacaktır. Bunu gerçekleştirirken Çin Uygur Türklerini yokmuş gibi kabul edemez. Diğer türlü inkar politikaları Çin'e zarardan başka bir şey vermeyecektir.

Türkiye dünya coğrafyasındaki yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle birlikte stratejik açıdan kritik coğrafyalara sahip birçok ülkeyle tarihi geçmişi olan kilit bir ülke konumundadır. Bu tarihi geçmişin, halklar üzerinde bırakmış olduğu olumlu hatıra Türkiye'nin önemini bir kat daha artırmaktadır. Bu durum Türkiye'yi dış politikada çok farklı coğrafyalara ilgi göstermeye zorlamaktadır. Bugünün süper gücü ve süper güç adaylarına baktığımızda Türkiye kadar etrafında stratejik öneme sahip ülkelere ve kıtalara komşu başka bir ülke göstermek oldukça zordur.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde ÇHC'nin ulusal çıkarları için yatırım yaptığı ülkelere baktığımızda Türkiye'nin ÇHC'ne değil asıl ÇHC'nin Türkiye'ye ihtiyacı vardır. Türkiye'nin stratejik konumu, Orta Doğu, Orta Asya, Kafkasya ve Avrupa ile olan bağlantıları ve ÇHC'nin yumuşak karnı olarak tabir edilen Doğu Türkistanlılarla olan manevi bağları Türkiye'nin ÇHC'ne karşı sahip olduğu kuvvetli taraflarıdır. ÇHC'nin ilişkiler konusunda temkinli yaklaşımının ardında stratejik potansiyel sahibi olan Türkiye'yi belli konularda kendine rakip olarak görmesi düşünülebilir.

Bu bağlamda ÇHC'nin izleyeceği siyasetin bu bölgelerde yaşanacak gerginliklerde daha belirgin hale gelebileceği ve bu bölgelerde karşı siyaset üreten bir ana oyuncu olarak Türkiye'nin karşısına çıkabileceği değerlendirilmektedir. ÇHC'nin özellikle enerji ihtiyacını giderebilmek adına Türkiye'yi çevreleyen Orta Doğu, Orta Asya Kafkasya bölgelerine yönelik politikaları giderek Türkiye'yi etkileyecektir.

Türkiye açısından ÇHC'nin Orta Doğu, Kıbrıs, Ermenistan politikaları ile devamlı olarak ÇHC lehine gelişen ticari ilişkiler sorun oluştururken ÇHC'nin de Doğu Türkistan konusunda Türkiye'ye yönelik çekincelerinin olduğu görülmektedir.

Bu kapsamda Türkiye'nin ÇHC'ye karşı duygusallıktan ve şovenizmden uzak bir rasyonelliği içinde barındıran kapsamlı bir strateji oluşturmasının, kaynaklarını bu doğrultuda kullanmasının ve dengeleri sürekli göz önünde bulunduran dinamik bir Asya politikası uygulamasının yararlı olabileceği değerlendirilmektedir

Dünya siyasetinde kendini tanımlama ve konumunu belirleme konusunda zaman zaman sıkıntılar yaşayan Türkiye, izleyeceği Doğu siyasetini, Batı siyasetinin bir alternatifi değil tamamlayıcısı olarak görmelidir. Bu yaklaşım soğuk savaş döneminin dar dış politika kalıplarından çıkıp faydayı esas alan bir anlayış benimsemeyi öngörmelidir. Bu kapsamda Türkiye'nin ticari ilişkilerinin milli menfaatler çerçevesinde düzenlenmesi, Batı siyasetini dengeleyebilmesinin de temelini teşkil edecektir.

Aynı Japonya örneğinde olduğu gibi ÇHC'nin kuruluşu ve gelişme sürecinde yaşadığı olaylara bakıldığında Türkiye ile benzer sıkıntılar yaşandığı görülebilir. Çin'in bugün istikrara dayalı ve sıfır sorun politikasını düşündüğümüzde de aynı politikayı benimseyen Türkiye'nin dış politika ile ilgili birçok konuda Çin'le paralel politikalar uygulayabileceği söylenebilir. Bu durum ortaklık yapılabilecek ilişki alanlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır.

Türk dış politikasındaki sorunlu bölgelerde Çin'in aktif olarak ekonomik ve askeri alanlarda faaliyet gösterdiğini rahatlıkla görebilmekteyiz. Örneğin Kıbrıs konusunda BM kararlarının uygulanmasından ve birleşik bir Kıbrıs Devleti'nin kurulmasından yana olduğunu açıklayan ÇHC, Kıbrıs Rum Kesimi yanlısı bir yaklaşım sergilemekte ve Rumların silahlanma projelerine katkıda bulunmaktadır. Tersten gidildiğinde Tayvan'da aynı sıkıntıyı yaşayan Çin'in Kıbrıs'ta yaptıkları söylemleri ile çelişmektedir. Irak politikası açısından da iki ülkenin menfaatleri Irak konusunda paralel düşünmeye zorlamaktadır. Çünkü Irak'ın bütünlüğü ve istikrarı her iki ülkenin de istediği bir husustur. Zira parçalanmış ve istikarsız bir Irak ABD müdahalesine açık bir ortam anlamına gelmektedir ki bu da enerji güvenliği

konusunda Çin'in istemediği bir durumdur. Buna ek olarak kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletinin varlığı Türkiye'yi rahatsız etmekle birlikte ÇHC'nin Tibet, Tayvan ve Doğu Türkistan nedeniyle savunduğu anti-ayrılıkçılık teziyle de çelişecektir.

ŞİÖ başlangıçta pek umutlu görünmeyen ve sadece Çin ile diğer dört ülkenin sınır sorunlarının görüşüldüğü bir platform olarak başlamıştır. Bugün geldiği nokta tüm Asya'yı kapsayan bir örgüt olma iddiasındadır. Bugün Pakistan, İran, Afganistan, Hindistan, Tayvan ve Moğolistan'ın üyelikleri söz konusudur. Türkiye de Rusya'ya ŞİÖ'ne üye olma konusunda istekli olduğunu bildirmiş ancak örgüt üyelerinden bu konuda olumlu bir adım atılmamıştır. ŞİÖ'nün kalıcılığı ve geleceği Çin ve Rusya'nın Orta Asya'da keşişen çıkarlarıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu büyük pastayı kendi aralarında paylaşmak varken Rusya ve Çin'in bölgede önemli bir etki oluşturabilecek Türkiye'yi aralarına almaları büyük bir sürpriz olurdu. Bu noktada Türkiye'nin hayati öneme haiz Orta Asya coğrafyasında söz sahibi olması için karşılıklı fayda prensibi içerisinde örgütü oluşturan üyelerle ayrı ayrı ilişkilerini geliştirmelidir.

Türkiye keskin politikaların yerine durumsal ve faydacı tezler ortaya koyarak Asya politikasını oluşturduğu takdirde bölgenin barış ve istikrarına önemli katkılarda bulunabilir. İki ileri bir geri giden AB sürecine ilave olarak ortaya konacak OATC'leri ve ÇHC merkezli bir Asya politikasının ortaya çıkaracağı motivasyon dış politikada devrim niteliğindeki değişiklikleri de beraberinde getirecektir.

Büyük güçlerin en önemli ortak yönleri sağlam bir ekonomiye ve güçlü bir silahlı kuvvetlere sahip olmalarıdır. Bunun bilincinde olan ÇHC 1970'lerden itibaren ekonomik büyümesine paralel olarak silahlı kuvvetlerini de çağın gereklerine göre teçhiz etmektedir. ÇHC'nin savunma harcamalarındaki artışa bakıldığında, dünyanın en büyük ekonomisi olmaya aday bir ülkenin yanında dünyanın en güçlü ordusuna sahip bir hegemon güç olma arzusu görülebilir.

ÇHC Silahlı Kuvvetlerinin sistemli ve bilinçli bir şekilde başarıyla yürüttüğü modernizasyon çalışmalarından alınan dersler aynı süreci biraz daha geriden takip eden TSK için önemli ipuçları ihtiva etmektedir. 1950'lerin başlarında yaşanan Kore

savaşında Türk askerleriyle karşı karşıya gelen ve insan boyutuyla Mehmetçiğe üstünlük sağlayamayan Çin Silahlı Kuvvetleri bugüne geldiğimizde kara, hava, deniz ve uzay boyutunda muharebe yeteneğine sahip nükleer bir güç haline gelmiştir. Farklı coğrafyalara ve farklı dinamiklere sahip ve karşı karşıya gelme ihtimalleri çok zayıf olan iki orduyu mukayese etmek her ne kadar sağlıklı sonuçlar vermeyebilirse de Çin silahlı kuvvetlerinin modernizasyon ve profesyonel orduya geçiş sürecinde yaşadığı deneyimler TSK için kıymetli olabilir.

Cumhuriyet döneminden itibaren başlayan askeri alandaki eğitim öncelikli ilişkiler günümüzde savunma sanayi alanında ortaklık boyutuna doğru hızla gelişmektedir. Çin Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli sınıflardaki ve branşlardaki personeli Türk Silahlı Kuvvetlerine ait eğitim kurumlarında eğitim almakta ve askeri alandaki karşılıklı eğitim işbirliği artarak devam etmektedir.

İlerleyen zamanlarda iki ülke silahlı kuvvetleri arasında deniz ve hava kuvvetleri öncelikli olmak üzere ortak tatbikatlar düzenlenebilir. Bununla birlikte Türkiye'nin sahip olduğu terörle mücadele alanındaki önemli deneyimi konusunda Çin Silahlı Kuvvetleri fayda sağlayabilir.

Özellikle gelişmiş teknolojiye ihtiyaç gösteren hava ve deniz kuvvetleri ile füze yeteneklerini ilgilendiren konularda iki ülkenin karşılıklı olarak fayda sağlayacağı birçok alan mevcuttur. Bunun yanında nükleer ve uzay teknolojilerine yatırım yapmaya istekli bulunan Türkiye için ÇHC deneyimlerinden faydalanılabilecek iyi bir ortak olabilir. Savunma sanayi alanında dünyaya açılma konusunda ciddi çalışmaları olan ÇHC ile yeni silah sistemleri ve uzay teknolojileri konusunda yatırım yapmaya istekli olan Türkiye'nin ortak yürütebileceği birçok proje hayat geçirilebilir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

Adıbelli, Barış, Büyük Avrasya Projesi, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2006

Adıbelli, Barış; Osmanlı'dan Günümüze Türk-Çin İlişkileri, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007

Allen Kenneth W. : **China's Air Force Enters the 21st Century** RAND's Publications MR-580-AF 1995(rand.org)

Allen, Kenneth: **"The PLA Air Force: 2006-2010"**, 2006

Allen and Krumel and Pollack, **"China's Air Force Enters The 21st Century"**, 1995 (rand.org)

Alptekin, İsa Yusuf, "Unutulan Vatan Doğu Türkistan", Seha Yayıncılık, İstanbul, 1999

Andican, Ahat: **"Çin Satrancında Orta Asya"** Avrasya Dosyası, Cilt.12, Sayı.1, 2006

Andrew, Martin: **PLAs Mechanization and Informationization Come of Age: Sharpening and Vanguard-2008**, China Brief Volume: 8 Issue: 22 November 2008)

Birsel, Haktan: **Gizli Çember ve Özbekistan**, İstanbul, 2005

Blasko, Dennis J.: **"Chinese Army Modernization: An Overview"** MILITARY REVIEW, 2005

Blasko, Dennis J.: **'PLA Ground Force Modernization Underway in All Military Regions, Preparing for a Variety of Missions'**Sizing the Chinese Military, Asia Policy, number 4, 2007

Blasko, Dennis J: **"PLA Ground Forces: Moving Toward a Smaller, More Rapidly Deployable, Modern Combined Arms Force"** The People's Liberation Army as Organization: Reference Volume v1.0, James C. Mulvenon and Andrew N. D. Yang eds. Santa Monico: RAND; 2002

Blasko, Dennis J.: **"PLA Ground Forces"** The People's Liberation Army as Organization: Reference Volume v1.0, James C. Mulvenon and Andrew N. D. Yang eds. (Santa Monico: RAND; 2002)

Blasko, Dennis J.: **The Chinese Army Today. Tradition And Transformation For The 21st Century**, Routledge 2006

Burles Mark ve Shulsky Abram N.: **Patterns in China's Use of Force: Evidence from history and Doctrinal writings 'Chinese National Military Strategy'** RAND's Publications MR-1160-AF 2000 rand.org

Cafersoy: **"Putin'in ABD ziyareti "**, **Stratejik Analiz**, Kasım, Sayı. 43, 2003

Çaşın, Mesut Hakkı: **'Değişen Uluslararası Konjonktür ve Çin Ulusal Güvenlik Stratejilerinin Yeni Parametreleri'** SANDIKLI Atilla-GÜLLÜ İlhan, Geleceğin Süpergücü Çin, TASAM Yayınları, İstanbul, 2005

Çaşın Mesut Hakkı: **'Çin Silahlı Kuvvetleri: Sarı Ejderin Uykusu'**, Avrasya dosyası, C.L. Sayı 2, Yaz 1995

Chong-Pin, Lin ve Ata, İlkay: **'Çin Halk Cumhuriyeti Kurtuluş Ordusu, Grand Strateji Çerçevesinde Yenileniyor'**, **Stratejik Analiz**, Cilt 9, Sayı 101, Eylül 2008

Cordesman and Kleiber: Chinese Military Modernization, 2006

Cole, Bernard D., **The Organization Of The People's Liberation Army Navy (PLAN)** The People's Liberation Army as Organization: Reference Volume v1.0, James

Çolakoğlu, Selçuk: “**ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ’NÜN GELECEĞİ VE ÇİN**” Uluslararası İlişkiler Dergisi (Journal of Uluslararası İlişkiler), Cilt/Volume 1, Sayı/Number 1, Bahar/Spring 2004,

Çolakoğlu, Selçuk: “Türkiye’nin Çin Politikası ve Uygurlar (1991-2001)”, <http://www.turkhaber.org/125.html>

Çomak, Hasret: “**21.Yüzyılda Şangay İşbirliği Teşkilatı’nın Yeni Yönelimleri**” SANDIKLI Atilla-GÜLLÜ İlhan, Geleceğin Süpergücü Çin, TASAM Yayınları, İstanbul, 2005

Davutoğlu, Ahmet: **Stratejik Derinlik, Türkiye’nin Uluslararası Konumu**, Küre Yayınları, 19.Baskı, 2004

Department of Defense, **Annual Report to Congress. Military Power of the People’s Republic of China**, Washington 2006

Department of Defense, **Annual Report to Congress. Military Power of the People’s Republic of China**, Washington 2007

Department of Defense, **Annual Report to Congress. Military Power of the People’s Republic of China**, Washington 2008

Defense Intelligence Agency: **Handbook of the Chinese People’s Liberation Army**, s.2 Kasım 1984

Ekrem, Nuraniye Hidayet: “**Şanghay Güç Kazanıyor**”, Cumhuriyet Strateji Dergisi, Sayı: 72, 2005

Eslen, Nejat: Yükselen Güç: ŞiÖ, <http://analysis.blogcu.com/yukselen-guc-sanghai-isbirligi-orgutu/2769726>

Finklestein, David; **'The General Staff Department Of The Chinese People's Liberation Army: Organization, Roles, & Missions'**, The PLA as Organization, 2002

Fritz, Jason: **'How china Will Use Cyber Warfare to Leapfrog in Military Competiveness'**, Culture Mandala, Vol.8,No.1, 2008

Fisher, Richard; **'Top Ten Chinese Military Modernization Developments'**, Strategy Center, 2005

Foss, Christopher F., "Upgraded Tip 63 light tanks swell PLA ranks", in Jane's Defense Weekly, May 24, 2006.

Foss, Cristopher F.; 'China unveils new self-propelled howitzer system', in Jane's Defense Weekly, Dec 01, 2008

<http://news.bbc.co.uk/go/pr/-/hi/science/nature/7637818.stm> 27/09/2008

http://maps.grida.no/go/graphic/central_asia, 15.11.2006

http://en.wikipedia.org/wiki/China_North_Industries_Group_Corporation

<http://www.china.org.cn/china/reform-opening-up/2008-12/18/content16971201.htm>, 18/12/2008

<http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm>

<http://www.fas.org/programs/ssp/man/rowwpns/china.html>

<http://www.fas.org/man/dod-101/sys/land/row/artty-row.htm>, 25July, 2006.

<http://www.foruz.net/akademi/siyasalbilimler/36.doc> 2008

<http://www.global.security.org/military/world/china/cmc-member.htm>

<http://www.ndu.edu/inss/sypposia/pacific2001/jiafinal.htm>

<http://www.sectsc.org/html/00030.html> 22 Ağustos 2007 “**Chronicle of Main Events of ‘Shanghai Five’ and Shanghai Cooperation Organization.**” Official SCO website,

<http://www.sinodefence.com/airforce/fighter/j7e.asp>, 28 Temmuz 2006.

<http://www.sinodefence.com/armedforces/organisation/gpd.asp>

<http://www.sinodefence.com/armedforces/army/rru.asp>

<http://www.sinodefence.com/army/orbat/grouparmy.asp>, 9 August, 2006

<http://www.sinodefence.com/army/tank/type59.asp>, 30 July, 2006

http://www.sinodefence.com/army/mrl/type81_122mm.asp, 24 July, 2006.

http://www.sinodefence.com/army/mrl/type82_130mm.asp, 25 July, 2006.

<http://www.sinodefence.com/army/mrl/weishi.asp>, 25 July, 2006

http://www.sinodefence.com/army/mrl/type83_273mm.asp, 25 July, 2006

<http://www.sinodefence.com/army/tank/type88.asp> (Type 88 Main Battle Tank)

IISS, *The IISS Military Balance 2007*, Routledge 2007;

IISS, *The IISS Military Balance 2006*, Routledge 2006

Information Office of the State Council of the People's Republic of China
‘**China's National Defense in 2006**’ December 2006, Beijing
www.chinaview.cn 2006-12-29

Information Office of the State Council of the People's Republic of China
China's National Defense in 2008 <http://english.chinamil.com.cn/site2/special-reports/2009-1/21/content1627631.htm> , Beijing, 21-01-2009

Jane's Sentinel Security Assessment, "**China and Northeast Asia, Armed Forces**", 2005

Jane's World Armies, China, 30 May, 2006

Jencks, Harlan: '**The General Armament Department**', The PLA as Organization, s.290, 2002

Karaca, Kutay: **Dünyadaki Yeni Güç Çin: Tek Kutuptan, Çift Kutuba**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003 KARACA, Kutay: "**Güç Olma Stratejisi ve Çin**", IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2008

Karaca, Kutay: "**Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yeni Güvenlik Kavramı, Şanghay İşbirliği Örgütü ve Türkiye'nin Bölgedeki Örgütlenmeye Bakışı**", Stratejik Araştırmalar Dergisi, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları, Sayı 3, 2004

Kona, Gamze Güngörmüş: "**Türkiye-Orta Asya İşbirliği Stratejileri ve Gelecek Senaryoları**", İstanbul, 2002,

Kona, Gamze Güngörmüş: **Ortadoğu Orta Asya ve Kesişen Yollar**, İstanbul, 2003

Külebi, Ali: Cumhuriyet Strateji Dergisi, Sayı:55, 2005

Külebi, Ali: Cumhuriyet Strateji Dergisi, Sayı:70, 2005

Külebi, Ali: Çin'in Askeri Gücü / www.tusam.net 10 Mayıs 2005

Mulvenon, James C: **‘Professionalization of the Senior Chinese Officer Corps Trends and Implications’** RAND, Santa Monica,1997

Mulvenon, James C. and YANG, Andrew N. D. **The People's Liberation Army as Organization: Reference Volume v1.0**,eds. Santa Monico: RAND; 2002

Mulvenon, James C.: **“The PLA Ground Forces’s Struggle for Identity”**, in: Stephen J. Flanagan/Michael E. Marti, eds., *The People’s Liberation Army and China in transition*, 2003.

Oğan, Sinan; Erişim tarihi: 21 Temmuz 2009, <http://www.turksam.org/tr/a1717.html>

Pehrson, Christopher J.; **String of Pearls: Meeting the Challenge of China’s Rising Power Across the Asian Littoral**; <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=721>; **July 2006)**

Pope, Hugh; *Evlad-ı Fatihan: Türki Dünyanın Yükselişi*, çev. Özge Baykan, İstanbul, 2005

Rajagopalan, Rajeswari Pillai, *Chinese Defence White Paper: Highlights*

Roy, Kamphausen; Scobell, Andrew: **RIGHT SIZING THE PEOPLE’S LIBERATION ARMY: EXPLORING THE CONTOURS OF CHINA’S MILITARY**, <http://www.StrategicStudiesInstitute.army.mil/>, **September 2007)**

Sandıklı Atilla-Güllü İlhan: **‘Çin Halk Cumhuriyetinin Kısa Analizi’** Geleceğin Süpergücü Çin TASAM Yayınları, İstanbul, 2005

Shambaugh, David: **‘The Pinnacle Of The Pyramid: The Central Military Commission’**, *The PLA as Organization*, 2002

Scobell, Andrew: '**Jiang Zemin and China's Leadership Succession: Process, Precedent, the PLA, and Personality**' Strategic Studies Institute U.S. Army War College, 2002

Şen, Fatih; "Çin'in Sincan-Doğu Türkistan Sorunu: Dünü, Bugünü, Geleceği", Ortadoğu Analiz, Cilt 1 - Sayı 7-8, Temmuz-Ağustos, 2009

Taylor, Claire; Youngs, Tim: '**China's Military Posture**', International Affairs and Defence Section, House of Common Library, 2008

Telatar, Gökhan: **Şangay İşbirliği Örgütü: 21. Yüzyılın Bölgesel / Global Çekim Merkezi** Sandıklı Atilla-Güllü İlhan, Geleceğin Süpergücü Çin, TASAM Yayınları, İstanbul, 2005

Temel, Mehmet, Atatürk Devrimlerinin Çin Aydınlarınca Algılanışı ve XX. Yüzyılın İlk Yarısındaki Türkiye-Çin İlişkilerine Yansımaları, TÜRKİYAT ARASTIRMALARI DERGİSİ, 2007

Wortzel, Larry: '**The General Political Department And The Evolution Of The Political Commissar System**', The PLA as Organization, 2002

Yavuz, Celalettin: '**Avrasya'nın Ejderi: Çin Silahlı Kuvvetleri**', 2023, 2007

Yom Sean L.: **Şangay İşbirliği Örgütünün Geleceği** Sandıklı Atilla-Güllü İlhan, Geleceğin Süpergücü Çin, TASAM Yayınları, İstanbul, 2005

Yu, W. – Lcol (Ret'd) , '**The War Zone Campaign**', Tactical Impressions of the People's Liberation Army, http://www.china-defense.com/pla/ti_pla_04.html

ÖZGEÇMİŞ

08.05.1982 tarihinde Bolu'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Bolu'da, lise öğrenimini İzmir'de bulunan Maltepe Askeri Lisesi'nde tamamlamıştır. Lisans eğitimine 2001 yılında Kara Harp Okulu (Ankara)'nda başlamış ve 2005 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl, Tuzla Piyade Okulu (İstanbul)'nda bir yıl süren sınıf eğitimini başarıyla tamamlamıştır. 2006 yılında, İstanbul'un Maltepe ilçesinde konuşlu 2. Zırhlı Tugay'a atanmıştır. 2008 yılı Temmuz ayından itibaren 6 ay süre ile Afganistan'da bulunan Uluslararası Güvenlik ve Yardım Kuvveti (UGYK-ISAF) karargâhında görev yapmıştır. 2009 genel atamalarıyla Hani/Diyarbakır'a atanmıştır. Halen Hani/DİYARBAKIR'da görevine devam etmektedir. Evlidir ve iyi seviyede İngilizce bilmektedir.